Palatul lunii

PAUL AUSTER

Palatul lunii

Traducere din limba engleză şi note de
Michaela Niculescu
Ediţia a II-a, revizuită

EDITURA PANDORA
2020

COLECȚIE COORDONATĂ DE

BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU

Anansi
CONTEMPORAN

Autor: Paul Auster

Titlul original: Moon Palace

This edition published by arrangement with Viking, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

 O.P. 16, Ghişeul 1, C.P. 0490, Bucureşti
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro
Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

ISBN (print): 978-606-978-327-6
ISBN (epub): 978-606-978-488-4

Editori: Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir
Fondator: Ion Mărculescu, 1994
Director editorial: Bogdan-Alexandru Stănescu
Design: Andrei Gamarț
Director producție: Cristian Claudiu Coban
Dtp: Mirela Voicu
Corectură: Duşa Udrea-Boborel

În memoria lui Norman Schiff

Nimic nu-l poate uimi pe un american.
(Jules Verne)

1

Se petrecea în vara când omul a păşit pentru prima oară pe Lună. Eram foarte tânăr pe atunci, dar nu credeam că va exista vreodată un viitor. Voiam să trăiesc periculos, să-mi ating limitele şi, odată ce-am făcut-o, să văd ce mi se întâmplă.

Dar, după cum s-a dovedit, am fost la un pas de a da greş. Încetul cu încetul, mi-am văzut banii risipindu-se în vânt. Mi-am pierdut apartamentul, am ajuns în stradă. Dacă n-ar fi fost o fată pe nume Kitty Wu, probabil aş fi murit de foame.

O întâlnisem din întâmplare cu puțină vreme în urmă, dar, cu timpul, am ajuns să văd întâmplarea aceea ca pe o ocazie de a mă salva prin mintea altora. Asta a fost prima parte. Începând de atunci, mi s-au întâmplat lucruri ciudate. Am acceptat să lucrez pentru bătrânul invalid. Am aflat cine e tatăl meu. Am traversat deşertul din Utah până în California. Toate astea s-au întâmplat cu multă vreme în urmă, desigur, dar îmi amintesc bine acele zile, mi le amintesc ca fiind începutul vieții mele.

Am ajuns la New York în toamna lui 1965. Aveam optsprezece ani pe atunci şi, în primele nouă luni, am locuit la cămin, într-o cameră cu multe paturi. Toți bobocii de la Columbia veniți din provincie erau obligați să stea în

campus, dar, odată semestrul terminat, m-am mutat într-un apartament din West 112th Street.

Acolo am rămas în următorii trei ani, până când mi s-a înfundat de tot. Norocul nefiind de partea mea, a fost o minune că am rezistat atât.

Locuiam deci în acel apartament cu peste o mie de cărți. Aparținuseră unchiului meu, Victor, care le adunase încetul cu încetul, de-a lungul a treizeci de ani.

Când mă pregăteam să plec la colegiu, mi le-a oferit, sub un impuls de moment, ca pe un cadou de despărțire. Am încercat să refuz, dar unchiul Victor era un om sentimental şi generos şi a trebuit să accept.

— Nu am bani să-ți dau, mi-a spus, şi nici sfaturi. Ia cărțile, de dragul meu.

Le-am luat, dar pe parcursul următorului an şi jumătate nu am deschis niciuna din cutiile în care le primisem. Aveam de gând să-mi conving unchiul să ia cărțile înapoi, iar între timp nu voiam să pățească ceva.

Cum s-a dovedit, cutiile mi-au fost de folos în situația în care mă aflam.

Apartamentul din 112th Street era nemo-bilat şi, decât să-mi irosesc fondurile cheltuind bani pe lucruri pe care nu mi le permiteam, am transformat cutiile în piese de „mobilier imaginar”. Era ca un joc de puzzle: am grupat bucățile de carton în diverse configurații modulare, le-am aliniat, le-am pus una peste alta, le-am aranjat şi rearanjat până când, în sfârşit, au ajuns să semene cu nişte obiecte de uz casnic. Şaisprezece dintre ele serveau ca suport pentru saltea, altă garnitură de douăsprezece s-a preschimbat în masă, şapte dintre ele au devenit scaune, alte două – noptieră şi aşa mai departe. Efectul de ansamblu era mai degrabă monocromatic, asta şi din cauza cafeniului-deschis al luminii triste care învăluia totul, dar nu mi-am putut înfrâna un sentiment de mândrie pentru cât fusesem de

inventiv. Prietenilor mei li s-a părut uşor ciudat, dar se obişnuiseră deja cu ciudăţeniile mele. Gândiţi-vă, le explicam eu, la satisfacţia de a te băga în pat ştiind că ai să visezi cocoţat pe un morman de literatură americană din secolul al XIX-lea. Imaginaţi-vă plăcerea de a sta la o masă cu întreaga Renaştere aşteptând dedesubt. De fapt, n-aveam nici cea mai mică idee ce fel de cărţi erau puse în cutiile alea, dar pe atunci eram mare amator de a inventa poveşti şi îmi plăcea cum sună acele fraze, chiar dacă erau mincinoase.

Mobilierul meu imaginar a rămas intact timp de aproape un an. Apoi, în primăvara lui 1967, unchiul Victor a murit. Moartea asta a fost o lovitură cumplită pentru mine; în multe privinţe, era lovitura cea mai grea pe care o primisem vreodată. Nu numai că-l iubeam cel mai mult dintre toţi pe care-i aveam pe lume, dar era singura mea rudă, unica verigă ce mă lega de ceva mai important decât mine. Fără el m-am simţit deodată părăsit, năpăstuit de soartă.

Dacă aş fi fost cumva pregătit pentru moartea lui, mi-ar fi fost mai uşor să-i fac faţă. Dar cum să te pregăteşti pentru moartea unui bărbat de cincizeci şi doi de ani, sănătos şi în putere? Unchiul meu a căzut din picioare pur şi simplu, într-o după-amiază pe la mijlocul lui aprilie, şi din acea clipă viaţa mea a început să se schimbe, am prins să alunec într-o altă lume.

Nu sunt multe de spus despre familia mea. Era alcătuită din puţine personaje, iar cele mai multe au ieşit repede din scenă. Am stat cu mama până la vârsta de unsprezece ani, când ea a murit într-un accident de maşină, lovită de un autobuz care derapase şi al cărui şofer pierduse controlul pe gheaţa unei străzi din Boston. Nu fusese niciodată vreun tată în peisaj, aşa că ne petrecuserăm viaţa în doi, doar eu şi ea. Faptul că îşi folosise mereu numele de fată era dovada că nu fusese niciodată căsătorită, dar eu nu am aflat că

sunt copil din flori decât după moartea ei. Când eram mic, nu mi-a trecut niciodată prin cap să întreb asemenea lucruri. Eram Marco Fogg, mama mea era Emily Fogg, iar unchiul meu din Chicago era Victor Fogg. Pe toți ne chema Fogg şi mi se părea perfect normal ca oamenii din aceeaşi familie să poarte acelaşi nume. Mai târziu, unchiul Victor mi-a spus că numele tatălui său fusese Fogelman, dar cineva de la oficiul de imigrări din Ellis Island îl trunchiase, transformându-l în Fogg, cu un singur g, şi ăsta fusese numele american al familiei, până când s-a adăugat şi al doilea g în 1907. Fogel înseamnă pasăre, m-a informat unchiul meu, şi îmi plăcea ideea de a avea o asemenea creatură ascunsă în ființa mea. Mi-am imaginat că vreun brav strămoş de-al meu putuse cândva să zboare. O pasăre zburând prin ceață, mă gândeam, o pasăre uriaşă zburând peste ocean, care nu se oprise până când nu ajunsese în America.

N-am nicio poză cu mama şi mi-e greu să-mi aduc aminte cum arăta. Ori de câte ori o văd cu ochii minții, îmi apare ca o femeie brunetă, măruntică, având talie de copil şi degete albe, delicate, şi brusc, adesea chiar, îmi amintesc cât de bine mă simțeam sub atingerea degetelor ei. De fiecare dată când mi-o închipui, e foarte tânără şi frumoasă şi, probabil, chiar aşa era, de vreme ce, când a murit, nu avea decât douăzeci şi nouă de ani. Am locuit, pe rând, în câteva apartamente micuțe din Boston şi Cambridge şi cred că ea lucra la o firmă care publica manuale sau cam aşa ceva, deşi eram prea mic ca să-mi dau seama ce face acolo.

Cel mai limpede îmi amintesc momentele când mergeam la film împreună (westernuri cu Randolph Scott, Războiul lumilor, Pinocchio) şi cum stăteam în întunericul sălii de cinematograf, cu o mână în punga de floricele de porumb şi cu cealaltă în mâna celuilalt. Ea mai spunea glume care mă făceau să izbucnesc în hohote gălăgioase, dar asta se

întâmpla foarte rar, când alinierea planetelor ne era favorabilă. Cel mai adesea era visătoare, chiar melancolică şi uneori simțeam că e tristă, simțeam că se luptă cu un imens haos interior. Pe măsură ce creşteam, a început să mă lase din ce în ce mai des acasă cu bona, dar nu am înțeles ce însemnau plecările ei misterioase până târziu, la multă vreme după ce a murit. În privința tatălui meu însă, am rămas într-o ceață totală, atât în timpul vieții ei, cât şi după ce i-a n-a mai fost. Despre asta mama refuza să vorbească cu mine şi, ori de câte ori o întrebam, era de neclintit în muțenia ei. „A murit de mult”, spunea, „înainte să te naşti tu.” Nu exista nicio mărturie a prezenței lui prin casă. Nici măcar o fotografie, un nume măcar. În lipsă de altceva de care să mă agăț, mi l-am imaginat ca pe un fel de Buck Rogers cu păr castaniu, un călător în spațiu care trecuse în a patra dimensiune şi nu-şi mai găsea drumul înapoi spre casă.

Pe mama au înmormântat-o lângă părinții ei în cimitirul Westlawn, iar eu m-am mutat cu unchiul Victor, în partea de nord a oraşului Chicago. Am uitat mult din perioada aceea, dar se pare că mă bosumflam des, mă smiorcăiam din belşug, iar seara adormeam plângând şi suspinând ca un jalnic orfan dintr-un roman de secol XIX. La un moment dat, o cunoştință de-ale lui Victor, o femeie ridicolă cu care ne-am întâlnit din întâmplare pe stradă, a început să plângă de îndată ce i-am fost prezentat, tamponându-şi ochii cu batista şi tot bâiguind ceva despre mine, care trebuie că eram copilul din flori al sărmanei Emmie. Nu mai auzisem expresia asta niciodată, dar îmi dădeam seama că e vorba de lucruri înspăimântătoare, nefericite. Când i-am cerut unchiului Victor să-mi explice, a inventat un răspuns pe care n-o să-l uit în veci. „Toți copiii sunt copii din flori”[1], mi-

[1] În orig., „love children” („copii născuți din dragoste”).

a spus, „dar nu sunt alintați astfel decât cei mai buni dintre ei.”

Fratele cel mare al mamei mele era un om uscățiv, cu nas coroiat, celibatar la patruzeci şi trei de ani, care-şi câştiga existența cântând la clarinet. Ca toți ceilalți mem--bri ai familiei Fogg, trăia la voia întâmplării şi era predispus la reverie, la izbucniri neaşteptate şi lungi stări de lâncezeală. După un început promițător ca membru al Cleveland Orchestra, aceste trăsături de caracter l-au luat cu totul în stăpânire. Nu ajungea la repetiții pentru că dormea prea mult, apărea la concerte fără cravată, iar odată chiar a avut neobrăzarea să spună o glumă deocheată de față cu un concertmaistru bulgar. După ce a fost concediat, Victor a cochetat cu câteva orchestre mai mici, una mai proastă ca alta, iar până să se întoarcă la Chicago în 1953 învățase deja să se împace cu mediocritatea carierei lui. Când m-am mutat la el în februarie 1958, dădea lecții studenților clarinetişti debutanți şi cânta cu mica trupă a lui Howie Dunn, Moonlight Moods, un biet taraf care-i înveselea pe oaspeți la nunți, ceremonii de confirmare şi petreceri de absolvire. Victor ştia că-i lipseşte ambiția, dar mai ştia că există pe lume şi altele în afară de muzică. Atât de multe, de fapt, încât era adesea copleşit de ele. Fiind genul de om care visează mereu să facă altceva decât face, nu putea să exerseze o piesă fără să ia din când în când pauză în care să rezolve în minte o problemă de şah, nu putea să joace şah fără să se gândească la rateurile echipei de baseball Chicago Cubs, nu putea ieşi în parc fără să se gândească la vreun personaj minor din Shakespeare, apoi, când ajungea în sfârşit acasă, nu putea să se aşeze cu cartea în brațe mai mult de douăzeci de minute fără să-i vină chef să cânte la clarinet. Oriunde s-ar fi aflat şi în orice direcție ar fi apucat-o, lăsa în urmă un talmeş-balmeş de mutări proaste la şah,

de tabele de baseball incomplete şi de cărţi pe jumătate citite.

În orice caz, nu era greu să-l îndrăgeşti pe unchiul Victor. Gătea mai prost decât mama, iar apartamentele prin care locuiam erau mai obosite şi mai înghesuite, dar până la urmă toate astea nu însemnau prea mult. Victor nu pretindea că este altceva decât era. Ştia că meseria de tată îl depăşeşte, aşa că mă trata mai mult ca pe un prieten decât ca pe un copil, un prieten micuţ şi adorat. Era un aranjament care ne convenea amândurora. La o lună după sosirea mea, ne antrenaserăm deja la un joc în care inventam ţări, lumi imaginare ce sfidau legile naturii. Dura săptămâni întregi până când le aduceam la perfecţie pe cele mai bune, iar hărţile pe care le desenam după ele erau agăţate la loc de cinste, deasupra mesei din bucătărie. Ţara Luminii Sporadice, de exemplu, şi Regatul Oamenilor cu un Singur Ochi. Date fiind greutăţile pe care realitatea ni le făcuse amândurora, probabil că e de înţeles că voiam să scăpăm de ea ori de câte ori puteam.

La puţin timp după ce veniserăm în Chicago, unchiul Victor m-a dus la cinematograf, să văd Ocolul pământului în optzeci de zile. Eroul acelei poveşti se numea Fogg, desigur, şi începând din ziua aceea unchiul Victor mi-a dat numele Phileas, ca să mă alinte – o aluzie secretă la acel moment straniu, cum spunea el, „când fiecare dintre noi se regăseşte în personajul de pe ecran”.

Unchiului Victor îi plăcea să fabrice teorii complicate, nebuneşti despre ordinea lucrurilor şi nu se mai sătura să sape după toate comorile ascunse în numele meu. Marco Stanley Fogg. După părerea lui, era evident că am călătoriile în sânge, că viaţa are să mă poarte în ţinuturi încă nebătute cu piciorul omenesc.

Marco, bineînţeles, era Marco Polo, primul european care ajunsese în China.

Stanley era jurnalistul american care îi dăduse de urmă doctorului Livingstone „în inima Africii întunecate”. Iar Fogg trimitea la Phileas, bărbatul care făcuse înconjurul pământului în mai puțin de trei luni. Nu conta că mama alesese să-mi pună numele Marco doar pentru că-i plăcuse cum sună sau că Stanley fusese numele bunicului, sau că Fogg era o greşeală, simplul capriciu al unui funcționar american semianalfabet. Unchiul Victor găsea înțelesuri acolo unde nimeni altul nu le-ar fi găsit, apoi, foarte abil, le transforma în semne clandestine ale unui destin ales. Adevărul e că îmi plăcea la nebunie felul în care îşi revărsa atenția asupra mea şi, deşi ştiam că toate câte mi le spune sunt poveşti, baloane de săpun, parte din mine credea fiecare cuvințel. Pe termen scurt, nominalismul lui Victor m-a ajutat să supraviețuiesc primelor săptămâni mai grele la noua mea şcoală. Numele sunt cel mai uşor de atacat, iar Fogg se preta celor mai spontane mutilări. Fag[2] şi Frog[3], de exemplu, ca să nu mai vorbim de nenumăratele porecle cu iz meteorologic: Bulgăruş-învârtecuş, Mocirlosul, Moş Promoroacă.

Odată ce mi-au epuizat numele de familie, mi-au luat în primire numele mic. O-ul de la sfârşitul lui Marco era destul de evident, dând naşte la epitete ca Dumbo[4], Jerko[5] şi Mumbo Jumbo[6], dar în afară de ele, era incredibil ce putea

---

[2] Poponar (în engleza americană).

[3] Broască (engl.).

[4] Prostovan (engl.; la origine, elefantul din filmul de animație american cu acelaşi nume, din 1941).

[5] Ticălos, lichea (engl.).

[6] Talmeş-balmeş (engl.).

naşte numele meu. Marco a devenit Marco Polo. Marco Polo a devenit curea Polo. Curea Polo s-a transformat în Faţă-de-curea, iar Faţă-de-curea, în Faţă-decur – o cruzime strivitoare, care m-a făcut praf când am auzit-o prima dată. În cele din urmă, am reuşit să trec cu bine de iniţierea în viaţa de şcolar, dar am rămas cu o sensibilitate la numele meu infinit de vulnerabil. Acest nume era atât de intim legat de sentimentul propriei identităţi, încât m-am hotărât să-l feresc de alte injurii. La cincisprezece ani, am început să-mi semnez toate lucrările cu M.S. Fogg, imitându-i preţios pe zeii literaturii moderne, în acelaşi timp bucurându-mă nespus că iniţialele mele alcătuiau prescurtarea cuvântului manuscris[7]. Unchiul Victor a consimţit din toată inima la această întorsătură.

— Fiecare om e autorul propriei vieţi, mi-a spus. Cartea pe care o scrii tu nu e încă terminată. Aşadar, e încă un manuscris. Ce-ar putea fi mai potrivit?

Încet-încet, Marco a dispărut de pe piaţă. Eram Phileas pentru unchiul meu şi, înainte să ajung licean, eram M.S. Pentru toţi ceilalţi. Câţiva deştepţi şi-au dat cu părerea că literele acelea erau şi iniţialele unei boli, dar până atunci ajunsesem să salut orice asociere sau ironie suplimentară pe care aş fi putut-o lega de numele meu. Când am întâlnit-o pe Kitty Wu, m-a cadorisit cu alte nume, care însă erau proprietatea ei, ca să zic aşa, şi nu puteam decât să mă bucur pentru ele: Foggy, de exemplu, care nu era folosit decât la ocazii speciale, şi Cyrano, care s-a născut din motive ce se vor limpezi pe parcurs. Dacă unchiul Victor ar fi trăit atât cât s-o cunoască, sunt sigur că ar fi fost încântat să vadă că Marco, în felul lui timid, ajunsese până la urmă în China.

---

[7] În engleză, manuscript este abreviat MS.

Lecţiile de clarinet n-au mers bine (n-aveam suflu, buzele mi se tot frământau) şi curând am reuşit să mă fofilez. Baseballul s-a dovedit mult mai atrăgător, iar până la vârsta de unsprezece ani m-am transformat într-unul dintre acei puşti americani slăbănogi care cutreierau lumea cu mănuşa-n mână, lovind în ea cu pumnul drept de o mie de ori pe zi. Baseballul m-a ajutat, fără îndoială, să trec câteodată hopuri la şcoală, iar când am intrat în liga de juniori în acea primăvară, unchiul Victor a venit aproape la toate meciurile ca să mă încurajeze. În iulie 1958 însă, ne-am mutat pe neaşteptate la Saint Paul, Minnesota („o ocazie rară", spusese Victor, referindu-se la o slujbă de profesor de muzică pe care o prinsese), dar în anul următor eram înapoi la Chicago. În octombrie, Victor a cumpărat un televizor şi m-a lăsat să stau acasă pentru a-i urmări pe cei de la White Sox pierzând campionatul mondial în şase partide. A fost anul lui Early Wynn şi al melodiei „Go-Go Sox"[8], al lui Wally Moon şi al loviturilor lui de te lăsau cu gura căscată. Ţineam cu Chicago, evident, dar ne bucuram amândoi în secret de fiecare dată când îl vedeam pe tipul cu sprâncene stufoase marcând în ultima rundă. Începând din sezonul următor am redevenit suporterii celor de la Cubs, împiedicaţii, triştii ăia de Cubs, echipa care ne înrobise sufletele. Victor era suporter convins al baseballului diurn şi vedea o reparaţie morală în faptul că regele gumei de mestecat nu căzuse pradă degradării pe care o constituia lumina artificială.

— Când merg la un meci, îmi spunea, nu vreau să văd alte stele decât cele din teren. E un sport făcut pentru vreme însorită şi tricouri transpirate. Carul lui Apollo plutind la zenit! Mingea imensă arzând pe cerul american! Vorbeam la

---

[8] „Let's Go, Go-Go White Sox".

nesfârşit despre oameni precum Ernie Banks, George Altman şi Glen Hobbie.

Hobbie era unul dintre preferaţii lui, dar, fidel propriei viziuni despre lume, unchiul meu declarase că nu avea să reuşească în cariera de aruncător, de vreme ce chiar numele lui arăta lipsă de profesionalism. Vorbele astea fără legătură cu realitatea erau esenţiale tipului de umor pe care-l practica unchiul Victor.

Ajungând să-mi placă atât de mult glumele lui, am înţeles şi de ce, când le spunea, avea o mină serioasă.

La puţin timp după ce am împlinit paisprezece ani, în casa noastră a apărut un al treilea locatar. Dora Shamsky, născută Katz, era o văduvă aprigă, trecută bine de patruzeci de ani, cu un cap extravagant acoperit de păr blond, decolorat, şi o curea bine strânsă în jurul mijlocului. Până la moartea soţului ei, cu şase ani înainte, lucrase ca secretară în statistica asigurărilor, la compania Mid-American Life. Îl întâlnise pe unchiul Victor cu prilejul unui bal, la Hotelul Featherstone, unde Moonlight Moods fuseseră aduşi ca să-i întreţină pe angajaţii companiei la cheful organizat anual, de Revelion. După o curte asiduă, cei doi şi-au pus pirostriile în martie. Nu mi s-a părut ceva greşit şi am fost bucuros să le fiu cavaler de onoare. Dar odată ce lucrurile au început să se aşeze, m-a durut să văd că noua mea mătuşă nu râdea din toată inima la glumele lui Victor şi m-am întrebat dacă asta nu arăta o anume obtuzitate din partea ei, o lipsă de spirit care se anunţa catastrofală pentru destinul cuplului. Curând însă am aflat că existau două Dore. Prima era o femeie cu mână de fier, energică, bărbătoasă, puternică şi inimoasă, care se-nvârtejea prin casă cu eficienţă militărească, un munte de sensibilitate şi bună-dispoziţie, o ştie-tot în faţa căreia nu se-auzea musca. A doua Dora era o beţivă fără căpătâi, o plângăreaţă şi-o smiorcăită fără măsură care se împleticea prin casă într-un

halat de baie roz, vărsându-şi mațele pe podeaua din sufragerie. Dintre ele, o preferam pe a doua, poate pentru tandrețea pe care mi-o arăta pe atunci. Însă Dora, când bea, devenea o enigmă pe care mă căzneam disperat să o dezleg, pentru că aceste excese ale ei îl făceau nefericit şi ursuz pe unchiul Victor. Şi mai presus de orice pe lume uram să-l văd pe unchiul meu suferind. Putea oricând să-i facă față unei Dore treze şi cicălitoare, dar bețiile ei îl făceau sever şi nerăbdător, într-un fel care mi se părea nenatural, o pervertire a sinelui său adevărat. Binele şi răul se războiau încontinuu. Când Dora era bună, unchiul Victor era rău; când Dora era rea, Victor era bun. Dora cea bună a dat naştere unui Victor rău, iar Victor cel bun se întorcea doar când Dora era rea. Am fost prizonierul acestei maşini infernale mai bine de un an.

Din fericire, firma de autobuze din Boston făcuse o ofertă generoasă. După calculele lui Victor, banii ajungeau pentru patru ani de colegiu, cheltuieli modeste de întreținere şi ceva în plus, care să mă susțină în aşa-zisa lume reală.

În primii câțiva ani, nici nu s-a atins de fondurile mele. Mă întreținea bucuros din banii lui, mândru să-şi asume responsabilitatea, fără a da nici cel mai mic semn că ar vrea să intre în suma primită. Acum, că apăruse Dora, Victor îşi schimbase planurile. Retrăgând dobânda care se acumulase şi mai adăugând el din micile lui economii, m-a înscris la o şcoală particulară cu internat din New Hampshire, sperând că astfel va îndrepta consecințele calculelor proaste. Căci, dacă Dora nu se dovedise a fi mama care să aibă grijă de mine aşa cum sperase el, i se părea de la sine înțeles să caute altă soluție. Cu atât mai rău pentru micile lui economii, desigur, dar nu avea ce face. Ori de câte ori era pus să aleagă între acum şi mai târziu, Victor alegea întotdeauna momentul prezent şi, dat fiind că întreaga lui

viață fusese aservită logicii prezentului, era firesc să opteze pentru el din nou.

Am petrecut trei ani la Academia Anselm pentru băieți. Când m-am întors acasă după al doilea an, Victor şi Dora ajunseseră la o cumpănă în relația lor, dar părea fără rost să schimb şcoala din nou, aşa că m-am întors la New Hampshire de îndată ce a luat sfârşit vacanța de vară. Victor mi-a povestit cum a decurs divorțul, însă într-un fel atât de confuz, încât niciodată n-am putut fi sigur ce se întâmplase cu adevărat. Mi-a vorbit despre nişte conturi furate şi farfurii sparte, dar şi despre un anume George, aşa că m-am întrebat dacă nu cumva şi acesta din urmă jucase un rol important. Nu l-am silit să-mi dea detalii, de vreme ce, la urma urmei, părea să se simtă mai curând eliberat decât mâhnit văzându-se din nou singur. Victor supraviețuise războaielor maritale, dar nu fără cicatrici.

Aspectul lui era teribil de şifonat (nasturi lipsă, gulerul murdar, manşetele de la pantaloni tocite) şi până şi glumele lui luaseră o turnură melancolică, aproape tragică. Toate aceste semne erau îndeajuns de rele, dar cel mai tare mă îngrijora starea lui fizică. Uneori se împleticea pe picioare (o slăbiciune misterioasă a genunchilor) şi se lovea de obiecte prin casă, părând să uite unde se află. Ştiam că viața alături de Dora îşi spusese cuvântul, dar trebuie să fi fost mai mult de-atât. Nevrând să mă panichez mai tare, am reuşit în cele din urmă să mă conving că necazurile lui aveau mai mult de-a face cu starea de spirit decât cu trupul. Şi poate că aşa era, dar, privind în urmă, îmi vine greu să-mi imaginez că simptomele lui din acea vară nu au fost legate în vreun fel de atacul de cord care l-a răpus trei ani mai târziu. Victor nu mi-a spus nimic, dar trupul lui îmi vorbea codat, iar eu n-am avut nici mijloacele, nici intuiția de a sparge codul.

Când m-am întors la Chicago în vacanța de Crăciun, criza părea să fi trecut.

Victor îşi recăpătase ceva din entuziasmul de altădată şi simţeam că au să se petreacă lucruri mari. În septembrie, el şi Howie Dunn desfiinţaseră Moonlight Moods şi alcătuiseră o altă trupă, unindu-şi forţele cu trei muzicieni mai tineri care au preluat tobele, pianul şi saxofonul. Acum îşi spuneau Moon Men şi majoritatea cântecelor erau creaţii proprii. Victor scria versurile, Howie compunea muzica şi toţi cinci erau solişti, fiecare în felul lui.

— Fără şlagăre, m-a anunţat Victor când am sosit. Fără muzică de dans. Fără nunţi cu beţivi. Ne-am lăsat de cântat pe la evenimente, ca să facem treabă ca lumea.

Fără îndoială că erau originali, iar când m-am dus să-i văd în concert în seara următoare, cântecele lor mi s-au părut o revelaţie – pline de umor şi de spirit, un tămbălău exuberant care lua totul în râs, de la politică la dragoste. Versurile lui Victor aveau o savoare jovială, simplă, iar tonul amintea de satirele lui Swift.

Spike Jones faţă în faţă cu Schopenhauer, dacă se poate spune aşa. Howie obţinuse formaţiei un angajament într-unul din cluburile mari din Chicago şi, în cele din urmă, ajunseseră să cânte acolo în fiecare weekend, între Thanksgiving şi Valentine's Day. Până când m-am întors la Chicago după absolvirea liceului, plănuiseră deja un turneu şi se vorbea chiar de un disc ce urma să fie înregistrat în Los Angeles. Aşa au ajuns cărţile unchiului Victor în povestea mea. Pleca în turneu la mijlocul lui septembrie şi nu ştia când avea să se întoarcă.

Era seara târziu, cu mai puţin de o săptămână înainte de plecarea mea la New York. Victor stătea în fotoliul lui de lângă fereastră, tot fumând dintr-un pachet de Raleighs şi bând şnaps dintr-un pahar ieftin. Eu eram tolănit pe canapea, plutind fericit în aburii de burbon şi fum. Vorbiserăm tot felul de nimicuri timp de trei-patru ore, dar acum conversaţia lâncezise şi amândoi rămăseserăm

pierduți în tăcerea propriilor gânduri. Unchiul Victor a tras un ultim fum din țigară, a mijit ochii în vreme ce fumul îi învăluia încet obrazul şi a stins chiştocul în scrumiera lui preferată, un suvenir de la Expoziția universală din 1939.

Privindu-mă afectuos ca prin ceață, a sorbit din nou din pahar, a plescăit din buze şi a oftat amar.

— Asta-i partea cea mai grea, a zis. Sfârşitul, despărțirea, ultimele cuvinte rămase posterității. Să-ți iei catrafusele şi să te cari, mi se pare că spun în westernuri. Dacă nu mai primeşti nicio veste de la mine, Phileas, ține minte că te port mereu în gând. Aş vrea să-ți spun că ştiu unde mă duc, dar în fața amândurora se deschid noi lumi şi mă îndoiesc că o să-ți pot scrie.

Unchiul Victor s-a oprit să-şi mai aprindă o țigară şi mi-am dat seama că-i tremura mâna pe cutia de chibrituri.

— Nimeni nu ştie cât o să dureze, a continuat el, dar Howie e optimist. Avem destule angajamente până acum şi vor urma altele, fără îndoială. Colorado, Arizona, Nevada, California. O luăm spre vest, către deşert. Trebuie să fie interesant, cred, indiferent ce se va întâmpla. O mână de băieți de la oraş într-o țară de cowboy şi de indieni. Dar mă bucură gândul la spațiile deschise, gândul de a cânta sub cerul deşertului. Cine ştie ce revelații mă pândesc?!

Unchiul Victor a râs, de parcă ar fi vrut să mai îmblânzească seriozitatea acestui gând.

— Chestia e că, la ce distanță avem de parcurs, va trebui să călătoresc fără prea multe bagaje. Să mă despart de obiecte, să le dau cui apuc, să le azvârl pur şi simplu. Pentru că mă doare să mă gândesc că vor dispărea pentru totdeauna, m-am decis să ți le dau ție. În definitiv, în cine aş putea să am mai mare încredere?

Cine a mai rămas să continue tradiția? Încep cu cărțile. Da, da, pe toate. În ce mă priveşte, e momentul cel mai potrivit. Când le-am făcut socoteala în după-amiaza asta,

erau o mie patru sute nouăzeci şi două de volume. Un număr de bun augur, cred, de vreme ce evocă imaginea lui Columb descoperind America, iar colegiul la care vei merge îi poartă numele. Unele volume sunt mari, altele mici, unele groase, altele subțiri, dar toate conțin cuvinte. Dacă citeşti aceste cuvinte, poate că vor face şi ele ceva pentru educația ta. Nu, nu, nici nu vreau s-aud. Să n-aud nici măcar un murmur de protest. De îndată ce te stabileşti la New York, ți le trimit prin poştă. Păstrez doar exemplarul în plus din Dante, dar pe restul trebuie să le iei tu. Mai e şi şahul cu piese de lemn. Îl păstrez pe cel magnetic, dar pe cel de lemn trebuie să-l iei tu. Apoi, cutia de trabucuri cu autografele jucătorilor de baseball. Îi avem pe aproape toți cei de la Cubs din ultimele două decenii, două-trei stele şi alte câteva „luminițe". Matt Batts, Memo Luna, Rip Repulski, Putsy Caballero, Dick Drott. Poate tocmai pentru că sunt atât de obscure ar trebui să rămână în istorie. Mai departe – brelocurile, zorzoanele, tot felul de nimicuri. Scrumierele mele păstrate ca amintire de la New York şi Alamo, înregistrările cu Haydn şi Mozart pe care le-am făcut cu orchestra din Cleveland, albumul de familie, diploma placată pe care am câştigat-o în copilărie, când am luat locul I la concursul pe stat. Asta se întâmpla în 1924, dacă-ți vine să crezi – cu mult, mult timp în urmă. În sfârşit, vreau să păstrezi costumul de tweed cumpărat de la Loop acum câteva ierni. N-am nevoie de el acolo unde merg şi e din lână scoțiană din cea mai bună. Nu l-am purtat decât de două ori şi, dacă l-aş da Armatei Salvării, ar ajunge pe spinarea unui nenorocit de bețiv din Skid Row. E mult mai bine să-l iei tu. Îți va da o notă de distincție.

În fond, nu e nicio crimă să arăți cât se poate de bine, nu? Mergem la croitor mâine, la prima oră, ca să-l modificăm. Cam asta e, cred. Cărțile, şahul, autografele, mărunțişurile, costumul. Acum, că mi-am împărțit regatul,

mă simt mai bine. Nu mă privi aşa. Ştiu perfect ce fac şi mă bucur că am făcut-o. Eşti băiat bun, Phileas, şi vei fi mereu cu mine, indiferent unde mă aflu. Deocamdată ne mişcăm în direcţii opuse. Dar mai devreme sau mai târziu ne vom reîntâlni, sunt sigur. Vezi tu, totul se rezolvă până la urmă, totul se leagă. Nouă cercuri.

Nouă planete. Nouă lovituri la baseball. Gândeşte-te numai. Corespondenţele sunt infinite. Dar câtă vorbărie în seara asta! Se face târziu şi ne cheamă somnul pe amândoi. Hai, dă-mi mâna. Bun, strânsoare bărbătească. Bravo. Şi acum, noroc! Aşa, de rămas-bun. O strângere de mână pentru eternitate.

O dată la două-trei săptămâni, unchiul Victor îmi trimitea câte o carte poştală.

De obicei, erau în culori ţipătoare, vederi pentru turişti: apusuri de soare în Munţii Stâncoşi, reclame cu moteluri de pe autostradă, cactuşi şi partide de rodeo, ranch-uri turistice, oraşe-fantomă, panorame deşertice. Salutările apăreau în chenarul unui lasou pictat, iar odată am primit o ilustrată cu un catâr cu o bulă deasupra, care spunea: „Salutări de la Silver Gulch”. Mesajele de pe spate erau scurte, ambigue şi ciudate, dar nu eram atât de dornic de veşti de la el, cât de vreun semn de viaţă din când în când. Îmi plăceau mult chiar cărţile poştale şi, cu câte erau mai inepte şi mai vulgare, cu atât mai fericit eram să le primesc.

Simţeam că eu şi unchiul Victor ne spunem o glumă numai de noi înţeleasă de fiecare dată când găseam ceva în cutia poştală, iar pe cele mai bune (o poză cu un restaurant gol din Reno, o grăsană pe cal în Cheyenne) am mers până acolo încât mi le-am lipit chiar de perete, deasupra patului. Colegul meu de cameră a înţeles-o pe cea cu restaurantul, dar călăreaţa l-a băgat complet în ceaţă. I-am explicat că seamănă ciudat de mult cu fosta nevastă a unchiului meu,

Dora. La cum se întâmplă lucrurile pe lume, i-am zis, erau şanse bunicele ca femeia aceea să fie chiar Dora.

Fiindcă Victor nu stătea prea mult într-un loc, îmi era greu să-i răspund. Către sfârşitul lui octombrie, i-am trimis o scrisoare de nouă pagini despre pana de curent din New York (rămăsesem într-un lift cu doi prieteni), dar i-am trimis-o abia în ianuarie, când formaţia lui şi-a început turneul de trei săptămâni în Tahoe.

Chiar dacă nu-i scriam prea des, am reuşit să păstrez legătura spirituală cu el purtându-i costumul. Costumele nu erau la modă printre studenţi pe atunci, dar eu mă simţeam ca acasă în el şi, pentru că practic nu aveam nici o altă casă, am continuat să-l port zi de zi, de la începutul până la sfârşitul anului. În momentele grele şi nefericite, era o mângâiere să mă cufund în moliciunea caldă a hainelor unchiului meu şi erau clipe când îmi imaginam că ele mă ţin întreg, că, dacă nu le port, corpul meu are să se dezintegreze. Costumul funcţiona ca o membrană protectoare, ca o a doua piele care mă apăra de loviturile vieţii. Privind în urmă, abia acum realizez ce figură stranie trebuie să fi avut: uscăţiv, răvăşit, încordat, un tânăr care n-avea nicio treabă cu restul lumii. Dar adevărul e că nu aveam de gând să mă integrez. Dacă studenţii ceilalţi mă etichetau drept ciudat, asta nu era problema mea. Eu eram intelectualul sublim, viitorul geniu certăreţ şi încăpăţânat, rătăcitul Malevole care scăpa turma. Aproape că roşesc gândindu-mă ce poze ridicole arboram. Eram un amalgam grotesc de timiditate şi aroganţă, oscilând mereu între tăceri prelungite, stângace şi accese surprinzătoare de entuziasm zgomotos. Când mi se punea pata, petreceam nopţi întregi prin baruri, fumând şi bând de parcă voiam să-mi pun capăt zilelor, recitând versuri din poeţi minori de secol XVI, făcând trimiteri absconse în latină la filosofi medievali, încercând tot ce-mi stătea în putinţă să-mi impresionez

prietenii. Optsprezece ani e o vârstă îngrozitoare şi, deşi păream ferm convins că sunt ceva mai matur decât colegii mei, adevărul e că descoperisem doar un alt mod de a fi tânăr. Mai mult decât orice altceva, costumul era însemnul identității mele, emblema a ceea ce voiam ca alții să vadă în mine. Privit la rece, costumul nu avea nimic în neregulă. Era dintr-un tweed verde-închis, cu mici carouri şi revere înguste – un articol de îmbrăcăminte solid, bine lucrat –, dar după câteva luni de purtat constant a început să lase o impresie şleampătă, atârnând de trupul meu slăbănog ca un regret tardiv, ca un vârtej vlăguit de lână. Ceea ce, desigur, nu ştiau prietenii mei era că îl purtam din motive sentimentale. Sub masca mea nonconformistă, îmi satisfăceam în secret dorința de a-l păstra pe unchiul meu alături, iar croiala veşmântului nu avea aproape nimic de-a face cu toate astea.

Dacă Victor mi-ar fi dat un costum zoot vişiniu, l-aş fi purtat cu aceeaşi ardoare cu care purtam haina de tweed.

Când am luat vacanța de primăvară, l-am refuzat pe colegul de cameră care îmi sugerase să împărțim un apartament anul următor. Îmi plăcea Zimmer (era prietenul meu cel mai bun, de fapt), dar, după patru ani în care nu locuisem decât cu colegi de cameră şi în dormitoare de cămin, nu am putut rezista tentației de a mă gospodări de unul singur. Am găsit apartamentul de pe West 112th Street şi m-am instalat pe cincisprezece iunie, ajungând, cu tot cu bagaje, exact înainte de sosirea celor doi bărbați vânjoşi, cu cele şaptezeci şi şase de cutii în care încăpuseră cărțile lui Victor, puse la păstrat în ultimele nouă luni. Era o garsonieră, la etajul cinci al unei clădiri cu lift: o cameră nici prea mare, nici prea mică, având doar o chicinetă în colțul dinspre sud-est, un dulap, o baie şi două ferestre care dădeau spre o alee. Pe pervaz stăteau mereu porumbei,

bătând din aripi şi uguind, iar dedesubt, la stradă, erau aliniate şase tomberoane sparte.

Înăuntru era o atmosferă cețoasă, cenuşie şi, chiar în zilele cele mai senine, în cameră nu pătrundea decât o lumină palidă. La început m-a cuprins spaima, mici atacuri de panică la gândul existenței pe cont propriu, dar apoi am făcut o descoperire formidabilă care m-a apropiat de noua mea locuință şi m-a ajutat să mă acomodez. S-a întâmplat în a doua sau a treia noapte, când, fără să vreau, stând între cele două ferestre, cumva mai îndepărtat de geamul din stânga.

Privirea mi-a alunecat fugar către el şi am zărit o fâşie îngustă, spațiul dintre cele două blocuri din spate. Priveam spre Broadway, către cea mai mică, mai concentrată bucățică de Broadway imaginabilă, iar lucrul cu adevărat remarcabil a fost că întregul perimetru la care aveam acces era dominat de o firmă luminoasă, o torță jucăuşă de litere roz şi albastre, care formau cuvintele PALATUL LUNII. Am recunoscut firma restaurantului chinezesc din josul străzii, dar forța cu care m-au asaltat acele cuvinte înăbuşea orice referință sau asociere concretă. Literele lui erau magice şi atârnau acolo, în întuneric, ca un mesaj trimis din ceruri. PALATUL LUNII. M-am gândit pe loc la unchiul Victor şi la formația lui şi, în acea primă clipă irațională, toate fricile m-au părăsit.

Niciodată nu mai trecusem printr-o experiență subită şi absolută ca aceasta. O cameră goală şi jalnică se preschimbase într-un spațiu al interiorității, într-un punct de intersecție al semnelor prevestitoare cu anumite evenimente misterioase, arbitrare. Am continuat să mă holbez la inscripția cu Palatul lunii şi, încetul cu încetul, am realizat că ajunsesem unde trebuie, că acel apartament micuț e locul în care îmi era destinat să trăiesc.

Mi-am petrecut vara lucrând într-o librărie, cu jumătate de normă, mergând la cinema şi îndrăgostindu-mă şi dezîndrăgostindu-mă de o fată pe nume Cyntyia, al cărei chip mi s-a şters din minte. Am început să mă simt din ce în ce mai confortabil în noua mea locuință, iar când s-au reluat cursurile în toamnă, m-am abandonat unui lung, nesfârşit şir de beții până noaptea târziu cu Zimmer şi prietenii mei, escapadelor amoroase şi unor lungi perioade de lectură şi studiu, în tăcere deplină. Mult mai târziu, abia când m-am întors asupra acestor întâmplări după ani şi ani, am înțeles cât de mult îmi folosise perioada aia.

Apoi am împlinit douăzeci de ani, iar la câteva săptămâni am primit o scrisoare lungă, aproape ininteligibilă, din partea unchiului Victor, scrisă cu creionul pe câteva taloane de comandă îngălbenite pentru Humboldt Enciclopedia. Din câte am reuşit să deduc, formația trecea printr-o pasă proastă, iar după o lungă perioadă de ghinioane (contracte anulate, pene de cauciuc, un bețiv care îi spărsese nasul saxofonistului), grupul se dezmembrase. Din noiembrie, unchiul Victor trăia în oraşul Boise din Idaho, unde găsise de lucru temporar, ca vânzător ambulant de enciclopedii. Dar afacerile nu merseseră tocmai bine şi, pentru prima oară de când îl cunoşteam, am simțit o notă de înfrângere în vorbele lui.

„Clarinetul meu e la casa de amanet”, am citit în scrisoare, „pe extrasul de cont scrie zero, iar locuitorii din Boise nu sunt interesați de enciclopedii.”

I-am trimis unchiului meu nişte bani, urmați de o telegramă în care îl îndemnam să vină la New York. Victor mi-a răspuns câteva zile mai târziu, mulțumindu-mi pentru invitație. Avea să-şi strângă lucrurile până la sfârşitul săptămânii şi să ia primul autobuz care venea încoace. Am calculat că urma să sosească marțea respectivă, cel târziu miercuri. Dar a venit ziua de miercuri, şi a trecut, şi nicio

veste de la Victor. I-am trimis o altă telegramă, însă n-am primit niciun răspuns.

Posibilitățile unui dezastru mi se păreau nemărginite. Mi-am imaginat o mulțime de lucruri care puteau să i se întâmple cuiva aflat pe drumul dinspre Boise spre New York şi, brusc, întregul continent american s-a transformat în ochii mei într-o zonă de mare risc, un coşmar al tuturor capcanelor şi labirinturilor. Am încercat să-l depistez pe proprietarul care-i închiriase lui Victor apartamentul, n-am dat de el, iar în cele din urmă am apelat la poliția din Boise. I-am explicat amănunțit problema sergentului de la celălalt capăt al firului, un ins pe nume Neil Armstrong. În ziua următoare, sergentul Armstrong m-a sunat ca să-mi dea vestea. Unchiul Victor fusese găsit mort în locuința sa din North Twelfth Street, prăbuşit într-un scaun, cu paltonul pe el şi cu un clarinet, doar pe jumătate asamblat, înțepenit între degetele de la mâna dreaptă. Lângă uşă se aflau două valize pline. Camera fusese cercetată, dar autoritățile nu reuşiseră să dea peste nimic care să sugereze ceva necurat. După spusele medicului din raportul preliminar, cauza morții fusese probabil un atac de cord.

— Ghinion, băiete, a adăugat sergentul. Îmi pare sincer rău.

În dimineața următoare am zburat către vest ca să fac toate pregătirile necesare.

Am identificat cadavrul lui Victor la morgă, am plătit datoriile, am semnat formulare şi acte, am făcut aranjamentele trebuincioase ca să trimit corpul neînsuflețit la Chicago. Pe antreprenorul de pompe funebre l-a apucat disperarea când a văzut în ce stare e cadavrul. După ce zăcuse în apartament aproape o săptămână, nu se mai putea face mare lucru pentru el. „Dac-aş fi în locul tău”, mi-a spus, „nu m-aş aştepta la cine ştie ce minune.”

Am aranjat funeraliile prin telefon, i-am contactat pe câțiva dintre prietenii lui Victor (Howie Dunn, saxofonistul cu nasul spart, câțiva foşti elevi), am încercat fără prea mult entuziasm să dau de Dora (nu era de găsit), apoi am însoțit sicriul până la Chicago. Victor a fost înmormântat lângă mama, iar cerul ne-a acoperit cu o ploaie torențială în timp ce ne vedeam prietenul dispărând în pământ. După aceea am plecat cu maşina acasă la Dunn, în partea de nord a oraşului, unde doamna Dunn ne-a pregătit un meniu modest, cu gustări reci şi supă fierbinte.

Plânsesem fără încetare în ultimele zile şi, ajuns acasă la Dunn, am dat pe gât rapid cinci sau şase pahare de burbon, odată cu mâncarea. Băutura m-a însuflețit considerabil, iar după vreo două ore am început să cânt cât mă ținea gura. Howie mă acompania la pian şi, pentru ceva vreme, întreaga adunare s-a pus pe chefuit.

După care am vomat pe podea şi vraja s-a rupt. La şase dimineața, mi-am luat la revedere de la toți şi am ieşit în ploaie poticnindu-mă. Am rătăcit orbeşte pe străzi câteva ore, am vomat iar pe treptele unei case şi în cele din urmă am dat de o prostituată cu ochii ca cenuşa, pe nume Agnes, stând sub umbrelă pe o stradă luminată de neoane. Am însoțito într-o cameră din Hotelul Eldorado, i-am ținut o prelegere scurtă despre poemele lui Sir Walter Raleigh şi i-am îngânat cântece de adormit copiii, pe când ea se dezbrăca şi-şi depărta picioarele. M-a făcut dement, dar i-am dat o sută de dolari şi a fost de acord să-şi petreacă noaptea cu mine. Am dormit prost, în orice caz, iar la patru dimineața m-am strecurat din pat, mi-am pus hainele încă ude şi am luat un taxi până la aeroport. Am ajuns la New York pe la zece.

În definitiv, problema nu era că sufeream. Suferința era, probabil, cauza primă, dar ea a fost curând înlocuită de altceva, ceva mai palpabil, mai concret ca efect, mai violent

prin răul pe care-l făcea. O înlănțuire întreagă de forțe se pusese în mişcare, iar la un moment dat am început să mă dezechilibrez, să zbor în cercuri din ce în ce mai largi în jurul meu, până când, în cele din urmă, am sărit de pe orbită.

Adevărul era că situația mea financiară se înrăutățea. Îmi dădusem seama de asta de ceva vreme, dar până atunci amenințarea se zărise doar la orizont şi n-o luasem niciodată prea în serios. După moartea unchiului Victor însă, şi după miile de dolari cheltuite în zilele alea teribile, din bugetul care se presupunea că avea să mă țină până la absolvire mai rămăseseră nişte firimituri. Dacă nu mă apucam să refac fondurile, aveam să rămân descoperit. Am calculat că, ținând-o tot aşa cu cheltuielile, banii aveau să se termine până în luna noiembrie a ultimului an de facultate. Iar asta însemna totul, până la ultimele economii, până la ultimul bănuț, până la fundul sacului.

Primul impuls a fost să mă las de şcoală, dar, după ce am cochetat cu ideea vreo două zile, m-am hotărât să n-o fac. Îi promisesem unchiului că aveam să-mi termin studiile şi, de vreme ce el nu mai era să-mi aprobe noile planuri, nu m-aş fi simțit în largul meu să-mi încalc cuvântul dat. Pe deasupra, mai era şi problema poliței bancare. Dacă-mi abandonam studiile acum, împrumutul mi-ar fi fost anulat şi nu aveam chef să mă precipit către o moarte timpurie în junglele asiatice. Aveam să rămân la New York aşadar şi să-mi continui studiile la Columbia. Asta era singura decizie rezonabilă pe care o puteam lua, singurul lucru demn pe care îl puteam face. După un asemenea început promițător, nu mi-ar fi fost greu să mă comport rezonabil în continuare. Pentru cei aflați în situația mea, existau tot felul de oportunități – burse, împrumuturi, slujbe în timpul şcolii –, dar, de îndată ce începeam să mă gândesc la vreuna din ele, mă trezeam copleşit de dezgust. Era o reacție spontană,

involuntară, o senzație bruscă de greață. Nu voiam să am de-a face cu așa ceva, mi-am dat seama, şi de aceea respingeam orice soluție – cu încăpățânare şi dispreț, perfect conştient că tocmai îmi subminasem unica şansă de a supraviețui crizei. Începând din acel moment, am depus armele, refuzând să mai mişc vreun deget. Dumnezeu ştie de ce m-am purtat aşa. Am inventat pe atunci nenumărate motive, dar la urma urmei totul se reducea la spaimă. Fusesem cuprins de disperare şi, în fața unei asemenea situații-limită, simțeam că trebuie să fac ceva drastic. Voiam să scuip lumea drept în ochi, să fac lucruri dincolo de orice închipuire. Cu toată febrilitatea şi idealismul unui tânăr care meditase şi citise prea mult, am decis că lucrul cel mai nimerit era să nu fac nimic: acțiunea pe care urma să o întreprind consta în refuzul militant de a acționa în cel mai mărunt sens. Puneam totul în slujba unui nihilism ridicat la rangul de crez estetic. Aveam să-mi transform viața într-o operă de artă, sacrificându-mă unor paradoxuri atât de rafinate, încât fiecare răsuflare avea să mă învețe să-mi savurez propria condamnare. Semnele trimiteau către o eclipsă totală şi, oricât aş fi bâjbâit după o altă interpretare, imaginea acelei bezne depline m-a ademenit încetul cu încetul, m-a sedus prin simplitatea ei. Nu aveam să fac nimic ca să mă opun inevitabilului, dar nici nu voiam să mă grăbesc să dau ochii cu el. Dacă viața mea avea să continue pentru moment la fel ca întotdeauna, cu atât mai bine. Aveam să fiu răbdător, aveam să rezist. Doar că ştiam ce mi se pregăteşte şi, indiferent dacă dezastrul urma să se întâmple azi sau mâine, ştiam că avea oricum să se producă. Eclipsă totală.

Bestia fusese omorâtă, iar măruntaiele ei, descâlcite. Luna va întuneca soarele, iar atunci voi dispărea. Voi fi falit, o biată epavă de carne şi oase fără un franc în buzunar.

A fost momentul când am început să citesc cărțile unchiului Victor. La două săptămâni după înmormântare, am ales la întâmplare una dintre cutii, am tăiat cu grijă banda adezivă cu un cuțit şi am citit tot ce era înăuntru. S-a dovedit a fi o împerechere ciudată de cărți împachetate laolaltă, aparent aleatoriu şi fără vreun scop. Erau îngrămădite acolo romane şi piese de teatru, cărți de istorie şi călătorii, ghiduri pentru tinerii şahişti şi nuvele polițiste, SF-uri şi lucrări de filosofie, un haos de tipărituri. Mie însă mi-era indiferent. Am citit fiecare carte până la capăt, refuzând să o judec. Pentru mine, cărțile erau egale una cu alta, fiecare propoziție era compusă din numărul corect de cuvinte, iar fiecare cuvânt îşi avea locul potrivit. Aşa am ales eu să țin doliu după unchiul Victor. Am deschis toate cutiile şi am citit toate cărțile, la rând, una câte una. Asta era sarcina pe care mi-o asumasem şi căreia i-am rămas credincios până la sfârşit, un sfârşit amar.

Fiecare cutie conținea acelaşi amestec straniu, un ghiveci de scriitori mari şi mediocri, grămezi de literatură de doi bani împrăştiată printre clasici, volume ieftine înghesuite printre ediții de lux, scrieri de consum lipite de Donne şi Tolstoi. Unchiul Victor nu-şi gândise niciodată biblioteca în vreun fel sistematic.

De fiecare dată când cumpărase o carte, o pusese pe raft, lângă cea pe care o cumpărase înainte şi, încetul cu încetul, şirurile de cărți avansaseră, umplând tot mai mult spațiul, pe măsură ce treceau anii. Cărțile fuseseră îndesate în cutii exact în ordinea în care zăcuseră pe rafturi. Probabil că şi cronologia era intactă; vrând-nevrând, ordinea lor rămăsese neschimbată. Mi s-a părut aranjamentul ideal. De fiecare dată când deschideam o cutie, intram într-un alt segment din viața unchiului meu, o perioadă bine determinată de câteva zile, săptămâni sau luni, şi mă consolam cu gândul că trăiam în acelaşi spațiu imaginar cândva însuflețit de el,

citind aceleaşi cuvinte, trăind aceleaşi poveşti, poate chiar gândind aceleaşi gânduri. Era aproape ca şi cum aş fi urmat traseul unui explorator de demult, călcându-i pe urme, însoţindu-l în vreme ce-şi croia drum prin teritorii neumblate, deplasându-se spre vest, odată cu soarele, urmărind lumina până când se stingea la orizont. Cutiile nu erau numerotate, nici etichetate, aşa că n-aveam cum să-mi dau seama în ce perioadă urma să descind.

Călătoria s-a dovedit, aşadar, mai degrabă o suită de plimbări tainice, fără nicio legătură aparentă. De la Boston la Lenox, de pildă. De la Minneapolis la Sioux Falls. De la Kenosha la Salt Lake City. Nu mă deranja să fac salturi pe hartă de colo colo. Până la final, oricum, toate spaţiile goale aveau să se umple, toate distanţele aveau să fie străbătute.

Citisem multe din acele cărţi, iar pe altele mi le citise chiar unchiul Victor: Robinson Crusoe, Doctor Jekyll şi Mr. Hyde, Omul invizibil. Dar asta nu m-a împiedicat să plonjez din nou între paginile lor cu aceeaşi pasiune, devorând lecturile noi şi pe cele de altădată cu o foame nebună. S-au strâns în colţurile camerei mele teancuri de cărţi citite şi, de fiecare dată când unul dintre aceste turnuri ameninţa să se prăbuşească, adunam volumele primejduite în pungi şi le luam în următoarea vizită în Columbia. Chiar vizavi de campus, pe Broadway, se afla Librăria lui Chandler, o hrubă înghesuită şi prăfuită care scotea bani din cărţi de anticariat. Între vara lui 1967 şi cea a lui 1969, m-am dus acolo de zeci de ori şi încetul cu încetul mi-am înstrăinat moştenirea. A fost singurul lucru pe care mi l-am permis – să profit de ceva ce deţineam deja. M-a durut inima să mă despart de ultimele bunuri ale unchiului Victor, dar în acelaşi timp ştiam că n-ar fi pus la suflet. Mă achitasem cumva de datoria faţă de el citindu-i cărţile, iar acum, că eram sărac lipit, părea logic să fac şi următorul pas vânzându-i cărţile.

Problema a fost însă că nu câştigam suficient de pe urma lor. Chandler negocia la sânge, iar părerea lui despre cărți era atât de diferită de a mea, încât, în fața lui, abia eram în stare să bâigui câteva vorbe. Pentru mine, cărțile nu erau atât recipiente pentru cuvinte, cât cuvintele în sine, iar valoarea unei cărți anume era decisă de calitățile ei spirituale mai curând decât de starea ei fizică. Un Homer cu colțurile îndoite era mai valoros decât un Virgiliu impecabil, de pildă; trei volume de Descartes valorau mai puțin decât unul de Pascal. Acestea erau distincții esențiale pentru mine, dar pentru Chandler ele nu existau. Pentru el, o carte era doar un obiect ce aparținea ordinii lumii pământeşti şi, ca atare, nu era mult diferită de o cutie de pantofi, o pompă menajeră sau un ibric de cafea. De fiecare dată când mă înfățişam cu o nouă tranşă din biblioteca unchiului Victor, bătrânul îşi făcea numărul. Pipăia cărțile cu dispreț, citea cotoarele, vâna pete şi defecte, dând mereu impresia că sapă într-un morman de gunoi. Asta era regula jocului. Discreditând bunurile, Chandler îşi putea permite mai apoi să ofere proprietarului prețuri îngrozitor de mici. După treizeci de ani de practică, mimica lui te înşela cu naturalețe şi avea un repertoriu întreg de mormăieli şi aparteuri, de smuceli, plescăituri din limbă şi clătinări mâhnite din cap. Tot acest joc era menit să mă convingă de eroarea propriei judecăți, să mă facă să mă ruşinez şi să-mi mărturisesc neobrăzarea de a-i fi adus asemenea jignire. Vrei să spui că ai de gând să-mi ceri bani pe astea? Păi ce, aştepți bani de la gunoier ca să-ți ia lăturile de sub nas?

Ştiam că mă prosteşte, dar rareori vociferam. Ce puteam face, în definitiv?

Chandler se târguia din poziția celui mai puternic şi nimic nu putea schimba asta, de vreme ce eu aveam întotdeauna nevoie disperată să vând, pe când lui îi era mereu indiferent dacă va cumpăra sau nu. Nu avea rost nici să mimez

indiferența. Atunci vânzarea pur şi simplu n-ar mai fi avut loc, iar a nu vinde nimic era la urma urmei mai rău decât a fi tras în piept. Am descoperit că mă descurcam mai bine când aduceam mai puține cărți, nu mai mult de douăsprezece sau cincisprezece deodată. Prețul fiecărui volum urca o idee în asemenea condiții. Dar, cu cât era mai mică vânzarea, cu atât eram silit să mă întorc mai des şi ştiam că trebuie să-mi răresc vizitele pe cât posibil căci, cu cât mă târguiam mai mult cu el, cu atât deveneam mai slab. Indiferent ce făceam, aşadar, Chandler avea să câştige până la urmă. Lunile treceau, iar bătrânul nu făcea niciun efort să-mi vorbească. Nu-mi dădea niciodată bună ziua, nu schița niciun zâmbet, nici măcar nu-mi strângea mâna. Felul lui de a mă trata era atât de opac, încât mă întrebam dacă nu cumva îmi uita figura de la o întâlnire la alta.

În ceea ce-l priveşte pe Chandler, aş fi putut fi un nou client de fiecare dată când intram în librărie – un lung şir de străini, o şleahtă oarecare, în figuri disparate.

Pe măsură ce vindeam cărțile, apartamentul meu trecea prin numeroase schimbări. Lucru inevitabil, căci de fiecare dată când deschideam o nouă cutie, distrugeam în acelaşi timp o piesă de mobilier. Aşa că patul a fost făcut bucăți, scaunele s-au micşorat şi apoi au dispărut, biroul s-a atrofiat şi a dispărut în vid.

Viața mea a devenit un zero care creştea, astfel că acum se vedea cu ochiul liber: un gol înfloritor. De fiecare dată când plonjam în trecutul unchiului meu, rezultatul era unul concret, efectul se manifesta în lumea reală. Consecințele mi se derulau înaintea ochilor şi n-aveam cale de scăpare. Atâtea cutii rămase, atâtea dispărute. Nu trebuia decât să privesc în jur ca să-mi dau seama ce se întâmpla. Camera mea era ca o maşină care-mi evalua starea: cât din mine rămăsese, cât din mine dispăruse deja. Eu eram şi făptaş, şi martor. Şi actor, şi public, într-un teatru cu un singur

angajat. Puteam urmări atent etapele propriei dezagregări. Mă vedeam dispărând bucată cu bucată.

Erau vremuri grele pentru toată lumea, desigur. Îmi aduc aminte de ele ca de un tumult de discursuri politice şi de mulţimi, de revoltă, megafoane şi violenţă.

Prin vara lui 1968, fiecare zi părea să verse un nou cataclism. Dacă nu era Praga, era Berlinul; dacă nu era Parisul, era New York-ul. Jumătate de milion de soldaţi fuseseră trimişi în Vietnam. Preşedintele anunţase că nu vrea să mai candideze.

Aveau loc asasinate. După ani de luptă, războiul căpătase asemenea proporţii, încât ne contamina şi cele mai mărunte gânduri, iar eu ştiam că, indiferent de ce făceam sau nu făceam, eram părtaş la el, ca toată lumea. Într-o seară, în timp ce stăteam pe o bancă din Riverside Park, privind apa, am văzut o cisternă cu petrol explodând pe celălalt mal. Flăcările au umplut deodată cerul şi, pe când priveam bucăţile de tablă zburând peste Hudson şi aterizându-mi la picioare, m-a lovit un gând: lăuntricul şi exteriorul nu pot fi separate decât zădărnicind adevărul. Mai târziu, pe parcursul aceleiaşi luni, campusul universitar de la Columbia s-a transformat într-un câmp de bătălie, iar sute de studenţi au fost arestaţi, printre care şi visători ca Zimmer şi ca mine. Nu am de gând să vorbesc despre asta aici.

Ştim cu toţii ce s-a întâmplat pe-atunci şi n-ar avea niciun rost să reiau povestea.

Asta nu înseamnă însă că vreau s-o las pradă uitării. Şi povestea mea e îngropată în molozul acelor zile, iar dacă acest aspect se pierde, ea nu va fi în veci înţeleasă.

La vremea când începeam cursurile în anul trei de facultate (septembrie 1967), costumul meu îşi dăduse de mult obştescul sfârşit. Şezutul pantalonilor se rărise din cauza umezelii de la Chicago, iar sacoul se sfâşiase în zona

buzunarelor şi a tivului, aşa că l-am abandonat ca pe o cauză pierdută. L-am atârnat în şifonier pe post de suvenir al zilelor mai fericite şi mi-am cumpărat din oraş cele mai ieftine şi mai rezistente haine pe care le-am găsit: cizme muncitoreşti, blugi, cămăşi de flanelă şi o jachetă de piele la mâna a doua, de la un magazin militar de surplus.

Prietenii mei au fost îngroziţi de această transformare, dar eu n-am comentat nimic, de vreme ce părerile lor erau ultimul lucru pentru care-mi făceam griji pe lume. La fel şi cu telefonul. Nu l-am deconectat pentru că voiam să mă izolez de lume, ci fiindcă era o cheltuială în plus, pe care nu mi-o mai permiteam. Când Zimmer mi-a făcut morală despre el într-o zi, în faţa bibliotecii, mormăind ceva legat de cât de dificil era să dea de mine, am evitat subiectul greutăţilor mele financiare lansându-mă într-o litanie despre telecomunicaţii, despre voci şi moartea contactului interuman.

— O voce transmisă pe cale electronică nu este o voce reală, i-am spus eu. Cu toţii ne-am obişnuit cu aceste simulacre ale propriei persoane, dar, dacă stai să te gândeşti, telefonul este un instrument de distorsionare şi fantazare. Înseamnă comunicare între fantome, secreţia verbală a unei minţi fără trup. Vreau să am în faţa ochilor persoana cu care vorbesc. Dacă nu se poate, prefer să tac.

Asemenea manifestări începeau să mă caracterizeze – scuzele, limbajul ambiguu, teoriile ciudate pe care le propuneam ca răspuns la întrebări perfect rezonabile. Pentru că nu voiam să ştie nimeni că ajunsesem la fundul sacului, n-am avut cum să ies din încurcătură altfel decât minţind. Cu cât eram mai sărac, cu atât mai bizare şi mai halucinante îmi deveneau invenţiile. De ce renunţasem la fumat, la băut, de ce nu mai mâncam la restaurant – niciodată nu-mi lipseau explicaţiile revoltător de raţionale. În cele din urmă, am ajuns să vorbesc ca un călugăr

anarhist, unul dintre ciudaţii din alte vremuri, un conservator. Dar prietenii mei se amuzau şi astfel am reuşit să-mi păstrez secretul. Fără îndoială că mândria juca şi ea un rol în aceste nevinovate fantezii, dar lucrul cel mai important este că ţineam ca nimeni să nu se amestece în drumul pe care mi-l alesesem singur. Să vorbesc despre asta ar fi provocat cel mult milă, ba poate chiar aş fi primit câte-o mână de ajutor, iar lucrul ăsta mi-ar fi dejucat planul.

Am preferat să mă zidesc în proiectul meu delirant, să mă prostesc în faţa oricărei oportunităţi şi să aştept ca timpul să se scurgă.

Ultimul an a fost cel mai greu. Am renunţat să mai plătesc facturile la lumină în noiembrie, iar prin ianuarie m-am trezit cu un angajat de la Con Edison care venise să deconecteze contorul. Timp de câteva săptămâni după aceea, am făcut experimente cu o gamă largă de lumânări, studiind atent fiecare marcă în parte, căutând să fie ieftină, puternică şi durabilă. Spre surprinderea mea, lumânările pentru sărbătorile evreieşti s-au dovedit a fi cele mai rentabile. Lumina pâlpâitoare şi umbrele îmi plăceau enorm, iar acum, că frigiderul, cu întreruperile bruşte şi zgâlţâielile lui, amuţise, mi-am dat seama că-mi era probabil mai bine, în fond, fără electricitate. Orice s-ar fi putut spune despre mine, un lucru era cert: nu mă dădeam bătut. Căutam avantajele ascunse pe care le aducea cu sine fiecare nouă privaţiune, iar odată învăţat să trăiesc fără un lucru anume, îl alungam pur şi simplu din minte pentru totdeauna. Ştiam că acest proces nu putea dura la nesfârşit, că la un moment dat aveam să dau de obiecte de care nu mă puteam lipsi, dar deocamdată mă minunam şi eu de mine, de cât de puţin duceam dorul celor dispărute. Încet, dar sigur am descoperit că sunt în stare să merg chiar foarte departe, mult mai departe decât aş fi crezut că îmi stă în puteri.

După ce mi-am plătit taxele şcolare pe ultimul semestru, am rămas cu mai puţin de şase sute de dolari. Mai aveam vreo douăsprezece cutii, plus clarinetul şi colecţia de autografe. Ca să-mi ţină de urât, asamblam instrumentul şi suflam în el, umplând apartamentul cu stranii răbufniri de sunete, o cacofonie de chiţăituri şi oftături, de râsete şi mârâieli jalnice. În martie, am vândut autografele unui colecţionar pe nume Milo Flax, un omuleţ bizar cu un halou de păr creţ şi blond care dăduse un anunţ pe ultima pagină a ziarului The Sporting News. Când Flax a văzut în cutie galeria de semnături ale jucătorilor de la Cubs, a rămas înmărmurit. Studiind atent şi cu veneraţie hârtiile, m-a privit cu lacrimi în ochi şi a prezis îndrăzneţ că 1969 avea să fie anul echipei Chicago Cubs. Aproape că a avut dreptate, desigur, iar dacă cei de la Cubs n-ar fi avut căderea de la final de sezon, însoţită de ascensiunea rapidă a rătăciţilor ălora de la Mets, cu siguranţă aşa s-ar fi întâmplat. Autografele mi-au adus o sută cincizeci de dolari, suficient cât să acopere ceva mai mult decât chiria pe o lună. Cu banii luaţi pe cărţi îmi cumpăram de mâncare şi astfel am reuşit să supravieţuiesc în aprilie şi mai; mi-am terminat lucrările pentru şcoală scriind înghemuit la maşina de scris în lumina pâlpâitoare a lumânărilor. Apoi mi-am vândut maşina de scris pe douăzeci şi şase de dolari, cu care am închiriat o pălărie şi o pelerină pentru a participa la contraceremonia de absolvire organizată de studenţi în semn de protest faţă de ceremonia oficială.

Făcusem tot ce îmi propusesem să fac, dar nu-mi puteam savura triumful.

Ajunsesem la ultima sută de dolari, iar cărţile se împuţinaseră până la trei cutii.

Era exclus să mai pot plăti chiria şi, deşi garanţia pe care o dădusem la început mi-ar fi asigurat încă o lună, la sfârşitul ei aveam să fiu cu siguranţă evacuat.

Dacă notificările începeau în iulie, asaltul probabil că avea să se petreacă în august, ceea ce însemna că prin septembrie aveam să fiu în stradă. Dar, aflându-mă la adăpostul primei zile din iunie, sfârşitul verii mi se părea încă la distanţă de ani-lumină. Problema nu era atât ce urma să fac apoi, cât mai ales cum să supravieţuiesc până în iulie. Cărţile aveau să-mi mai aducă probabil încă cincizeci de dolari. Adăugaţi la cei nouăzeci şi şase pe care-i mai aveam, ajungeam la suma totală de o sută patruzeci şi şase de dolari, sumă cu care trebuia să trăiesc în următoarele trei luni. Cu greu mi-ar fi ajuns, dar, rezumându-mă la o masă pe zi, renunţând să mai citesc ziarele, să merg cu autobuzul şi evitând orice cheltuială frivolă, m-am gândit c-o să reuşesc. Aşa a început vara lui 1969. Părea aproape o certitudine că avea să fie ultima vară pe care o petreceam pe lumea asta.

Pe parcursul iernii şi în primele săptămâni de primăvară, îmi depozitasem mâncarea pe pervaz, în afara apartamentului. Câteva alimente îngheţaseră în timpul lunilor mai reci (pachetele de unt, brânza), dar toate erau comestibile după ce se dezgheţau. Cea mai mare problemă fusese să le feresc de funingine şi de rahatul de porumbel, dar curând am învăţat să-mi împachetez proviziile într-o pungă de plastic şi abia apoi să le scot pe fereastră. După ce una din pungi a fost luată de vânt într-o furtună, am început să le prind cu o sfoară de radiatorul din cameră. Am devenit chiar abil la gestionarea acestui sistem şi pentru că, din fericire, preţul gazului intra în banii de chirie (ceea ce însemna că nu trebuia să-mi fac griji că aveam să pierd soba), am reuşit să ţin sub control problema hranei. Dar asta se întâmpla în perioadele friguroase. Anotimpul se schimbase acum şi, cu soarele pe cer vreme de treisprezece sau paisprezece ore pe zi, ideea cu pervazul a devenit păguboasă. Laptele s-a stricat; sucul s-a acrit; untul s-a

topit în băltoace de mâzgă aurie. Am trecut cu greu peste câteva astfel de catastrofe, după care am început să-mi revizuiesc dieta, înțelegând că trebuie să evit toate bunurile perisabile la căldură. Pe doisprezece iunie, m-am pus şi mi-am planificat noul regim. Lapte praf, cafea instant, puțină pâine – astea erau de bază – şi mi-am propus să mănânc în fiecare zi acelaşi lucru: ouă, alimentul cel mai ieftin şi mai hrănitor pentru om. Din când în când, risipeam banii pe câte un măr sau o portocală, iar dacă pofta devenea de neîndurat, mă tratam cu câte un hamburger sau o conservă de tocană. Astfel, mâncarea nu se strica şi (teoretic, cel puțin) n-aveam cum să mor de foame. Două ouă pe zi, fierte fix două minute şi jumătate ca să fie moi, tocmai bune, două felii de pâine, trei ceşti de cafea şi apă din belşug. Deşi nu era prea fericit, planul meu avea cel puțin o oarecare eleganță geometrică. Dată fiind lipsa altor opțiuni, am încercat să mă îmbărbătez singur.

N-am murit de inaniție, dar rareori se întâmpla să nu-mi chiorăie mațele. Deseori visam tot felul de mâncăruri, iar nopțile mele din acea vară s-au transformat în viziuni de festin şi îmbuibare: platouri întregi cu friptură de vită şi miel, porci fragezi înotând în tăvi, prăjituri şi deserturi înalte ca nişte castele, boluri gigantice cu fructe. În timpul zilei, stomacul îmi chiorăia neîncetat, bolborosind de sucuri neîmpăcate, hărțuindu-mă cu pustiul din el, şi numai prin sforțări crâncene reuşeam să-l ignor. Slăbănog de la bun început, am continuat să pierd în greutate pe tot parcursul verii. Din când în când, mai scăpam câte un penny în cântarul Exacto din farmacie să văd ce se mai întâmplase cu trupul meu. De la aproape 70 de kilograme în iunie, am ajuns la aproape 63 şi jumătate în iulie şi la aproape 56 în august. Pentru un tânăr înalt de mai bine de 1,82 începea să devină periculos. Cam atât cântăresc împreună pielea şi

oasele, după care orice scădere în greutate riscă să-ți facă foarte rău.

Încercam să mă desprind de trup şi să ies din necaz pretinzând că problema nu există. Alții apucaseră aceeaşi cale înaintea mea şi cu toții descoperiseră ceea ce până la urmă am descoperit şi eu: că mintea nu poate învinge materia pentru că, odată ce-ți soliciți mintea în exces, ea se dovedeşte imediat a fi în egală măsură materie. Ca să trec cu bine prin ce mi se întâmpla, a trebuit să mă conving că nu sunt real, iar rezultatul a fost că eşafodajul realității a început să se clatine.

Lucruri inexistente îmi apăreau în fața ochilor, apoi dispăreau. Un pahar de limonadă rece, de pildă. Un ziar cu numele meu pe prima pagină. Vechiul meu costum întins pe pat, întreg-întreguț. Odată, chiar am avut o viziune a corpului meu de altădată împleticindu-se prin cameră, bâjbâind prin unghere după ceva ce nu putea găsi. Aceste halucinații nu țineau decât o clipă, dar ecoul lor răsuna în mine ore întregi. Mai erau şi perioadele în care pur şi simplu nu ştiam pe ce lume sunt. Îmi venea în minte un gând şi, până să ajung la vreo concluzie, constatam că se înnoptase. Nu aveam cum să-mi explic orele pierdute. Alteori mă trezeam mestecând hrană imaginară, fumând țigări imaginare, suflând rotocoale de fum imaginare în aerul din jur. Acestea erau, cred, cele mai grele clipe, de vreme ce mă făceau să înțeleg că nu mai puteam conta pe mine. Mintea mi-o luase razna şi, odată ce începusem să alunec, nu mai aveam putere să mă opresc.

Majoritatea simptomelor au apărut abia pe la mijlocul lunii iulie. Înainte de asta, mi-am achitat scrupulos datoria de a citi ultimele cărți ale unchiului Victor, pe care le-am vândut apoi la anticariatul lui Chandler. Pe măsură ce mă apropiam de final însă, cărțile îmi dădeau tot mai multă bătaie de cap. Îmi simțeam privirea atingând cuvintele de pe

pagină, dar din ele nu se isca niciun înțeles, niciun sunet nu mai reverbera în mintea mea. Inscripțiile negre păreau cu totul năucitoare, o mulțime arbitrară de linii şi bucle care nu dezvăluiau nimic dincolo de muțenia lor. În cele din urmă, m-am resemnat, nemaiavând pretenția că înțeleg ceva din ce citesc. Scoteam o carte din cutie, o deschideam la prima pagină, apoi îmi plimbam degetul de-a lungul fiecărui rând. Când ajungeam la capăt, treceam la următorul, apoi la al treilea şi aşa mai departe, până în josul paginii. Aşa am reuşit să termin: ca un orb citind în alfabetul Braille. Dacă nu mai vedeam cuvintele, îmi doream măcar să le ating. Lucrurile luaseră o întorsătură foarte proastă, de asta măcar puteam să-mi dau seama. Pipăiam toate cuvintele din cărțile unchiului meu şi astfel îmi câştigam dreptul de a le vinde.

Întâmplarea a făcut să-i duc ultimele volume lui Chandler în aceeaşi zi în care astronauții au pus piciorul pe Lună. Tocmai mă făcusem cu nouă dolari şi ceva şi, pe când mă întorceam pe Broadway, m-am hotărât să mă opresc la Quinn’s Bar and Grill, o bodegă de pe colțul de sud-est al 108th Street. Vremea era incredibil de caldă în acea zi, iar ideea de a sparge banii pe vreo două beri de zece cenți nu mi s-a părut un păcat. M-am aşezat pe un scaun la bar, lângă trei-patru clienți fideli ai localului, bucurându-mă de lumina difuză şi de răcoarea aerului condiționat. Televizorul color de dimensiuni impresionante era aprins, emanând o lumină stranie deasupra sticlelor de whisky şi burbon, iar în aceste împrejurări am putut fi şi eu martor la eveniment. Am văzut cele două siluete în costume uriaşe făcând primii paşi în acea lume fără aer, săltând ca nişte mingi în peisajul selenar, deplasându-se cu un fel de golfmobil prin praf şi înfigând un steag fix în ochiul celei ce fusese cândva zeița iubirii şi a nebuniei. Diana cea strălucitoare, mi-am spus, imaginea a tot ce este întunecat în noi. Apoi a vorbit

preşedintele. Pe un ton solemn, neutru, a declarat că aceasta e ziua cea mai glorioasă de la facerea lumii. Veteranii localului s-au pus pe râs la auzul acestor cuvinte şi cred că până şi eu am reuşit să zâmbesc de vreo două ori. Dar, cu toată absurditatea acelei remarci, un singur lucru era limpede: din ziua izgonirii din rai, Adam nu mai fusese niciodată atât de departe de casă.

După aceea am trăit o perioadă scurtă într-o stare aproape deplină de calm.

Apartamentul meu era de acum complet gol, dar, în loc să mă descurajeze, cum credeam că se va întâmpla, acest gol părea să mă aline. Nu ştiu cum să-mi explic, dar dintr-odată emoţiile mele haotice s-au potolit, iar preţ de câteva zile, aproape că am reuşit să mă regăsesc. Poate părea curios că folosesc cuvântul într-un astfel de context, dar, în scurtul răstimp care a urmat vânzării cărţilor pe care le mai aveam de la unchiul Victor, aş îndrăzni chiar să spun că m-am simţit fericit. Ca un epileptic în pragul crizei, intrasem în acea stranie jumătate-de-lume în care totul începe să strălucească, să emane o claritate nouă şi până atunci nebănuită. N-am făcut mare lucru în vremea aia. M-am tot plimbat prin cameră, m-am întins pe saltea, mi-am notat gândurile într-un caiet. Nu conta. Chiar şi faptul că nu făceam nimic mi se părea important, aşa că nu mă mustra conştiinţa la gândul că-mi irosesc timpul. Din când în când, mă aşezam între cele două ferestre şi contemplam inscripţia Palatul lunii. Chiar şi asta mă bucura şi părea întotdeauna să dea naştere unor gânduri demne de luat în seamă. Cumva, aceste gânduri îmi par acum vagi – mănunchiuri de asocieri nebuneşti, un ciclu întreg de reverii fără noimă –, însă pe atunci mi se păreau pline de înţelesuri. Poate că semnificaţia cuvântului lună se schimbase în mintea mea, după ce îi urmărisem pe oameni păşind pe suprafaţa ei. Poate că eram uimit de coincidenţa de a-l fi întâlnit pe unul

care se numea Neil Armstrong în Boise, Idaho, şi de a fi văzut apoi un om care purta acelaşi nume zburând în spaţiu. Poate că pur şi simplu deliram de foame, iar luminiţele neonului mă încremeniseră. Nu pot fi sigur de nimic din toate astea, dar era evident că cele două cuvinte, Palatul lunii, începuseră să-mi bântuie mintea, cu misterul şi fascinaţia unui oracol. Dintr-odată totul părea să se topească în ele: unchiul Victor şi China, navele spaţiale şi muzica, Marco Polo şi Vestul Sălbatic. Mă uitam la panoul luminos şi începeam să mă gândesc la electricitate. Apoi îmi zbura mintea la pana generală de curent din timpul primului meu an de colegiu care, la rândul ei, mă purta către partidele de baseball jucate la Wrigley Field, iar de acolo, la unchiul Victor şi la lumânările ceremoniale evreieşti aflate pe pervazul meu. Un gând dădea curs altui gând, generând spirale din ce în ce mai ample de posibile conexiuni. Cum ar fi ideea călătoriei în necunoscut sau paralela dintre Columb şi astronauţi.

Descoperirea Americii, nimic altceva decât eşecul de a ajunge în China; mâncarea chinezească şi stomacul meu gol; gând, de la „temă de gândire”, şi capul, ca palat al visurilor. Mă gândeam: Proiectul Apollo; Apollo, zeul muzicii; unchiul Victor şi trupa Moon Men călătorind spre Vest. Şi mai departe: Vestul, războaiele cu indienii, Războiul din Vietnam, cândva numit Indochina. Mă gândeam la arme, bombe, explozii, la nori radioactivi deasupra deşerturilor din Utah şi Nevada. Apoi mă întrebam: de ce o semăna atât de mult Vestul american cu peisajul selenar? Şi tot aşa, iar cu cât mă deschideam în faţa acestor corespondenţe secrete, cu atât mă simţeam mai aproape de înţelegerea unor adevăruri fundamentale despre lume. Înnebuneam, probabil, dar simţeam o putere teribilă crescând în mine, o bucurie gnostică pătrunzând până în inima lucrurilor. Apoi, cu totul pe neaşteptate, la fel de brusc pe cât dobândisem aceste

puteri, le-am pierdut. Viețuisem în interiorul propriilor gânduri timp de trei-patru zile, iar într-o bună dimineață m-am trezit altundeva: înapoi în lumea aceea fragmentată, în lumea foamei şi a pereților albi şi goi. M-am luptat să recapăt echilibrul zilelor de dinainte, dar n-am reuşit. Lumea îmi apăsa pe umeri şi abia mai puteam respira.

M-am lăsat din nou pradă dezolării. Încăpățânarea mă ajutase să rezist până atunci, dar, încetul cu încetul, simțeam cum hotărârea îmi slăbeşte, iar până la întâi august eram gata să cedez. Am făcut tot ce mi-a stat în putință să reiau legăturile cu prietenii, gata să le cer un împrumut, dar nu s-a ales nimic din asta.

Câteva ieşiri extenuante prin arşiță, o mână de monede risipite. Era vară şi toată lumea părea să fi părăsit oraşul. Chiar şi Zimmer, singurul om pe care ştiam că pot conta, dispăruse misterios. Am urcat până la apartamentul lui de pe colțul bulevardului Amsterdam cu 120th Street de mai multe ori, dar n-a răspuns nimeni la sonerie. I-am lăsat mesaje în cutia poştală şi pe sub uşă, dar din nou niciun răspuns. Mult mai târziu, am aflat că Zimmer se mutase în alt apartament.

Când l-am întrebat de ce nu-mi dăduse adresa, mi-a răspuns că-l anunțasem că aveam de gând să-mi petrec vara la Chicago. Uitasem de minciuna asta, desigur, dar până atunci spusesem deja atâtea minciuni, încât nu le mai puteam ține socoteala.

Neştiind că Zimmer plecase, mă tot întorceam la apartamentul lui ca să-i las mesaje pe sub uşă. Într-o duminică dimineață, la începutul lui august, inevitabilul s-a întâmplat, în sfârşit. Am sunat, convins că nu voi găsi pe nimeni; mă întorsesem chiar să plec, când am auzit nişte zgomote în casă. Scârțâitul unui scaun, apoi paşi pe duşumea şi pe cineva tuşind. M-a cuprins un val de uşurare, care însă m-a părăsit în clipa următoare când s-a

deschis uşa. Nu era Zimmer, ci cu totul altcineva: un tânăr cu barba creață, întunecată, şi părul lung, până la umeri. Am dedus că tocmai se sculase din somn, de vreme ce, în afară de o pereche de pantaloni scurți, nu purta nimic.

— Pot să te ajut cu ceva? a întrebat studiindu-mă cu o mină prietenoasă, deşi puțin încurcată.

Chiar în acel moment, am auzit râsete venind din bucătărie (un melanj de voci feminine şi masculine) şi mi-am dat seama că nimerisem în toiul unei mici chermeze.

— Cred că am nimerit greşit, i-am spus. Îl caut pe David Zimmer.

— A, mi-a răspuns străinul devenind brusc atent, tu trebuie să fii Fogg. Mă întrebam eu când o să-ți faci iar apariția.

Afară era o zi oribilă – o caniculă nemiloasă, de te topeai din picioare –, iar plimbarea până acolo mă extenuase. Cum stăteam în fața uşii, cu broboane de transpirație scurgându-mi-se în ochi, cu muşchii sleiți şi amorțiți, m-am întrebat dacă într-adevăr auzisem bine. Primul impuls a fost să mă întorc pe călcâie şi să fug, dar dintr-odată m-am simțit atât de sfârşit, încât mi s-a făcut frică să nu leşin. Am pus mâna pe mânerul uşii, ca să-mi recapăt echilibrul, şi i-am spus:

— Scuză-mă, poți repeta? N-am auzit bine.

— Am zis că tu trebuie să fii Fogg, a repetat străinul. E simplu. Dacă-l cauți pe Zimmer, tu trebuie să fii Fogg. Fogg e cel care a băgat toate mesajele alea pe sub uşă.

— Foarte perspicace, i-am spus, suspinând nervos. Presupun că nu ştii pe unde se-nvârte Zimmer acum.

— Îmi pare rău. N-am nici cea mai vagă idee.

Din nou mi-am făcut curaj să plec, dar, pe când mă întorceam, l-am văzut pe străin uitându-se lung la mine. Avea o privire ciudată şi pătrunzătoare, ațintită drept asupra chipului meu.

— S-a întâmplat ceva? l-am întrebat.

— Mă întrebam dacă nu cumva eşti prieten cu Kitty.

— Cu Kitty? m-am mirat. Nu cunosc pe nimeni cu numele Kitty. N-am întâlnit pe nimeni cu numele ăsta în viața mea.

— Porți un tricou ca al ei. M-am gândit că poate e vreo legătură.

M-am uitat la inscripția de pe tricou şi am văzut că avea însemnele echipei Mets.

Îl cumpărasem dintr-un magazin de lucruri la mâna a doua la începutul anului, cu zece cenți.

— Nici măcar nu mă interesează Mets, i-am răspuns. Eu țin cu Chicago Cubs.

— Stranie coincidență, a insistat străinul, fără să dea atenție spuselor mele. Lui Kitty o să-i placă la nebunie. Adoră chestiile astea.

Fără să apuc să mă împotrivesc, m-am trezit tras de mână până în bucătărie.

Acolo am dat de cinci sau şase oameni adunați în jurul mesei, luându-şi micul dejun duminical. Masa era plină de mâncare: omletă cu şuncă, un ibric plin cu cafea, chifle şi brânză topită, un platou de peşte afumat. Nu mai văzusem aşa ceva de luni de zile şi nu prea ştiam cum să reacționez. Era ca şi când m-aş fi trezit brusc în mijlocul unui basm. Eram copilul înfometat care se rătăcise prin pădure, iar acum dădusem peste căsuța fermecată, coliba din turtă dulce.

— Priviți, oameni buni, a anunțat gazda mea cu pieptul dezgolit, zâmbind larg.

Fratele geamăn al lui Kitty.

Apoi s-au făcut prezentările. Cu toții mi-au zâmbit şi m-au salutat, şi m-am străduit şi-am zâmbit şi eu. Am aflat că cei mai mulți dintre ei studiau la Juilliard – muzicieni, dansatori, cântăreți. Numele gazdei era Jim sau John şi se mutase în fostul apartament al lui Zimmer cu o zi în urmă. Ceilalți petrecuseră toată noaptea prin oraş, mi-au zis, şi, în

loc să meargă la culcare, se hotărâseră să dea buzna peste Jim sau John ca să-i pregătească un mic dejun de casă nouă.

Ceea ce explica îmbrăcămintea lui sumară (dormea când sunaseră la uşă) şi felurile îmbelşugate din faţa mea. Am dat din cap politicos pe când îmi povesteau toate astea, însă doar mă prefăceam că ascult. Adevărul e că puţin îmi păsa, iar până să termine de povestit, uitasem deja numele tuturor. De plictiseală, am început s-o studiez pe sora mea geamănă, o chinezoaică mărunţică de nouăsprezece-douăzeci de ani, cu brăţări de argint în jurul încheieturilor şi o bandană de mărgele cu inscripţia Navaho legată în jurul capului. Mi-a răspuns la privire cu un zâmbet – un zâmbet extraordinar de cald, mi s-a părut, plin de umor şi complicitate –, apoi mi-am îndreptat din nou atenţia către masă, neputincios cum eram să-mi dezlipesc privirile de ea mai mult de câteva secunde. Am realizat că mă aflam pe punctul de a mă face de râs. Aromele mâncării începuseră să mă tortureze şi, stând aşa în picioare, aşteptând ca ei să mă invite să iau loc, abia m-am putut stăpâni să înşfac o bucăţică de pe masă şi să mi-o îndes în gură.

Kitty a fost cea care, în cele din urmă, a dat tonul.

— Acum, că fratele meu ni s-a alăturat, a spus, intrând în joc, putem măcar să-l invităm la masa noastră.

Îmi venea s-o sărut pentru că-mi ghicise gândurile. A urmat un moment de stânjeneală, când s-au trezit că nu mai aveau un scaun în plus, dar tot Kitty m-a salvat, făcându-mi semn să mă aşez între ea şi persoana din dreapta ei. M-am strecurat între cei doi, cu câte o fesă pe fiecare scaun. Mi s-a dat o farfurie cu toate cele trebuincioase: cuţit şi furculiţă, pahar şi ceaşcă, şerveţel şi lingură.

După asta m-am cufundat într-o ceață de hrană şi uitare. M-am purtat copilăreşte, dar după ce am înghițit prima bucățică nu m-am mai putut controla.

Am devorat porție după porție, înfruptându-mă din toate câte mi se puneau în față, iar în cele din urmă parcă-mi pierdusem mințile. Pentru că generozitatea celorlalți părea infinită, am tot mâncat, până când pe masă n-a mai rămas nimic.

Sau cel puțin aşa îmi aduc aminte. M-am îndopat preț de cincisprezece-douăzeci de minute, iar când am terminat, singurul lucru rămas din micul dejun a fost o grămăjoară de oase de peşte. Atât. Tot caut să-mi amintesc dacă nu cumva exagerez. Dar nu. Nu rămăsese nicio bucățică. Nicio coajă de pâine.

Abia atunci mi-am dat seama cât de atent mă priveau ceilalți. Oare chiar aşa de rău să fi fost? m-am întrebat. Oare îmi curseseră balele şi mă făcusem de râs? M-am întors spre Kitty cu un zâmbet palid. Nu părea scârbită, ci mai curând mirată.

Asta mă liniştea, într-un fel, dar voiam să-mi cer scuze de la ceilalți meseni.

Măcar atât puteam face, mi-am spus: să-i amuz pentru mâncare, să-i fac să uite că le linsesem farfuriile. În timp ce aşteptam o ocazie ca să mă bag în vorbă, mi-am dat seama, încetul cu încetul, cât de bine mă simțeam aşa, stând lângă sora mea geamănă, de mult pierdută. Din conversația lor am dedus că era dansatoare şi, indiscutabil, făcuse mult mai multe decât mine să obțină tricoul cu echipa Mets. N-avea cum să nu te impresioneze, iar în timp ce ea se conversa râzând cu ceilalți, eu o tot priveam pe furiş. Nu era machiată, nu purta sutien, iar fiecare mişcare a ei stârnea un clinchet de brățări şi cercei. Avea sâni frumoşi, pe care îi etala cu o fermecătoare nonşalanță, fără să-i scoată în evidență, dar în acelaşi timp fără să pretindă că nu existau.

Mi s-a părut frumoasă, dar mai mult mi-a plăcut atitudinea ei, felul în care ştia să nu se lase paralizată de propria frumuseţe, ca atâtea alte fete. Poate că exuberanţa gesturilor o salva sau tonul hotărât, firesc al vocii. Nu era un copil răsfăţat, dintr-o familie burgheză, ca toţi ceilalţi, ci o femeie care ştia să se descurce şi care învăţase totul singură. Faptul că părea să se bucure de apropierea trupului meu, că nu s-a retras la atingerea umărului sau a piciorului meu, că şi-a lăsat chiar braţul gol să atârne pe spătarul scaunului – toate astea mă făceau să mă simt prost.

În câteva clipe am reuşit să mă bag în discuţie. Cineva începuse să vorbească despre aselenizare, iar altcineva declarase că ea nu avusese de fapt loc. Totul fusese o farsă, spunea respectivul, un spectacol de varietăţi regizat de guvern ca să ne distragă atenţia de la război.

— Oamenii cred orice li se cere să creadă, a adăugat el, chiar şi o porcărie dintr-asta, filmată într-un studio de la Hollywood.

Atât mi-a trebuit ca să-mi fac intrarea. Aruncând cea mai scandaloasă remarcă la care mă puteam gândi, am afirmat calm că aselenizarea nu fusese doar autentică, ba chiar că nu era prima dată când se întâmpla asta. Oamenii călătoresc pe Lună de sute, poate chiar mii de ani, le-am spus. Cu toţii au chicotit la auzul acestor cuvinte, însă eu m-am ambalat în cel mai seducător stil comico-pedant, iar în următoarele zece minute i-am bombardat cu o istorie a folclorului selenar, plină de trimiteri la Lucian, Godwin şi alţii. Voiam să-i impresionez cu vastele mele cunoştinţe, dar şi să-i fac să râdă. Ameţit de mâncarea cu care mă îmbuibasem, hotărât să-i arăt lui Kitty că nu mă comparam cu nimeni dintre cei de faţă, m-am ambalat din ce în ce mai tare şi am intrat într-o formă de zile mari, iar discursul meu răspicat şi ritmat i-a făcut în cele din urmă să râdă cu

lacrimi. După care am început să descriu călătoria lui Cyrano pe Lună. Cineva m-a întrerupt, spunându-mi că Cyrano de Bergerac nu e real. Că e un personaj dintr-o piesă de teatru, o plăsmuire. Nu am putut lăsa neamendată o astfel de greşeală, aşa că m-am lansat într-o scurtă digresiune, ca să le spun povestea vieții lui Cyrano. I-am trecut în revistă tinerețea de soldat, i-am discutat cariera de poet şi filosof, apoi am insistat asupra diverselor greutăți de care se izbise de-a lungul anilor: necazuri băneşti, cumplitul chin cu sifilisul, lupte cu autoritățile, din pricina vederilor lui radicale. Le-am povestit cum şi-a aflat el în cele din urmă protectorul în Ducele d'Arpajon şi cum, doar trei ani mai târziu, a căzut mort pe o stradă din Paris, lovit în moalele capului de o grindă desprinsă de pe acoperişul unei case. Am făcut o pauză retorică pentru a lăsa grotescul şi umorul scenelor să se reliefeze.

— Avea numai treizeci şi şase de ani pe atunci, am adăugat, şi nici până în ziua de azi nu s-a aflat dacă a fost sau nu un accident. Să fi fost oare un asasinat pus la cale de vreun duşman sau pur şi simplu o chestiune de destin, de soartă oarbă pogorând asupra lui din ceruri? Bietul Cyrano! Asta nu mai e plăsmuire, dragii mei. E om în carne şi oase, un om adevărat care a trăit într-o lume adevărată, iar în 1649 a scris o carte despre călătoria asta a lui pe Lună. Nu văd de ce ne-am îndoi de vorbele lui, de vreme ce sunt o mărturie la cald. După Cyrano, pe Lună e la fel ca în lumea noastră. Văzut de acolo, Pământul arată cum arată Luna văzută de aici. Grădina Raiului e undeva pe Lună, iar când Adam şi Eva au mâncat din pomul cunoaşterii, Dumnezeu i-a alungat pe Pământ. Cyrano face prima tentativă de a călători pe Lună legându-şi de corp sticle de rouă, mai uşoară ca aerul, dar după ce ajunge la Jumătatea Distanței, aterizează la loc pe Pământ, în mijlocul unui trib de indieni goi din noua Franță. Acolo construieşte o

maşinărie care îl duce în cele din urmă la destinație şi care dovedeşte, fără urmă de îndoială, că America a fost dintotdeauna locul ideal pentru organizarea expedițiilor selenare. Oamenii pe care-i întâlneşte pe Lună au patru metri înălțime şi merg în patru labe. Vorbesc două limbi diferite, dar niciuna nu are cuvinte. Prima, folosită de oamenii de rând, este un cod complicat de pantomimă, în timpul căreia se mişcă încontinuu toate părțile corpului. Cea de-a doua limbă este vorbită de clasele superioare şi constă în sunete pure, un zumzet complex, dar nearticulat, care seamănă foarte bine cu muzica. Oamenii de pe Lună nu înghit mâncarea, ci o miros. Banii lor sunt poezie – poeme adevărate, scrise pe bucățele de hârtie a căror valoare este dată de calitatea poemului. Cel mai grav delict este virginitatea, iar de la tineri se aşteaptă să nu-şi respecte părinții. Cu cât e mai lung nasul unui om, cu atât mai nobil se consideră a-i fi caracterul. Oamenii cu nasuri scurte sunt castrați, căci lunaticii preferă să dispară ca rasă decât să fie siliți să trăiască într-o asemenea urâțenie. Există cărți vorbitoare şi oraşe ambulante. Când moare un mare filosof, prietenii îi beau sângele şi se înfruptă din carnea lui. De taliile bărbaților atârnă penisuri de bronz – după cum oamenii din secolul al XVII-lea purtau săbii la brâu. Aşa cum îi explică un lunatic lui Cyrano, rămas perplex: Oare nu e mai bine să-ți cinsteşti uneltele vieții decât pe ale morții? Cyrano îşi petrece o bună parte din viață într-o cuşcă. Pentru că e atât de mic, oamenii din Lună îl iau drept un papagal fără pene. La sfârşit, un uriaş negru îl azvârle înapoi pe Pământ, ca pe un Anticrist.

Am tot îndrugat vrute şi nevrute, până când toată vorbăria m-a epuizat şi am simțit cum îmi slăbeşte inspirația. La jumătatea discursului (despre Jules Verne şi Baltimore Gun Club), m-a părăsit cu totul. Capul mi s-a

zbârcit, apoi s-a dilatat monstruos. Am văzut lumini stranii şi comete ţâşnind în spatele retinei.

Stomacul a început să mi se strângă, apoi să pulseze, cu zvâcniri bruşte de durere, şi dintr-odată mi-am dat seama că mă va apuca răul. Fără niciun avertisment, mi-am întrerupt prelegerea, m-am ridicat brusc de la masă şi am anunţat că trebuie să plec.

— Mulţumesc pentru amabilitate, le-am spus, dar sunt chemat de treburi importante. Sunteţi drăguţi, oameni buni, promit să vă pomenesc în testament.

Un spectacol nebunesc, un delir de saltimbanc. M-am împleticit prin bucătărie, răsturnând din greşeală o cană de cafea, în timp ce încercam să-mi găsesc drumul spre ieşire. Dar, înainte să apuc să ies, Kitty mi s-a postat în faţă. Nici până în ziua de azi n-am reuşit să înţeleg cum a făcut să ajungă la uşă înaintea mea.

— Eşti un frate tare ciudat, mi-a spus. Arăţi ca un om, dar te preschimbi dintr-odată în lup. După care lupul devine o maşină vorbitoare. Numai gura-i de tine, aşa-i? Întâi mâncarea, după care vorbele – în gură, apoi pe gură. Dar uiţi cel mai bun lucru pentru care au fost făcute gurile. Sunt sora ta, în definitiv, şi nu te las să pleci fără să mă săruţi la despărţire.

Am încercat să mă scuz, dar, înainte de a putea să articulez ceva, Kitty s-a ridicat pe vârfuri, m-a luat de gât şi m-a sărutat – tandru, foarte tandru, aşa am simţit, aproape compătimindu-mă. N-am ştiut cum să interpretez. Trebuia oare să-l iau drept un sărut autentic sau era doar o parte din joc? Până să mă hotărăsc, m-am sprijinit fără să vreau de uşă, care s-a deschis brusc. Am luat-o ca pe un mesaj de sus: cineva îmi sufla că trebuie să pun punct, aşa că, fără să mai scot o vorbă, am lăsat uşa să se caşte în spatele meu, m-am răsucit pe călcâie atingând pragul şi am plecat.

*

N-am mai avut parte de mese gratuite după întâmplarea asta. Când m-am trezit cu a doua înştiinţare că voi fi dat afară, pe treisprezece august, mai aveam fix treizeci şi şapte de dolari. Aveam să aflu că, în aceeaşi zi, astronauţii veniseră la New York pentru a fi sărbătoriţi cu confetti. Departamentul responsabil cu păstrarea curăţeniei publice a raportat apoi că, pe durata festivităţilor, trei sute de tone de gunoi fuseseră împrăştiate prin oraş. Era recordul absolut, anunţau ei, cea mai impresionantă paradă din istoria lumii. M-am ţinut la distanţă de aceste evenimente. Neştiind încotro să mă mai îndrept, ieşeam din casă cât puteam de rar, încercând să-mi conserv ultima brumă de putere. Părăseam apartamentul doar pentru scurte aprovizionări la magazinul din colţ, după care mă întorceam rapid. Atât. Mi se înăsprise fundul de la hârtia cu care mă ştergeam şi care provenea din pungile maro de cumpărături, dar cel mai rău sufeream de căldură.

Aerul din apartament era insuportabil, o încremenire de cameră de tortură mă apăsa zi şi noapte şi, indiferent cât de mult deschideam ferestrele, nu reuşeam să înduplec nicio adiere să pătrundă în cameră. Porii mei asudau neîntrerupt. Chiar stând pe loc, mă treceau toate apele, iar dacă mă mişcam un pic, mă trezeam sub un potop de sudoare. Beam cât de multă apă puteam. Făceam duşuri reci, îmi băgam capul sub robinet, îmi tamponam faţa, gâtul şi încheieturile cu prosoape umede. Asta mă alina prea puţin, dar măcar eram curat. Săpunul din baie se topise, ajungând o aşchie albicioasă şi trebuia să-l păstrez pentru bărbierit.

Fiindcă rezerva de lame de ras scădea şi ea, nu mă mai bărbieream decât de două ori pe săptămână, programându-le cu grijă, astfel încât să cadă în zilele în care ieşeam la cumpărături. Deşi probabil că nu conta, la urma urmei, mă consola gândul că încă puteam să păstrez aparenţele.

Esențial era să-mi pregătesc următoarea mişcare. Dar tocmai asta îmi dădea cele mai mari bătăi de cap, tocmai de asta nu mai eram în stare. Îmi pierdusem capacitatea de a gândi în perspectivă şi, indiferent cât de mult aş fi încercat să-mi imaginez viitorul, nu vedeam nimic. Singurul viitor care-mi aparținea era prezentul în care trăiam, iar lupta de a rămâne în acest prezent înghițise încet-încet orice altceva. Nu mai aveam idei. Clipele fugeau una după alta şi tot timpul îmi vedeam viitorul în față ca pe un imens vid, o pagină albă de incertitudine.

Dacă viața e o poveste, aşa cum îmi spusese adeseori unchiul Victor, iar fiecare om era autorul propriei poveşti, însemna că eu o construiam pe a mea din mers.

Avansasem fără scenariu, scriind fiecare propoziție exact aşa cum îmi venea şi refuzând să mă gândesc la următoarea. Toate bune şi frumoase, poate, dar întrebarea nu mai era dacă pot să-mi scriu povestea. Asta o făcusem deja.

Întrebarea era ce aveam să fac când cerneala din stilou se termina.

Clarinetul, aşezat cuminte în cutie, mă aştepta la capul patului. Mi-e ruşine să recunosc acum, dar aproape am clacat şi am hotărât să-l vând. Mai rău, m-am dus la un magazin de muzică într-o zi, ca să aflu cât valora. Când am văzut că nu mi-ar fi adus suficienți bani cât să-mi plătesc chiria pe o lună, am abandonat ideea. Dar numai prețul lui mic m-a salvat de la ruşinea de a merge până la capăt. Pe măsură ce trecea timpul, am realizat cât de aproape fusesem de a comite un păcat de neiertat. Clarinetul era singura mea legătură cu Victor şi, pentru că rămăsese ultimul, pentru că nu mai aveam nici o altă amintire de la unchiul meu prin preajmă, instrumentul păstra întreaga lui forță sufletească. Ori de câte ori îl priveam, simțeam acea

forță în mine. Era un lucru de care mă puteam agăța, o scândură care mă putea salva de la înec.

La câteva zile după vizita la magazinul de muzică, am avut parte de un mic dezastru care aproape că m-a dărâmat. Cele două ouă pe care mă pregăteam să le fierb în ibricul cu apă, hrana mea zilnică, mi-au alunecat printre degete şi s-au spart pe podea. Erau ultimele două ouă din proviziile mele şi am simțit că mi se întâmplase un lucru insuportabil de crud. Ouăle s-au spart cu un zgomot urât, de coajă crăpată. Îmi aduc aminte cum stăteam îngrozit, privind cum li se vărsa conținutul pe jos. Măruntaiele translucide, gălbui ale ouălor au început să se scurgă în crăpăturile podelei şi deodată am văzut o baltă pretutindeni, o băltoacă împuțită de lichid vâscos şi coajă pisată. Un gălbenuş supraviețuise în mod miraculos căzăturii, dar, când m-am aplecat să-l culeg, s-a strecurat de sub lingură şi s-a spart. M-am simțit ca şi cum ar fi explodat o stea, ca şi cum s-ar fi stins un soare orbitor. Gălbenuşul s-a amestecat cu albuşul şi au început amândouă să se rotească, transformându-se într-o vastă nebuloasă, o perdea de gaze interstelare. Era mai mult decât puteam îndura, ultima, imponderabilă, picătură. Când s-a întâmplat asta, m-am aşezat pe podea şi am început să plâng.

Încercând să mă adun, am ieşit în oraş şi m-am cinstit cu o masă la Palatul lunii.

Nu mi-a ajutat la nimic. Autocompătimirea făcuse loc extravaganței şi mi-a părut enorm de rău că mă lăsasem pradă tentației. Ca dezgustul de mine însumi să fie şi mai mare, am început cu o supă frecată cu ou, incapabil de a rezista perversității aluziei. Am continuat cu găluşti prăjite, o porție de creveți picanți şi o sticlă de bere chinezească. Orice binefacere pe care mi-ar fi putut-o aduce mâncarea a fost însă otrăvită de gândurile mele. Aproape că m-am înecat cu orezul. Asta nu era o simplă cină, mi-am spus, ci o

ultimă suflare, hrana unui condamnat la moarte înainte de a fi dus pe eşafod. Forţându-mă s-o mestec, s-o fac să alunece pe gât, mi-am amintit de o expresie a lui Walter Raleigh din ultima scrisoare către soţia lui, scrisă în ajunul execuţiei. Creierii mi-s zdrobiţi.

Nimic nu mi se potrivea mai bine. Mi-am imaginat capul tăiat al lui Raleigh, păstrat de soţia lui într-un clopot de sticlă. M-am gândit la capul lui Cyrano, crăpat de bolovanul care îl lovise. Apoi mi-am imaginat propriul cap făcut ţăndări, împrăştiindu-şi conţinutul ca ouăle scăpate pe podeaua din bucătărie.

Am simţit cum mi se scurg creierii. M-am văzut tăiat în bucăţi.

Am lăsat un bacşiş exorbitant chelnerului, apoi m-am întors acasă. Când am intrat în hol, am trecut ca de obicei pe la cutia poştală şi am descoperit că e ceva în ea. În afară de înştiinţările de evacuare, era prima scrisoare pe care o primeam de luni de zile. Pentru câteva clipe, mi-am imaginat că un binefăcător necunoscut îmi trimisese un cec, după care am privit scrisoarea, dându-mi seama că era tot o înştiinţare, dar de altă natură. Trebuia să mă prezint la controlul medical în vederea începerii stagiului militar pe şaisprezece septembrie. Dată fiind starea în care mă aflam, am primit vestea cu destul calm. Deja încetase să-mi pese de unde avea să vină nenorocirea. Din New York sau Indochina, mi-am spus, în definitiv era acelaşi lucru. Dacă până şi Columb putuse să confunde America cu Cathay, oare cine mă credeam să mă târguiesc în privinţa geografiei? Am intrat în casă şi am dat drumul scrisorii în cutia de clarinet a unchiului Victor. În câteva minute, reuşisem să uit de ea.

Am auzit bătăi în uşă, dar am decis că nu merita efortul de a întreba cine e.

Meditam şi nu voiam să fiu întrerupt. Câteva ore mai târziu, am auzit din nou ciocănit în uşă. Suna altfel decât mai-nainte, aşa că trebuia să fie altcineva. Era o bătaie violentă, înfundată, un pumn furios care făcea să se zdruncine balamalele, în timp ce prima fusese delicată, aproape o încercare timidă: doar cu încheieturile degetelor, lăsându-şi mesajul discret, intim, ca o amprentă pe lemnul uşii. Am tot meditat la aceste deosebiri preţ de câteva ore, minunându-mă de cât de bogat era conținutul informației prinse în simplitatea acelor sunete.

Dacă fusese aceeaşi persoană, am reflectat, atunci contrastul dintre cele două bătăi părea să indice o frustrare teribilă şi-mi era greu să cred că cineva putea fi atât de disperat să mă vadă. Ceea ce însemna că prima interpretare fusese corectă. Era vorba despre două persoane. Una venise din prietenie, cealaltă nu. O femeie şi, probabil, un bărbat. Am tot reflectat la asta până spre seară. De îndată ce am realizat că se întunecase, am aprins o lumânare, apoi am continuat să mă gândesc până am adormit. În tot acest timp însă, nu mi-a trecut prin cap să mă-ntreb cine fusese la uşă. Şi, mai important, nu am depus nici cel mai mic efort să înțeleg de ce nu eram nici măcar curios.

Bătăile înfundate au revenit în dimineața următoare. Eram suficient de treaz încât să ştiu că nu visez şi am auzi clinchet de chei pe hol – un zgomot puternic, ca de percuție, care parcă mi-a explodat în creier. Am deschis ochii, iar în acelaşi timp o cheie a intrat în broască. Zăvorul s-a răsucit, uşa s-a deschis, iar în cameră a intrat Simon Fernandez, administratorul blocului. Etalându-şi barba ţepoasă, lăsată să crească vreo două zile, era îmbrăcat cu aceiaşi pantaloni kaki şi tricou alb pe care le purtase toată vara – haine ponosite, pătate cu cenuşă şi sosuri a nenumărate feluri de mâncare. M-a privit drept în ochi, făcându-se că nu mă vede. De la Crăciun încoace, de când refuzam să-i dau

bacşişul anual (o altă cheltuială, plătită tot de pe urma vânzării cărților), Fernandez devenise ostil. Nu mă mai saluta, nu mai făcea conversație despre vreme, nu-mi mai povestea despre vărul lui din Ponce care fusese cât p-aci să ajungă jucător în echipa Cleveland Indians. Fernandez se răzbunase, începând să se poarte ca şi când n-aş fi existat, şi nu mai schimbasem o vorbă de luni de zile. În această unică dimineață însă, îşi schimbase strategia. S-a plimbat prin cameră câteva clipe, ciocănind uşor în pereți, ca şi când i-ar fi examinat dacă erau în stare bună, apoi, dând ocol patului a doua sau a treia oară, s-a oprit şi s-a întors, tresărind prefăcut când a părut în sfârşit să mă vadă.

— Of, Doamne, mi-a spus. Încă mai eşti aici?

— Da, încă mai sunt. E un fel de a spune.

— Trebuie să te muți chiar azi, mi-a zis Fernandez. Apartamentul e închiriat de pe întâi ale lunii, iar mâine dimineață o să apară Willie cu zugravii. Doar nu vrei să te scoată de aici cu poliția.

— Stai liniştit. E destul timp să plec până atunci.

Fernandez şi-a rotit privirea prin cameră cu un aer de proprietar, apoi a dat din cap dezgustat.

— Halal cuibuşor, amice. Dacă nu te superi, aş zice că arată exact ca un sicriu.

Ştii, o cutie din aia brad în care-i bagă pe vagabonzi.

— Decoratorul meu e în vacanță, i-am spus. Plănuiam să vopsim pereții în albastru, culoarea ouălor de mierlă, dar nu eram siguri că se va potrivi cu faianța din bucătărie. Ne-am hotărât să mai reflectăm un pic înainte de a ne apuca de treabă.

— Un băiat aşa deştept. Ai intrat în bucluc sau ce?

— A, nu, n-am nicio problemă. Doar ceva greutăți financiare, atâta tot. Mi-au scăzut acțiunile la bursă în ultima vreme.

— Ai nevoie de bani, aşa că va trebui să te apuci de muncă. După cum văd că stă treaba, zaci în casă toată ziua, ca prostu'. Aşa, ca un cimpanzeu la grădina zoologică, pricepi? Nu-ți poți plăti chiria dacă n-ai de lucru.

— Dar am... Mă trezesc dimineața, ca tot restul lumii, numai că încerc să văd dacă mai pot trăi încă o zi. Asta e o slujbă full-time. Fără pauze de cafea, fără weekenduri libere, fără bonusuri şi concedii. Nu mă plâng, să ştii, numai că salariul e cam mic.

— Eu zic că eşti cam dilit la cap, după cum vorbeşti. Un student isteț care s-a zărghit.

— N-aş supraestima facultatea. Nu e deloc ce-ți imaginezi.

— Dac-aş fi în locul tău, m-aş duce la doctor, mi-a spus Fernandez, cu neaşteptată compasiune în glas. Adică, ce să spun, uite în ce hal arăți. E jalnic, băiete. N-a mai rămas nimic din tine. Doar un morman de oase.

— Am fost la cură. E cam greu să arăți bine cu două ouă fierte pe zi.

— Zău, nu ştiu, a spus Fernandez, înghițit de propriile gânduri. Uneori mi se pare că au luat-o razna cu toții. Dacă vrei părerea mea, de vină sunt chestiile alea pe care le tot aruncă în spațiu. Căcaturile alea bizare, sateliții şi rachetele. Dacă tot trimiți oameni pe Lună, ceva-ceva trebuie să iasă din toată afacerea. Înțelegi?

Din cauza asta, oamenii au început să se poarte ciudat. Nu poți să te pui cu cerul şi să te aştepți să nu ți se întâmple nimic.

A despăturit un număr din Daily News, pe care-l ținea în mâna stângă, şi mi-a arătat prima pagină. Asta era proba, suprema dovadă. La început nu mi-am dat seama, dar mai apoi am văzut că e o fotografie din avion cu mulțimea. Erau zeci de mii de oameni în poză, o aglomerare extraordinară de corpuri, mai multe decât văzusem vreodată adunate laolaltă. Woodstock. Avea atât de puțin de-a face cu viața mea din

acel moment, încât nu ştiam ce să mai cred. Oamenii ăştia erau de vârsta mea, dar, deşi mă simţeam legat de ei, păreau a fi de pe altă planetă.

Fernandez a plecat. Am rămas locului câteva minute, după care m-am dat jos din pat şi mi-am pus hainele. Nu mi-a luat mult să mă pregătesc. Am umplut un rucsac cu tot felul de nimicuri, am luat la subsuoară cutia cu clarinetul şi am ieşit pe uşă. Era sfârşit de august, 1969. După câte îmi amintesc, soarele strălucea puternic în dimineaţa aceea şi pe râu adia o briză uşoară. Am luat-o spre sud, m-am oprit o clipă, apoi am făcut un pas. Apoi încă unul şi astfel am început să înaintez. Nu m-am uitat nici măcar o dată în urmă.

2

Din acest punct povestea se complică. Pot scrie ceea ce mi s-a întâmplat, dar, indiferent de cât de exactă sau de completă îmi va fi relatarea, tot nu va alcătui decât o faţetă a poveştii pe care încerc s-o spun. Alţi oameni s-au amestecat în ea şi, în cele din urmă, s-au dovedit a avea un rol la fel de important în cele întâmplate ca şi mine. Când spun asta, mă gândesc la Kitty Wu, la Zimmer, la câţiva oameni care pe atunci îmi erau încă necunoscuţi. Mult mai târziu, de pildă, am aflat că cea care bătuse în uşa apartamentului meu fusese Kitty.

Alarmată de comportamentul meu caraghios din acea duminică şi sătulă să-şi tot facă griji, hotărâse să mă viziteze ca să se liniştească. Problema era că nu-mi ştia adresa. S-a uitat în cartea de telefon în ziua următoare, dar, de vreme ce nu aveam telefon, numele meu nu figura pe listă. Asta a îngrijorat-o şi mai tare. Şi-a amintit, în schimb, că îl căutasem pe un anume Zimmer, aşa că a încercat să

dea de el, înțelegând că e singurul om care i-ar fi putut spune unde locuiesc. Din nefericire, Zimmer s-a mutat în noul lui apartament abia după jumătatea lunii august, cam zece sau douăsprezece zile mai târziu. Aproximativ în acelaşi moment când ea făcea rost de numărul lui sunând la Informații, eu scăpam cele două ouă pe podea. (Am refăcut traseul cronologic, disecându-l atent, până când am reuşit să localizăm fiecare întâmplare.) L-a sunat pe Zimmer imediat, dar linia era ocupată. A durat doar câteva minute ca să-l găsească, însă eu mă aflam deja la Palatul lunii, sucombând în fața ospățului. După care a luat metroul către Upper West Side. Însă călătoria a durat mai mult de o oră, iar până să ajungă la uşa apartamentului meu, era prea târziu. Eram deja pierdut în gânduri şi n-am răspuns la bătaia în uşă. Mi-a spus că a stat în fața apartamentului preț de cinci-zece minute. M-a auzit vorbind singur înăuntru (cuvintele mele se auzeau prea înfundat ca să înțeleagă ceva din ele), apoi, se pare, m-am pus brusc pe cântat – ceva nebunesc, fără melodie, mi-a povestit ea –, dar nu-mi amintesc nimic. A ciocănit din nou, şi din nou am rămas neclintit. Nevrând să mă supere, în cele din urmă a renunțat.

Asta mi-a spus Kitty. Părea plauzibil la început, dar, de îndată ce am apucat să reflectez, povestea ei mi s-a părut din ce în ce mai neconvingătoare.

— Tot nu pricep de ce-ai venit, i-am spus. Nu ne întâlniserăm decât o dată şi n-aveam cum să-ți fi făcut cine ştie ce impresie. De ce ți-ai dat atâta interes pentru cineva pe care nici măcar nu-l cunoşteai?

Kitty şi-a îndepărtat privirea, apoi s-a uitat în jos.

— Pentru că erai fratele meu, a răspuns foarte încet.

— Asta fost o glumă. Oamenii nu-şi dau atâta interes când e vorba de o glumă.

— Da, probabil că aşa e, a spus, ridicând uşor din umeri. Credeam că vrea să mai spună ceva, dar au trecut câteva clipe şi ea n-a continuat.

— Ei bine? am întrebat. De ce-ai făcut-o?

S-a uitat scurt la mine, apoi şi-a coborât din nou privirea.

— Pentru că am crezut că eşti în pericol, a răspuns. Am crezut că eşti în pericol şi nu mi-a fost aşa milă de nimeni în viața mea.

S-a întors în ziua următoare, dar plecasem deja. Uşa era însă întredeschisă, dar împingând-o şi intrând, l-a zărit pe Fernandez fâțâindu-se prin cameră şi îndesându-mi furios lucrurile în saci de plastic, în timp ce înjura pe-nfundate.

După descrierea lui Kitty, arăta ca un om care se căzneşte să curețe camera unuia care tocmai murise de ciumă: se învârtea grăbit şi panicat, plin de scârbă, abia atingându-mi lucrurile, de frică să nu se infecteze. L-a întrebat pe Fernandez dacă ştie unde plecasem, dar nu a putut să-mi răspundă. Eram un cretin cu mintea fututā, i-a răspuns, iar după socotelile lui, probabil că plecasem în căutarea unei gropi în care să mă târăsc şi să mor. Atunci Kitty a plecat, a ieşit în stradă şi l-a sunat pe Zimmer de la prima cabină telefonică întâlnită. Noul apartament al lui Zimmer se afla pe Bank Street, în West Village, dar când a auzit-o, a lăsat totul baltă şi s-a grăbit în oraş s-o întâlnească. Aşa am ajuns să fiu salvat, în cele din urmă: pentru că s-au întâlnit şi au plecat în căutarea mea. Nu realizam la acea vreme, desigur, dar ştiind ce ştiu acum nu pot să mă gândesc la acele zile fără să mă străbată un fior de nostalgie pentru prietenii mei. Într-un fel, asta schimbă fața tuturor celor întâmplate. Mă aruncasem de pe o stâncă şi mă apropiam vertiginos de pământ când, deodată, a avut loc un eveniment extraordinar: am aflat că există oameni care mă iubesc. Să fii iubit astfel e tot ce contează. Nu atenuează spaima din timpul căderii libere, dar îți dă o nouă

perspectivă asupra a ceea ce înseamnă spaima. Sărisem de pe buza stâncii, iar în ultima clipă ceva s-a întins şi m-a prins în plină cădere. Acel ceva se numeşte dragoste. Este singurul lucru pe lume care poate să oprească un om din cădere, singurul lucru suficient de puternic încât să anuleze legea gravitației.

Nu aveam o idee prea clară despre ce urma să fac. Când am ieşit din apartament, în acea primă dimineață, am luat-o pur şi simplu la picior, îndreptându-mă oriunde mă purtau paşii. Dacă aveam ceva în minte era numai gândul de a lăsa hazardul să hotărască asupra a ceea ce avea să mi se întâmple, de a urma calea impulsului şi a evenimentelor arbitrare. Primii paşi m-au dus spre sud, aşa că am ținut aceeaşi direcție, realizând după una sau două străzi că ar fi fost mai bine să plec din cartier. Iată cum orgoliul mi-a slăbit convingerea de a mă distanța de propria nefericire: orgoliul şi, în plus, sentimentul ruşinii. O parte din mine era înspăimântată de tot ce lăsasem cu bună ştiință să mi se întâmple şi nu voiam să risc să întâlnesc vreun cunoscut. A o lua spre nord ar fi însemnat să ajung la Morningside Heights, iar acolo străzile colcăiau de fețe cunoscute. Dacă nu chiar de prieteni, eram sigur că am să mă lovesc de oameni care mă ştiau din vedere: vechea gaşcă din barul din West End, colegi de clasă, foşti profesori. Nu cutezam să înfrunt privirile cu care aveau să mă străpungă, uităturile insistente ale celor care aveau să se întoarcă după mine, uluiți. Mai rău, eram oripilat la gândul că ar fi trebuit să vorbesc cu vreunul din ei.

Am ținut-o spre sud, iar în tot restul călătoriei mele citadine n-am mai pus piciorul pe Upper Broadway. Aveam cam şaisprezece, poate douăzeci de dolari în buzunar, un cuțit şi un pix. Rucsacul meu conținea un pulover, o geacă de piele, o periuță de dinți, o rezervă de trei lame de ras plus aparatul, o pereche de şosete de rezervă, chiloți şi o agendă

veche cu un creion înfipt în legătura spiralată. Chiar la nord de Columbus Circle, la mai puțin de o oră după ce pornisem în pelerinaj, s-a petrecut un eveniment improbabil. Stăteam în fața unei ceasornicării, studiind în vitrină mecanismul unui ceas de pe vremuri, când deodată mi-am coborât privirea şi am dat de o bancnotă de zece dolari, chiar la picioarele mele. Am fost atât de şocat, încât n-am ştiut cum să reacționez.

Mintea mi-o luase deja razna şi, decât să mă grăbesc să etichetez întâmplarea drept noroc chior, m-am convins că e vorba de ceva mult mai profund: un eveniment mistic, un miracol pur şi simplu. În timp ce mă lăsam pe vine cu gândul să ridic bancnota, dându-mi seama cu stupoare că e adevărată, am început să tremur de bucurie. Totul avea să se rezolve, mi-am spus, totul avea să fie bine până la urmă. Fără a mai sta pe gânduri, am intrat într-o cafenea grecească şi m-am îmbuibat cu un mic dejun țărănesc: suc de grapefruit, fulgi de porumb, ochiuri cu şuncă, o cană de cafea, tot tacâmul. Ba mi-am cumpărat şi un pachet de țigări, după ce-am terminat de mâncat, şi-am rămas la bar ca să mai beau o ceaşcă de cafea. M-a cuprins brusc un nestăpânit sentiment de fericire, de bine, o nouă dragoste de lume. Toate lucrurile din restaurant mi se păreau minunate: cafetierele aburinde, scaunele rotitoare şi prăjitoarele de pâine pentru patru felii, aparatele argintii pentru prepararea milkshake-ului, brioşele proaspete ținute sub clopoțele lor de sticlă. Mă simțeam ca un om pe cale să renască, un om care urma să descopere un nou continent. L-am privit pe tipul de la bar servind clienții şi am mai fumat un Camel, apoi mi-am îndreptat atenția către chelnerița murdară, cu perucă roşcată. Amândoi aveau ceva nemaipomenit de expresiv.

Voiam să le spun cât de mult înseamnă pentru mine, dar n-am putut deschide gura. Preț de alte câteva minute, am

rămas neclintit în euforia mea, ascultându-mi doar gândurile. Mintea mi se transformase într-un curent nebun, un pandemoniu de gânduri extatice. Apoi mi s-a stins țigara, aşa că mi-am adunat forțele şi am plecat.

Se făcuse sufocant de cald încă dinainte să se lase seara. Neştiind ce să mai fac, am intrat într-unul din cinematografele de pe Forty-second Street, de lângă Times Square. Mă ademenise promisiunea aerului condiționat, aşa că am intrat orbeşte, fără să mă mai uit ce film rula. Pentru nouăzeci şi nouă de cenți, eram gata să asist la orice. Mi-am ales un loc la fumători, apoi, pe durata primelor două filme, ale căror titluri îmi scapă acum, am mai pufăit vreo zece-douăşpe țigări Camel. Cinematograful era un palat al visurilor dintre cele mai țipătoare, construite imediat după crahul din 1929: candelabre atârnând în hol, scări de marmură, ornamente rococo pe pereți. Mai mult un altar decât un cinematograf, un templu închinat iluziei. Din cauza temperaturii de afară, jumătatea mai bună a populației newyorkeze rătăcitoare şi peticite părea să fi făcut aceeaşi alegere ca şi mine. Era plin de bețivi şi drogați, figuri buboase, tipi care mormăiau în barbă şi începeau să vorbească, în timpul proiecției, cu actorii de pe ecran, unii care sforăiau şi se băşeau, alții care stăteau cuminți şi se pişau pe ei. O întreagă echipă de plasatoare patrula printre rânduri cu lanterne, verificând dacă nu cumva adormise vreunul. Zgomotele erau tolerate, dar se pare că era cu totul împotriva legii să aluneci în lumea viselor. De fiecare dată când un plasator descoperea pe câte unul care adormise, îi băga lumina lanternei drept în față şi țipa la el să deschidă ochii. Dacă respectivul nu răspundea, plasatorul alerga la scaunul lui şi începea să-l zgâlțâie până când se trezea. Cei mai recalcitranți erau dați afară din sală, adesea cu urlete cumplite de protest. Asta s-a întâmplat de vreo şase ori de-a

lungul după-amiezii. Nu mi-a trecut prin cap decât mai târziu că plasatorii erau poate în căutare de cadavre.

Nu m-am lăsat deranjat. Eram relaxat, calm, mulțumit. Dată fiind nesiguranța care mă pândea la ieşirea din cinematograf, mă simțeam uimitor de stăpân pe mine. A început al treilea film şi, deodată, am simțit pământul fugindu-mi de sub picioare. Era Ocolul pământului în optzeci de zile, acelaşi film pe care-l văzusem cu unchiul Victor la Chicago, cu unsprezece ani în urmă. Credeam c-o să-mi facă plăcere să-l văd din nou şi, pentru scurt timp, m-am simțit norocos că mă aflu acolo, în sală, exact în ziua în care rula acest film – chiar acesta, dintre toate filmele din lume. Părea că soarta însăşi mă veghează, ca şi cum viața mi-ar fi fost ocrotită de spirite binevoitoare. N-a durat mult însă şi m-am trezit cu lacrimi în ochi, lacrimi ciudate şi inexplicabile. În momentul în care Phileas Fogg şi Passepartout s-au urcat în balon (undeva în prima jumătate de oră), am clacat cu totul şi m-am simțit inundat de un potop de lacrimi fierbinți şi sărate care mi se prelingeau pe obraji. M-au copleşit mii de tristeți din copilărie, pe care nu eram în stare să le alung. Dacă unchiul meu m-ar fi văzut, îmi spuneam, s-ar fi prăbuşit, l-ar fi lăsat inima. Ajunsesem un nimic, un cadavru umblător azvârlindu-se drept în iad, cu capul înainte. David Niven şi Cantinflas priveau din coşul balonului, plutind deasupra peisajului francez provincial, iar eu zăceam în întuneric, alături de o mână de bețivi, jelindu-mi viața amărâtă până la epuizare. M-am ridicat de pe scaun şi m-am îndreptat către ieşirea de la parter.

Afară, seara m-a năucit cu lumina ei crepusculară, m-a înghițit cu o fierbințeală neaşteptată. Cam asta merit, mi-am spus. Mi-am construit un mare nimic, în care acum sunt silit să trăiesc.

Aşa am ținut-o în toate zilele care au urmat. Toanele îmi oscilau fără motiv între o extremă şi alta, aruncându-mă din

extaz în disperare atât de des, încât mintea mi-o luase razna din cauza şocurilor. Chiar şi un detaliu putea să declanşeze criza: o confruntare subită cu trecutul, un zâmbet întâmplător venit din partea unui străin, felul în care se revărsa lumina pe trotuar la o anumită oră. M-am luptat să ating un oarecare echilibru interior, dar fără folos: totul în mine era instabilitate, chin, capriciu insuportabil. Acum mă lansam într-o căutare filosofică, fiind convins că mă voi alătura iluminaţilor, acum izbucneam în plâns, zdrobit de povara propriei angoase. Atât de absorbit eram de mine însumi, încât nu mai eram în stare să văd lucrurile din jur: obiectele deveneau gânduri, iar fiecare gând, la rândul lui, se transforma într-o părticică din drama ce se juca înăuntrul meu.

Una era să rămân închis în casă, aşteptând să mi se prăvălească cerul în cap, şi cu totul alta să fiu aruncat în stradă. Nici nu trecuseră zece minute de când părăsisem sala de cinematograf, şi înţelesesem în sfârşit ce pericol mă pândea.

Se apropia noaptea şi trebuia să-mi găsesc un culcuş cât mai curând. Oricât de straniu mi s-ar părea acum, nu mă gândisem deloc la problema asta. Sperasem că lucrurile se vor rezolva de la sine, că era suficient să am un dram de noroc chior.

Dar, de îndată ce m-am apucat să trec în revistă posibilele soluţii, m-am lămurit cât de jalnică era situaţia în care mă aflam. N-aveam de gând să mă întind pe trotuar ca un vagabond, mi-am spus, şi să dorm acolo toată noaptea, învelit în ziare. M-aş fi expus în faţa tuturor nebunilor din oraş, ca şi cum aş fi poftit pe cineva să-mi taie gâtul. Şi chiar dacă n-aş fi fost atacat, tot riscam să mă ridice poliţia pentru vagabondaj. Pe de altă parte, ce şanse aveam să-mi găsesc un loc sigur de dormit? Mă scârbea gândul de a-mi petrece noaptea într-un adăpost. Nu mă puteam închipui

stând în aceeaşi cameră cu toţi rataţii, silit să le inhalez putorile, să ascult mormăielile şi înjurăturile moşilor ălora. Nici gând să înnoptez într-un asemenea loc, nici dacă mi s-ar fi oferit gratis. Mai era metroul, bineînţeles, dar ştiam dinainte că n-aş fi putut închide un ochi acolo, din cauza neoanelor şi a zgomotului sau a gândului că vreun poliţist patrula prin zonă şi mă puteam trezi cu o bâtă la tălpi în timp ce dormeam. M-am tot plimbat de colo colo preţ de câteva ore, înspăimântat, încercând să iau o decizie. Dacă în cele din urmă am ales Central Park n-a fost decât pentru că eram mult prea epuizat ca să mă pot gândi la altceva. Pe la unsprezece m-am trezit plimbându-mă pe Fifth Avenue, trecându-mi mâna absent peste zidul care desparte parcul de stradă. M-am uitat peste zid, am văzut parcul gol, imens şi am realizat că nimic mai bun nu urma să mi se ivească pe moment. În cel mai rău caz, pământul avea să fie moale dincolo şi eram încântat de perspectiva de a mă lungi pe iarbă şi de a-mi face culcuşul ferit de orice privire curioasă. Am intrat în parc undeva lângă Metropolitan Museum, am mers drept pe alee câteva minute, apoi m-am strecurat sub un tufiş. Nu aveam de gând să fiu mai precaut de-atât. Auzisem tot felul de poveşti de groază despre Central Park, dar în acel moment epuizarea îmi înăbuşise frica. Dacă nu mă protejau tufişurile, m-am gândit, aveam totuşi cuţitul cu care să mă apăr. Mi-am aşezat geaca de piele pe post de pernă, după care m-am tot foit o vreme încercând să mă fac comod. De cum m-am oprit, am auzit un ţârâit de greieri într-un tufiş din apropiere. Câteva clipe mai târziu, a început să adie o briză uşoară printre rămurelele de deasupra capului meu. Nu ştiam ce să mai cred. Nu era lună pe cer în seara despre care povestesc, şi nici stele. Am adormit înainte să apuc să mă ducă gândul la briceagul din geacă.

M-am trezit simțindu-mă ca și cum dormisem într-un vagon de mărfuri. Tocmai răsărise soarele și întregul corp mă durea, mușchii mi se anchilozaseră. Am ieșit încet dintre tufișuri, înjurând și gemând la fiecare mișcare, după care am privit împrejur. Petrecusem noaptea pe marginea unui teren de softball, culcat în tufele din spatele bazei a patra. Terenul era situat într-o mică vale, iar la acea oră a dimineții, deasupra ierbii atârna o pâclă fină, cenușie. Nu era nici țipenie prin preajmă. Câteva vrăbii țopăiau și ciripeau în dreptul bazei a doua, iar o gaiță albastră se văita într-un copac din apropiere. Eram la New York, dar întregul peisaj părea să nu aibă nimic de-a face cu New Yorkul pe care îl știusem dintotdeauna. Era dincolo de orice asociere, un loc care ar fi putut fi oriunde. Pe când mă tot gândeam la asta, dintr-odată mi-am dat seama că reușisem să supraviețuiesc primei nopți. N-aș spune că am exultat în fața reușitei – corpul mă durea mult prea tare ca să mă mai pot bucura –, dar știam că dusesem deja la îndeplinire o sarcină importantă. Trecusem de prima noapte, iar dacă o făcusem o dată, n-aveam niciun motiv să cred că nu voi reuși din nou.

Am dormit apoi în parc noapte de noapte. Parcul devenise un sanctuar pentru mine, un refugiu al interiorității în fața condițiilor dure ale străzii. Aveam șase sute și vreo șaptezeci de pogoane de cutreierat și, spre deosebire de grilajul masiv de clădiri și turnuri care se zărea în afara acestui perimetru, parcul îmi oferea prilejul singurătății, ocazia de a mă separa de restul lumii. Pe străzi, nu vezi decât corpuri și mișcare și, îți place ori ba, nu poți intra în această masă umblătoare fără a adera la un protocol rigid. A te plimba prin mulțime înseamnă a merge în pas cu ceilalți, nu mai repede, a nu rămâne în urma vecinului, a nu face nimic care să tulbure fluxul traficului uman. Dacă alegi să joci după reguli, oamenii te vor ignora. Există o anumită expresie în ochii

newyorkezilor când se află pe stradă, o formă firească şi poate necesară de indiferență în fața altora. Nu contează cum arăți, de pildă. Haine strigătoare la cer, coafuri bizare, tricouri imprimate cu slogane obscene – nimeni nu bagă în seamă aşa ceva. Pe de altă parte, felul în care te porți înăuntrul acestor haine are maximă importanță.

Gesturile ieşite din comun, de orice natură, sunt considerate amenințare. Dacă vorbeşti singur, dacă te scarpini, dacă priveşti pe cineva în ochi: toate sunt devieri care pot atrage reacții ostile, uneori chiar violente din partea celor din jur.

N-ai voie să te împleticeşti sau să leşini, să te sprijini de perete, să cânți, căci orice reacție spontană sau involuntară va atrage cu siguranță asupra-ți priviri insistente, remarci caustice, ba chiar împunsături sau şuturi în fluierul piciorului.

Nu exagerasem într-atât încât să mă trezesc cu o astfel de răsplată, dar i-am văzut pe alții încasând-o şi am ştiut atunci că avea să vină ziua în care nu mă voi mai putea controla. Prin contrast, viața în Central Park îmi oferea mult mai multă variație. Nimeni nu băga de seamă dacă dormeai pe iarbă şi adormeai în plină zi.

Nimeni nu clipea nedumerit dacă te aşezai sub un copac stând degeaba, dacă te apucai să cânți la clarinet, dacă te puneai pe zbierat vreo arie din rărunchi. Cu excepția funcționarilor din clădirile din împrejurimi, care dădeau târcoale parcului pe la ora prânzului, majoritatea celor care veneau aici se purtau ca şi când ar fi fost în vacanță. Lucrurile care i-ar fi îngrijorat pe stradă erau expediate aici ca nişte mizilicuri. Oamenii îşi zâmbeau unii altora şi se țineau de mână, îşi unduiau trupurile în chipuri neobişnuite, se sărutau. Erau toleranți, iar atâta vreme cât nu te amestecai în treburile altora, erai liber să faci ce-ți place.

Cu siguranță, parcul a fost salvarea mea. Mi-a dăruit intimitate, dar, mai mult, m-a lăsat să mă prefac că n-o duceam chiar atât de rău. Iarba şi copacii stăteau la dispoziția tuturor şi, plimbându-mă într-o după-amiază însorită sau cățărându-mă pe stânci pe înserat ca să-mi caut un culcuş, simțeam că sunt totuna cu tot ce mă înconjoară, că până şi sub privirile cele mai experimentate puteam trece drept unul din oamenii ieşiți la picnic sau la plimbare. Strada nu-mi permitea asemenea iluzii. De fiecare dată când mă aflam în mijlocul mulțimii, repede mă ruşinam, devenind prea conştient de propria prezență. Mă simțeam ca un fir de praf, un vagabond, un furuncul care erupsese pe pielea omenirii. Cu fiecare zi, deveneam şi mai murdar decât înainte, mai zdrențăros şi mai confuz, mai altfel decât toți ceilalți. În parc însă nu trebuia să car cu mine această povară a conştiinței de sine. Parcul îmi dăruia un prag, o limită, o manieră de a distinge între înăuntru şi în afară. Dacă străzile mă obligau să mă privesc prin ochii celorlalți, parcul îmi oferea şansa de a mă întoarce către viața mea interioară, de a fi aproape de mine, de ce se întâmplă în lumea mea lăuntrică. Poți supraviețui fără un acoperiş deasupra capului, mi-am dat seama, dar nu poți trăi fără a-ți stabili un echilibru între interior şi exterior. Parcul făcea asta pentru mine. Poate că nu era chiar o casă, dar în lipsă de alt adăpost pentru mine, devenise aproape un cămin.

Mi s-au întâmplat lucruri neaşteptate acolo, lucruri care acum, când mi le amintesc, îmi par imposibile. O dată, de exemplu, o tânără cu părul roşcat s-a apropiat de mine şi mi-a pus în palmă o bancnotă de cinci dolari – aşa, pur şi simplu, fără nicio explicație. Altă dată, un grup de oameni m-a invitat să mă alătur lor pe iarbă, la un picnic. La câteva zile după aceea, mi-am petrecut întreaga după-amiază jucând softball. Dată fiind condiția mea fizică de pe atunci,

am reuşit o performanţă frumuşică (două sau trei lovituri, un plonjon senzaţional în partea stângă a terenului) şi, ori de câte ori echipa mea stătea pe bară, ceilalţi jucători îmi ofereau mâncare, băutură şi ţigări: sendvişuri şi covrigei, cutii de bere, trabucuri, ţigarete. Au fost pentru mine clipe fericite, care m-au ajutat să trec peste perioadele mai sumbre, când norocul părea să mă fi părăsit. Poate că asta voiam de fapt să demonstrez de la bun început: odată ce ţi-ai încredinţat viaţa hazardului, descoperi lucruri pe care nu le cunoscuseşi înainte, lucruri pe care nu le poţi învăţa în nici o altă împrejurare. Eram aproape mort de foame, dar de fiecare dată când mi se întâmpla ceva benefic, nu asociam întâmplarea cu norocul, ci cu o anumită stare de spirit. Dacă reuşeam să-mi menţin echilibrul necesar între dorinţă şi indiferenţă, simţeam că pot convinge cumva universul să-mi răspundă. Cum altfel aş putea cântări actele de generozitate extraordinară de care am avut parte în Central Park? Nu am cerut nimănui nimic, nu m-am clintit din loc şi, cu toate astea, o mulţime de străini au venit să-mi ofere ajutorul.

Probabil că emanam oarece forţă în lume, m-am gândit, ceva nedefinit care-i făcea pe oameni să vrea să mă ajute. Pe măsură ce trecea timpul, mi-am dat seama că nu mi se întâmplau lucruri bune decât atunci când încetam să aspir la ele. Dacă era adevărat, atunci opusul se dovedea şi el adevărat: dacă-mi doream anumite lucruri prea mult, le împiedicam să apară. Era consecinţa logică a teoriei mele, căci, dacă-mi dovedisem că sunt capabil să trag lumea spre mine, asta însemna că puteam la fel de bine s-o îndepărtez. Cu alte cuvinte, primeşti ceea ce-ţi doreşti doar renunţând să mai aspiri la acel lucru. Nu avea niciun sens, dar tocmai caracterul de neînţeles al acestui argument mă atrăgea. Dacă nevoile mele erau satisfăcute pentru că nu mă gândeam la ele, atunci toate gândurile legate de situaţia mea

erau contraproductive. În momentul când am adoptat această idee, m-am trezit păşind plin de uimire pe frânghia imposibilă a conştiinţei. Căci cum să nu te gândeşti la foame când eşti mereu înfometat? Cum să-ţi potoleşti stomacul când el te solicită neîncetat, implorând să fie umplut? Este aproape imposibil să ignori aceste chemări. Iar şi iar, le cădeam pradă şi, odată ce o făceam, ştiam imediat că îmi năruisem şansele de a fi ajutat. Rezultatul era inevitabil, la fel de rigid şi de exact ca o formulă matematică. Atâta vreme cât îmi făceam griji pentru problemele mele, lumea avea să-mi întoarcă spatele. Asta nu-mi lăsa nici o altă soluţie decât să mă descurc cum mă tăia capul, să-mi câştig hrana, să fac tot ce-mi stătea în putinţă ca să supravieţuiesc. Timpul trecea. O zi, două, poate chiar trei sau patru şi, încetul cu încetul, îmi epuram mintea de orice gând legat de salvare, mă dădeam pierdut mie însumi. Abia atunci aveau loc evenimentele miraculoase. Mă izbeau mereu cu forţa unui trăsnet. Nu le puteam anticipa, iar odată ce se întâmplau, n-aveam cum să fiu sigur că voi avea parte de un altul. Fiecare miracol era, aşadar, întotdeauna ultimul. Şi pentru că era ultimul, mă trezeam aruncat din nou în punctul de unde plecasem, silit să iau bătălia de la capăt.

Îmi petreceam o bună parte din zi căutând mâncare prin parc. Asta mă ajuta să economisesc, dar şi să amân momentul când aveam să mă aventurez pe străzi. Pe măsură ce trecea timpul, mă temeam din ce în ce mai tare de străzi şi eram pregătit să fac orice numai să le evit. Weekendurile mă ajutau foarte mult. Când era vreme bună, foarte mulţi oameni veneau în parc şi curând mi-am dat seama că majoritatea îşi luau ceva de mâncare la ei când plecau la plimbare, tot felul de gustări şi pachete de prânz cu care se îndopau după pofta inimii. Asta ducea inevitabil la risipă, cantităţi pantagruelice de mâncare aruncată, dar comestibilă încă. Mi-a trebuit o vreme să mă adaptez, însă

odată obişnuit cu ideea de a înghiți ceva atins de gurile altora, am descoperit că hrana din jurul meu e nelimitată. Coji de pizza, bucăți de hotdog, colțuri de sendviş-submarin, cutii pe jumătate pline de suc – pajiştile şi stâncile erau năpădite de resturi, coşurile de gunoi crăpau de abundență. Ca să-mi alung scârba, m-am apucat să botez coşurile de gunoi cu nume nostime. Le numeam restaurante cilindrice, dineuri-tombolă, ajutoare municipale – orice m-ar fi oprit să le dau adevăratul nume.

Odată, în timp ce scotoceam într-un coş, m-a abordat un polițist, întrebându-mă ce fac. M-am bâlbâit câteva clipe, luat pe nepregătite, după care l-am anunțat că sunt student. Lucram pentru un proiect de studii urbane, i-am spus, şi îmi petrecusem întreaga vară făcând muncă de cercetare statistică şi sociologică asupra conținuturilor coşurilor de gunoi. Ca să mă legitimez, am băgat mâna şi am scos carnetul de student de la Columbia, sperând că nu va observa că expirase în iunie. Polițistul s-a uitat atent la fotografie, apoi la fața mea, apoi din nou la poză ca să compare, şi a ridicat din umeri. Ai grijă să nu te bagi în vreun bucluc, m-a sfătuit. Poți să-ți prinzi capul într-un coş de gunoi dacă nu eşti atent.

N-aş vrea să sugerez că mi se părea distractiv ce făceam. Nu era nimic romantic în a culege firimituri de pâine de pe trotuar şi, oricât de surprinzător ar fi fost la început, noutatea s-a tocit repede. Îmi aduceam aminte de o scenă dintr-o carte, Lazarillo de Tormes, în care un hidalgo mort de foame se plimbă cu o scobitoare în gură, pentru a lăsa impresia că tocmai de înfruptase dintr-o masă copioasă.

Am început să adopt eu însumi poza cavalerului, având mereu grijă să plec cu un pumn de scobitori din fiecare bar în care intram ca să beau o ceaşcă de cafea.

Mestecam astfel ceva între mese şi aveam în acelaşi timp un aer uşor boem, mi se părea, încrezător şi calm. Nu era

cine ştie ce, dar aveam nevoie disperată de orice proptea. Mi-era foarte greu să mă apropii de un coş de gunoi când mă simţeam privit şi întotdeauna făceam un efort colosal să fiu cât se poate de discret. Dacă foamea îmi învingea inhibiţiile, asta se datora faptului că mă ardea pur şi simplu pe dinăuntru. De mai multe ori am auzit oameni râzând de mine, iar o dată sau de două ori am văzut copii arătându-mă cu degetul, spunându-le mamelor să se uite la omul ăla caraghios care mânca din gunoi. Astea sunt lucruri care nu pot fi uitate, indiferent cât timp a trecut. Mă luptam să-mi controlez furia, dar îmi amintesc cel puţin un episod în care am mârâit atât de fioros către un băieţel, încât a izbucnit în plâns. În general însă am reuşit să privesc aceste umilinţe ca pe o parte firească a vieţii pe care o duceam. În clipele de exaltare, le interpretam ca pe nişte trepte ale iniţierii spirituale, ca pe nişte obstacole care-mi fuseseră aruncate în cale pentru a-mi testa credinţa în mine însumi. Dacă reuşeam să le înfrâng, aveam să ating un prag superior al conştiinţei de sine. În clipele mai puţin optimiste, mă priveam dintr-o perspectivă politică, sperând să-mi justific condiţia ca fiind o sfidare adusă stilului de viaţă american. Eram un instrument de sabotaj, îmi spuneam, o piesă stricată a maşinăriei naţionale, un inadaptat a cărui misiune era să încurce treburile statului. Nimeni nu se putea uita la mine fără să simtă ruşine, milă sau furie.

Eram dovada vie că sistemul eşuase, că superiorul tărâm binecuvântat al îmbuibării se ducea de râpă.

Asemenea gânduri îmi ocupau o bună parte a orelor de veghe. Conştientizam acut tot ce mi se întâmpla, iar de îndată ce se petrecea ceva, mintea mea reacţiona, explodând cu o pasiune extraordinară. Capul îmi colcăia de teorii livreşti, de voci care se băteau cap în cap, de monologuri interioare sofisticate.

Mai târziu, după ce am fost salvat, Zimmer şi Kitty m-au tot întrebat cum de reuşisem să stau atâta timp fără să fac nimic. Nu mă plictisisem? se întrebau. Nu mi se păruse monoton? Erau întrebări fireşti, dar adevărul e că nu mă plictisisem niciodată. În parc puteai cădea pradă unor stări de spirit şi emoţii dintre cele mai variate, dar plictiseala nu se număra printre ele. Când nu eram ocupat cu treburi practice (căutând un loc unde să pun capul noaptea sau ceva de mâncare), aveam, se pare, alte lucruri de făcut. Înainte de prânz, găseam de obicei un ziar într-unul din coşurile de gunoi, şi vreme de cam un ceas îl răsfoiam asiduu, încercând să mă ţin la curent cu ce se întâmpla în lume. Războiul continua, desigur, dar erau şi alte evenimente de urmărit: Chappaquiddick, Chicago Eight, procesul Partidului Pantera Neagră, o nouă aselenizare, evoluţia echipei Mets.

Am urmărit căderea spectaculoasă a celor de la Chicago Cubs cu un interes deosebit, minunându-mă de felul în care decăzuseră. Nu puteam să nu observ corespondenţele dintre eşecul lor, care porniseră în fruntea clasamentului, şi propria nefericire, dar nu am mai pus nimic la suflet. De fapt, mă simţeam satisfăcut de norocul echipei Mets. Parcursul lor era şi mai jalnic decât al celor de la Cubs, iar renaşterea lor neaşteptată din cenuşă părea să-mi demonstreze că orice pe lume e posibil. Toate aceste reflecţii îmi ofereau o umbră de consolare.

Cauzalitatea nu mai era demiurgul ascuns care stăpânea universul: tot ce era jos ajungea sus, ultimul devenea cel dintâi, orice sfârşit era un început. Heraclit înviase din groapa cu bălegar, iar ce avea să ne arate era cel mai simplu dintre adevăruri: realitatea nu stă în nemişcare, iar metamorfoza e singura constantă.

După ce reflectam un timp la ştirile zilei, petreceam câteva ore plimbându-mă alene prin parc, explorând zone pe

care nu le mai vizitasem. Mă bucura paradoxul de a trăi într-o lume naturală creată de om. Aşa arăta natura îmbunătăţită, ca să zic aşa, şi-mi oferea o mare varietate de locuri şi de privelişti pe care rareori le găseşti astfel concentrate. Mă învârteam printre dealuri şi câmpii, arbuşti de piatră şi jungle vegetale, păşuni netede şi lanţuri de peşteri.

Îmi plăcea să mă plimb încolo şi-ncoace printre aceste locuri, pentru că-mi dădea ocazia să mă imaginez călătorind pe distanţe mari, rămânând însă în interiorul graniţelor lumii mele miniaturale. Mai erau grădina zoologică, desigur, la capătul parcului, şi iazul unde se închiriau bărci, lacul şi terenurile de joacă pentru copii.

Am petrecut multă vreme uitându-mă, pur şi simplu, la oameni: studiindu-le gesturile şi mersul, imaginând poveşti ale vieţii lor, încercând să mă las în voia a ceea ce vedeam. Adesea, când mintea mi se golea de gânduri, cădeam pradă unor jocuri obsedante şi anoste. Încercam să număr oamenii care treceau printr-un anume loc, de exemplu, sau le clasificam chipurile în funcţie de animalele cu care semănau – porci sau cai, rozătoare sau păsări, melci, marsupiale, pisici.

Din când în când, îmi notam câteva din observaţiile astea în caiet, dar cel mai adesea nu aveam chef să scriu nimic, nedorind să mă desprind de împrejurimi sub niciun chip. Am înţeles atunci că aproape întreaga mea viaţă mi-o petrecusem trăind prin cuvinte, iar ca timpul petrecut aici să însemne ceva pentru mine, trebuia să-l trăiesc din plin, atât cât îmi stătea în putinţă, evitând orice se afla dincolo de aici şi acum, de tangibil, de multele senzaţii care-mi gâdilau pielea.

M-am lovit de pericole nenumărate, dar nimic cu adevărat catastrofal nu s-a petrecut în timpul şederii mele în parc, nimic din care să nu pot găsi până la urmă o scăpare. Într-o

dimineață s-a așezat lângă mine pe bancă un bătrân, care mi-a întins mâna și s-a prezentat ca fiind Frank.

— Poți să-mi spui Bob, dacă vrei, nu mă deranjează. Atâta timp cât nu-mi spui Bill, ne-nțelegem de minune.

Apoi, aproape fără să-și tragă o clipă sufletul, s-a lansat într-o poveste complicată cu pariuri, explicându-mi pe îndelete cum câștigase o mie de dolari în 1936, pariind pe un cal numit Cigarillo, o poveste în care erau implicați un gangster pe nume Duke și un jocheu pe nume Tex. Nu l-am mai putut urmări după a treia frază, dar mă simțeam bine ascultându-i povestea incoerentă, pe jumătate inventată, și, de vreme ce părea perfect inofensiv, n-am catadicsit să plec. La zece minute după ce-și începuse monologul însă, a sărit de pe bancă și a apucat cutia clarinetului pe care o țineam în poală. A început să alerge pe aleea din pietre cimentate ca un maratonist invalid, târșâindu-și mărunt picioarele alea amărâte, agitându-și nebunește brațele și picioarele în toate direcțiile. Nu mi-a fost greu să-l prind. Odată ajuns din urmă, i-am smucit brațul la spate, l-am întors cu fața spre mine și i-am înșfăcat cutia clarinetului. Părea surprins să mă obosisem să-l urmăresc.

— Nu așa te porți cu un bătrân, mi-a spus, fără cea mai mică mustrare de conștiință pentru ce făcuse.

Am simțit o pornire năvalnică de a-i trage un pumn în față, dar atât de tare tremura de frică, încât m-am stăpânit. În clipa când mă pregăteam să mă întorc pe călcâie și să plec, m-a privit plin de teamă și dispreț și mi-a azvârlit o flegmă.

Jumătate din ea i s-a scurs pe bărbie, însă restul mi-a aterizat pe pieptii cămășii.

Mi-am coborât privirea pentru a evalua stricăciunile, iar în acea fracțiune de secundă a zbughit-o iar de lângă mine, privind peste umăr, ca să vadă dacă-l urmăresc. Am crezut că scăpasem de el, dar, de îndată ce a ajuns la o distanță

suficient de mare, s-a oprit, s-a întors şi a început să mă amenințe cu pumnul, scuturându-l furios prin aer.

— Comunistule împuțit! striga. Agitatorule, comunistule împuțit! Marş înapoi în Rusia, unde ți-e locul!

Mă provoca să mă iau după el, sperând evident că ne vom continua astfel aventura în doi, dar nu m-am lăsat prins în capcană. Fără un cuvânt, m-am întors şi am plecat, lăsându-l în plata Domnului.

A fost un episod obişnuit, desigur, dar am avut şi pățanii mai periculoase. Într-o noapte, o bandă de copii m-a alergat prin Sheep's Meadow şi m-a salvat doar faptul că unul dintre ei a căzut şi şi-a sucit glezna. Altă dată, un bețiv pus pe harță m-a amenințat cu o sticlă de bere spartă. Abia am scăpat, dar episodul cel mai înspăimântător s-a petrecut într-o noapte înnorată, către final, când am dat, din greşeală, peste unii care făceau sex în boscheți – doi bărbați şi o femeie. Era greu să zăreşti ceva pe întuneric, dar cred că erau cu toții goi şi, din tonul vocii lor după ce şi-au dat seama că stau acolo, m-am prins că erau şi beți. Mi-a trosnit o cracă sub piciorul stâng, după care am auzit vocea femeii, urmată de zbaterea crengilor şi de foşnetul frunzelor.

— Jack, a spus, cred că-i un ciudat p-aici.

În loc de una, au răspuns două voci, ambele mârâind ostil, cu o violență pe care rareori o simțisem până atunci. Apoi m-am trezit cu o umbră care îndrepta ceva ce aducea a pistol în direcția mea.

— Un cuvânt să spui, căcat cu ochi, a zis, şi ți-o dau înapoi dă şase ori.

Am presupus că se referea la gloanțele pistolului. Dacă nu cumva întâmplarea e distorsionată de frică în memoria mea, cred că am auzit un clic, sunetul unui cocoş de pistol care se armează. Înainte să mă apuce sperietura şi mai tare, m-am evaporat. Pur şi simplu m-am întors pe călcâie şi am

luat-o la fugă. Dacă nu m-ar fi lăsat plămânii, probabil că aş fi continuat să fug până spre dimineață.

Nu pot să-mi dau seama cât timp aş mai fi rezistat. Presupunând că n-aş fi fost ucis, cred că aş mai fi putut îndura probabil până la începutul iernii. În afară de câteva incidente minore, lucrurile păreau sub control. Mi-am cheltuit banii cu o grijă chinuitoare, fără să depăşesc nicicând un dolar sau un dolar şi jumătate pe zi, căci asta mă ajuta să mai amân o vreme momentul în care aveam să trag linie şi să calculez. Chiar când fundul sacului ajungea periculos de aproape, mereu se întâmpla ceva în ultima clipă: fie găseam bani pe jos, fie mi se ivea în cale câte-un străin şi producea unul din miracolele de care deja am povestit. Nu mă hrăneam bine, dar cred că nu trecea zi fără să bag ceva în stomac. E adevărat că slăbisem îngrijorător de mult în cele din urmă, ajungând cam la cincizeci de kilograme, dar cel mai mult am pierdut în greutate în ultimele zile petrecute în parc. Asta pentru că m-am îmbolnăvit de ceva, de gripă sau făcusem vreo infecție, Dumnezeu ştie ce, iar de atunci n-am mai putut mânca nimic. Eram mult prea slăbit şi, de fiecare dată când încercam să înghit ceva, îmi venea înapoi pe gât. Dacă cei doi prieteni ai mei nu m-ar fi găsit la timp, aş fi murit cu siguranță. Îmi epuizasem toate resursele şi nu mai aveam cu ce lupta.

Vremea ținuse cu mine de la început, într-atât încât încetasem să mă mai gândesc la ea ca la o problemă. Aproape fiecare zi era o reluare a celei precedente: cer minunat de vară târzie, soare fierbinte pârjolind pământul şi aerul răcorindu-se pe nesimțite, plutind către nopțile împânzite de greieri. În primele două săptămâni, nu a plouat mai deloc, mai apoi abia dacă ploua câteva picături. La început mi-am forțat norocul, dormind aproape mereu afară, în aer liber, convins de-acum că eram în siguranță oriunde

m-aş fi aflat. Într-o noapte, în timp ce visam pe un petic de iarbă, cu totul expus feeriilor cereşti, m-a prins potopul. Era una din acele ploi apocaliptice: cerul descărcându-se deodată, a început să toarne cu găleata, iar tunetul s-a dezlănțuit furios. Când m-am trezit, eram deja ud leoarcă, cu tot corpul îmbibat, cu picături căzându-mi pe piele ca nişte alice. Am început să alerg prin întuneric, căutând disperat un adăpost, dar mi-a luat câteva minute până să-l găsesc sub o stâncă de granit, iar atunci deja nu mai conta.

Eram ud leoarcă, de parcă aş fi traversat oceanul.

Ploaia a continuat până spre dimineață, îmblânzindu-se uneori, alteori explodând grandios – batalioane de găleți cu apă, stihiile năpustindu-se din cer. Izbucnirile erau imprevizibile şi nu voiam să risc să fiu prins în mijlocul vreuneia. M-am făcut mic în adăpostul meu, tăcând mâlc, cu picioarele înotând în cizmele pline de apă, cu jeanşii lipiți de pulpe, cu geaca de piele şiroind. Rucsacul îmi era murat, ca toate celelalte lucruri ale mele, iar asta însemna că rămăsesem fără haine de schimb. Nu puteam decât să aştept să mă usuc, tremurând în întuneric ca o biată potaie de pripas. Vreo oră, două, am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să nu încep să-mi plâng de milă, dar în cele din urmă am renunțat şi-am dat drumul unui val de urlete şi sudălmi, dedicându-mi toată energia rămasă celor mai cumplite blesteme la care mă puteam gândi – şiruri pestilențiale de invective, insulte nasoale şi murdării, discursuri înecate de furie împotriva țării şi a lui Dumnezeu. Curând, am ajuns la o asemenea intensitate, încât suspinam după fiecare cuvânt, înjurând şi sughițând în acelaşi timp, şi totuşi reuşind să compun fraze atât de măiestre şi de bombastice, încât aş fi impresionat până şi un călău turc. Toate astea au continuat preț de o jumătate de oră, cred. Mă extenuasem în asemenea hal, încât am adormit pe loc, în picioare. Am moțăit câteva minute, după

care m-am trezit asaltat de o nouă rafală de ploaie. Aş fi vrut să-mi reînnoiesc atacul, dar eram mult prea obosit şi răguşit ca să continui.

Restul nopţii am zăcut acolo pur şi simplu, ca în transă, plângându-mi de milă şi aşteptând să vină dimineaţa.

La ora şase m-am dus glonţ către o cantină din West Forty-eighth Street şi mi-am comandat un castron cu supă. Supă de legume cred că era, cu bucăţi uleioase de ţelină şi morcovi plutind într-o zeamă gălbuie. M-am încălzit puţin, dar cu hainele încă lipite de piele, umezeala mă pătrunsese mult prea adânc pentru ca supa să poată avea vreun efect de durată. Am intrat în WE, la bărbaţi, şi mi-am uscat părul la un aparat electric. Spre oroarea mea, rafalele de aer fierbinte mi-au încurcat părul, umflându-l ridicol, şi m-am trezit brusc arătând ca un gargui, o faţă hidoasă rânjind de pe clopotniţa unei catedrale gotice. Disperat să-mi descurc claia de păr, mi-am pus o nouă lamă în aparatul de ras, ultima din rucsac, şi m-am apucat să-mi ciopârţesc buclele sălbatice. Mi-am scurtat părul până ce abia mă mai recunoşteam în oglindă. Tunsoarea îmi accentua subţirimea de aproape te lua cu frică. Urechile se răzvrăteau clăpăuge, mărul lui Adam ieşea în relief, iar capul meu nu părea mai mare decât al unui copil. Încep să mă micşorez, mi-am zis, şi dintr-odată m-am surprins vorbind feţei din oglindă.

„Nu-ţi fie teamă”, mi-a spus vocea. „Nimănui nu-i este permis să moară decât o singură dată. Toată comedia asta se va sfârşi în curând şi nu va mai trebui să treci niciodată prin ea.”

Mai târziu, în dimineaţa aceea, mi-am petrecut câteva ore în sala de lectură a bibliotecii publice, sperând că hainele mi se vor usca de la aerul închis dinăuntru. Din nefericire, odată ce au prins să se usuce ca lumea, au început să şi miroasă. Era ca şi cum toate pliurile şi crăpăturile veşmintelor mele se hotărâseră deodată să-şi mărturisească

secretele întregii lumi. Asta nu mi se mai întâmplase şi am fost şocat să realizez că trupul meu putea să emane o asemenea putoare.

Amestecul de transpiraţie veche şi apă de ploaie trebuie să fi produs o reacţie chimică bizară, iar pe măsură ce mi se uscau hainele, mirosul devenea din ce în ce mai greu şi mai penetrant. În cele din urmă, a ajuns atât de intens, încât îmi simţeam până şi mirosul picioarelor – o miasmă cumplită care pătrundea prin pantofii de piele, umflându-mi nările ca un nor de gaz otrăvitor. Mi se părea imposibil ca aşa ceva să mi se întâmple tocmai mie. Am continuat să răsfoiesc paginile Enciclopediei Britannica, sperând că nimeni nu va remarca mirosul, dar ruga mea s-a dovedit zadarnică. Un bătrân aşezat vizavi de masa mea şi-a ridicat privirea dintre paginile ziarului şi a început să adulmece, apoi a privit către mine, dezgustat. O clipă, am fost tentat să sar de pe scaun şi să-l iau la trei-păzeşte pentru grosolănie, dar mi-am dat seama brusc că nu aveam energia necesară.

Până să apuce să-mi zică ceva, m-am ridicat şi am părăsit sala.

Afară, vremea era mohorâtă: o zi urâtă şi tristă, numai ceaţă şi disperare. Am simţit cum mă părăseşte orice speranţă. Mi se strecurase o slăbiciune în oase şi cu greu am reuşit să nu mă duc grămadă. Mi-am cumpărat un sendviş de la o gheretă de lângă Colosseum, dar n-am reuşit să-l termin. După câteva muşcături, l-am împachetat la loc şi l-am pus la păstrare, în rucsac. Mă durea gâtul îngrozitor şi transpiram. Traversând strada la Columbus Circle, m-am îndreptat spre parc şi am început să caut un loc unde să mă pot odihni. Nu mai dormisem niciodată ziua, iar ascunzătorile de altădată îmi păreau acum precare, expuse, inutile fără ocrotirea nopţii. Am tot mers spre nord, sperând că voi găsi un loc înainte de a mă prăbuşi. Febra devenea din ce în ce mai apăsătoare şi creierul părea să-mi fie ros,

încet-încet, de o epuizare bolândă. Nu era aproape nimeni în parc. Tocmai când începeam să mă întreb de ce mi se întâmplă toate astea, m-a surprins o ploaie măruntă. Dacă nu m-ar fi durut gâtul atât de tare, probabil aş fi izbucnit în râs. Apoi, foarte brusc şi violent, am început să vomit. Mi-au țâşnit din gură bucățile de legume şi de sendviş, cu o forță neaşteptată, împrăştiindu-se pe pământul din față. Mi-am prins genunchii în mâini şi am rămas aşa, holbându-mă în iarbă, aşteptând să se termine spasmul. Asta e singurătatea omenească, mi-am spus. Asta înseamnă să n-ai pe nimeni. Nu mai eram furios şi am gândit cuvintele astea cu un fel de sinceritate brutală, cu absolută obiectivitate. În două-trei minute, întregul episod s-a îndepărtat ca şi când se petrecuse cu luni înainte. Am tot mers, nevoind să-mi abandonez căutarea. Dacă atunci ar fi apărut cineva, probabil că l-aş fi rugat să mă ducă la spital. Dar nu s-a arătat nimeni. Nu ştiu cât mi-a trebuit să ajung acolo, dar la un moment dat am găsit o movilă stâncoasă înconjurată de tufişuri şi de copaci. Stâncile formau o peşteră naturală şi, fără să reflectez prea mult, m-am strecurat în adăpostul meu precar, am tras nişte crengi răzlețe de copac ca să blochez intrarea şi am adormit pe loc.

Nu ştiu cât timp am petrecut acolo. Două sau trei zile, aş fi tentat să cred, dar nu mai contează acum. Când m-au întrebat Zimmer şi Kitty, le-am spus că trei, dar asta doar pentru că trei este o cifră livrescă, numărul de zile petrecute de Iona în burta balenei. Mare parte a timpului nu ştiam pe ce lume sunt şi, chiar când mi se părea că mă trezesc, eram atât de chinuit de spasme, încât am pierdut noțiunea timpului. Îmi aduc aminte de episoadele de vomă, de momentele cumplite în care corpul nu mi se oprea din tremurat, de clipele lungi când singurul zgomot care se auzea era clănțănitul dinților mei. Probabil că aveam febră mare, din care s-au născut vise înspăimântătoare, viziuni

nesfârşite, în serial, care păreau să-mi irumpă direct din arşiţa pielii. Nimic nu părea să-şi mai păstreze noima pământească în mintea mea. Odată, îmi amintesc, am văzut în faţa ochilor firma Palatul lunii mai limpede decât o văzusem cu adevărat. Literele roz şi albastre de neon erau atât de mari, încât întregul cer se umpluse de strălucirea lor. Apoi, dintr-odată, literele au dispărut, rămânând doar cei doi i din lunii. M-am văzut atârnând de una dintre ele, încercând să rămân agăţat, ca un acrobat care ratase o cascadorie periculoasă. Apoi am început să mă târăsc ca un vierme şi, în sfârşit, am dispărut. Cei doi i se transformaseră în ochi, doi ochi de om gigantici care mă priveau cu dispreţ şi nerăbdare. Se tot holbau la mine şi, la un moment dat, am priceput că sunt ochii lui Dumnezeu.

Apoi, în ultima zi, a răsărit soarele. Nu-mi aduc aminte să fi făcut-o, dar într-un fel sau altul am reuşit să ies din peşteră, întinzându-mă pe iarbă. Mintea îmi era atât de tulburată, încât mi-am imaginat că arşiţa soarelui mi-ar putea goni boala din trup, mi-ar sorbi-o din oase. Îmi aduc aminte că am pronunţat cuvintele vară indiană de repetate ori, de atâtea ori încât, în cele din urmă, şi-au pierdut sensul.

Cerul de deasupra mea era imens, o strălucire orbitoare, fără margini. Dacă mă mai holbam la el, am simţit, aveam să mă topesc în lumină. Apoi, fără să simt că aţipesc, am început să-i visez pe indieni. Era cu 350 de ani în urmă şi m-am trezit urmărind un grup de bărbaţi pe jumătate goi prin pădurile din Manhattan.

Era un vis ciudat şi vibrant, îndrăzneţ şi detaliat, plin de trupuri care se foiau printre frunzele pătate de lumină şi printre crengi. În iarbă adia o briză uşoară, înăbuşind paşii bărbaţilor, şi am continuat să-i urmăresc în tăcere, mişcându-mă vioi, la fel ca ei, simţind cu fiecare pas că eram mai aproape de a pătrunde în spiritul pădurii. Probabil

că îmi aduc aminte de aceste imagini atât de bine pentru că atunci m-au găsit Zimmer şi Kitty, zăcând în iarbă, cu mintea străbătută de acel vis straniu şi plăcut. Pe Kitty am zărit-o prima, dar nu am recunoscut-o imediat, deşi figura ei mi-a părut cunoscută. Purta bandana cu însemnele tribului Navaho, iar primul meu impuls a fost să o iau drept o altă nălucă, o femeie de abur ascunsă în întunecimea visului meu. Mai târziu, mi-a spus că îi zâmbisem, iar când se aplecase că mă privească de aproape, o strigasem Pocahontas. Îmi amintesc că nu reuşeam s-o văd prea bine din cauza luminii, cu toate astea, ştiu că avea lacrimi în ochi când s-a aplecat, deşi n-a vrut să recunoască după aceea.

O clipă mai târziu, Zimmer a intrat şi el în cadru şi l-am auzit spunând:

— Ticălos bătrân...

A urmat o scurtă pauză şi apoi, ca să nu mă zăpăcească vorbind prea mult, a repetat:

— Ticălos bătrân şi prost... Bietul de tine.

3

Am rămas în apartamentul lui Zimmer mai bine de o lună. Febra a cedat a doua sau a treia zi, dar mult timp după aceea am fost vlăguit şi abia puteam sta în picioare fără să-mi pierd echilibrul. La început, Kitty venea să mă vadă cam de două ori pe săptămână, dar nu vorbea niciodată prea mult şi pleca adesea după douăzeci sau treizeci de minute. Dacă aş fi fost atent la ce se petrece, mi-aş fi pus câteva întrebări, mai ales după ce Zimmer mi-a povestit cum fusesem salvat.

Era cam straniu, până la urmă, ca un om care petrecuse trei săptămâni mutând munții din loc ca să mă găsească să

se arate acum atât de rezervat. Dar aşa stăteau lucrurile, iar eu n-am mai pus întrebări. Eram mult prea slăbit ca să mă pot gândi la orice în acel moment şi i-am luat vizitele şi plecările ca atare. Erau evenimente fireşti, în definitiv, implacabile ca vremea de afară, ca mişcarea planetelor şi ca lumina care se revărsa, filtrată, prin ferestre la trei după-amiaza.

Zimmer a fost cel care m-a îngrijit în timpul convalescenței. Noul său apartament era la etajul doi al unui vechi bloc de chiriaşi din West Village, o locuință prăpădită şi murdară, plină de cărți şi de discuri: două camere mici fără uşă între ele, o bucătărie rudimentară, o baie fără geamuri. Am înțeles ce sacrificiu era pentru el să mă cazeze acolo, dar, de fiecare dată când încercam să-i mulțumesc, Zimmer nici nu voia să audă, pretinzând că nu conta. M-a hrănit din propriul buzunar şi m-a lăsat să dorm în patul lui, fără să-mi ceară nimic în schimb. În acelaşi timp, era furios şi îmi spunea mereu cât de mult îl scârbise toată povestea. Nu mă purtasem doar ca un imbecil, ci aproape reuşisem să mă omor. Era un comportament de neiertat pentru un om inteligent, mi-a spus. Mă purtasem grotesc, stupid, dereglat. Dacă aveam necazuri, de ce nu-i cerusem ajutorul? Nu ştiam oare că ar fi făcut orice pentru mine? Nu am răspuns prea multe în apărarea mea. Am înțeles că-l rănisem şi-mi era ruşine de ceea ce făcusem. Cu trecerea timpului, mi-a devenit din ce în ce mai greu să dau un sens dezastrului creat. Crezusem că mă port curajos, dar de fapt nu făcusem decât să dau dovadă de cea mai abjectă formă de laşitate: mă complăceam în propriul dispreț față de lume, refuzând să privesc în față realitatea. Acum nu mai simțeam decât remuşcări şi-mi constatam cu umilință prostia. Aşa s-au scurs zilele în apartamentul lui Zimmer şi, pe măsură ce încet-încet mă refăceam, îmi dădeam seama că trebuie să-mi iau viața de la capăt. Voiam să-mi

răscumpăr greşelile, să-mi iau revanşa faţă de oamenii care încă ţineau la mine. Eram sătul de mine însumi, obosit de propriile gânduri, de reflecţiile nesfârşite asupra destinului.

Mai mult decât orice pe lume, simţeam nevoia de a mă purifica, de a mă căi pentru interesul excesiv pe care îl manifestasem pentru persoana mea. M-am hotărât să trec de la egoism absolut la altruism total. Să mă gândesc la alţii înainte de a mă gândi la mine, conştientizând că trebuie să lupt ca să repar răul făcut: astfel aveam să reuşesc, poate, să-mi găsesc un rost pe lumea asta. Era un plan imposibil, desigur, dar m-am ţinut de el cu un fanatism aproape religios.

Mi-am propus să mă transform într-un sfânt, un sfânt fără Dumnezeu care trece prin lume săvârşind fapte bune. Indiferent cât de absurd mi-ar părea totul acum, cred că exact asta îmi doream. Tânjeam disperat după certitudine şi eram gata să fac orice ca s-o aflu.

Mai aveam însă un obstacol de trecut. Fusesem norocos în cele din urmă, dar scăpasem ca prin urechile acului. La o zi sau două după ce mi-a scăzut febra, s-a întâmplat să mă dau jos din pat ca să merg la toaletă. Era seară, cred, iar Zimmer lucra la biroul lui din camera alăturată. Întorcându-mă încet către pat, am zărit cutia clarinetului care aparţinuse cândva unchiului Victor. Nu mă mai gândisem la ea de când fusesem salvat şi m-am îngrozit brusc văzând în ce stare jalnică se afla. Învelişul din piele neagră era pe jumătate scorojit, iar restul se coşcovise şi plesnise. Furtuna din Central Park îi pusese capac şi m-am întrebat dacă nu cumva pătrunsese apa, stricând şi instrumentul. Am ridicat cutia şi am luat-o cu mine în pat, pregătindu-mă sufleteşte pentru ce e mai rău. Am desfăcut încuietorile şi am deschis-o, însă nici nu apucasem să examinez instrumentul, când m-am trezit cu un plic alb zburând pe podea. Am înţeles

atunci că necazurile mele abia începeau. Era scrisoarea din partea comisiei de examinare.

Nu numai că uitasem ziua când trebuia să mă prezint la examenul medical, uitasem chiar şi că primisem o astfel de scrisoare. În acea clipă, am văzut negru în fața ochilor. Aveam acum statut de dezertor, probabil. Dacă ratasem examenul medical, guvernul trimisese deja un mandat de arestare pe numele meu, iar asta însemna că dădusem de dracu', că aveam de suportat consecințe pe care nici măcar nu mi le puteam imagina. Am deschis plicul şi am citit data de pe scrisoare: şaisprezece septembrie. Nu-mi spunea nimic, căci nu mai ştiam ce zi e. Pierdusem obiceiul de a mă uita la ceas sau în calendar, aşa că nici măcar nu puteam încerca să ghicesc.

— O scurtă întrebare, i-am spus lui Zimmer, care stătea încă aplecat deasupra biroului. Ştii cumva ce zi este astăzi?

— E luni, mi-a răspuns, fără să-şi ridice privirea.

— Ce dată e, vreau să spun. Luna şi ziua. Nu-mi trebuie anul. De ăsta sunt aproape sigur.

— Cincisprezece septembrie, mi-a spus, fără a catadicsi să mă privească.

— Cincisprezece septembrie? am repetat. Eşti sigur?

— Bineînțeles că sunt. Absolut sigur.

M-am afundat la loc în pernă şi am închis ochii.

— Extraordinar, am mormăit. Absolut extraordinar.

Zimmer s-a întors spre mine în cele din urmă, cu o mină uluită.

— Şi de ce, Doamne iartă-mă, e extraordinar?

— Fiindcă înseamnă că nu sunt dezertor.

— Cum?

— Fiindcă înseamnă că nu sunt dezertor.

— Am auzit din prima. Nu trebuie să repeți, că oricum nu înțeleg.

Am scos scrisoarea şi am fluturat-o prin aer.

— O să înțelegi după ce citeşti asta.

Trebuia să mă prezint la Whitehall Street în dimineața următoare. Zimmer făcuse deja controlul medical în iulie (îi fusese acordată o amânare din cauza astmului) şi am petrecut următoarele două-trei ore discutând despre ce mă aştepta. Era, în esență, aceeaşi conversație pe care o purtaseră înaintea noastră milioane de tineri americani. Spre deosebire de majoritatea însă, eu nu făcusem niciun efort să mă pregătesc pentru momentul adevărului. Nu aveam scutire pe caz de boală, nu mă îndopasem cu medicamente ca să-mi încetinesc reacțiile motorii, nu înscenasem vreo depresie şi nu-mi inventasem o istorie de familie marcată de grave tulburări psihice. Ştiusem dintotdeauna că nu am de gând să intru în armată, dar, odată ce ajunsesem la această concluzie, nu mă mai prea gândisem la asta. Ca în multe alte cazuri, fusesem înfrânt de inerție, alungându-mi hotărât problema din minte.

Zimmer s-a îngrozit, dar până şi el a recunoscut că era mult prea târziu ca să mai găsesc vreo soluție. Fie aveam să trec examenul medical, fie să-l pic, iar dacă-l treceam, aveam două posibilități: să plec din țară sau să intru la închisoare.

Zimmer mi-a spus o mulțime de poveşti despre oameni care fugiseră în străinătate, în Canada, Franța sau Suedia, dar nu mă prea interesau. Nu mai aveam niciun chior, i-am spus, şi nici nu aveam chef să călătoresc.

— Deci vei ajunge un delincvent, până la urmă, mi-a răspuns.

— Un prizonier, l-am corectat. Un prizonier al conştiinței. E o diferență.

Încă eram în prima fază de recuperare, iar când m-am ridicat să mă îmbrac în dimineața următoare, cu hainele lui Zimmer mai mici cu câteva numere, am realizat că nu sunt în stare să fac doi paşi. Mă simțeam total epuizat: până şi

efortul de a străbate camera îmi cerea toată energia şi concentrarea de care eram capabil. Până atunci nu mă ridicasem din pat mai mult de două-trei minute şi abia îmi găseam, sleit, drumul spre toaletă şi înapoi. Dacă n-ar fi fost Zimmer să mă țină, mă îndoiesc că aş fi ajuns să ies pe uşă. M-a ținut literalmente pe picioare, coborându-mă scările, cu ambele brațe petrecute în jurul meu, şi m-a lăsat să mă sprijin de el în timp ce ne poticneam către gura de metrou. Mă tem că era un spectacol grotesc. Zimmer m-a dus până la uşa din față a clădirii din Whitehall Street, apoi a arătat către un restaurant de vizavi, unde-l puteam găsi când terminam. Mi-a strâns mâna în semn de încurajare.

— Nu-ți face griji, mi-a spus. O să fii un soldat dat dracului, Fogg. Se vede cu ochiul liber.

— Să mor dacă n-ai dreptate, i-am răspuns. Cel mai bun soldat de căcat din toată armata asta blestemată. Până şi un idiot şi-ar da seama.

L-am salutat milităreşte în bătaie de joc şi m-am împleticit către clădire, sprijinindu-mă de pereți ca să n-o iau la vale.

Cea mai mare parte din ce-a urmat am uitat-o. Au rămas mici frânturi, dar nimic din ce-ar putea constitui o amintire de sine stătătoare, nimic pe care să pot pune degetul. Această incapacitate de a reface cursul întâmplărilor dovedeşte cât de slăbit eram. Mă încordam din răsputeri doar ca să mă țin pe picioare, încercând să nu mă prăbuşesc, şi n-am putut fi prea atent la nimic din ce se întâmpla în jur.

De fapt, cred că am ținut ochii închişi aproape tot timpul, iar când am reuşit de câteva ori să-i deschid, n-am reuşit s-o fac suficient cât să cuprindă tot ce era în jur. Să fi tot fost vreo cincizeci, o sută de inşi care ne supuneam procesului de recrutare. Îmi aduc aminte că stăteam la un birou într-o cameră mare, ascultându-l pe sergent, dar nu mai ştiu ce

spunea, nu sunt în stare să redau niciun cuvânt. Ni s-au dat apoi formulare de completat, urmate de un fel de test scris, deşi s-ar putea ca testul să fi fost primul, urmat de formulare. Mai ţin minte că bifasem organizaţiile cărora le aparţinusem şi că mi-a luat ceva timp să o fac.

SDS în facultate, SANE şi SNCC în liceu, după care a trebuit să explic împrejurările în care fusesem arestat cu un an în urmă. Am fost ultimul la interviu, iar la sfârşit sergentul stătea privind peste umărul meu, mormăind ceva despre Unchiul Ho şi steagul american.

Apoi urmează o pauză de câteva minute, o jumătate de oră, poate. Văd ca prin ceaţă coridoare, neoane, grupuri de tineri în picioare, în chiloţi. Îmi aduc aminte cât de vulnerabil m-am simţit atunci, însă o mulţime de alte detalii s-au şters.

Locul unde ne-am schimbat, spre exemplu, şi ce ne-am spus în timp ce aşteptam la coadă. Mi-e imposibil, de exemplu, să-mi amintesc cum ne arătau picioarele.

Mai sus de genunchi nu purtam decât boxeri şi-atât, dar ce era mai jos rămâne un mister. Ni se dăduse oare voie să purtăm pantofi ori şosete sau fuseserăm siliţi să patrulăm pe holuri în picioarele goale? Nu găsesc decât goluri în memoria mea, nu pot detecta nici măcar o palidă licărire a vreunei amintiri.

În cele din urmă, am fost împins într-o cameră. Doctorul mi-a palpat pieptul şi spatele, s-a uitat în urechile mele, m-a apucat de testicule şi mi-a cerut să tuşesc.

Toate astea nu m-au costat cine ştie ce efort, dar în clipa când a trebuit să-mi ia sânge, examenul s-a complicat. Eram atât de anemic şi de slăbit, încât doctorul nu mi-a putut găsi vena. Mi-a băgat un ac în braţ de două-trei ori, înţepându-mi şi învineţindu-mi pielea, dar n-a reuşit să adune în eprubetă nici măcar o picătură de sânge. Probabil că arătam deja îngrozitor, livid şi sfârşit, ca şi când aş fi fost

pe punctul de a leşina. După o vreme, a renunțat şi m-a poftit să mă aşez pe scaun. Era destul de înțelegător, cred, sau măcar indiferent.

— Dacă mai simți că ameţeşti, mi-a spus, aşază-te pe podea şi stai acolo până trece. Doar nu vrei să cazi şi să te loveşti la cap, nu?

Îmi aduc limpede aminte că m-am aşezat pe o bancă, apoi însă mă văd întins pe o masă în altă cameră. Nu mai ştiu cât timp s-a scurs între aceste două evenimente. Nu cred că am leşinat, dar când au încercat să-mi ia sânge din nou, probabil că n-au mai vrut să rişte. Mi-au strâns tare bicepsul cu o brățară de cauciuc ca să-mi scoată vena la iveală, iar când doctorul a băgat în sfârşit acul – nu mai ştiu dacă era acelaşi doctor sau altul – mi-a spus ceva despre cât eram de slab şi m-a întrebat dacă mâncasem ceva la micul dejun. În ceea ce era cu siguranță cel mai lucid moment al zilei pentru mine, m-am întors către el şi i-am dat cel mai simplu şi mai sincer răspuns la care mă puteam gândi:

— Doctore, i-am spus, arăt eu ca unul care poate să se lipsească de micul dejun?

A mai fost ceva, cu siguranță a fost mult mai mult de-atât, dar eu nu-mi amintesc aproape nimic. Ne-au dat tuturor să mâncăm de prânz undeva (În clădire? În vreun restaurant din împrejurimi?), dar singurul lucru cert e că nimeni nu voia să se aşeze lângă mine. După-amiază, pe coridoarele de la etaj, s-au apucat în sfârşit să ne măsoare şi să ne cântărească. La mine, cântarul s-a oprit la o cifră ridicol de mică – cincizeci, cred, sau cincizeci şi două de kilograme. Din acel moment, m-au izolat de restul grupului. M-au trimis la psihiatru, un bărbat dolofan, cu degete scurte, groase şi pătrățoase care arăta mai degrabă a boxer.

Nici nu mă gândeam să-l mint. Intrasem deja în noua mea eră de viitoare sfințenie şi nu voiam să fac ceva ce aveam să regret mai târziu. Psihiatrul a suspinat o dată sau

de două ori în timpul conversației, dar dincolo de asta părea perfect opac în fața remarcilor sau a înfățișării mele. Mi-am imaginat că era versat în astfel de interviuri şi nu mai putea fi uşor surprins. În ceea ce mă priveşte, am fost uluit de generalitatea întrebărilor lui. M-a întrebat dacă mă droghez, iar când i-am răspuns că nu, a ridicat din sprâncene şi m-a întrebat din nou, dar primind acelaşi răspuns, a abandonat subiectul. Au urmat întrebările standard: cum stăteam cu digestia, dacă mă scăpam pe mine în timpul nopții, de câte ori mă gândisem la sinucidere. Am răspuns cât am putut de succint, fără ornamente verbale sau comentarii. Pe când vorbeam, el bifa nişte căsuțe pe o foaie de hârtie fără să mă privească. Era ceva ce mă alina în discuția asta despre viața mea intimă – poate senzația că vorbeam cu un contabil sau cu un mecanic auto. Ajuns în josul paginii însă, doctorul şi-a ridicat privirea şi m-a măsurat preț de patru sau cinci secunde.

— Eşti într-o stare jalnică, băiete, mi-a spus în cele din urmă.

— Ştiu asta, i-am răspuns. Nu m-am simțit prea bine. Dar cred că încep să-mi revin.

— Vrei să vorbim despre asta?

— Cum doriți.

— Poți începe, de pildă, spunându-mi ce greutate ai.

— Am avut gripă. Am luat un virus la stomac acum câteva săptămâni şi n-am mai putut mânca.

— Şi cât ai slăbit?

— Nu ştiu. Vreo optsprezece-douăzeci de kilograme, cred.

— În două săptămâni?

— Nu. Cam în doi ani. Dar cel mai mult am dat jos în vara asta.

— De ce?

— În primul rând, din cauza banilor. N-am avut destui bani ca să-mi cumpăr de mâncare.

— Nu ai nicio slujbă?
— Nu.
— Ai căutat de lucru?
— Nu.
— Încearcă să-mi explici de ce, băiete.
— E complicat. Nu ştiu dacă veţi înţelege.
— Lasă-mă pe mine să hotărăsc asta. Tu doar spune-mi ce s-a întâmplat şi nu-ţi fie teamă de cum o să sune. Nu ne grăbim.

Nu ştiu din ce motiv, am simţit o nevoie copleşitoare de a-mi turui povestea în faţa acestui străin. Nimic n-ar fi fost mai nepotrivit, însă, înainte de a mă putea stăpâni, cuvintele au început să curgă. Simţeam cum mi se mişcă buzele, dar în acelaşi timp mi se părea că altcineva vorbeşte. Mi-am auzit vocea trăncănind despre mama, despre unchiul Victor, Central Park şi Kitty Wu. Doctorul dădea din cap politicos, dar era evident că habar n-avea ce-i tot explicam. Pe măsură ce-mi povesteam viaţa din ultimii doi ani, îmi dădeam seama că se simte din ce în ce mai stânjenit. Asta m-a bulversat cu totul şi, cu cât se vedea mai limpede încurcătura lui, cu atât mai disperat încercam să descâlcesc lucrurile. Simţeam că, într-ul fel, miza era chiar propria umanitate. Nu conta că e doctor militar; dincolo de asta, era o fiinţă omenească şi nimic nu mi se părea mai important decât să fac să ajungă la el povestea mea.

— Vieţile noastre sunt hotărâte de contingenţe de tot felul, i-am spus, încercând să fiu, pe cât posibil, succint. În fiecare zi ne lovim de tot felul de şocuri şi accidente, încercând să ne păstrăm echilibrul. Acum doi ani, din motive atât personale, cât şi filosofice, am decis să renunţ la luptă. Nu fiindcă aş fi vrut să mă omor – să nu credeţi asta – , ci gândindu-mă că, odată ce mă voi lăsa în seama haosului acestei lumi, ea îmi va revela, poate, o armonie secretă, o formă sau un tipar care mă va ajuta să mă pătrund pe mine

însumi. Important era să iau lucrurile ca atare, să mă las purtat de curgerea eternă a lumii. Nu spun că am reuşit să fac asta. De fapt, am eşuat lamentabil. Dar eşecul nu anulează îndrăzneala încercării. Deşi am fost la un pas de moarte, cred că astfel am devenit o ființă mai bună.

Ce gafă oribilă! Limbajul meu devenea din ce în ce mai prețios şi mai abstract, iar în cele din urmă mi-am dat seama că doctorul nu mă mai asculta. Se holba la un punct invizibil deasupra capului meu, cu ochii încețoşați de confuzie amestecată cu milă. Nu ştiu cât a mai durat monologul, dar, în orice caz, suficient cât să-l lămurească în privința mea: eram un caz disperat – cauză pierdută autentică, nu un nebun închipuit, ca alții pe care fusese pregătit să-i descopere.

— E deajuns, băiete, mi-a spus în cele din urmă, întrerupându-mă în mijlocul frazei. Cred că încep să-mi fac o idee.

Un minut sau două am rămas tăcut, tremurând şi transpirând pe scaunul meu, în timp ce el îmi mâzgălea în grabă diagnosticul pe o hârtie cu antet. A împăturit-o şi mi-a întins-o peste birou.

— Du asta ofițerului de gardă de la capătul culoarului, mi-a spus, şi anunță-l pe următorul să intre.

Îmi aduc aminte că am luat-o pe culoar, cu hârtia în mână, luptându-mă cu ispita de a citi diagnosticul. N-aveam cum să nu mă simt privit, căci în clădire erau oameni care mi-ar fi putut citi gândurile. Ofițerul de gardă era un bărbat masiv, în uniformă apretată, cu un puzzle întreg de medalii şi decorații pe piept. Şi-a ridicat privirea dintr-un teanc de hârtii împrăştiate pe birou şi, cu un gest relaxat, mi-a făcut semn să intru. I-am întins hârtia cu ce scrisese psihiatrul. De îndată ce a citit-o, pe față i-a apărut un rânjet satisfăcut.

— Slavă Domnului, mi-a spus. Tocmai ce m-ai scutit de două zile de muncă.

Fără alte explicații, a început să rupă hârtiile de pe birou şi să le arunce la coşul de gunoi. Părea bucuros la culme.

— Mă bucur c-ai picat, Fogg. Aveam de gând să te supunem unor investigații complete, dar, de vreme ce eşti inapt, s-a zis cu toată bătaia de cap.

— Investigații? am întrebat.

— Toate organizațiile alea din care ai făcut parte, mi-a răspuns, cu acelaşi ton vesel. Nu vrem comunişti revoluționari şi agitatori în armată, nu-i aşa? Nu e bine pentru moralul soldaților.

Nu-mi aduc aminte exact care a fost ordinea evenimentelor, dar la scurt timp după aceea m-am trezit într-o altă cameră, alături de ceilalți inadaptați şi rejectați. Eram cam doisprezece în total şi nu cred să fi văzut o adunătură mai jalnică într-un singur loc. Un băiat cu acnee hidoasă pe toată fața şi pe spate tremura în picioare într-un colț, vorbind de unul singur. Un altul avea un braț beteag. Un al treilea, care cântărea vreo sută patruzeci de kilograme, stătea rezemat de perete, pârțâind din buze şi hlizindu-se ca un copil neastâmpărat de şapte ani. Erau acolo toți înapoiații, toți hidoşii, toți acei tineri care nu-şi găseau locul nicăieri. Eram deja aproape leşinat de oboseală, aşa că n-am vorbit cu niciunul dintre ei. M-am prăbuşit într-un scaun de lângă uşă şi am închis ochii.

Imediat ce i-am deschis, m-am pomenit cu un gardian care-mi scutura brațul încercând să mă trezească. Poți pleca, mi-a spus, s-a terminat.

Am traversat strada în lumina după-amiezii târzii. Zimmer mă aştepta la restaurant, aşa cum promisese.

Apoi am început să iau rapid în greutate. În următoarele zece zile, cred că am pus pe mine opt sau nouă kilograme, iar până la sfârşitul lunii deja semănam vag cu cel care fusesem cândva. Zimmer mă hrănea conştiincios, umplând frigiderul cu tot felul de bunătăți, şi când m-am dovedit

suficient de înzdrăvenit încât să mă aventurez din nou în afara apartamentului, a început să mă ia seară de seară la un bar din apropiere, un loc întunecos şi liniştit, cu puţină lume, unde beam bere şi ne uitam la meciurile de baseball de la televizor. Iarba avea mereu culoarea albastră pe ecranul din bar, bâtele erau de un portocaliu incert, iar jucătorii arătau ca nişte clovni, dar eu mă simţeam bine, înghesuit la masa noastră, stând de vorbă ore în şir despre lucrurile care ne aşteptau. Amândoi treceam printr-o perioadă extraordinar de liniştită: un scurt moment de repaus, înainte de a porni iar la drum.

Tot în acele zile am aflat mai multe despre Kitty Wu. Zimmer o găsea uluitoare şi era greu să nu-i simţi admiraţia din voce ori de câte ori vorbea despre ea.

Odată mi-a spus chiar că, dacă nu ar fi fost deja îndrăgostit de altcineva, Kitty i-ar fi căzut cu tronc. Era mai aproape de ideal decât oricare dintre fetele pe care le întâlnise şi într-adevăr, mi-a zis, singurul lucru care îl nedumerise fusese atracţia ei pentru un specimen nefericit cum eram eu.

— Nu cred că e atrasă de mine, i-am spus. Are doar inimă bună, atâta tot. I-a fost milă de mine şi a făcut ceva să m-ajute, la fel cum unora li se face milă de câinii vagabonzi.

— Am văzut-o zi de zi, M.S. Zi de zi, timp de trei săptămâni. Vorbea de tine întruna, nu se putea opri.

— E absurd.

— Crede-mă, ştiu bine ce spun. Fata asta e îndrăgostită lulea de tine.

— Atunci de ce nu vine să mă vadă?

— E ocupată. A început orele la Juilliard şi, pe deasupra, lucrează cu jumătate de normă.

— Asta nu ştiam.

— Bineînţeles că nu. Pentru că nu ştii niciodată nimic. Stai în pat toată ziua, dai câte-o raită pe la frigider, îmi

citeşti cărțile. Din când în când, ai o tentativă de spălat vasele. De unde să ştii?

— Îmi recapăt puterile. În câteva zile, îmi voi relua viața în mod normal.

— Da, fizic. Dar trebuie să-ți lucrezi şi mintea.

— Cum adică?

— Adică trebuie să priveşti dincolo de suprafață, M.S. Foloseşte-ți imaginația.

— Am crezut întotdeauna că mi-o folosesc prea mult. Încerc să fiu mai realist acum, mai cu picioarele pe pământ.

— Cu tine, da. Dar nu poți face asta şi cu ceilalți. De ce crezi că s-a retras Kitty?

De ce crezi că nu mai vine să te vadă?

— Pentru că e ocupată. Chiar tu ai spus-o.

— Şi asta e adevărat.

— Nu înțeleg unde bați, David.

— Încerc doar să-ți arăt că lucrurile sunt mai nuanțate decât crezi.

— Bine, atunci spune-mi ce-mi scapă?

— Discreția.

— E ultimul cuvânt pe care l-aş folosi ca s-o descriu pe Kitty. Probabil e ființa cea mai deschisă şi cea mai spontană din câte cunosc.

— E adevărat. Dar în profunzime are o fire incredibil de rezervată, o delicatețe sufletească autentică.

— M-a sărutat când ne-am văzut prima oară, ştiai? Când eram pe punctul de a pleca, m-a oprit din drum, la uşă, şi-a încolăcit brațele în jurul gâtului meu şi mi-a plantat un ditamai sărutul pe buze. E un gest pe care cu greu l-aş putea eticheta drept delicat sau rezervat.

— A fost mişto sărutul?

— Păi, ca să-ți spun drept, a fost un sărut extraordinar. Unul dintre cele mai grozave săruturi pe care am avut plăcerea să le trăiesc.

— Vezi? Asta îmi dovedeşte că am dreptate.

— Nu dovedeşte nimic. E doar unul din acele lucruri care se întâmplă în febra momentului.

— Nu, Kitty ştia foarte bine ce face. E un om care-şi urmează impulsurile, dar acele impulsuri sunt şi o formă de cunoaştere.

— Pari cam sigur pe tine.

— Pune-te în locul ei. Se îndrăgosteşte de tine, te sărută pe buze, renunţă la tot şi pleacă să te caute. Şi tu ce faci pentru ea? Nimic. Nici cel mai neînsemnat lucru.

Ceea ce o deosebeşte pe Kitty de alţi oameni este faptul că e gata să accepte asta.

Imaginează-ţi, Fogg. Ea îţi salvează viaţa şi tu nu-i datorezi nimic. Nu aşteaptă recunoştinţă. Nu aşteaptă nici măcar prietenie. Se poate să le dorească pe amândouă, dar nu ţi le va cere niciodată. Respectă prea mult oamenii ca să-i silească să facă lucruri împotriva voinţei lor. E deschisă şi spontană, în acelaşi timp ar prefera să moară mai curând decât să te facă să te simţi că-ţi forţează mâna. Aici intervine discreţia. A mers destul de departe, iar acum nu mai are altă soluţie decât să rămână unde e şi să aştepte.

— Ce vrei să spui?

— Că depinde de tine, Fogg. Tu eşti cel care trebuie să facă pasul următor.

Din ce-i spusese Kitty lui Zimmer, reieşea că tatăl ei fusese general şi membru al Partidului Guomindang în China, înainte de revoluţie. Cândva, în anii treizeci, avusese funcţia de primar sau guvernator militar al Pekinului. Deşi era membru al cercului închis al lui Chiang Kai-shek, cândva îi salvase viaţa lui Chou En-lai oferindu-se să-l escorteze afară din oraş, când acesta fusese reţinut de Chiang sub pretextul că avea de gând să aranjeze o întâlnire între Guomindang şi comunişti. Cu toate astea, generalul rămăsese fidel cauzei naţionaliste, iar după revoluţie se

mutase în Taiwan, odată cu restul acoliţilor lui Chiang. Familia Wu era foarte numeroasă, compusă dintr-o soţie oficială, două concubine, cinci sau şase copii şi o mulţime de servitori. Kitty fusese născută de cea de-a doua concubină, în februarie 1950, iar şaisprezece luni mai târziu, când generalul Wu fusese numit ambasador în Japonia, familia se mutase la Tokio. Era, fără îndoială, o mişcare abilă din partea lui Chiang: îl onora pe generalul rebel şi curajos, oferindu-i un post important, dar în acelaşi timp îl îndepărta de la centrul puterii din Taipei. Generalul Wu avea aproape şaptezeci de ani pe-atunci şi zilele lui ca om influent păreau să se fi sfârşit.

Kitty îşi petrecuse copilăria la Tokio, fusese trimisă la şcoli americane, ceea ce explica engleza ei fără cusur, şi beneficiase de toate avantajele pe care i le oferea poziţia ei privilegiată: lecţii de balet, Crăciun pe model american, maşini cu şofer. Cu toate astea, avusese o copilărie singuratică. Era cu zece ani mai mică decât sora vitregă cea mai apropiată ca vârstă, iar unul dintre fraţii ei, un bancher care trăia în Elveţia, era cu treizeci de ani mai bătrân. Mai rău, poziţia de concubină secundă a mamei sale abia dacă îi dădea în ierarhia familială ceva mai mult de statutul unui servitor. Soţia de şaizeci şi patru de ani şi prima concubină, de cincizeci şi doi, erau geloase pe tânăra şi frumoasa ei mamă şi se străduiseră să-i submineze poziţia în casa Wu. După cum îi explicase Kitty lui Zimmer, viaţa ei aducea într-o oarecare măsură cu aceea de la Curtea Imperială a Chinei, cu rivalităţile şi facţiunile de rigoare, cu manipulări, comploturi secrete şi zâmbete înşelătoare. Generalul în persoană apărea foarte rar. Când nu era ocupat cu îndatoririle oficiale, îşi petrecea timpul curtând femei tinere, de moravuri uşoare.

Tokio era un oraş bogat în ispite, iar ocaziile care se iveau pentru asemenea distracţii erau inepuizabile. În cele din

urmă, şi-a găsit o amantă, i-a cumpărat un apartament elegant şi a început să cheltuiască sume colosale doar pentru a-i face pe plac. Băga mâna în buzunar ori de câte ori era nevoie ca să-i cumpere haine, bijuterii şi chiar, într-un final, o maşină sport. Pe termen lung însă acestea s-au dovedit nesatisfăcătoare şi nici măcar tratamentul costisitor şi dureros pentru creşterea potenței pe care l-a urmat generalul n-a mai fost de vreun folos.

Metresa a început să-şi îndrepte atenția în alte direcții, iar într-o seară, când generalul a sosit neanunțat, a găsit-o în brațele unui bărbat mai tânăr. Bătălia ce-a urmat a fost cumplită: țipete jelalnice, unghii ascuțite, o cămaşă ruptă şi însângerată. Fusese ultima iluzie a unui bătrân naiv. Generalul s-a întors acasă, şi-a atârnat cămaşa sfâşiată în mijlocul camerei şi a lipit de ea o foaie de hârtie cu data incidentului: 14 octombrie 1959. A păstrat-o acolo tot restul vieții, cinstind-o ca pe un monument al vanității lui distruse.

La un moment dat, mama lui Kitty a murit, însă Zimmer nu ştia precis cauza sau împrejurările. Generalul trecuse de optzeci de ani pe-atunci, iar sănătatea începea să i se şubrezească, dar într-un ultim avânt grijuliu pentru fiica lui mezină a aranjat s-o trimită la o şcoală cu internat în America. Kitty avea puțin peste paisprezece ani la sosirea în Massachusetts ca să urmeze primul an de liceu la Fielding Academy. Cu istoricul familiei ei, nu i-a fost greu să se adapteze şi să-şi găsească locul. Juca teatru şi dansa, avea prieteni şi studia îndeajuns cât să ia note decente. Înainte de încheierea celor patru ani de şcoală, ştia că nu se va mai întoarce în Japonia. Şi nici în Taiwan, de fapt, sau oriunde altundeva. America devenise țara ei de-acum şi, jonglând cu mica moştenire primită după moartea tatălui, reuşise să-şi acopere cheltuielile şcolare la Juilliard şi să se mute la New

York. Locuia aici de mai bine de un an şi tocmai intrase în al doilea an de studiu.

— Sună cunoscut, nu? m-a întrebat Zimmer.

— Cunoscut? am zis. E una dintre cele mai exotice poveşti pe care le-am auzit vreodată.

— Poate doar la suprafață. Scrijeleşte culoarea locală şi vei ajunge la ceva ce seamănă izbitor cu povestea unui cunoscut de-al meu. Plus-minus câteva detalii, desigur.

— Hm, da, înțeleg ce vrei să spui. Cei doi orfani aruncați în mijlocul furtunii sau ceva de genul ăsta.

— Exact.

Am stat o clipă să reflectez la ce-mi spusese Zimmer.

— Da, cred că există nişte asemănări, am adăugat într-un final. Dar crezi că spune adevărul?

— N-am cum să verific. Însă, dacă te iei după ce-am văzut până acum, aş fi şocat să aflu că minte.

Am mai luat o gură de bere, aprobând din cap. Mult mai târziu, când am ajuns să o cunosc mai bine, am aflat că ea nu mințea niciodată.

Mă simțeam din ce în ce mai stânjenit cu fiecare zi petrecută în apartamentul lui Zimmer. El îmi plătise tot tratamentul de recuperare şi, deşi nu se plângea niciodată, ştiam că nu stă atât de bine cu banii încât să mai continuăm aşa prea mult. Zimmer primea un ajutor modest de la familia lui din New Jersey, dar în mare parte se întreținea singur. În jur de douăzeci ale lunii, începea cursurile de doctorat în literatură comparată la Columbia. Universitatea îl ademenise cu o bursă (studii gratuite, plus un stipendiu de două mii de dolari), dar, deşi pe atunci era o sumă frumuşică, nu se putea trăi din ea un an. Cu toate astea, a continuat să aibă grijă de mine, apelând la bietele lui economii fără nicio strângere de inimă.

Oricât de generos era Zimmer, la mijloc trebuie să fi fost mai mult decât pur altruism. Când mă gândesc la primul an

petrecut împreună, îmi amintesc cum simţeam mereu că îl intimidez, că îl copleşesc cu toate ideile mele trăsnite.

Acum, că mă aflam la ananghie, poate că privea situaţia ca pe o şansă de a echilibra raportul de forţe dintre noi, de a restabili armonia interioară a prieteniei noastre. Mă îndoiesc că era conştient de asta, dar vocea lui era marcată acum de o superioritate arţăgoasă, de fiecare dată când îmi vorbea, şi era greu să nu simt plăcerea cu care mă cicălea. Am suportat totul însă, fără să mă simt lezat.

Respectul meu faţă de propria persoană scăzuse atât de mult, încât i-am luat înţepăturile ca pe o formă de dreptate, ca pe o pedeapsă binemeritată pentru păcatele mele.

Zimmer era mărunt, subţirel, dar viguros, cu părul negru şi creţ şi ţinuta rezervată, foarte dreaptă. Purta ochelari cu ramă de metal, ca mai toţi studenţii de pe atunci, şi avea un început de barbă care îl făcea să semene puţin cu un tânăr rabin. Dintre toţi studenţii pe care îi cunoscusem la Columbia, el era cel mai strălucit şi mai conştiincios şi nu încăpea îndoială că avea să devină un cercetător de marcă dacă se ţinea de treabă. Împărtăşeam aceeaşi pasiune pentru cărţi obscure, uitate (Cassandra lui Licofron, dialogurile filosofice ale lui Giordano Bruno, caietele lui Joseph Joubert, ca să-mi amintesc doar câteva dintre lucrurile descoperite împreună), dar, în timp ce eu eram mai curând împrăştiat şi stăpânit de un entuziasm nebun, Zimmer era atent şi sistematic, aprofundând în asemenea măsură, că mă uimea. Cu toate acestea, nu se fălea cu talentele sale critice, ba chiar le expedia ca pe ceva de o importanţă secundă.

Preocuparea majoră a vieţii lui Zimmer era să scrie poezie, căreia îi dedica ore lungi şi grele, trudind asupra fiecărui cuvânt, ca şi când soarta întregii lumi atârna de versurile lui – singura atitudine rezonabilă, desigur, faţă de această îndeletnicire. În multe privinţe, poemele lui Zimmer se

asemănau cu trupul lui: dense, controlate, rezervate. Ideile lui erau atât de strâns împletite, încât adesea era greu să le pătrunzi. Cu toate astea, eu admiram stranietatea poemelor şi duritatea limbajului. Zimmer se încredea în părerile mele, iar eu eram întotdeauna cât puteam de onest când mă întreba şi făceam totul ca să-l încurajez, refuzând însă să-l menajez când ceva nu-mi suna bine. Eu nu aveam ambiţii literare, iar asta probabil că-mi uşura sarcina. Dacă-i criticam poemele, ştia că nu o făceam din pricina vreunei rivalităţi nemărturisite.

Era îndrăgostit de aceeaşi fată de doi sau trei ani, cineva pe nume Anna Bloom sau Blume, n-am ştiut niciodată cum se scrie. Copilărise peste stradă de Zimmer, în suburbiile din New Jersey, şi fusese colegă de clasă cu sora lui, ceea ce înseamnă că era cu câţiva ani mai mică decât el. Nu o întâlnisem decât o dată sau de două ori: o fată minionă, brunetă şi cu chip atrăgător, care exprima o personalitate vioaie, însufleţită, şi mi se păruse că nu prea se potrivea cu firea studioasă a lui Zimmer. Plecase subit în prima parte a verii ca să se alăture fratelui ei mai mare, William, care lucra ca jurnalist într-o ţară străină, şi de atunci Zimmer nu mai primise nicio veste de la ea, nici măcar un cuvânt, o carte poştală, nimic. Pe măsură ce treceau săptămânile, devenea din ce în ce mai disperat din cauza tăcerii ei. Fiecare zi începea cu acelaşi ritual: cobora să verifice cutia poştală, iar de fiecare dată când intra sau ieşea din clădire, o deschidea şi o închidea din nou, ca un obsedat. Asta se putea întâmpla la orice oră, chiar la două sau la trei dimineaţa, când n-avea nici cea mai mică şansă de a-i fi venit ceva. Dar Zimmer nu putea rezista ispitei. De multe ori, întorcându-mă cu el de la taverna White Horse, de după colţ, amândoi pe jumătate beţi de atâta bere, eram silit să îndur imaginea dureroasă a prietenului meu scotocind disperat după cheia cutiei poştale şi bâjbâind apoi după

ceva ce nu era acolo, ceva ce n-avea să fie niciodată acolo. Poate că de aceea mi-a suportat prezența în apartamentul lui atâta vreme. Eram măcar un om cu care putea vorbi şi care-i putea atrage atenția de la necazuri, o cale bizară şi imprevizibilă de destindere comică.

Totuşi, eram o povară pentru el şi mă simțeam din ce în ce mai penibil, mai ales că el continua să nu-mi spună nimic. Plănuiam să-mi caut o slujbă de îndată ce-mi recăpătam puterile (orice slujbă, nu conta) şi să încep să-mi plătesc datoriile.

Asta nu rezolva problema locuinței, dar cel puțin l-am convins să mă lase să dorm pe podea, astfel încât el să-şi recapete patul. La câteva zile după ce am făcut schimb de camere, Zimmer a început cursurile la Columbia. Într-o noapte din prima săptămână de şcoală, s-a întors acasă cu un teanc gros de hârtii şi m-a anunțat morocănos că o colegă de la franceză fusese plătită să facă o traducere urgentă, de care îşi dăduse seama că nu mai avea timp. Zimmer a întrebat-o dacă nu i-ar putea-o da lui, urmând să ia el banii, iar ea fusese de acord. Aşa a intrat manuscrisul în casă, un document plictisitor, de vreo sută de pagini, despre reformarea structurii consulatului francez la New York. În clipa în care Zimmer mi-a vorbit despre traducere, am înțeles că era şansa mea de a mă face util. Ştiam franceză la fel de bine ca el, i-am explicat, şi, de vreme ce nu eram copleşit de responsabilități în acea perioadă, putea foarte bine să-mi paseze traducerea şi să mă lase să mă ocup de ea. Zimmer a protestat, dar uşor-uşor l-am convins.

Voiam să-mi plătesc datoriile, i-am spus, iar asta era soluția cea mai rapidă şi mai practică. Aveam să-i dau toți banii câştigați, două sau trei sute de dolari, şi să-mi închei socotelile. Acest ultim argument l-a convins în cele din urmă.

Zimmer se complăcea în rolul de martir, dar, de îndată ce a înțeles că liniştea mea sufletească atârna de serviciul pe care mă angajam să i-l fac, a acceptat.

— Bine, a spus, cred că putem împărți banii, dacă e aşa de important.

— Nu, i-am spus, nu înțelegi. Toți banii îți revin ție până la ultimul penny, altfel n-are sens.

Dorința mi-a fost îndeplinită şi, pentru prima oară de luni de zile, am început să simt că viața mea are din nou scop. Zimmer se scula dis-de-dimineață ca să meargă la Columbia, iar eu rămâneam singur întreaga zi, liber să mă instalez la biroul lui şi să lucrez fără întrerupere. Textul era grețos, plin de jargon birocratic, dar cu cât îmi dădea mai multă bătaie de cap, cu atât eram mai perseverent şi mai dedicat sarcinii, refuzând să abandonez o frază până când nu îşi făcea loc măcar o umbră de înțeles printre propozițiile stângace, întortocheate. Mă simțeam încurajat de însăşi dificultatea sarcinii. Dacă traducerea ar fi fost mai uşoară, nu aş mai fi simțit că-mi ispăşesc pedeapsa cuvenită pentru greşelile din trecut. Într-un fel, pura inutilitate a proiectului îi dădea valoare. Mă simțeam de parcă aş fi fost condamnat la muncă silnică, în lanțuri. Treaba mea era să iau un ciocan şi să sparg pietre în pietre mai mici şi, odată acele pietre mărunțite, să le mărunțesc şi mai mult. Munca asta n-avea niciun scop. Dar adevărul e că nu mă interesau rezultatele. Munca în sine era scopul şi m-am dăruit ei cu toată hotărârea unui prizonier-model.

În zilele cu vreme bună, ieşeam la o scurtă plimbare prin cartier ca să-mi limpezesc capul. Era octombrie, cea mai frumoasă lună a anului la New York, şi-mi făcea plăcere să studiez lumina de început de toamnă, privind-o cum capătă o nouă limpezime pe măsură ce cade pieziş pe clădirile din cărămidă. Nu mai era vară, dar iarna îmi părea încă foarte departe şi mă desfătam cu echilibrul perfect dintre căldură

şi răcoare. Pretutindeni pe unde mă nimeream în acele zile, străzile răsunau de zvonuri despre echipa de baseball Mets. Era unul din acele rare momente de unanimitate când toată lumea se gândeşte la acelaşi lucru.

Oamenii mergeau pe stradă cu radiouri portabile date pe postul care transmitea meciul, mulțimile se strângeau în fața vitrinelor cu aparatură electronică, urmărind acțiunea la televizoarele mute, ovațiile neaşteptate izbucneau din baruri de cartier, de la ferestrele apartamentelor, de pe acoperişuri invizibile. Întâi a fost Atlanta în sferturi, apoi Baltimore în semifinală. Din opt partide câte s-au jucat în octombrie, Mets nu au pierdut decât una, iar când s-a sfârşit aventura, New Yorkul a petrecut din nou cu fluiere şi confetti, întrecând extravaganța cu care îi întâmpinase pe astronauți cu două luni în urmă. Pe străzi s-au aruncat mai mult de cinci tone de hârtie în acea zi, un record care nu a mai fost egalat de atunci.

Am început să mănânc de prânz în Abingdon Square, un părculeț aflat la doar două străzi spre est de blocul lui Zimmer. Acolo exista un loc de joacă modest pentru copii, iar pe mine mă încânta contrastul dintre limba moartă a raportului pe care îl traduceam şi energia furioasă, nestăvilită a puştilor de un an şi ceva care zbierau şi se buluceau în jurul meu. Am constatat că asta mă ajuta să mă concentrez, iar de câteva ori chiar mi-am luat de lucru în parc şi am început să traduc în mijlocul tămbălăului. S-a întâmplat ca întruna din după-amiezile acelea de pe la jumătatea lui octombrie să o întâlnesc din nou pe Kitty Wu. Mă împotmolisem într-un pasaj alambicat şi n-am observat-o decât când se aşezase deja pe o bancă, lângă mine. Era prima oară când o vedeam de la prelegerea pe care mi-o ținuse Zimmer în bar, iar şocul acestei întâlniri neaşteptate m-a prins cu garda jos. Îmi petrecusem ultimele săptămâni imaginându-mi lucrurile minunate pe care aveam să i le

spun, dar acum, că se afla aici în carne şi oase, abia mai puteam să îndrug două vorbe.

— Salutare, domnule Scriitor! mi-a spus. Mă bucur că eşti din nou pe picioare.

Purta ochelari de soare de data asta, iar buzele îi erau date cu ruj de un roşu strălucitor. Pentru că nu-i vedeam ochii sub lentilele fumurii, mă stăpâneam cu greu să mă holbez la gura ei.

— A, de fapt, nu scriu, am spus. E o traducere. Ca să câştig ceva bani.

— Ştiu, m-am întâlnit ieri cu David şi mi-a spus.

Încetul cu încetul, pe măsură ce conversația înainta, mă relaxam. Kitty avea un talent nativ de a-i extrage pe oameni din cochiliile lor şi era uşor să intri în vorbă cu ea, să te simți în largul tău. După cum îmi spusese unchiul Victor cu mult timp în urmă, a sta de vorbă cu cineva e ca şi cum te-ai antrena în doi pentru baseball. Un partener bun îți aruncă mingea direct în mănuşă, ca să-ți fie aproape imposibil să ratezi. Când e la primire, prinde toate mingile, chiar şi pe cele mai stângace şi mai prost țintite. Exact asta făcea Kitty. Îmi trimitea mingea direct în mănuşă, iar când i-o aruncam înapoi, prelua tot ce se afla în raza ei de acțiune, sărind să agațe mingi care-i vâjâiau pe deasupra capului, plonjând cu succes în dreapta sau în stânga, lansându-se în față ca să execute vreo prindere la mustață.

Pe deasupra, era atât de îndemânatică, încât mă făcea mereu să simt că intenționat aruncasem greşit, ca şi când singurul meu țel fusese de a face jocul mai amuzant. Mă făcea să par mai bun decât eram în realitate, iar asta îmi întărea încrederea, şi astfel mă făcea să arunc mai dibace astfel încât ea să prindă mai uşor. Cu alte cuvinte, am început să vorbesc cu ea, nu cu mine, iar plăcerea de a o face întrecea orice trăisem până atunci.

Stând de vorbă în lumina aceea de octombrie, m-am apucat să caut tot felul de tertipuri ca să prelungesc conversația. Eram mult prea entuziasmat şi fericit ca s-o las să termine, iar faptul că purta o geantă mare de umăr cu echipamentul de dans atârnând din ea – un costumul de balet fără mâneci, gulerul unui tricou, un colț de prosop – m-a făcut să mă gândesc, cu spaimă, că în curând avea să se ridice şi să plece în grabă la lecție. Aerul era uşor răcoros, iar după douăzeci de minute de vorbit pe bancă, am văzut că umărul îi tremura uşor. Mi-am adunat curajul şi am zis ceva despre cât de frig se făcuse, întrebând-o dacă nu voia să mergem acasă la Zimmer, să bem o cafea caldă. În mod miraculos, Kitty a dat din cap şi mi-a spus că i se pare o idee bună.

M-am apucat să fac cafea. Sufrageria era despărțită de bucătărie de dormitor, iar în loc să mă aştepte în camera de zi, Kitty s-a aşezat pe pat ca să ne putem continua conversația. Schimbarea decorului adusese cu sine un alt ton în conversație şi amândoi deveniserăm mai tăcuți şi mai nesiguri, ca şi când am fi căutat un alt fel de a ne interpreta replicile. În aer plutea umbra ciudată a unui presentiment şi eram bucuros că-mi revenise sarcina de a pregăti cafeaua, pentru că puteam ascunde astfel neliniştea care pusese stăpânire pe mine. Ceva era pe cale să se întâmple, dar îmi era prea teamă să mă gândesc la asta, simțind că, dacă-mi permiteam să sper, lucrul acela avea să fie distrus chiar înainte de a prinde formă. Kitty a tăcut brusc şi n-a mai scos un cuvânt preț de douăzeci sau treizeci de secunde. Eu mi-am tot făcut de lucru prin bucătărie, deschizând şi închizând frigiderul, scoțând ceşti şi lingurițe, turnând lapte în cană şi aşa mai departe. Pentru o clipă, m-am întors cu spatele la Kitty şi, înainte să apuc să-mi dau seama, ea s-a ridicat de pe pat şi a intrat în bucătărie. Fără o vorbă, s-a

strecurat în spatele meu, mi-a înconjurat mijlocul cu brațele şi şi-a rezemat capul de mine.

— Cine e? am întrebat, prefăcut.

— E Balaurița, mi-a spus. O să te mănânce.

I-am prins mâinile, căutând să nu tremur la atingerea pielii ei catifelate.

— Cred că deja m-a prins, i-am zis.

A urmat o tăcere scurtă, după care Kitty m-a strâns şi mai tare.

— Mă placi un pic, nu-i aşa?

— Mai mult decât un pic. Ştii asta. Mult mai mult decât un pic.

— Nu mai ştiu nimic, am aşteptat prea mult ca să mai ştiu ceva.

Întreaga scenă avea o aură de-nchipuire. Ştiam că se petrece cu-adevărat, dar în acelaşi timp era mai bine decât în realitate, mai aproape de o proiecție decât de orice trăisem până atunci. Dorințele mele erau foarte puternice, copleşitoare, de fapt, dar numai Kitty mi-a dat şansa de a le exprima. Totul ținea de răspunsurile, de îndemnurile subtile şi de îndemânarea, de siguranța ei. Kitty nu se temea de sine şi trăia înăuntrul corpului ei fără jenă şi fără regrete. Poate avea de-a face cu meseria ei de dansatoare, dar mai degrabă era invers. Tocmai pentru că se bucura de corpul ei putea să danseze.

Am făcut dragoste câteva ore în lumina din ce în ce mai slabă a după-amiezii, în apartamentul lui Zimmer. Fără îndoială, a fost unul dintre cele mai memorabile lucruri care mi s-au întâmpla vreodată şi cred, la urma urmei, că experiența m-a schimbat fundamental. Nu vorbesc doar despre sex ori despre metamorfozele dorinței, ci şi despre o prăbuşire totală a zidurilor interioare, un cutremur în inima singurătății mele. Mă obişnuisem în aşa măsură să fiu singur, încât nici nu mă gândisem că mi s-ar putea

întâmpla vreodată aşa ceva. Mă resemnasem să duc un anume fel de viață, apoi, din motive care îmi erau total necunoscute, această frumoasă chinezoaică îmi ieşise în cale, coborând ca un înger din altă lume. Ar fi fost imposibil să nu mă îndrăgostesc de ea, să nu fiu tulburat de simpla ei prezență.

Apoi zilele mele au început să se aglomereze. Lucram la traducere dimineața şi după-amiaza, iar seara ieşeam s-o văd pe Kitty, de regulă în cartierul Columbia-Juilliard din centru. Dacă ceva ne umbrea fericirea nu era decât faptul că nu prea aveam ocazia de a rămâne singuri. Kitty locuia într-o cameră de cămin pe care-o împărțea cu altă colegă, iar în apartamentul lui Zimmer nu era uşă care să separe dormitorul de camera de zi. Chiar şi aşa, ar fi fost de neconceput să o iau pe Kitty cu mine. Dat fiind stadiul în care se afla viața amoroasă a lui Zimmer, n-aş fi avut tăria să fac una ca asta, să-l silesc să ne audă în timp ce făceam dragoste, să-l torturez cu gemetele şi suspinele noastre în timp ce el se afla în camera de zi. O dată sau de două ori, colega de cameră a lui Kitty a ieşit seara în oraş şi am profitat de absența ei, hârjonindu-ne în patul îngust de cămin. De câteva ori, ne-am văzut în apartamente goale. Kitty aranja detaliile acestor întâlniri, luând legătura cu prieteni de-ai ei şi cu prieteni ai prietenilor, pentru a-i ruga să-i cedeze dormitorul lor câteva ore. Era ceva frustrant în toate astea, dar în acelaşi timp era palpitant, o sursă de adrenalină care adăuga pasiunii noastre o marjă de pericol şi de nesiguranță. Am riscat amândoi, am făcut gesturi care acum mi se par imposibile, imprudențe revoltătoare care ar fi putut duce foarte uşor la situații dintre cele mai jenante. Odată, de exemplu, am oprit un lift între etaje şi, în timp ce locatarii furioşi țipau şi băteau cu pumnii în uşă din cauza întârzierii, i-am dat jos jeanşii şi chiloții şi am adus-o la orgasm cu limba. Altă dată, la o petrecere, am făcut-o pe

podea, în baie, după ce încuiaserăm uşa, indiferenți la cei care stăteau deja la coadă, aşteptând cu nerăbdare să folosească toaleta. Trăiam un fel de misticism erotic, o religie secretă cu doar doi adepți. În acea perioadă timpurie a relației noastre, nu trebuia decât să ne privim ca să ne excităm. Din clipa în care Kitty se apropia de mine, începeam să mă gândesc la sex. Îmi era imposibil să n-o ating şi, cu cât corpul ei îmi devenea mai familiar, cu atât îmi doream mai mult să-l mângâi. Odată, am ajuns atât de departe, încât am făcut dragoste după o repetiție a lui Kitty, chiar în cabina de schimb, după ce plecaseră ceilalți. Luna următoare avea spectacol, iar eu încercam să merg la repetițiile de seară ori de câte ori puteam. A o privi dansând era cel mai minunat lucru din lume, după ținutul în brațe, şi-i urmăream corpul mişcându-se pe scenă cu o concentrare delirantă. Îl iubeam, dar în acelaşi timp îmi era de neînțeles.

Dansul îmi era cu totul străin, ceva aflat dincolo de puterea cuvintelor, şi nu-mi rămânea decât să stau acolo, în tăcere, lăsându-mă în puterea acelui spectacol al mişcării pure.

Am terminat traducerea la sfârşitul lui octombrie. Zimmer şi-a primit banii de la prietenul lui întreținut, iar în acea seară, Kitty şi cu mine l-am însoțit la cină, la Palatul lunii. Eu alesesem restaurantul, mai mult pentru valoarea lui simbolică decât pentru cea gastronomică, însă am mâncat bine, căci Kitty le-a vorbit chelnerilor în mandarină şi astfel am putut comanda mâncarea pe care nu o găseai în meniu. Zimmer era într-o formă de zile mari, trăncănind întruna despre Troțki, Mao şi teoria revoluției permanente, şi-mi amintesc cum, la un moment dat, Kitty şi-a lăsat capul pe umărul meu, cu un zâmbet languros, frumos, şi cum ne-am cufundat amândoi în pernele moi ale canapelei, lăsându-l pe David să-i dea înainte cu monologul lui, aprobând din cap în

vreme ce el rezolva problemele existenței umane. A fost un moment unic pentru mine, o clipă de bucurie intensă şi de echilibru, ca şi când prietenii mei se adunaseră să-mi sărbătorească întoarcerea pe tărâmul celor vii. Odată masa debarasată, ne-am deschis răvaşele găsite în plăcintă şi le-am analizat cu solemnitate prefăcută. În chip straniu, încă mi-l amintesc pe al meu, de parcă l-aş avea şi acum în palmă:

„Soarele e trecutul, Pământul e prezentul, Luna e viitorul". Cum s-a dovedit, aveam să mă reîntâlnesc din nou cu aceeaşi frază enigmatică, pe care, contemplând-o retrospectiv, încep să cred că descoperirea întâmplătoare de la Palatul lunii a fost încărcată de un straniu adevăr premonitoriu. Din motive pe care nu le-am analizat la acea vreme, mi-am strecurat hârtia în portofel şi am purtat-o după mine în următoarele nouă luni, uitând într-un final de prezența ei.

Dis-de-dimineață, am început să-mi caut de lucru. Nu mi-a surâs norocul nici în ziua aceea, nici în următoarea. Când mi-am dat seama că ziarele nu aveau să mă ducă nicăieri, m-am hotărât să merg la Columbia şi să-mi încerc norocul la biroul de joburi studențeşti. Ca fost student, aveam tot dreptul să mă folosesc de acest serviciu şi, de vreme ce nu aveam de plătit niciun fel de taxe dacă îmi găseau o slujbă, cei de aici mi s-au părut a fi oamenii cei mai nimeriți să mă ajute. La zece minute după ce intrasem în Dodge Hall, am văzut răspunsul problemelor mele notat pe o pagină de index, prinsă în colțul din stânga jos al panoului. Fişa postului suna după cum urmează: „Domn în vârstă, în scaun cu rotile, caut tânăr pe post de însoțitor permanent. Plimbări zilnice, îndeletniciri mărunte de secretariat. Cincizeci de dolari pe săptămână, plus cazare şi masă".

Acest din urmă detaliu m-a făcut să mă hotărăsc. Nu aveam doar să câştig bani, ci şi să mă mut la intersecția

dintre West End Avenue şi Eighty-fourth Street, ceea ce însemna că sunt mult mai aproape de Kitty. Părea perfect. Slujba în sine nu era cine ştie ce, nu te transforma brusc în mândria familiei, pe care oricum eu n-o aveam.

Am solicitat un interviu pe loc, de teamă ca nu cumva să mi-o ia altcineva înainte. În două ore mă aflam deja în sufrageria potențialului meu angajator, iar în jur de opt seara m-a sunat la numărul lui Zimmer, înştiințându-mă că fusesem acceptat. Vorbea ca şi când fusese o alegere grea şi aş fi fost selectat dintr-o mulțime de alți candidați capabili. Dacă mă gândesc bine, mă îndoiesc că ar fi schimbat ceva, însă, dacă aş fi ştiut de pe atunci că mințea, poate că aş fi înțeles mai bine ce avea să urmeze. Căci adevărul este că nu existaseră alți candidați.

Eram singura persoană care solicitase slujba.

4

Când l-am văzut prima oară pe Thomas Effing, mi s-a părut cel mai plăpând om pe care îl întâlnisem vreodată. Numai piele tremurândă şi os, stătea într-un scaun cu rotile, acoperit de pături, cu trupul chircit într-o parte, ca o pasăre mică rănită.

Avea optzeci şi şase de ani, dar părea mai bătrân, de o sută şi ceva, dacă un asemenea lucru e posibil: o vârstă imemorială. Era parcă împrejmuit de o fortăreață, rupt de lume, impenetrabil ca un sfinx. Două mâini noduroase şi pline de pete hepatice erau prinse de mânerele scaunului, agitându-se din când în când imprevizibil, dar acesta era singurul semn că bărbatul din fața mea e conştient.

Nu puteai nici măcar să-i întâlneşti privirea, căci Effing era orb sau cel puțin aşa pretindea, iar în ziua în care m-am prezentat la el acasă pentru interviu, avea ochii acoperiți de

doi plasturi negri. Când mă gândesc acum la acel început, mi se pare că a fost un moment potrivit zilei de întâi noiembrie. Întâi noiembrie: ziua morților, ziua în care se comemorează sfinții şi martirii anonimi.

La uşa apartamentului a răspuns o femeie. Era o doamnă neglijent îmbrăcată, solidă, de vârstă incertă, drapată într-un capot cu falduri ample, cu flori de culoare roz şi verde. Imediat ce s-a asigurat că sunt acel domn Fogg care solicitase întâlnirea de la ora unu, mi-a întins mâna şi mi-a spus că se numeşte Rita Hume, soră medicală şi menajeră în casa Effing în ultimii nouă ani. Pe când mi se prezenta, mă analiza îndeaproape, studiindu-mi trăsăturile cu o necruțătoare curiozitate de femeie care-şi întâlneşte viitorul soț găsit la matrimoniale. În privirile ei stăruia ceva atât de direct şi de prietenos, încât nu m-a deranjat gestul. Îți venea greu să nu o simpatizezi imediat pe doamna Hume, cu fața ei lată şi obrajii pufoşi, cu umerii ei puternici şi sânii gigantici, atât de impunători încât păreau de ciment. Îşi purta comorile păşind larg, legănat, iar în timp ce mă conducea pe hol către sufragerie, îi auzeam respirația umflându-i nările cu un fluierat.

Era unul dintre acele apartamente enorme din West Side, cu holuri lungi, uşi glisante despărțitoare din stejar şi stucaturi bogate. Casa era împopoțonată cu tot felul de nimicuri, ca în epoca victoriană, şi mi-a fost greu să absorb dintr-o privire multitudinea de obiecte din jurul meu: cărțile, fotografiile şi măsuțele, melanjul pestriț de covoare, o harababură de mobilă întunecată. La jumătatea drumului, pe hol, doamna Hume m-a prins de braț şi mi-a şoptit la ureche:

— Nu vă speriați dacă se poartă mai ciudat. Deseori îl ia valul, dar asta nu înseamnă nimic, de fapt. Ultimele săptămâni au fost grele pentru el. Bărbatul care l-a îngrijit

timp de treizeci de ani a murit în septembrie şi i-a fost greu să se obişnuiască.

Am simţit-o pe femeie ca pe un aliat, iar asta îmi servea ca un fel de scut împotriva tuturor lucrurilor bizare care mă aşteptau. Camera de zi era neobişnuit de mare, cu ferestre care dădeau către Hudson şi New Jersey Palisades, mai în spate. Effing era aşezat în scaunul lui cu rotile, în mijlocul camerei, lângă o canapea de care îl despărţea o măsuţă joasă. Cred că prima impresie pe care mi-a făcut-o poate fi pusă pe seama faptului că nu ne-a răspuns la salut, când am intrat în cameră. Doamna Hume a anunţat că sosiserăm, că „domnul Fogg s-a prezentat pentru interviu”, dar el nu i-a spus un cuvânt, n-a schiţat nici măcar un gest. Era de o imobilitate supranaturală, iar primul meu gând a fost că murise. Însă doamna Hume mi-a zâmbit scurt şi mi-a făcut semn să iau loc pe canapea. Apoi a dispărut şi m-am trezit singur cu Effing, aşteptând ca el să rupă tăcerea.

A durat mult, dar, când în cele din urmă s-a întâmplat, vocea lui a umplut camera cu o rezonanţă surprinzătoare. Mi se părea imposibil ca acel trup plăpând să emită asemenea sunete. Vorbele i-au izbucnit din piept cu o energie furioasă, şfichiuitoare, şi dintr-odată era ca şi când ai fi prins un post de radio, unul dintre cele îndepărtate pe care le asculţi în miez de noapte. A fost cu totul neaşteptat. O sinapsă întâmplătoare de electroni îi purta vocea către mine de la o distanţă de mii de kilometri, iar claritatea sunetului m-a asurzit. Preţ de o clipă sau două, m-am întrebat chiar dacă nu cumva e vreun ventriloc ascuns prin ungherele camerei.

— Emmett Fogg, a spus bătrânul, slobozind cuvintele cu dispreţ. Ce nume de bleg!

— M.S. Fogg, am răspuns. M e de la Marco, iar S de la Stanley.

— Tot aia. Ba chiar mai rău. Ce-ai de gând să-i faci, băiete?

— N-o să-i fac nimic. Numele meu şi cu mine am trecut prin multe împreună şi mi-a devenit din ce în ce mai drag în ultimii ani.

Effing a fornăit drept răspuns, scoţând un fel de râset răutăcios care părea să expedieze definitiv subiectul. Imediat după asta, s-a îndreptat în scaun. De mirare cât de repede întreaga lui ţinută s-a schimbat brusc. Nu mai era acel semicadavru comatos, pierdut în reverii crepusculare. Devenise un pachet de nervi încordaţi, o mică forţă renăscută, arzătoare. După cum am aflat mai târziu, acesta era adevăratul Effing, dacă „adevărat” e cuvântul care poate fi folosit când vine vorba despre el. Atât de mult din caracterul lui se baza pe falsitate şi înşelătorie, încât era imposibil să-ţi dai seama când spunea adevărul. Îi plăcea enorm să păcălească lumea cu experimentele şi ideile lui neaşteptate, iar dintre toate numerele pe care le presta, cel mai mult îi plăcea să facă pe mortul.

S-a aplecat în faţă pe scaun, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună că interviul de-abia acum începea. În ciuda celor doi plasturi care-i acopereau ochii, privea fix în direcţia mea.

— Răspunde-mi, domnule Fogg. Eşti un om cu viziune?

— Aşa credeam înainte. Dar nu mai sunt aşa de sigur.

— Când vezi un lucru în faţa ochilor, poţi să-l identifici?

— De cele mai multe ori, da. Însă apar momente când mă descurc mai greu.

— De exemplu?

— De exemplu, uneori mi-e greu să fac diferenţa între bărbaţi şi femei când sunt pe stradă. Sunt atâţia oameni cu păr lung pe stradă, încât o privire fugară nu-ţi spune mare lucru. Mai ales când te trezeşti holbându-te la un bărbat efeminat sau la o femeie cu trăsături masculine. Semnalele primite te pot înşela.

— Dar când te uiți la mine? Ce cuvinte îți vin în cap?

— Păi, mă gândesc că mă uit la un bărbat în scaun cu rotile.

— Un bătrân?

— Da, un bătrân.

— Foarte bătrân?

— Da, un bărbat foarte bătrân.

— Ți-a sărit în ochi ceva anume din înfățişarea mea, băiete?

— Plasturii de pe ochi, presupun. Şi faptul că picioarele vă par paralizate.

— Da, da, infirmitățile mele. Te cam iau de ochi, nu?

— Da, se poate spune şi aşa.

— Ai ajuns la vreo concluzie în privința plasturilor?

— Nu chiar. Primul meu gând a fost că sunteți orb, dar asta nu e în mod necesar adevărat. Dacă cineva nu vede, de ce ar ține morțiş să se asigure că nu vede? Nare sens. Astfel, apar noi posibilități. Poate că plasturii acoperă ceva mai rău decât orbirea. O infirmitate hidoasă, de exemplu. Sau poate ați fost operat şi trebuie să purtați plasturii din motive medicale. Pe de altă parte, s-ar putea să fiți doar pe jumătate orb şi să vă irite lumina puternică. Sau îi purtați de dragul de a-i purta, închipuindu-vă că astfel sunteți mai atrăgător. Există mai multe răspunsuri posibile la întrebarea dumneavoastră. În stadiul ăsta, nu am suficiente informații încât să pot da un răspuns cert. În definitiv, unicul lucru de care sunt sigur este că purtați plasturi negri pe ochi. Pot afirma că sunt acolo, dar nu ştiu de ce.

— Cu alte cuvinte, nu iei nimic de bun.

— Asta ar putea fi periculos. Se întâmplă adesea ca lucrurile să fie altfel decât par şi poți avea mult de furcă dacă te grăbeşti să tragi concluzii.

— Şi picioarele mele?

— Întrebarea asta mi se pare ceva mai simplă. După cum arată sub pătură, par să se fi uscat, să se fi atrofiat, ceea ce ar sugera că nu au mai fost folosite de ani de zile. Dacă e adevărat, atunci e de bun-simț să presupun că nu vă puteți deplasa.

Poate că n-ați putut merge niciodată.

— Un bătrân care nu vede şi nu poate merge. Cum ți se pare asta, băiete?

— Aş zice că un astfel de om e mai dependent de ceilalți decât şi-ar dori să fie.

Effing a mârâit, s-a lăsat pe spate în scaun şi şi-a îndreptat privirea spre tavan. În următoarele zece sau cincisprezece secunde, niciunul dintre noi n-a scos un cuvânt.

— Ce fel de voce ai, băiete? a zis în sfârşit.

— Nu ştiu. N-o pot auzi când vorbesc. De câteva ori am auzit-o înregistrată pe bandă, mi s-a părut că sună oribil. Dar se pare că toată lumea are aceeaşi reacție.

— E de cursă lungă?

— De cursă lungă?

— Te ține? Poți vorbi timp de două-trei ore fără să răguşeşti? Poți să stai acolo să-mi citeşti o după-amiază întreagă fără să răguşeşti? Asta înseamnă cursă lungă.

— Da, cred că pot.

— După cum singur ai observat, mi-am pierdut simțul vederii. Relația noastră se va baza pe cuvinte, iar dacă nu te ține vocea, nu faci pentru mine nici cât o ceapă degerată.

— Înțeleg.

Effing s-a aplecat din nou în față, apoi a făcut o pauză, de dragul efectului dramatic.

— Ți-e frică de mine, băiete?

— Nu, n-aş zice.

— Ar trebui să-ți fie. Dacă mă hotărăsc să te angajez, vei afla ce înseamnă frica, îți garantez. N-oi fi eu în stare să văd

sau să mă mişc, e adevărat, dar am alte puteri, cu care puțini se pot lăuda.

— Ce fel de puteri?

— Puteri ale minții. O voință care poate plia lumea fizică în orice formă vreau eu.

— Telechinezie.

— Telechinezie, dacă vrei. Ții minte pana de curent de acum câțiva ani?

— Din toamna lui 1965.

— Exact. Eu am provocat-o. Îmi pierdusem vederea de puțin timp, iar într-o zi m-am trezit singur în camera asta, blestemându-mi soarta. Cam pe la ora cinci, mi-am spus: Aş vrea ca întreaga lume să trăiască în acelaşi întuneric ca şi mine.

În mai puțin de o oră, toate luminile din oraş s-au stins.

— Ar fi putut fi o coincidență.

— Nu există coincidențe. Cuvântul ăsta nu e folosit decât de ignari. Totul pe lume stă sub semnul electricității, atât lucrurile însuflețite, cât şi cele neînsuflețite. Chiar şi gândurile au o încărcătură electrică. Dacă sunt îndeajuns de puternice, gândurile unui om pot schimba lumea din jur. Nu uita asta, băiete.

— N-am să uit.

— Dar tu, Marco Stanley Fogg, ce puteri ai?

— Nu ştiu să am puteri paranormale. Am puterile oricărei ființe omeneşti, cred, dar nimic mai mult. Mănânc şi dorm. Merg dintr-un loc în altul. Simt durerea.

Uneori, chiar gândesc.

— Un agitator. Asta eşti, băiete?

— Nici vorbă. Mă îndoiesc că aş putea convinge pe cineva să facă ceva anume.

— O victimă, atunci. Ori una, ori alta. Ori faci, ori ți se face.

— Cu toții suntem, victime, domnule Effing. Cel puțin ale faptului că trăim.

— Eşti sigur că trăieşti, băiete? Poate doar îți imaginezi.

— Orice e posibil. Amândoi am putea fi închipuiri, am putea exista doar în imaginație. Da, sunt gata să accept asta ca pe o posibilitate.

— Ştii să-ți ții gura?

— Dacă trebuie, cred că ştiu la fel de bine ca oricare altul.

— Şi ce fel de om ar fi acest „oricare altul”, băiete?

— Un om oarecare. E un fel de a spune. Pot vorbi sau tăcea, în funcție de situație.

— Dacă te angajez, Fogg, probabil că vei ajunge să mă urăşti. Ține minte că totul e spre binele tău. E un scop ascuns în tot ceea ce fac, iar tu nu ai dreptul să mă judeci.

— O să încerc să țin minte.

— Bun. Acum vino încoace şi lasă-mă să-ți palpez muşchii. Nu-mi permit să țin un slăbănog dacă vreau să-mi mai împingă şi căruțul pe străzi. Dacă nu te țin muşchii, nu dau doi bani pe tine.

Mi-am luat rămas-bun de la Zimmer în seara aceea, iar în dimineața următoare mi-am strâns în rucsac cele câteva lucruri pe care le mai aveam şi m-am îndreptat către apartamentul lui Effing. Aşa cum au evoluat lucrurile, nu l-am mai văzut pe Zimmer treisprezece ani. Împrejurările ne-au îndepărtat, iar când ne-am reîntâlnit în cele din urmă întâmplător, în primăvara lui 1982, la intersecția dintre Varick Street şi West Broadway, în sudul Manhattanului, se schimbase atât de mult, încât la început nici nu l-am recunoscut. Era mai gras cu zece, cincisprezece kilograme şi, pe când se plimba cu soția şi cei doi băieți, chiar m-am uitat atent la apariția convențională pe care o aveam în față: burta proeminentă şi părul rărit, tipic vârstei mijlocii, privirea placidă, distrată a unui familist matur. Mergeam în direcții opuse şi am trecut unul pe lângă altul. Apoi,

deodată, l-am auzit strigându-mă pe nume. Se întâmplă des, cred, să te izbeşti de cineva din trecutul tău, dar când l-am văzut pe Zimmer, m-am trezit invadat de o grămadă de lucruri uitate. Aproape că nici nu mai conta ce se alesese de viața lui, că preda la o universitate de undeva din California, că publicase un studiu de patru sute de pagini despre filmul francez, că nu mai scrisese un poem de peste zece ani. Important era, pur şi simplu, că-l văzusem. Am rămas acolo, în colțul străzii, vorbind despre vremurile de altădată preț de vreun sfert de oră, apoi el şi familia lui s-au grăbit să-şi reia plimbarea. Nu l-am mai văzut de-atunci, n-am mai auzit nimic de el, dar cred că ideea de a scrie această carte mi-a venit pentru prima dată în timpul întâlnirii noastre de acum patru ani, exact în momentul în care Zimmer a dispărut cupă colț şi i-am pierdut din nou urma.

După ce m-am instalat în apartamentul lui Effing, doamna Hume m-a invitat în bucătărie, la o ceaşcă de cafea. Domnul Effing îşi făcea somnul de dimineață, m- a înştiințat, şi nu avea să se trezească până la zece. Între timp, mi-a spus care erau îndatoririle mele în casă, când se punea masa, câte ore aveam să petrec cu Effing zi de zi şi aşa mai departe. Ea se ocupa de „îngrijirea corporală”, după cum s-a exprimat – îl îmbrăca, îl spăla, îl punea şi în ridica din pat, îl bărbierea îl aşeza şi îl ridica de pe WE –, în vreme ce îndatoririle mele erau ceva mai complexe şi mai greu de definit. Nu eram angajat să-i fiu prieten, dar slujba mea aducea foarte mult cu rolul ăsta: un tovarăş atent şi sensibil, cineva care să rupă monotonia singurătății lui.

— Martor mi-e Dumnezeu, bătrânul n-o mai duce mult, mi-a spus. Dar noi putem măcar să ne îngrijim ca ultimele lui zile să nu fie atât de nefericite.

I-am răspuns că înțelesesem.

— Prezența unui tânăr în viața lui îl va înveseli, a continuat ea. Ca să nu mai spun că şi pe mine mă va înveseli!

— Sunt bucuros că am primit slujba, i-am spus.

— I-a făcut plăcere conversația voastră de ieri. Mi-a zis că ai dat răspunsuri istețe.

— Sincer, m-a cam pus în încurcătură. Uneori, e greu să-l urmăreşti.

— Mie-mi spui!... Mereu pune ceva la cale. E un pic scrântit, dar n-aş zice că e senil.

— Nu, e brici. Presupun că-mi va da de furcă.

— Mi-a spus că ai o voce plăcută. E un început promițător, să ştii.

— Nu mi-l pot imagina rostind cuvântul „plăcută”.

— S-ar putea să nu fi folosit tocmai cuvântul ăsta, dar asta a vrut să spună. A zis că vocea ta îi aminteşte de cineva din trecutul lui.

— Sper că de cineva care îi era simpatic.

— Nu mi-a spus. Un lucru trebuie să ştii despre domnul Thomas: nu spune niciodată nimic din ce nu vrea să ştii.

Camera mea se afla chiar la capătul unui coridor lung. Era o chicinetă, cu o singură fereastră cu vedere la curtea interioară, o cămăruță rudimentară, cât chilia unui călugăr. Mi s-a părut un decor familiar, aşa că nu mi-a trebuit mult să mă simt ca acasă printre dotările ei modeste: un pat de modă veche – cu bare de fier verticale la fiecare capăt –, un scrin plin de sertare şi o bibliotecă pe un perete, plină mai ales cu cărți în rusă şi franceză. În cameră exista un singur tablou, un acvaforte de dimensiuni impresionante, cu ramă neagră, lăcuită, reprezentând o scenă mitologică plină de siluete omeneşti şi o mulțime de detalii arhitecturale. Mai târziu, am aflat că era o replică alb-negru a uneia dintre piesele unei serii de picturi de Thomas Cole, intitulată Cursul Imperiului, o saga vizionară a creşterii şi descreşterii

Lumii Noi. Mi-am despachetat hainele şi mi-am dat seama că toate bunurile mele încăpeau perfect în sertarul de sus al scrinului. Aveam doar o carte la mine, o ediție ieftină din Cugetările lui Pascal, primită cadou de rămas-bun de la Zimmer. Am pus-o pe pernă, deocamdată, apoi m-am îndepărtat doi paşi, ca să-mi pot contempla noua cameră. Nu era cine ştie ce, dar era a mea. După atâtea luni de nesiguranță, mă linişte a, pur şi simplu, să stau închis între aceşti patru pereți, să ştiu că există un loc în lume pe care îl puteam numi al meu.

În primele două zile după sosirea mea a plouat încontinuu. Neputând ieşi să ne facem plimbarea de după-amiază, ne-am petrecut tot timpul în camera de zi.

Effing era într-o dispoziție mai puțin belicoasă decât la interviu, iar în cea mai mare parte a timpului a tăcut, cu urechea la cărțile pe care i le citeam. Îmi era greu să cântăresc această tăcere, să-mi dau seama dacă se folosea de ea ca să mă pună la încercare într-un fel pe care nu-l înțelegeam sau dacă îi reflecta pur şi simplu starea de spirit. La fel cum s-a întâmplat cu toate manifestările lui Effing din perioada în care am stat la el, nu ştiam dacă trebuie să-i interpretez gesturile ca având vreun scop întunecat sau dacă să le expediez ca pe nişte banale impulsuri de moment. Lucrurile pe care mi le spunea, cărțile pe care le alegea pentru lectură, ciudatele comisioane cu care mă însărcina, oare toate astea făceau parte dintr-un plan sofisticat şi secret sau îmi par astfel doar privind în urmă?

Uneori, simțeam că încerca să-mi transmită un anume fel de cunoaştere îndepărtată şi enigmatică, jucând rolul de mentor autoproclamat al progresului meu interior, dar fără a mi-o spune explicit, forțându-mă să intru într-un joc fără să-mi dezvăluie regulile lui. Acesta era Effing, ghidul spiritual trăsnit, maestrul excentric care se lupta să mă inițieze în tainele lumii. Alteori însă, când egoismul şi

aroganța lui se dezlănțuiau, mi se părea că nu e decât un bătrân stricat, un maniac stins, baletând la limita dintre nebunie şi moarte. În ansamblu, a abuzat substanțial de mine, iar curând am început să mă satur de el, cu toate că mă fascina. De câteva ori, când am fost pe punctul de a renunța, Kitty m-a convins să rămân, însă până la urmă cred că şi eu voiam asta, chiar şi în clipele când simțeam că nu-l mai pot suporta nici măcar un minut. Astfel, au trecut săptămâni în şir în care abia mai înduram să-l privesc, în care trebuia să-mi irosesc toate resursele de răbdare doar ca să pot rămâne în aceeaşi cameră cu el. Dar am răbdat şi-am dus totul până la capăt.

Chiar şi în clipele lui paşnice, lui Effing îi plăcea să-mi facă mici surprize. În acea primă dimineață, spre exemplu, a intrat în cameră purtând o pereche de ochelari pentru nevăzători. Plasturii negri, care stârniseră atâtea discuții în timpul interviului, dispăruseră. Effing nu a comentat schimbarea. M-am luat după el, ghicind că e unul dintre momentele în care se aşteaptă să-mi țin remarcile pentru mine, şi nici eu n-am spus nimic. În dimineața care a urmat, purta o pereche de ochelari obişnuiți, cu rame de metal şi cu lentile ridicol de groase. Acestea îi măreau şi-i deformau ochii, făcându-i să semene cu nişte ouă de pasăre, două sfere albastre proeminente ce păreau să-i sară din orbite. Îmi era greu să-mi dau seama dacă vedea sau nu. Câteodată eram convins că totul nu e decât o cacealma, că vede la fel de bine ca mine. Alteori însă puteam să jur că e orb. Aşa voia Effing, desigur. Emitea semnale intenționat ambigue, bucurându-se de confuzia creată, refuzând cu tărie să divulge adevărul. În unele zile, îşi lăsa ochii descoperiți; nu purta nici plasturii, nici ochelarii. În altele, venea legat la ochi cu un bandaj negru, care-l făcea să arate ca un prizonier în fața plutonului de execuție. Îmi era imposibil să-mi dau seama ce se ascunde în spatele acestor

deghizări. N-a scos niciodată un cuvânt despre ele, iar eu n-am avut curajul să-l întreb. Important era, am decis eu, să nu-l las să-mi intre pe sub piele cu ciudățeniile lui. Putea face orice-i trecea prin cap, dar atâta vreme cât nu cădeam în capcană nimic nu mă putea atinge. Aşa îmi ziceam, cel puțin. În ciuda hotărârii mele, uneori era greu să-i rezişti. Mai ales în zilele când îşi lăsa ochii descoperiți, mă trezeam holbându-mă la ei, neputând să-mi desprind privirea, neputincios în fața voinței lor de a mă ademeni. Era ca şi cum aş fi încercat să citesc în ei cine ştie ce adevăr, ce deschidere ce m-ar fi dus direct în întunericul craniului său. Însă nu ajungeam nicăieri, oricum. Sute de ore am petrecut privindu-i, şi ochii lui Effing nu mi-au vorbit niciodată.

Alesese toate cărțile dinainte şi ştia exact ce vrea să audă. Lecturile mele nu erau atât o ocazie de a se recrea, cât o pistă de urmat, o investigație asiduă a câtorva subiecte restrânse. Asta nu mă ajuta să-i pătrund secretele, dar cel puțin exista o logică subterană a lucrurilor. Prima tranşă de cărți trata chestiunea călătoriei, cel mai adesea a călătoriei în necunoscut şi a descoperirii de noi lumi. Am început cu voiajul Sfântului Brendan şi al lui Sir John de Mandeville, apoi am trecut la Columb, Cabeza de Vaca şi Thomas Harriot. Am citit pasaje din Travels în Arabia Deserta a lui Doughty, am înaintat cu greu prin cartea lui John Wesley Powell despre expediția lui de cartografiere în josul râului Colorado şi am sfârşit citind tot felul de mărturii din captivitate, din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea, documente scrise de coloniştii albi răpiți de indieni. Cărțile mi s-au părut fără deosebire interesante, iar odată ce vocea mea s-a obişnuit cu efortul prelungit, cred că mi-am cultivat un stil adecvat de lectură. Totul depindea de claritatea pronunției, care, la rându-i, ținea de modulațiile vocii, de pauzele subtile şi de atenția mărită la fiecare cuvânt. Effing făcea rareori comentarii în timp ce-i citeam, dar ştiam că ascultă

după zgomotele ocazionale care-i scăpau ori de câte ori ajungeam la un pasaj complicat sau incitant. Probabil că în timpul acestor şedinţe de lectură armonia dintre noi atingea cel mai înalt grad, dar curând am învăţat să nu-i mai confund concentrarea tăcută cu bunăvoinţa. După a treia sau a patra carte de călătorii, am sugerat în treacăt că l-ar putea amuza să asculte câteva fragmente din călătoria lui Cyrano pe Lună. Propunerea a fost întâmpinată cu un mârâit.

— Ţine-ţi fleanca, băiete, a zis. Dacă voiam părerea ta, ţi-o ceream.

Peretele sufrageriei era dotat cu o bibliotecă ce ajungea până în tavan. Nu ştiu câte cărţi se aflau pe aceste rafturi, dar probabil că erau măcar cinci-şase sute, poate o mie. Effing părea să ştie locul precis al fiecărui volum, iar când venea vremea să începem o nouă carte, îmi spunea exact unde trebuie să mă duc.

— Al doilea raft, îmi spunea. Al doisprezecelea sau al cincisprezecelea volum, numărând din stânga. Lewis şi Clark. O carte roşie cu cotor din pânză.

Nu greşea niciodată şi, pe măsură ce puterile memoriei lui deveneau tot mai evidente, nu puteam să nu mă las impresionat. Odată l-am întrebat dacă e la curent cu sistemele de memorare ale lui Cicero şi Raimundus Lullus, dar mi-a expediat întrebarea cu un gest scurt.

— Aşa ceva nu se învaţă, mi-a spus. E un talent cu care te naşti, un dar natural.

S-a oprit o clipă, după care a continuat pe un ton viclean, batjocoritor:

— Dar cum poţi fi sigur că ştiu unde sunt cărţile? Ia gândeşte-te un pic. Poate că mă strecor noaptea şi le aranjez în timp ce tu dormi. Sau poate că le mut prin puterile mele telechinetice când te întorci cu spatele. Nu-i aşa, băiete?

Am luat-o ca pe o întrebare retorică şi nu l-am contrazis.

— Ține minte, Fogg: nu lua nimic de bun. Mai ales când ai de-a face cu cineva ca mine.

Ne-am petrecut primele două zile în sufragerie, pe când ploaia de noiembrie lovea în ferestre. Nimic nu mişca în casa lui Effing şi erau clipe când mă opream să-mi trag sufletul, în timpul lecturii, iar cel mai apăsat zgomot pe care-l auzeam era ticăitul ceasului de pe şemineu. Din când în când, se auzeau mişcările doamnei Hume prin bucătărie, iar de jos răzbăteau zgomotele înfundate ale traficului, scârțâitul cauciucurilor pe asfaltul ud. Era şi ciudat, şi plăcut să te ştii înăuntru, în vreme ce lumea îşi vedea de treburile ei, iar senzația desprinderii de tot şi de toate era sporită prin lectură. Tot ce se întâmpla în cărți era îndepărtat, umbrit, miraculos: un călugăr irlandez care vâsleşte peste Atlantic în anul 500 găseşte o insulă pe care o crede Paradisul; regatul mitic al lui Prester John; un om de ştiință american cu un singur braț, care fumează pipa păcii cu indienii Zuni din New Mexico. Orele treceau şi niciunul dintre noi nu se mişca de la locul său – Effing din scaunul cu rotile, eu de pe canapea, în fața lui – şi erau momente când ajungeam atât de absorbit de ceea ce citeam, încât abia dacă mai ştiam unde mă aflu, închipuindu-mi că-mi ieşisem din propria piele.

Luam prânzul şi cina în sala de mese, la amiază şi la ora şase, în fiecare zi.

Effing ținea foarte mult la punctualitate şi, ori de câte ori doamna Hume îşi strecura capul pe uşă să ne anunțe că e gata masa, lucrul ăsta îi deturna brusc atenția de la lectură. Indiferent de momentul povestirii. Chiar dacă nu eram decât la o pagină sau două de final, Effing mă întrerupea în mijlocul propoziției şi-mi cerea să mă opresc.

— E timpul să mâncăm, îmi spunea, reluăm mai târziu.

Nu pentru că-i era neapărat foame – de fapt, mânca foarte puțin –, ci pentru că nevoia de a-şi ordona zilele în chip

strict rațional era prea mare ca să-i reziste. O dată sau de două ori i-a părut cu adevărat rău că a trebuit să ne întrerupem lectura, dar niciodată nu regreta îndeajuns cât să se abată de la program.

— Păcat, spunea. Chiar când începea să devină interesant.

Prima dată când s-a întâmplat asta, m-am oferit să continui încă puțin lectura.

— Imposibil, a spus. Nu puteam schimba cursul lumii de dragul plăcerilor de moment. O să avem destul timp pentru asta mâine.

Effing nu mânca mult, dar puținul pe care-l ingurgita era consumat într-o cascadă de grohăituri: dădea mereu pe el şi saliva abundent. Întregul spectacol mă dezgusta, dar nu aveam de ales decât să îndur. Ori de câte ori i se părea că mă holbez la el, Effing se apăra cu o nouă şarjă de giumbuşlucuri: lăsa mâncarea să i se scurgă din gură pe bărbie, râgâia, mima greața şi atacurile de cord, îşi scotea proteza şi o punea pe masă. Supele îi plăceau cel mai mult şi toată iarna ne-am început fiecare masă cu altă supă. Doamna Hume gătea chiar ea aceste supe, boluri cu supe delicioase de legume şi de năsturel, de cartofi şi de praz, dar curând am ajuns să mă tem de momentul când aveam să mă aşez la masă şi să-l privesc pe Effing sorbind. Nu linciurea supa, ci pur şi simplu o trăgea dintr-odată, străpungând aerul cu hârâitul şi convulsiile unui Hoover stricat. Acest zgomot era atât de iritant, de pronunțat, încât ajunsesem să-l aud mereu, chiar când nu ne aflam la masă. Chiar şi acum, dacă reuşesc să mă concentrez suficient, îl pot evoca în detaliu: şocul primului moment în care buzele lui Effing atingeau lingura, acoperind liniştea într-un monumental jet de aer inspirat; îndelunga zarvă ascuțită care urma, un tumult năucitor ce părea să transforme lichidul într-un amestec de pietricele şi sticlă pisată în timp

ce-i aluneca pe gât; înghițitura, scurta pauză de după, zăngănitul lingurii care lovea castronul, apoi oftatul şi tremurul unei respirații. Ajuns în acest punct, plescăia din buze, poate chiar rânjea de plăcere, apoi o lua de la capăt, umplând lingura şi ducând-o la buze (mereu cu capul aplecat, pentru a scurta drumul dintre bolul de supă şi gura lui şi, cu mâna tremurătoare, vărsând câteva picături la loc în castron, în timp ce îşi apropia lingura de buze), după care urma o nouă explozie, un tunet asurzitor, când aspiratorul se pornea din nou. Din fericire, rareori se întâmpla să termine un bol întreg. Două-trei linguri cacofonice erau suficiente pentru a-l epuiza, după care dădea bolul la o parte şi o întreba liniştit pe doamna Hume ce pregătise la felul doi. Nu mai ştiu de câte ori am auzit zgomotul ăsta, dar, oricum, suficient de des încât să-mi dau seama că nu-mi va da pace niciodată, că mă va bântui tot restul vieții.

Doamna Hume dovedea o răbdare admirabilă în timpul acestor şicane. Niciodată nu mi-a părut speriată sau dezgustată, purtându-se ca şi când manierele lui Effing făceau parte din ordinea firească a lucrurilor. Ca unul care locuieşte lângă liniile de cale ferată sau lângă aeroport, se obişnuise cu erupțiile periodice de zgomot asurzitor şi, ori de câte ori Effing începea o nouă rafală de sorbit şi salivat, ea se oprea pur şi simplu din conversație şi aştepta să-i treacă tulburarea. Rapidul de Chicago gonea în noapte, zdruncinând ferestrele şi zguduind temeliile casei şi, la fel de iute pe cât venise, se şi îndepărta. Din când în când, dacă Effing era în toane rele, doamna Hume mă privea şi-mi făcea cu ochiul, ca şi când ar fi spus: Nu-l lua în seamă; bătrânul e scrântit, n-avem ce-i face. Gândindu-mă la acele zile, îmi dau seama cât de importantă era prezența ei pentru păstrarea echilibrului în casă. Un om mai labil ar fi putut reacționa urât la ieşirile lui Effing, iar asta ar fi înrăutățit lucrurile, căci, odată provocat, bătrânul devenea feroce.

Temperamentul calm al doamnei Hume era cel mai potrivit pentru a preveni dramele şi scenele neplăcute ce s-ar fi putut naşte. Trupul ei masiv adăpostea un suflet la fel de mare şi mi-am dat seama că ea putea înghiți multe, întorcând mereu şi obrazul celălalt. La început, mă irita să-l văd abuzând de bunătatea ei, dar am înțeles cu timpul că era singura strategie rezonabilă de a para excentricitățile lui. Zâmbeşti, ridici din umeri, îi faci pe plac. Ea m-a învățat să mă port cu Effing, iar fără exemplul ei, mă îndoiesc că aş fi rezistat prea mult.

Apărea întotdeauna la masă înarmată cu un prosop curat şi o bavețică. Bavețica i-o lega domnului Effing în jurul gâtului înainte să înceapă să mănânce, iar prosopul îl folosea pentru a-l şterge pe față în caz de urgență. În privința asta, era ca şi cum aş fi stat la masă cu un copilaş. Doamna Hume îşi asuma dezinvolt rolul de mamă grijulie. După ce crescuse singură trei copii, mi-a spus odată, ştia imediat ce-avea de făcut. A se îngriji de nevoile lui fizice era una, dar mai avea şi responsabilitatea de a-i vorbi astfel încât să-l țină sub control. Când era vorba de asta, se purta cu priceperea unei prostituate experimentate care duce cu zăhărelul un client dificil. Nicio cerință nu era îndeajuns de absurdă ca s-o refuze, nicio sugestie nu o şoca, niciun comentariu nu era atât de aberant încât să nu fie luat în serios. O dată sau de două ori pe săptămână Effing o acuza de complot împotriva lui – că îi pusese otravă în mâncare, de exemplu (în timp ce scuipa dispreţuitor în farfurie bucăți de morcov pe jumătate mestecate şi carne tocată), sau că plănuia să-i fure banii. Fără a se simți jignită, îi spunea că toți trei vom muri în curând, de vreme ce mâncam din aceeaşi mâncare. Sau, dacă el insista, doamna Hume schimba macazul şi-şi mărturisea fapta.

— E adevărat, spunea. Am pus şase linguri de arsenic în piureul de cartofi. Ar trebui să-şi facă efectul cam în

cincisprezece minute şi toate necazurile mele se vor sfârşi. Voi fi o femeie bogată, domnule Thomas – mereu îi spunea domnul Thomas –, iar dumneavoastră veţi putrezi, în sfârşit, în mormânt.

Acest fel de a-i da replica îl amuza inevitabil pe Effing.

— Ha! izbucnea. Ha, ha, ha! Mori după milioanele mele, căţea lacomă ce eşti!

Am ştiut-o mereu. Vor urma blănurile şi diamantele, nu? Ei bine, n-or să-ţi facă niciun pustiu de bine, grăsano! Tot ca o spălătoreasă umflată o să arăţi, orice-ai pune pe tine.

Apoi, răzgândindu-se din senin, începea să înfulece de zor mâncarea otrăvită.

Effing o punea la grea încercare, dar, de fapt, cred că doamna Hume îi era devotată. Spre deosebire de majoritatea oamenilor care se îngrijesc de cei foarte bătrâni, nu-l trata ca şi când ar fi fost un copil retardat sau o bucată de lemn. Îl lăsa să trăncănească în voie, dar când era cazul, ştia să fie fermă. Îi scornise mai multe epitete şi porecle, pe care nu ezita să le folosească atunci când o provoca: babalâc pervers, ghiuj ticălos, cioară, escroc... o gamă inepuizabilă de adjective.

N-am idee de unde le scotea doamna Hume, dar i se revărsau pe gură în cascade.

Reuşea întotdeauna să combine tonul insultător cu cel de afecţiune aspră. Îl slujea pe Effing de nouă ani şi, de vreme ce nu era un om căruia să-i placă suferinţa de dragul suferinţei, pe undeva trebuie să fi găsit o oarecare satisfacţie în slujba ei. Din punctul meu de vedere, faptul că rezistase lângă el nouă ani era copleşitor. Dacă stai să te gândeşti că nu-şi lua liber decât o dată pe lună, faptul devenea de neconceput. Eu, cel puţin, aveam nopţile la dispoziţie, iar după o anumită oră eram liber să plec şi să vin când pofteam. O aveam pe Kitty şi mai aveam şi consolarea faptului că slujba la Effing nu era ţelul principal al vieţii

mele, că mai devreme sau mai târziu aveam să găsesc altceva. Doamna Hume nu avea asemenea scăpare. Era mereu de serviciu, iar singura ei şansă de a părăsi casa era după-amiaza când ieşea la cumpărături pentru o oră-două. Asta nu era viaţă. Îşi avea revistele ei, Reader’s Digest şi Redbook, din când în când, câte-un roman detectivistic de duzină şi televizorul micuţ, alb-negru, în camera ei, la care se uita după ce îl culca pe Effing, întotdeauna cu sonorul dat la minimum.

Soţul ei murise de cancer în urmă cu treisprezece ani, iar cei trei copii ai ei, acum oameni în toată firea, locuiau departe: o fiică în California, o alta în Kansas, un fiu în armată, mobilizat undeva în Germania. Le trimitea scrisori tuturor, iar cea mai mare plăcere a ei era să primească fotografii cu nepoţii, pe care le lipea în colţurile oglinzii de la măsuţa de toaletă. În ziua ei liberă, mergea să-şi viziteze fratele, pe Charlie, la spitalul de veterani din Bronx. Fusese pilot de vânătoare în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, iar din puţinul pe care mi-l povestise despre el am dedus că nu era tocmai zdravăn la cap. Se ducea conştiincios să-l viziteze în fiecare lună şi nu uita niciodată să-i cumpere o cutie de bomboane de ciocolată şi un teanc de reviste de sport şi, de când o ştiam, nu o auzisem niciodată plângându-se că trebuia să facă drumul ăsta. Doamna Hume era tare ca o stâncă. Sincer să fiu, nimeni nu m-a învăţat mai multe decât ea.

Effing era un caz dificil, dar nu e corect să mă mărginesc la a spune asta. Dacă ar fi fost doar rău şi capricios, ar fi fost mai uşor de manevrat, datorită toanelor lui previzibile. Aşa ai fi ştiut la ce să te aştepţi, ai fi ştiut cum stai. Bătrânul era însă nemaipomenit de alunecos. Era dificil, însă nu tot timpul şi din acest motiv reuşea să te ţină în şah. Treceau zile întregi în care nu auzeai din gura lui decât vorbe amare şi sarcasm, iar tocmai când erai convins că nu-

i mai rămăsese nicio fărâmă de bunătate sau de empatie, te lovea cu o vorbă atât de plină de compasiune, o frază care dovedea o înțelegere atât de profundă şi o cunoaştere atât de subtilă a celorlalți, încât mă vedeam forțat să recunosc că-l judecasem strâmb, că la urma urmei nu era atât de rău pe cât crezusem. Încet-încet, am început să descopăr o altă latură a lui Effing. Nu aş merge atât de departe încât să o numesc sentimentală, dar uneori se apropia foarte mult de asta. La început, am fost tentat să o expediez ca pe o şaradă, ca pe un alt truc care să mă țină în suspans, dar asta ar fi însemnat că Effing îşi programa aceste accese de bunătate, când, de fapt, ele apăreau spontan, stârnite de un amănunt întâmplător, de un eveniment sau de o conversație anume. Dacă această față a lui Effing era adevărată, de ce nu o lăsa să iasă la suprafață mai des? Era oare doar o formă de deviere de la sinele său profund sau era, de fapt, esența personalității lui? Nu am ajuns la vreo concluzie limpede în privința asta, cu excepția faptului că îmi era imposibil să exclud vreuna dintre variante. Effing era în ambele feluri. Era un monstru, dar în acelaşi timp era un om cumsecade, un om pe care îl puteam chiar admira uneori. Asta mă împiedica să-l urăsc atât de tare pe cât mi-aş fi dorit.

Fiindcă nutream pentru el tot felul de sentimente tulburi, nu mi-l mai puteam scoate din minte şi am sfârşit prin a mă gândi aproape încontinuu la el. Am început să-l privesc ca pe un suflet tulburat, un om hăituit de propriul trecut, luptându-se să ascundă o suferință secretă care-l devora lăuntric.

Prima mea întâlnire cu celălalt Effing a avut loc în timpul cinei din a doua seară pe care o petreceam acolo. Doamna Hume îmi punea întrebări despre copilăria mea şi s-a întâmplat să pomenesc de mama, care fusese călcată de o maşină în Boston. Effing, care până atunci nu dăduse nicio

atenție conversației, a pus deodată furculița pe masă şi s-a întors către mine. Pe un ton pe care nu i-l cunoscusem până atunci, plin de tandrețe şi căldură, a spus:

— Ce îngrozitor, băiete! Cu adevărat îngrozitor...

Nu exista în vocea lui nici cel mai vag indiciu că nu vorbea serios.

— Da, am spus. M-a lovit foarte tare. Nu aveam decât unsprezece ani când s-a întâmplat şi mi-a fost dor de mama ani întregi după accident. Ca să fiu sincer, încă mi-e dor de ea.

Doamna Hume dădea din cap în timp ce vorbeam şi i-am văzut ochii umeziți de un val de tristețe. După o scurtă pauză, Effing a spus:

— Maşinile sunt un pericol. Dacă nu suntem atenți, o să ne omoare pe toți.

Acelaşi lucru i s-a întâmplat şi prietenului meu rus, acum două luni. A ieşit într-o bună dimineață să cumpere un ziar, a coborât de pe trotuar ca să traverseze Broadway-ul şi a fost călcat de un nenorocit de Ford galben. Şoferul a mers mai departe, nici măcar n-a catadicsit să oprească. Dacă n-ar fi fost nebunul ăla, Pavel ar fi stat pe scaunul pe care stai tu acum, Fogg, ar fi mâncat din această mâncare. Însă el zace la trei metri sub pământ, într-un colț uitat din Brooklyn.

— Pavel Shum, a adăugat doamna Hume. A început să lucreze pentru domnul Thomas la Paris, în anii ’30.

— Pe atunci îl chema Shumansky, dar şi-a scurtat numele când a venit în America, în 1939.

— Ceea ce explică prezența cărților ruseşti din camera mea, am spus.

— A cărților ruseşti, franțuzeşti şi nemțeşti, a spus Effing. Pavel vorba fluent şase sau şapte limbi. Era un învățat, un erudit autentic. Când l-am întâlnit în ’32, spăla farfurii într-un restaurant şi locuia într-o cameră de guvernantă fără

apă şi căldură, la etajul şase. Era unul dintre ruşii albi veniți la Paris în timpul Războiului Civil. Toți îşi pierduseră avutul. L-am luat la mine, i-am dat o cameră, iar el era dator să mă ajute. Aşa am dus-o timp de treizeci şi şapte de ani, Fogg, iar singurul lucru pe care îl regret este că nu am murit eu înaintea lui.

Omul ăsta a fost singurul prieten adevărat pe care l-am avut.

Deodată, buzele lui Effing au început să tremure, ca şi când s-ar fi aflat pe punctul de a izbucni în plâns. În ciuda a tot ce se întâmplase până atunci, n-am putut să nu mă înduioşez.

Soarele a apărut în sfârşit în cea de-a treia zi. Effing şi-a făcut somnul obişnuit de dimineață, iar când doamna Hume l-a scos din dormitor la zece, era gata de prima noastră plimbare, înfofolit în haine groase, de lână şi legănând un baston în mâna dreaptă. S-ar fi putut spune orice despre el, dar nu că lumea din jur îl lăsa rece. Abia aştepta excursia pe străzile din vecinătate, cu entuziasmul unui explorator pe cale să pornească într-un voiaj în Arctica. Aveam de făcut o mulțime de pregătiri: să verific temperatura aerului şi viteza vântului, să schițez traseul dinainte, să mă asigur că era îmbrăcat suficient de gros. Pe vreme rea, Effing purta fel de fel de haine groase pe deasupra, toate inutile, înfofolindu-se în pulovere şi eşarfe, plus un pardesiu enorm, care-i ajungea până la glezne, o pătură, mănuşi şi o căciulă de blană cu urechi, rusească. În zilele geroase (când temperatura scădea sub zero), purta şi mască de schi. Hainele astea îl îngropau sub greutatea lor, făcându-l să pară şi mai firav, şi mai ridicol decât de obicei, dar Effing nu putea suporta disconfortul fizic şi, de vreme ce nu-l deranja faptul că atrăgea toate privirile, ducea acest spectacol vestimentar până la absurd. În ziua în care ne-am plimbat pentru prima oară, era un ger muşcător şi, pe când ne

pregăteam de plecare, m-a întrebat dacă am pardesiu. Nu, i-am răspuns, nu aveam decât geaca de piele. N-ajunge, mi-a spus, n-ajunge orice-ai face.

— Nu-mi permit să te las să-ți îngheţe curul în timpul plimbării, mi-a explicat.

Ai nevoie de haine groase, Fogg.

I-a poruncit doamnei Hume să aducă haina care aparţinuse cândva lui Pavel Shum. S-a dovedit a fi o biată relicvă ponosită de tweed, care însă mi se potrivea: era de culoare maronie, cu pete de roşu şi verde aruncate la întâmplare pe suprafaţa materialului. În ciuda obiecţiilor mele, Effing a insistat să o port şi prea mult nu puteam să comentez de teamă să nu provoc vreo ceartă. Aşa am ajuns să moştenesc haina predecesorului meu. Faptul că eram silit să o port mi se părea înfricoşător, ştiind că aparţinuse unui bărbat care murise, însă am continuat să o îmbrac în timpul ieşirilor din timpul iernii. Ca să-mi alin remuşcările, am încercat să o privesc ca pe un fel de uniformă, anume fabricată pentru slujba mea, dar gândul nu mi-a fost de mare ajutor. De fiecare dată când o îmbrăcam, nu puteam să nu mă simt de parcă aş fi pătruns în interiorul unui cadavru, de parcă m-aş fi preschimbat în stafia lui Pavel Shum.

Nu mi-a trebuit mult ca să învăţ cum funcţiona scaunul cu rotile. Am făcut câteva greşeli în primele zile, zgâlţâindu-l puţin, dar odată ce am învăţat să înclin scaunul în unghiul potrivit, când urcam şi coboram de pe trotuar, totul a decurs cu uşurinţă. Effing era foarte uşor şi nu-mi venea deloc greu să-l împing încolo şi-ncoace. În alte privinţe însă excursiile noastre mă epuizau. Cum ieşeam din casă, Effing începea să împungă prin aer cu bastonul, întrebând în gura mare spre ce obiect arăta. Imediat ce îi răspundeam, insista să-i descriu lucrul respectiv. Tomberoanele, vitrinele magazinelor, pragurile caselor, ţinea să-i descriu totul cu cât

mai multă precizie, iar dacă nu reuşeam să întorc fraze destul de dibace cât să-l satisfacă, exploda de furie.

— Ce dracu', băiete, îmi spunea. Foloseşte-ţi ochii ăia. Nu văd nimic, iar tu îi dai înainte cu „un felinar perfect banal" şi „nişte guri de canal ca toate celelalte".

Nu există două lucruri la fel, cap sec, orice tâmpit ştie asta. Vreau să ştiu la ce ne uităm, ce dracu', vreau să mă faci să văd totul în detaliu!

Era umilitor să fiu dojenit astfel, să rămân ţintuit în mijlocul străzii în timp ce bătrânul urla la mine, silit să îndur privirile oamenilor care se întorceau să se holbeze la tot circul stârnit. O dată sau de două ori, mi-a venit să plec şi să-l las acolo, însă adevărul e că Effing nu greşea întru totul. Nu-mi făceam treaba prea bine. Mi-am dat seama că nu avusesem niciodată obiceiul de a privi lucrurile cu atenţie, iar acum, când mi se cerea s-o fac, rezultatul era dezastruos. Până atunci, avusesem întotdeauna o înclinaţie către generalizări, vedeam asemănările, nu deosebirile dintre lucruri. Acum era aruncat într-o lume a detaliilor, iar efortul de a le prinde în cuvinte, de a pune cap la cap datele senzoriale reprezenta o provocare pentru care nu mă simţeam pregătit. Ca să obţină exact ce voia, Effing ar fi trebuit să-l angajeze pe Flaubert să-l plimbe cu scaunul pe străzi, dar până şi Flaubert lucra încet, trudind ore în şir ca să şlefuiască o singură propoziţie. Eu nu trebuia doar să-i descriu lucrurile cu acurateţe, ci şi să o fac în câteva secunde.

Mai mult decât orice pe lume, uram comparaţiile inevitabile cu neîntrecutul Pavel Shum. Odată, pe când mă străduiam din greu, Effing mi-a vorbit preţ de câteva minute despre prietenul lui dispărut, descriindu-l ca pe un maestru al frazei poetice, un inventator fără pereche de imagini pregnante şi surprinzătoare, un stilist ale cărui cuvinte îi

puteau revela în chip miraculos adevărul concret al obiectelor.

— Şi, dacă stai să te gândeşti, engleza nici măcar nu era prima lui limbă.

A fost singura dată când i-am întors vorba pe acest subiect, dar mă simțeam atât de rănit de remarca lui, încât n-am putut rezista.

— Dacă vreți altă limbă, i-am spus, vă servesc cu plăcere. Ce ziceți de latină? Vă vorbesc în latină de acum încolo, dacă doriți. Ba mai mult, vă vorbesc în latina păsărească. Sau mai bine porcească. O s-o înțelegeți fără probleme.

Spusesem un lucru stupid, iar Effing m-a pus la punct imediat.

— Taci din gură şi dă-i înainte, băiete, mi-a spus. Zi-mi cum arată norii. Descrie-mi fiecare nor de pe cer, fiecare nor cât vezi cu ochii.

Ca să fac ce-mi cerea Effing, a trebuit să învăț să mă distanțez de el. Esențialul era să nu mă simt împovărat de comenzile lui, ci să le transform în ceva ce voiam să fac pentru mine însumi. Nu era nimic rău în asta, în definitiv. Dacă reuşeam să găsesc perspectiva potrivită, efortul de a descrie lucrurile în amănunt era chiar felul de disciplină care mă putea învăța ce-mi doream mai mult: umilința, răbdarea, rigoarea. În loc să o fac doar pentru a mă achita de obligație, am început să privesc totul ca pe un exercițiu spiritual, ca pe o etapă de instruire în care învățam să privesc lumea ca şi când aş fi văzut-o mereu pentru prima dată. Ce vezi? Şi, dacă vezi, cum transpui în cuvinte? Lumea intră în noi prin ochi, dar nu putem să-i dăm sens până când nu o coborâm pe limbă. Am început să apreciez proporțiile acestei distanțe, să pricep cât de mult trebuie să călătorească un lucru ca să ajungă dintr-un punct în celălalt. În plan concret, nu erau mai mult de patru-cinci centimetri, dar luând în calcul câte accidente şi dezastre

puteau apărea pe drum, ar fi putut la fel de bine să fie vorba despre o călătorie de la Pământ la Lună. Primele încercări cu Effing au fost teribil de vagi, doar umbre plutind pe un fundal cețos. Văzusem aceste lucruri şi înainte, mi-am spus, aşadar cum putea fi greu să le descriu? Un hidrant, un taxi, o spirală de abur țâşnind din asfalt – toate astea îmi erau profund familiare şi simțeam că le cunosc în detaliu. Dar nu luam în calcul şi metamorfozele lucrurilor, felul în care se schimbau în funcție de intensitatea şi unghiul luminii, felul în care aspectul lor e marcat de tot ce se întâmplă în jur: un trecător grăbit, o rafală bruscă de vânt, o reflexie ciudată. Totul era prins într-o curgere continuă şi, deşi două cărămizi dintr-un zid semănau leit, nu puteau fi analizate la fel. Mai exact, o cărămidă nu e niciodată aceeaşi. Se descompune, fărâmițându-se imperceptibil sub acțiunea condițiilor atmosferice, a frigului, a căldurii, a furtunilor care o erodează, iar în cele din urmă, dacă o priveşti de-a lungul veacurilor, ea va dispărea. Toate lucrurile neînsuflețite se dezintegrează, iar cele organice mor. Mă lua durerea de cap ori de câte ori mă gândeam la asta, imaginându-mi mişcarea febrilă şi furioasă a moleculelor, exploziile neîncetate ale materiei, ciocnirile, haosul care fierbe sub stratul de suprafață al tuturor lucrurilor. După cum mă avertizase Effing la prima noastră întâlnire, nu luam nimic de bun. De la cea mai banală indiferență trecusem la o stare de alertă continuă. Descrierile mele au devenit curând nemaipomenit de exacte, căci încercam cu disperare să prind fiecare nuanță posibilă din tot ce vedeam, bălmăjind detaliile într-o luptă nebună de a nu lăsa nimic pe dinafară. Cuvintele îmi țâşneau din gură ca gloanțele de mitralieră, un stacatto de rafale rapide în asalt. Effing îmi amintea mereu să încetinesc ritmul, plângându-se că nu putea ține pasul. Problema nu ținea atât de discurs, cât de abordarea de ansamblu. Adunam prea multe cuvinte,

stivuindu-le unul peste altul, iar acestea, în loc să dezvăluie lucrul din fața noastră, îl ocultau, de fapt, îngropându-l într-o avalanşă de subtilități şi abstracțiuni geometrice. Nu trebuia să uit că Effing e orb. Treaba mea nu era să-l obosesc cu inventarieri sforăitoare, ci să-l ajut să vadă singur lucrurile. La urma urmei, cuvintele nu contau. Menirea lor era de a-l ajuta să perceapă obiectele cât mai repede posibil, iar ca să reuşesc, trebuia să le fac să dispară în clipa în care le pronunțam numele. Mi-a luat săptămâni de lucru intens ca să-mi simplific frazele, să învăț cum se separă accidentalul de esențial. Am descoperit că, dacă lăsam mai mult spațiu gol în jurul unui lucru, rezultatele erau mai fericite, căci astfel îi permiteam lui Effing să vină cu partea lui crucială: să construiască o imagine pornind de la câteva indicii, să-şi simtă mintea călătorind către lucrul pe care i-l descriam. Nemulțumit de prestația dinainte, am început să exersez de unul singur, stând în pat, noaptea, de exemplu, şi plimbându-mi privirea peste toate obiectele din cameră ca să văd cum m-aş descurca mai bine. Cu cât lucram mai intens, cu atât îmi luam sarcina mai în serios. Nu o mai consideram o activitate de natură estetică, ci una morală, iar criticile lui Effing au început să mă lase din ce în ce mai rece. Mă întrebam dacă nerăbdarea şi nemulțumirea lui permanente nu ar putea, în cele din urmă, servi unui țel mai înalt. Eram un călugăr în căutarea iluminării spirituale, iar Effing era ciliciul meu, biciul cu care mă flagelam. Cred că am făcut progrese, n-am nicio îndoială, dar asta nu însemna că eram întru totul mulțumit de rezultatul eforturilor mele. Cuvintele sunt prea pretențioase; eşuezi prea des ca să te poți bucura de succesele ocazionale. Cu trecerea timpului, Effing a devenit mai tolerant cu descrierile mele, dar nu pot şti dacă asta însemna că se apropiau de ce avea el nevoie. Poate nici nu mai spera sau poate începuse să-şi piardă interesul. Nu ştiam care din

două. Sau, în fine, poate că pur şi simplu se obişnuise cu mine.

În timpul iernii, ne restrângeam plimbările la vecinătatea imediată. West End Avenue, Broadway, intersecțiile dintre Seventies şi Eighties. Mulți dintre cei pe care-i întâlneam pe drum îl recunoşteau pe Effing şi, invers de cum aş fi crezut, se purtau ca şi când s-ar fi bucurat să-l vadă. Unii chiar se opreau să-l salute.

Piețarii, vânzătorii de ziare, bătrânii ieşiți singuri la plimbare. Effing îi recunoştea pe toți după voce şi le vorbea pe un ton politicos, deşi cam distant: un aristocrat coborât din castel ca să se amestece printre săteni. Părea să le impună respect, iar în primele săptămâni s-a vorbit mult despre Pavel Shum, un om pe care se părea că toată lumea îl cunoscuse şi îl îndrăgise. Cu toții ştiau povestea morții lui (unii chiar fuseseră martori la accident), iar Effing a trebuit să îndure nenumărate strângeri de mână şi condoleanțe, făcând față cu răbdare tuturor. E incredibil cât de elegant se purta când voia, cât de profund îşi însuşise convențiile comportamentului în public.

— Iată-l pe noul meu angajat, spunea, arătând spre mine. Domnul M.S. Fogg, proaspăt absolvent al Universității Columbia.

Totul spus pe un ton adecvat şi sobru, de parcă aş fi fost o persoană însemnată care se smulsese celorlalte cauze care-o chemau spre a-l cinsti cu prezența mea.

Aceeaşi schimbare de atitudine se petrecea şi când intram la patiserie, pe Seventy-second Street, unde poposeam din când în când pentru o ceaşcă de ceai, înainte de a ne îndrepta spre casă. Niciun strop de salivă sau vreo leorpăială, niciun sunet rătăcit de pe buzele lui. Când îl priveau străinii, Effing devenea un gentleman absolut, un model impresionant de bună purtare.

Nu puteam vorbi prea mult în aceste excursii. Urmam amândoi aceeaşi direcţie, iar capul meu se înălța mult deasupra lui, astfel încât cuvintele lui Effing piereau înainte să-mi ajungă la ureche. Trebuia să mă aplec ca să aud ce-mi spune şi, pentru că nu-i plăcea când ne opream sau încetineam pasul, îşi păstra comentariile pentru momentele când ajungeam la colț de stradă, aşteptând să traversăm. Când nu-mi cerea să descriu vreun lucru, rareori mormăia altceva decât scurte remarci şi întrebări. Ce stradă e asta? Cât e ceasul? Mi-e frig. Erau zile în care abia apuca să pronunțe un cuvânt de la cap la coadă, lăsându-se în voia mişcării scaunului cu rotile care aluneca pe trotuar, cu fața întoarsă spre soare, gemând uşor, ca pentru sine, într-o transă născută din plăcere fizică. Lui Effing îi plăcea să simtă aerul mângâindu-i pielea, să se lăfăie în lumina invizibilă care curgea în valuri în jurul lui, iar în zilele când reuşeam un ritm constant, sincronizându-mi paşii cu alunecarea roților, îl simțeam cum se abandonează uşor-uşor muzicii mersului, tolănindu-se pe spate ca un prunc în cărucior.

Către sfârşitul lui martie şi începutul lui aprilie, am început să facem plimbări mai lungi, lăsând în urmă Broadway-ul şi ramificându-ne paşii către alte cartiere.

În ciuda căldurii care începuse să apară, Effing continua să se înfofolească în haine grele şi, chiar în zilele cele mai blânde, refuza să abordeze strada fără să se înfăşoare mai întâi în palton şi apoi într-o pătură trasă peste picioare.

Sensibilitatea lui la condițiile meteo era atât de pronunțată, încât ai fi zis că-şi expune măruntaiele în fața intemperiilor dacă nu lua măsuri drastice pentru a le proteja. Atâta vreme cât îi era cald însă, contactul cu aerul îi făcea plăcere şi nimic nu-l înveselea mai tare decât o adiere răcoroasă. Când îi sufla vântul în față, începea inevitabil să hohotească şi să înjure, făcând mare caz de întâmplare, în

timp ce-şi flutura amenințător bastonul către stihii. Chiar şi iarna, locul lui preferat de plimbare era Riverside Park şi rămânea ore în şir acolo, în tăcere, fără să ațipească vreodată, cum m-aş fi aşteptat, ci doar ascultând, încercând să urmărească ce se petrece în jurul lui: păsările şi veverițele forfotind printre ramuri şi frunze, vântul fluturând printre crengi, zgomotele traficului jos, pe autostradă. Am început să iau cu mine un dicționar de ştiințele naturii în excursiile noastre în parc, ca să pot căuta numele tufişurilor şi ale florilor când mă întreba ce erau. Am învățat astfel să identific o mulțime de plante, examinând frunzele şi mugurii cu un interes şi o curiozitate pe care nu le mai simțisem până atunci. Odată, când Effing era într-o stare de spirit extrem de comunicativă, l-am întrebat de ce nu se mută la țară. Relația noastră era încă la început, cred că pe la sfârşitul lui noiembrie sau începutul lui decembrie, când încă nu-mi era frică să-i pun întrebări. Parcul părea să-l facă aşa de fericit, i-am spus, încât era păcat să nu fie înconjurat de natură tot timpul. A aşteptat câteva clipe până mi-a răspuns, aşa că începusem să cred că nu auzise întrebarea.

— Am făcut asta deja, mi-a spus, într-un final. Am făcut-o deja şi totul mi-a rămas adânc întipărit în minte. Singur, în mijlocul pustiului, trăind în sălbăticie luni de zile, luni şi luni de zile... o viață de om. Odată ce ai făcut asta, băiete, nu mai uiți în veci. N-am nevoie să plec nicăieri. În clipa în care încep să mă gândesc la asta, sunt din nou acolo, unde îmi petrec mai tot timpul zilele astea – înapoi, departe, în deşert.

Pe la jumătatea lui decembrie, Effing şi-a pierdut subit interesul pentru literatura de călătorie. Citisem vreo douăsprezece volume până la acea dată şi tocmai încercam să răzbim A Canyon Voyage, de Frederick S. Dellenbaugh

(povestea celei de-a doua expediții a lui Powell pe Colorado), când m-a oprit în mijlocul frazei şi m-a anunțat:

— Cred că ajunge, domnule Fogg. Devine cam plictisitoare şi nu e timp de pierdut. Avem de lucru, treburi importante de care să ne îngrijim.

N-aveam nici cea mai mică idee la ce treburi se referă, dar am pus bucuros cartea la loc în raft şi i-am aşteptat instrucțiunile. Acestea s-au dovedit însă dezamăgitoare.

— Du-te până la colț, mi-a spus, şi cumpără-mi un exemplar din New York Times. Doamna Hume o să-ți dea banii.

— Atât?

— Atât, da. Şi repede. N-avem timp de pierdut.

Până atunci, Effing nu manifestase niciun interes pentru ştirile zilei. Doamna Hume şi cu mine le discutam uneori la masă, dar bătrânul nu ni se alătura niciodată, nu făcea nici măcar un comentariu. Acum însă devenise brusc singurul lucru pe care şi-l dorea, iar în următoarele două săptămâni mi-am petrecut diminețile citindu-i conştiincios articole din New York Times. Predominau reportajele despre Războiul din Vietnam, dar erau multe alte lucruri care îi stârneau interesul: dezbaterile din Parlament, incendiile pentru care se dăduse alarma de gradul trei în Brooklyn, bătăile cu şişul în Bronx, fluctuațiile bursei, recenziile de carte, scorurile la baschet, cutremurele. Nimic însă nu părea să răspundă tonului îngrijorat cu care mă trimisese după ziare în prima zi. Effing se gândea fără îndoială la ceva, dar îmi era greu să-mi imaginez la ce anume.

Deocamdată doar testa terenul, dându-i târcoale, ca într-un joc de-a şoarecele şi pisica. Fără doar şi poate, încerca să mă inducă în eroare, dar în acelaşi timp strategiile lui erau atât de transparente, încât parcă m-ar fi avertizat să fiu cu ochii-n patru.

Întotdeauna ne încheiam şedinţele matinale cu o trecere în revistă a necrologurilor. Acestea păreau să-l intereseze mai mult decât celelalte articole, iar eu eram uimit văzând cât de atent asculta proza insipidă a relatărilor. Mari industriaşi, politicieni, amatori de senzaţii tari stând pe catarge, inventatori, vedete ale filmului mut: toţi îl captivau în egală măsură. Zilele treceau şi, încet-încet, dedicam din ce în ce mai mult timp necrologurilor. Mă punea să i le citesc de două-trei ori, iar în zilele cu morţi puţini îmi cerea să-i citesc textele plătite care apăreau tipărite mărunt în josul paginii. George Cutare, în vârstă de şaizeci şi nouă de ani, soţ şi tată iubit, deplâns de familie şi prieteni, va fi înhumat în această după-amiază, la ora unu, la Cimitirul Our Lady of Sorrows. Effing nu părea să se mai sature de aceste platitudini. În cele din urmă, după aproape două săptămâni în care le păstrasem pentru final, a renunţat să se mai prefacă a asculta restul ştirilor şi mi-a cerut să-i citesc direct necrologurile. N-am comentat nimic în privinţa acestei schimbări, dar după ce am terminat decesele şi nu mi-a mai cerut să citesc altceva, am realizat că ajunsesem la un punct de cotitură.

— Acum ştim cum sună, nu-i aşa, băiete? a spus.

— Da, aşa cred, am răspuns. Oricum, am citit destule încât să prindem tonul.

— Recunosc, e deprimant. Dar m-am gândit că avem nevoie să ne documentăm niţel în domeniu înainte de a ne apuca de proiectul nostru.

— Proiectul nostru?

— Vine în curând şi rândul meu. Să fii prost şi să nu-ţi dai seama.

— Nu mă aştept să trăiţi o veşnicie, domnule. Dar le-aţi supravieţuit celor mai mulţi cunoscuţi şi n-am niciun motiv să cred că nu o veţi face şi de-acum încolo, destulă vreme.

— Poate. Dar dacă mă înşel, ar fi prima dată în viață când aş face-o.
— Vreți să spuneți că ştiți.
— Aşa e, ştiu. Am primit deja o mie de semne. Timpul meu se scurge şi trebuie să ne apucăm de treabă, înainte de a fi prea târziu.
— Tot nu înțeleg.
— Necrologul meu. Trebuie să ne apucăm de el chiar acum.
— N-am auzit niciodată de cineva care să-şi scrie propriul necrolog. Alții trebuie s-o facă, după ce muriți.
— Aşa e, când ştiu povestea. Dar ce se întâmplă dacă nu ai nimic la dosar?
— Înțeleg unde bateți. Vreți să adunați informațiile de bază.
— Exact.
— Dar ce vă face să credeți că vor dori să le publice?
— Le-au publicat deja, acum cincizeci şi doi de ani. Nu văd de ce n-ar profita din nou de ocazie.
— Nu înțeleg.
— Sunt mort. Nu se publică necrologuri pentru cei vii, nu-i aşa? Sunt mort. Sau cel puțin aşa cred ei.
— Şi n-ați spus nimic până acum?
— N-am vrut. Mi-a plăcut să fiu mort şi, după ce a apărut totul în ziare, am ales să rămân mort.
— Probabil că ați fost o persoană importantă.
— Foarte importantă.
— De ce n-am auzit niciodată de dumneavoastră atunci?
— Aveam un alt nume. Am scăpat de el când am murit.
— Care?
— Un nume de poponar. Julian Barber. L-am urât dintotdeauna.
— N-am auzit de niciun Julian Barber.

— A fost prea de demult ca să-şi mai aducă cineva aminte. Acum cincizeci de ani, Fogg. O mie nouă sute cincisprezece, o mie nouă sute şaisprezece. M-am cufundat în umbră, cum se spune, şi nu m-am mai întors niciodată.

— Ce făceați pe vremea când erați Julian Barber?

— Eram pictor. Un mare pictor american. Dacă m-aş fi ținut de pictură, aş fi ajuns probabil cel mai mare artist al vremii.

— Spuneți asta cu modestie, desigur.

— Îți prezint faptele, atât. Cariera mea fost prea scurtă şi nu am muncit destul.

— Unde vă sunt operele acum?

— N-am nici cea mai vagă idee. S-au dus, presupun, au dispărut în neant. Dar nu asta mă interesează.

— Atunci de ce vreți să scrieți necrologul?

— Pentru că voi muri în curând, iar apoi nu va mai conta dacă păstrez secretul sau nu. Au făcut-o de oaie prima dată. Poate-o vor nimeri acum, când contează cu adevărat.

— Înțeleg, am răspuns, nepricepând o iotă.

— Desigur, picioarele mele au jucat un rol foarte important în toate astea, a continuat. Fără îndoială că te-ai întrebat deja ce s-a întâmplat cu ele. Toată lumea se întreabă, e firesc. Picioarele mele. Picioarele mele uscate, inutile. Nu m-am născut olog, să ştii, poate că ar trebui să clarificăm treaba asta de la bun început.

În tinerețe, eram un băiat sprințar, pus pe şotii şi nebunii, zbenguindu-mă cot la cot cu ceilalți. Asta era în Long Island, în casa aceea mare în care ne petreceam verile. Acum n-au mai rămas pe acolo decât rulote şi parcări, dar pe atunci era un paradis, doar pajişti şi mare, raiul pe pământ. Când m-am mutat la Paris, în 1920, n-a trebuit să anunț pe nimeni. Oricum nu conta ce credeau ei. Atâta timp cât eram convingător, cui îi păsa, de fapt, ce se întâmplase? Am născocit multe poveşti, una mai bună decât alta. Le

serveam în funcție de împrejurări şi de toanele mele, schimbându-le mereu câte puțin pe drum, ici înfrumusețând un incident, colo retuşând un detaliu, jucându-mă cu ele de-a lungul anilor până le-am adus acolo unde trebuie. Cele mai bune erau, cred, poveştile de război, la astea devenisem maestru. Vorbesc de Primul Război Mondial, cel care a smuls inima lucrurilor, războiul menit să pună capăt tuturor războaielor. Să mă fi auzit vorbind despre tranşee şi noroi. Eram atât de elocvent, de inspirat. Puteam evoca spaima ca nimeni altul, cu armele bubuind în miez de noapte, cu infanteriştii ăia fraieri, înfăşurați în jambiere, căcându-se pe ei de frică. Şrapnel, spuneam, peste şase sute de aşchii în picioarele mele – asta s-a întâmplat. Francezii au înghițit-o, nu se mai săturau să mă asculte. Am mai scos una, despre Escadrila Lafayette.

Povestea detaliată, înfiorătoare despre cum fusesem împuşcat de friți. Asta chiar era bună, crede-mă, iar ei voiau mereu mai mult. Problema era să-mi amintesc ce poveste spusesem şi cui. Ani de zile am ținut atent evidența, asigurându-mă că povesteam versiunea adecvată fiecărei ocazii. Asta adăuga suspans, căci ştiam că pot fi prins oricând, că cineva se putea ridica pe nepusă masă, strigându-mi că sunt un mincinos. Dacă ai de gând să minți, măcar fă-o astfel încât să fie palpitant.

— Şi în toți anii ăştia nu ați spus nimănui adevărata poveste?

— Nimănui.

— Nici măcar lui Pavel Shum?

— Cu atât mai puțin lui Pavel Shum. Omul era discreția întruchipată. Nu m-a întrebat niciodată, iar eu nu i-am spus nimic.

— Şi acum sunteți pregătit să lansați bomba?

— Toate la timpul lor, băiete, toate la timpul lor. Trebuie să ai răbdare.

— Dar de ce mi-o spuneți mie? Ne cunoaştem abia de câteva luni.

— Pentru că n-am de ales. Rusul meu a murit, iar doamna Hume nu e făcută pentru asta. Pe cine mai am eu, Fogg? Că-ți place au ba, tu eşti singurul meu auditor.

Mă aşteptam să atace subiectul în dimineața următoare, să continue discuția de unde o lăsase. Luând în calcul ce se întâmplase cu o zi înainte, aşa ar fi fost logic, dar n-ar fi trebuit să mă aştept la logică din partea lui Effing. În loc să revină asupra ultimei noastre conversații, s-a lansat într-o tiradă încurcată şi confuză despre un om pe care se pare că îl cunoscuse cândva, sărind de la una la alta, într-un uragan de amintiri vânturate care-mi părea să nu ducă nicăieri. Am făcut tot ce mi-a stat în putință să-l urmăresc, dar era ca şi când începuse fără mine şi, înainte de a intra în cameră, era deja prea târziu.

— O aschimodie, spunea. Bietul om era o aschimodie. Vreo 30-40 de kilograme, în cel mai bun caz, şi privirea aia adâncă, dusă, erau ochii unui nebun, extatici şi îndurerați în acelaşi timp. Ultima oară când l-am văzut era chiar înainte să intre în puşcărie. La New Jersey. Era ca şi cum ai fi mers până la capătul pământului.

Orange, East Orange, dă-l în pula mea de nume! Şi Edison ajunsese pe-acolo.

Nu-l cunoştea pe Ralph însă, probabil că nu auzise de el. Cretin împuțit. În pula mea cu Edison! Cu el şi becul lui blestemat. Ralph îmi spune că e în pană de bani. La ce te aştepți, cu opt mucoşi în casă şi o arătare ca aia pe post de nevastă? Am făcut şi eu ce-am putut. Eram bogat pe atunci, banii nu erau o problemă. Uite, îi spun, băgând mâna în buzunar, ia ăştia, pentru mine sunt un mizilic. Nu-mi mai amintesc cât i-am dat. O sută, două sute de dolari. Ralph era atât de recunoscător, încât a început să plângă, aşa, din senin, stând acolo în fața mea şi orăcăind ca un prunc. Era

dezgustător. Când mă gândesc acum la asta, îmi vine să vomit. Unul dintre cei mai mari bărbați pe care îi întâlnisem şi iată-l distrus, pe punctul de a-şi pierde mințile. Îmi povestise despre călătoriile lui în Vest, rătăcind prin sălbăticie, săptămâni încheiate, fără să vadă vreun chip omenesc. Timp de trei ani aşa a trăit: Wyoming, Utah, Nevada, California. Era o sălbăticie pe vremea aia. Fără becuri şi cinematograf, de asta poți fi sigur, fără automobile nenorocite care să te calce. I-au plăcut indienii, aşa mi-a spus. Au fost buni cu el şi l-au lăsat să înnopteze în aşezările lor, pe unde era în trecere.

Asta s-a întâmplat înainte să o ia razna. După aia şi-a pus un costum de indian pe care i-l dăduse o căpetenie în urmă cu vreo douăzeci de ani şi s-a apucat să se plimbe pe străzile alea nenorocite din New Jersey îmbrăcat aşa. Cu pene pe cap, cu mărgele, franjuri, plete, un pumnal la brâu, tot ce trebuie. Ce imbecil! Ca şi când n-ar fi fost de ajuns, şi-a pus în cap să fabrice bani. Bancnote de o mie de dolari pictate de mână, cu chipul lui pe ele – chiar în mijloc, ca portretul părintelui națiunii. Într-o zi, intră în bancă, înmânează o bancnotă din asta funcționarului şi-l roagă să i-o schimbe. Nimănui nu i se pare însă teribil de amuzant, mai ales după ce se apucă să facă şi ca toți dracii. Nu poți să te pui cu atotputernicul dolar şi să mai şi aştepți să ieşi basma curată. Aşa că-l dau afară din bancă, îmbrăcat în costumul soios de indian, în timp ce se zbate şi protestează cu urlete. La scurtă vreme după asta, s-au decis să-l deporteze definitiv. Undeva în statul New York, mi se pare. Şi-a trăit restul vieții la casa de nebuni, dar a continuat să picteze, dacă-ți vine să crezi, tâmpitul nu ştia când să se oprească. Picta pe orice îi venea la îndemână. Hârtie, carton, cutii de trabucuri, chiar şi obloane. Şi partea incredibilă e că tocmai atunci lucrările lui mai vechi au început să se vândă. La prețuri mari, ține cont, sume nemaiauzite pentru tablouri

la care lumea nici măcar nu se uita cu câțiva ani în urmă. Un nenorocit de senator din Montana a scos din buzunar paisprezece mii de dolari pentru Moonlight – cel mai mare preț plătit vreodată pentru opera unui artist american în viață. Nu că i-ar fi adus lui Ralph ori familiei lui vreo bucurie. Soția lui trăia din cincizeci de dolari pe an într-o cocioabă de lângă Castskill – ținutul pe care l-a pictat Thomas Cole – şi nu-şi putea permite nici măcar drumul cu maşina până la azil, să-şi viziteze soțul la țăcăniți. Era un drac de pitic împielițat, asta s-o ştii, nu stătea un minut locului, cânta la pian în timp ce-şi picta tablourile. Am văzut odată cum făcea, zbuciumându-se de colo colo între pian şi şevalet, n-o să uit niciodată. Doamne, acum îmi amintesc totul. Pensula, cuțitul, piatra ponce. Pune vopseaua, niveleaz-o, scrijeleşte-o. Iar şi iar. Nimic nu se compara cu asta. Nimic. Nimic, nimic, nimic.

Effing s-a oprit o clipă ca să tragă aer în piept, apoi, ca ieşit din transă, s-a întors în sfârşit cu fața la mine pentru prima dată.

— Ce zici de asta, băiete?

— M-ar ajuta să ştiu cine era Ralph, am răspuns politicos.

— Blakelock, a şoptit Effing, ca şi când s-ar fi luptat să-şi țină în frâu sentimentele. Ralph Albert Blakelock.

— Nu cred c-am auzit de el.

— Nu ştii nimic despre pictură? Parcă erai cultivat. Ce dracu' v-au învățat la facultatea aia plină de ifose, domnule Ştie-Tot?

— Nu prea multe. Nimic despre Blakelock, în orice caz.

— Nu merge-aşa. Nu mai pot vorbi cu tine dacă nu ştii de niciunele.

Era inutil să încerc să mă apăr, aşa că mi-am ținut gura şi am aşteptat. A trecut ceva timp – cam două-trei minute, o eternitate când aştepți ca cineva să vorbească. Effing şi-a

lăsat capul în piept, ca şi când s-ar fi hotărât să tragă un pui de somn. Când l-a ridicat, eram mai mult decât convins că mă va concedia.

Dacă ar fi avut alternativă, sunt sigur că exact aşa ar fi procedat.

— Du-te în bucătărie şi cere-i doamnei Hume bani de metrou. Apoi pune-ţi o haină şi mănuşi şi ieşi din casă. Ia liftul până jos şi du-te la cea mai apropiată staţie de metrou. Când ajungi, intră şi cumpără două cartele. Bagă una în buzunar, iar pe cealaltă în turnichet, treci de bară, coboară şi ia metroul numărul unu, către sud, până pe Seventy-second Street. Dă-te jos la Seventy-second Street, traversează peronul şi aşteaptă expresul care te va duce în centru – trenul doi sau trei, nu contează. Când se deschid uşile, urcă-te şi caută-ţi un loc. Ora de vârf a trecut, aşa că nu o să ai probleme. Găseşte-ţi un loc şi nu vorbi cu nimeni.

E foarte important. Din momentul în care părăseşti casa şi până te întorci, nu vreau să scoţi niciun sunet. Nimic. Prefă-te că eşti surdomut dacă te abordează cineva. Când îţi cumperi cartelele de la ghişeu, ridică doar două degete, ca să indici câte vrei. Odată aflat în trenul spre centru, rămâi acolo până ajungi la Grand Army Plaza din Brooklyn. Călătoria ar trebui să ţină cam treizeci-patruzeci de minute. În tot acest timp, vreau să ţii ochii închişi. Gândeşte-te la cât mai puţine lucruri – la nimic, dacă poţi –, iar dacă îţi cer prea mult, atunci gândeşte-te la ochii tăi şi la ce puteri extraordinare ţi-au fost dăruite ca să vezi lumea. Imaginează-ţi ce-ar fi cu tine dacă n-ai putea-o vedea. Imaginează-te privind un lucru scăldat în lumini diferite: în lumina soarelui, a lunii, în lumină electrică, de lumânare, de neon. Să fie un lucru simplu şi obişnuit. O piatră, de exemplu, sau o bucată de lemn. Gândeşte-te bine la felul în care aspectul acelui obiect se schimbă când îl plasezi în lumini diferite. Nu te gândi decât la asta, dacă trebuie să te

gândeşti neapărat la ceva. Când metroul va ajunge la Grand Army Plaza, deschide ochii. Ieşi din tren şi urcă. De acolo vreau să mergi la Brooklyn Museum. E undeva pe Eastern Parkway, la doar cinci minute de mers pe jos de gura de metrou. Nu cere indicaţii. Chiar dacă te rătăceşti, nu vreau să vorbeşti cu nimeni. O să-l găseşti în cele din urmă, nu e greu. Muzeul este o clădire mare, din piatră, proiectată de MeKim, Mead şi White, aceeaşi firmă care a proiectat clădirea universităţii pe care ai absolvit-o. Stilul ar trebui să-ţi fie familiar, deci. Stanford White, apropo, a fost împuşcat mortal de un om pe nume Henry Thaw, pe acoperişul de la Madison Square Garden. Asta a fost prin o mie nouă sute şi-un pic şi s-a întâmplat pentru că White i-a făcut doamnei Thaw nişte lucruri pe care probabil n-ar fi trebuit să i le facă. Erau ştiri de senzaţie pe atunci, dar nu trebuie să te preocupe asta. Concentrează-te doar să găseşti muzeul. Când ai dat de el, urcă treptele, intră în hol şi plăteşte intrarea funcţionarului în uniformă de la ghişeu. Nu mai ştiu cât costă, dar nu mai mult de un dolar sau doi. Iei banii de la doamna Hume, odată cu banii de metrou. Adu-ţi aminte să nu vorbeşti când vei plăti la intrare. Totul trebuie să se petreacă în tăcere. Caută etajul unde ţin colecţia permanentă de pictură americană şi intră în galerie. Fă tot posibilul să nu te apropii prea tare. În a doua sau a treia cameră, vei găsi pânza lui Blakelock, Moonlight, pe un perete, iar acolo te vei opri. Uită-te la ea. Uită-te la ea nu mai puţin de-un ceas şi ignoră ce se petrece în încăpere. Concentrează-te! Uită-te la ea de aproape şi de departe, de la trei metri, o jumătate de metru, trei centimetri. Studiază-i compoziţia, uită-te atent la detalii. Nu-ţi lua notiţe.

Vezi dacă poţi memora toate elementele tabloului, dacă poţi ţine minte exact locul fiecărei siluete, detaliile din natură, culorile de pe fiecare punct al pânzei.

Închide ochii şi pune-te la încercare. Deschide-i din nou. Vezi dacă poți intra în peisajul pe care-l ai în față. Vezi dacă poți pătrunde în mintea artistului care a pictat acest peisaj. Imaginează-ți că eşti Blakelock pictând tabloul. După o oră de meditație, ia o scurtă pauză. Plimbă-te prin galerie, dacă vrei, şi uită-te la alte picturi. Apoi întoarce-te la Blakelock. Petrece încă cincisprezece minute în fața lui, dându-i-te cu totul, ca şi când n-ar exista nimic pe lume în afară de tabloul ăsta. Apoi pleacă. Întoarce-te pe unde ai venit, ieşi din muzeu şi îndreaptă-te către metrou. Ia expresul până în Manhattan, schimbă cu metroul pe Seventy-second Street şi întoarce-te aici. Când eşti în metrou, fă ce ai făcut şi înainte: ține ochii închişi, nu vorbi cu nimeni. Gândeşte-te la pictură. Încearcă să o vezi cu ochii minții. Încearcă să ți-o aminteşti, să ți-o întipăreşti în memorie. Ne-am înțeles?

— Da, cred că da, am spus. Mai e ceva?

— Nu, nimic. Dar aminteşte-ți doar: dacă nu faci exact ce-ți spun, nu mai vorbesc cu tine niciodată.

Am stat cu ochii închişi în metrou, dar nu puteam să nu mă gândesc la nimic.

Am încercat să mă concentrez asupra unei pietricele, dar chiar şi asta era mai greu decât părea. Era prea mult zgomot în jurul meu, prea multă lume vorbea şi mă înghiontea. Pe atunci încă nu existau difuzoare la care să se anunțe stația următoare şi a trebuit să număr stațiile în gând, folosindu-mă de degete ca să țin socoteala stațiilor prin care trecusem: prima, şaptesprezece rămase; a doua, şaisprezece rămase. Inevitabil, am fost atras de conversația pasagerilor de alături.

Vocile lor mi-au pătruns în urechi şi nu puteam face nimic să nu le mai aud. Cum auzeam o voce nouă, îmi venea să deschid ochii, să văd cui aparținea. Tentația era aproape irezistibilă. De îndată ce auzi pe cineva vorbind, îți construieşti în minte o imagine despre vorbitor. În doar

câteva secunde, absorbi o cantitate uriaşă de informaţii relevante: sexul, vârsta aproximativă, clasa socială, locul naşterii, chiar şi culoarea pielii. Dacă vezi, primul impuls este de a arunca o privire, ca să afli câte de mult seamănă imaginea din mintea ta cu subiectul dat.

Cel mai adesea, cele două se potrivesc destul de bine, dar poţi face şi gafe surprinzătoare: sunt profesori universitari care vorbesc ca nişte camionagii, fetiţe care se dovedesc a fi femei în vârstă, negri care se dovedesc a fi albi. Nu am putut să nu mă gândesc la toate astea, în vreme ce metroul mă hurducăia prin întuneric. Silindu-mă să ţin ochii închişi, am început să-mi doresc cu ardoare să văd lumea, iar în foamea aia de imagini, am înţeles că mă gândeam la ce înseamnă să fii orb, adică exact ce-mi ceruse Effing să fac. M-am mai gândit la asta câteva minute. Apoi, într-o panică subită, mi-am dat seama că pierdusem şirul staţiilor parcurse. De n-aş fi auzit vocea unei femei întrebând dacă următoarea era Grand Army Plaza, probabil aş fi mers până la capătul Brooklynului.

Era dimineaţa de iarnă a unei zile lucrătoare, iar muzeul era aproape pustiu.

După ce mi-am plătit intrarea la ghişeul din faţă, am ridicat cinci degete în direcţia liftierului şi am urcat fără să scot un cuvânt. Pictura americană se afla la etajul cinci, iar cu excepţia gardianului somnoros din prima cameră eram singur în toată aripa. Asta mi-a plăcut, pentru că sporea oarecum solemnitatea ocaziei.

Am traversat mai multe săli goale înainte de a ajunge la Blakelock, făcând tot ce puteam să urmez instrucţiunile lui Effing şi să ignor celelalte tablouri de pe pereţi. Am văzut câteva pete de culoare, am reţinut câteva nume – Church, Bierstadt, Ryder –, dar am rezistat tentaţiei de a mă uita cum trebuie. Apoi am ajuns la Moonlight, ţinta călătoriei mele stranii şi elaborate, iar în acea primă clipă neaşteptată

nu mi-am putut reprima un sentiment de dezamăgire. Nu ştiu la ce mă aşteptasem – la ceva grandios, probabil, la vreo demonstrație țipătoare de virtuozitate fără profunzime –, dar cu siguranță nu la micul tablou sumbru care m-a întâmpinat. Măsura doar şaizeci şi nouă pe optzeci şi doi de centimetri, iar la prima vedere mi s-a părut aproape incolor: maro-închis, verde-închis, cu o tuşă palidă de roşu într-un colț. Fără îndoială, era bine executat, dar nu conținea niciun element dramatic explicit de care îmi imaginasem eu că putea fi atras Effing. Poate că nu atât de pictură am fost dezamăgit, cât de mine, pentru că-i interpretasem greşit vorbele. Era o lucrare profund contemplativă, un peisaj al lăuntricului şi al liniştii, şi m-a luat prin surprindere gândul că îl putuse impresiona pe rătăcitul meu angajator.

Am încercat să mi-l alung din minte pe Effing, apoi m-am dat în spate un pas sau doi şi am început să privesc tabloul. O lună perfect rotundă, în mijlocul pânzei – centrul matematic perfect, aşa mi se părea –, un disc alb-palid ce lumina tot ce se afla dedesubtul şi deasupra lui: cerul, lacul, un copac mare cu crengi bogate şi munții tociți la orizont. În prim-plan erau două fâşii de pământ, despărțite de un pârâu ce curgea printre ele. Pe malul stâng, un cort indian şi un foc de tabără. Câteva siluete păreau aşezate în jurul focului, dar era greu să le distingi conturul, ele sugerând doar forma umană, poate cinci sau şase, strălucind roşiatic în lumina tăciunilor încă arzând; la dreapta copacului uriaş, izolată de ceilalți, se afla o siluetă călare, privind peste apă – un om complet nemişcat, ca pierdut în gânduri. Copacul din spate era de cincisprezece-douăzeci de ori mai înalt, iar contrastul îl făcea pe călăreț să pară mărunt, insignifiant. El şi calul lui nu erau decât două siluete, contururi negre fără adâncime ori individualitate.

Celălalt mal era şi mai întunecat, aproape înecat în umbră. Erau câțiva copaci pitici, cu ramuri la fel de bogate,

apoi, în josul pânzei, o dâră de lumină palidă, care mi se părea că seamănă cu o altă siluetă (întinsă pe spate, poate adormită, moartă sau privind undeva în noapte) ori cu rămăşiţele unui foc – nu-mi dădeam seama exact. Atât de profund m-am implicat în analizarea acestor detalii obscure din partea de jos a picturii, încât, atunci când am revenit asupra cerului, am fost şocat să descopăr cât de luminoasă era pânza în partea de sus. Cu lună cu tot, cerul părea incredibil de clar. Vopseaua de dedesubtul luciului străbătut de fisuri care acoperea suprafaţa pânzei lumina cu o intensitate nefirească şi, cu cât mă îndepărtam de linia orizontului, lumina devenea tot mai strălucitoare, ca şi când ar fi fost în plină zi, iar munţii ar fi fost scăldaţi de razele soarelui. Odată ce am remarcat asta, am început să observ şi alte ciudăţenii. Cerul, de pildă, emana o lumină mai curând verzuie. Atins, din loc în loc, de conturul galben al norilor, se învolbura în jurul copacului uriaş într-o învârtejeală îngroşată de tuşe, căpătând un aspect de spirală, un vortex de materie celestă în profunzimea spaţiului. Cum putea centrul să fie verde? m-am întrebat. Era de aceeaşi culoare cu lacul de sub el, iar asta nu se putea. Lăsând la o parte noaptea cea mai neagră, cerul şi pământul aveau întotdeauna nuanţe diferite. Blakelock era, în chip vădit, un pictor mult prea priceput ca să n-o ştie. Dar dacă nu încercase să picteze un peisaj adevărat, atunci ce intenţionase? Am încercat din răsputeri să-mi dau seama, dar verdele cerului mă încurca. Un cer de aceeaşi culoare cu pământul, o noapte care arată ca ziua şi toate siluetele omeneşti strivite de imensitatea scenei – umbre indescifrabile, cele mai schematice ideograme ale vieţii. Am refuzat să emit judecăţi hazardate, simbolice, dar, analizând tot ce e evident în pictură, altă soluţie părea să nu existe. În ciuda dimensiunii lor neglijabile în raport cu decorul natural, indienii nu trădau temeri sau anxietate. Stăteau

fără griji în natură, împăcați cu ei înşişi şi cu lumea, iar cu cât mă gândeam mai mult la asta, cu atât îmi părea că serenitatea domină tabloul. M-am întrebat dacă nu cumva Blakelock pictase cerul în verde ca să scoată în evidență armonia, să insiste asupra legăturii dintre cer şi pământ. Dacă oamenii puteau trăi confortabil în mediul lor, părea să spună, dacă puteau învăța să se simtă ca făcând parte din lumea înconjurătoare, atunci poate că viața pe pământ se impregna de un sentiment al sacrului. Nu făceam decât să ghicesc, desigur, dar eram surprins că Blakelock pictase un peisaj american idilic, lumea locuită de indieni înaintea apariției omului alb, care o distrusese. Plăcuța de pe perete anunța că tabloul fusese pictat în 1885. Dacă-mi aduceam bine aminte, asta era chiar la mijlocul perioadei dintre ultimatumul lui Custer şi masacrul de la Wounded Knee – cu alte cuvinte, chiar în final, când nu mai rămăsese nicio speranță că aceste lucruri ar fi putut supraviețui. Poate că această pânză era menită să reprezinte tot ce pierduserăm, mi-am zis. Nu era un peisaj, ci un monument, un marş comemorativ pentru o lume dispărută.

Am rămas lângă tablou mai bine de un ceas. M-am dat înapoi, m-am apropiat din nou, încetul cu încetul i-am învățat fiecare detaliu. Nu eram sigur că descoperisem ce voia Effing, dar înainte de a părăsi muzeul am simțit că descoperisem ceva, chiar dacă nu ştiam ce anume. Eram epuizat, absolut stors de energie. Când am ajuns înapoi la IRT[9], închizând ochii, aproape că am adormit.

Tocmai trecuse de trei când m-am întors acasă. După spusele doamnei Hume, Effing dormea. De vreme ce ştiam că bătrânul nu doarme niciodată la prânz, am tras concluzia că nu vrea să-mi vorbească. Nu conta. Nici eu n-aveam chef

---

[9] Interborough Rapid Transit Company (companie de metrou în New York datând de la începutul secolului trecut).

să-i vorbesc. Am băut o cafea cu doamna Hume în bucătărie, apoi am plecat din nou, punându-mi iar haina şi luând autobuzul către periferia oraşului, spre Morningside Heights. Urma să mă întâlnesc cu Kitty la opt, iar între timp m-am gândit să studiez puțin la biblioteca Facultății de Arte de la Columbia. Am descoperit că nu existau prea multe informații despre Blakelock: câteva articole ici şi colo, câteva cataloage învechite, nu cine ştie ce. Punând însă fragmentele cap la cap, am aflat că Effing nu mă mințise. Pentru asta venisem de fapt.

Desigur, încurcase anumite evenimente şi cronologii, dar faptele care contau erau adevărate. Viața lui Blakelock fusese nefericită. Suferise, o luase razna, fusese abandonat. Înainte să fie închis la azil, pictase într-adevăr bani cu portretul lui – nu bancnote de o mie de dolari, cum susținuse Effing, ci bancnote de un milion de dolari, sume dincolo de orice închipuire. Călătorise în Vest în tinerețe şi trăise printre indieni, era incredibil de scund (sub un metru cincizeci, cântărind în jur de patruzeci şi ceva de kilograme) şi tatăl a opt copii – toate astea erau adevărate. Am fost uimit, mai ales, să aflu că unele dintre lucrările sale timpurii, din anii 1870, aveau ca fundal Central Park. Pictase coşmeliile de pe vremea când parcul era încă nou, iar pe când mă uitam la reproducerile după acele peisaje rurale din New Yorkul de altădată, n-am putut să nu mă gândesc la vremurile tulburi pe care le petrecusem eu însumi acolo.

Am mai aflat că anii cei mai prolifici ai lui Blakelock ca artist fuseseră dedicați picturii de peisaje sub clar de lună. Se aflau acolo zeci de tablouri asemănătoare celui expus la Brooklyn Museum: aceeaşi pădure, aceeaşi lună, aceeaşi tăcere.

Mereu era lună plină în operele lui, şi mereu aceeaşi: un cerc mic, perfect, în mijlocul pânzei, radiind o lumină albă,

foarte palidă. După ce am studiat vreo cinci sau şase astfel de detalii, au început treptat să se desprindă de fundal şi nu le-am mai putut privi ca pe nişte luni. Se transformaseră în nişte găuri în pânză, în fante albe care dădeau spre altă lume. Ochiul lui Blakelock, poate. Un cerc gol suspendat în tării, privind către lucruri de mult apuse.

În dimineața următoare, Effing părea gata să se apuce de treabă. Fără să pomenească de Blakelock sau de Brooklyn Museum, mi-a spus să merg pe Broadway şi să-i cumpăr un caiet şi un stilou bun.

— Iată, mi-a spus, a sosit momentul adevărului. Astăzi ne-apucăm de scris.

Când m-am întors, mi-am reluat locul pe canapea, am deschis caietul la prima pagină şi am aşteptat să înceapă. Am presupus că-şi va face încălzirea cu câteva date relevante, ziua lui de naştere, numele părinților, şcolile la care învățase, după care va trece la lucruri mai importante. Dar nu s-a întâmplat deloc aşa. A început pur şi simplu să vorbească, aruncându-se drept în vâltoarea acțiunii.

— Ralph mi-a dat ideea, a spus, dar Moran m-a convins să o duc la bun sfârşit.

Bătrânul Thomas Moran, cu barba lui albă şi pălăria de pai. Trăia într-o margine a insulei pe atunci, pictând acuarele vibrante. Dunele şi iarba, valurile şi lumina, toate aburelile astea bucolice. O mulțime de pictori merg acum acolo, dar el a fost primul, el a dat tonul. De aceea m-am botezat Thomas când mi-am schimbat numele. În cinstea lui. Cu Effing a fost altceva, mi-a luat o vreme să mă gândesc la asta. Poate îl vei descurca singur. E un joc de cuvinte.

— Eram tânăr pe atunci, a urmat Effing. Vreo douăzeci şi cinci, douăzeci şi şase de ani, nici măcar nu eram însurat. Aveam o casă pe Twelfth Street în New York, dar îmi petreceam cea mai mare parte a timpului pe insulă. Îmi

plăcea acolo, e locul unde mi-am pictat tablourile şi am început să visez. Casa nu mai e acum, dar la ce te-ai fi aşteptat? Toate astea s-au petrecut cu mult timp în urmă şi lucrurile se schimbă, cum se spune. Progresul. Bungalow-urile, şi ele făcute după tipar, au ocupat zona şi orice cap sec îşi conduce propria maşină. Aleluia.

Numele oraşului era Shoreham. La fel se numeşte şi acum, din câte ştiu. Notezi asta? Nu-ți spun decât o dată, iar dacă nu notezi, se va pierde pentru totdeauna.

Ține minte, băiete. Dacă nu-ți faci treaba, te omor. Te strâng de gât cu mâinile mele.

Numele oraşului era Shoreham. S-a întâmplat ca acolo să-şi construiască Tesla faimosul Wardenclyffe Tower. Asta era prin nouă sute unu-nouă sute doi, în vremea celebrului World Wireless System. Probabil că n-ai auzit de el niciodată.

J.P. Morgan era sponsorul, iar Stanford White a făcut planurile arhitecturale. Ți-am vorbit de el ieri. A fost împuşcat pe acoperişul de la Madison Square Garden, iar după asta proiectul s-a destrămat. Dar rămăşițele lui au stat acolo încă cincisprezece sau şaisprezece ani, la şaizeci de metri înălțime. Turnul se vedea din orice parte a oraşului, indiferent din unghiul în care priveai. Uriaş. Ca o santinelă-robot, păzind împrejurimile. Mă gândeam la el ca la turnul Babel, căci radioul emitea în toate limbile, cu toată lumea aia nenorocită trăncănind întruna, chiar în oraşul meu. Într-un final, au doborât şandramaua, în timpul Primului Război Mondial. Nemții îl foloseau pe post de stație de spionaj, se spunea, aşa că ai noştri l-au demolat. Pe atunci eram deja plecat, nu mai conta. Nu că aş fi protestat, altfel. Să se prăvălească totul, asta e părerea mea. Să se prăbuşească şi să dispară totul, o dată pentru totdeauna.

L-am văzut pe Tesla pentru prima oară în 1893. Eram un băiețel pe atunci, dar îmi aduc aminte perfect acea zi. Era

Columbian Exposition din Chicago, iar tata m-a dus până acolo cu trenul, era prima dată când plecam de acasă. Ideea era să sărbătorim patru sute de ani de la descoperirea Americii de către Columb. Uită-te la toate drăciile, toate invențiile şi arată lumii cât de deştepți sunt oamenii de ştiință americani. Au venit douăzeci şi cinci de milioane de oameni, a fost ca la circ. Acolo s-a expus primul fermoar, prima Roată Ferris, toate minunile vremii.

Tesla era însărcinat cu expoziția de la Westinghouse, pe care a numit-o Oul lui Columb, şi-mi amintesc cum am intrat în amfiteatru şi am văzut un bărbat înalt, îmbrăcat într-un smoching alb, cocoțat pe scenă şi adresându-se publicului cu un accent straniu – sârb, după cum s-a adeverit – şi o voce lugubră cum n-am mai auzit. Presta numere de magie bazate pe electricitate, făcând nişte ouă micuțe de metal să se rotească în jurul mesei sau scoțând scântei din vârfurile degetelor, şi toată lumea era uluită de ceea ce făcea, inclusiv eu, căci nu mai văzusem niciodată aşa ceva. Erau zilele războaielor AC-DC între Edison şi Westinghouse, iar show-ul lui Tesla avea oarecare valoare de propagandă. Tesla descoperise curentul alternativ cu vreo zece ani în urmă – câmpul magnetic învârtitor –, un mare progres față de curentul continuu folosit de Edison. Mult mai puternic.

Curentul continuu avea nevoie de un generator la fiecare doi-trei kilometri; în cazul curentului alternativ, un singur generator era de ajuns pentru un oraş întreg.

Când a venit Tesla în America, a încercat să-i vândă ideea lui Edison, dar găozarul din Menlo Park l-a refuzat. Se temea că asta va face ca becul lui electric să pară demodat. Tot nenorocitul ăla de bec electric! Aşa că Tesla şi-a vândut curentul alternativ lui Westinghouse şi s-au apucat să construiască hidrocentrala de pe cascada Niagara, cea mai mare centrală electrică din țară. Edison a pornit atacul.

Curentul alternativ e prea periculos, spunea, te poate ucide dacă te apropii. Ca să-şi dovedească spusele, şi-a trimis oamenii prin ţară ca să facă demonstraţii, la târguri de stat şi de provincie. Am asistat eu însumi la un astfel de târg, pe când nu eram decât o mogâldeaţă, de-am făcut pipi pe mine de frică.

Aduceau animale pe scenă şi le electrocutau. Câini, porci, chiar şi vaci. Le omorau în faţa ta. Aşa a fost inventat scaunul electric. Edison a pus totul la cale, ca să arate cât de periculos e curentul alternativ, apoi l-a vândut închisorii Sing Sing, unde-l folosesc şi-n ziua de azi. Frumos, nu? Dacă lumea n-ar fi aşa de minunată, ne-am transforma cu toţii în cinici.

Oul lui Columb a pus capăt controversei. Destui oameni l-au văzut atunci pe Tesla şi nu le-a mai fost frică. Omul era nebun, desigur, dar măcar nu voia bani.

Câţiva ani mai târziu, Westinghouse se afla într-o mare criză financiară, iar Tesla a rupt contractul încheiat cu el, în semn de prietenie. Milioane şi milioane de dolari. L-a rupt, pur şi simplu, şi s-a îndreptat spre altceva. Bineînţeles că până la urmă a murit fără un sfanţ.

Acum, că-l văzusem, am început să-l urmăresc pe Tesla prin ziare. Scriau tot timpul despre el pe atunci, îi treceau în revistă noile invenţii, îi citau bizareriile pe care obişnuia să le spună oricui pleca urechea. Era un subiect care vindea. O stafie fără vârstă care trăia în deplină singurătate, în Waldorf: se temea îngrozitor de microbi, era paralizat de toate fobiile posibile şi de accese de hipersensibilitate care aproape că l-au dus pe culmile nebuniei. O muscă bâzâind în camera de alături îi suna în cap ca un escadron de avioane militare. Dacă mergea pe sub un pod, simţea cum îi apasă craniul, ca şi când l-ar fi strivit. Avea laboratorul în sudul Manhattanului, pe Broadway, cred, la intersecţia din West Broadway şi Grand. Dumnezeu ştie ce n-a inventat

acolo. Antene de radio, torpile telecomandate, o rețea de electricitate fără fir. Chiar aşa, fără fir. Plantai un băț de metal în pământ, care absorbea electricitatea din aer. Odată, a pretins că a construit un dispozitiv cu unde sonore care concentra pulsațiile pământului într-un singur punct. L-a sprijinit de zidul unei clădiri de pe Broadway şi, în cinci minute, întreaga structură a început să se zgâlțâie şi probabil că s-ar fi prăbuşit, dacă n-ar fi oprit aparatul. Îmi plăcea să citesc despre chestiile astea când eram copil, mi se învârtea capul de atâtea informații. Lumea făcea tot felul de speculații despre Tesla. Era ca un fel de profet şi nimeni nu-i rezista.

Cucerirea deplină a naturii! O lume în care orice vis era posibil! Cea mai tâmpită remarcă a venit din partea unuia pe nume Julian Hawthorne, care s-a nimerit să fie chiar fiul lui Nathaniel Hawthorne, marele scriitor american. Julian. La fel mă chema şi pe mine, dacă-ți mai aminteşti, aşa că îl urmăream cu un oarecare interes personal. Era un scriitor popular la vremea aceea, un copist care scria pe atât de prost pe cât de bine scria taică-său. Un nenorocit de om. Imaginează-ți, să creşti cu Melville şi Emerson în casă şi să ajungi aşa. A scris vreo cincizeci şi ceva de cărți, sute de articole în reviste, toate numai gunoaie. La un moment dat, chiar a ajuns la închisoare din cauza unei înşelătorii la bursă, îi fraierise pe ăia de la Fisc, nu mai ştiu detaliile. În orice caz, Julian Hawthorne era prieten cu Tesla.

În 1899 sau 1900, poate, Tesla a plecat în Colorado Springs şi şi-a construit un laborator în munți, ca să studieze efectele mingilor de foc. Într-o noapte când lucra până târziu, a uitat să închidă stația radio. În aparat au început să se audă zgomote ciudate. Semnale radio, energie statică, mai ştiu eu ce. Când Tesla le-a povestit reporterilor a doua zi, a pretins că asta dovedeşte existența unor forme de viață inteligentă în spațiu, că nenorociții de marțieni îl

contactaseră. N-ai să crezi, dar nimeni n-a râs de el. Însuşi lordul Kelvin, beat mort la o petrecere, a declarat că e una dintre marile lovituri ştiinţifice din toate timpurile. La scurt timp după incident, Julian Hawthorne a scris un articol despre Tesla întruna din revistele de largă circulaţie. Inteligenţa lui Tesla era atât de avansată, spunea, încât nu era posibil să fie om. Să născuse pe altă planetă – parcă pe Venus – şi fusese trimis pe Pământ într-o misiune specială, ca să ne înveţe secretele naturii, să ne dezvăluie voinţa Domnului. Crezi probabil că toată lumea a râs, dar n-a fost deloc aşa. Foarte mulţi au luat-o în serios, şi chiar acum, şaizeci, şaptezeci de ani mai târziu, sunt mii şi mii de oameni care asta cred. Există o sectă în California, în zilele noastre, care îl venerează pe Tesla ca fiind extraterestru. Şi nu trebuie să mă crezi pe cuvânt. Am în bibliotecă unele din aceste scrieri şi poţi să te convingi şi singur. Pavel Shum îmi mai citea din ele în zilele ploioase. Sunt spectaculoase. Râzi de te spargi.

Îţi spun toate astea ca să-ţi faci o idee despre adolescenţa mea. Tesla nu era fitecine, iar când a venit să construiască turnul în Shoreham, nu mi-a venit să cred ce noroc dăduse peste mine. Iată-l pe marele om, venind în orăşelul meu în fiecare săptămână. Îl priveam cum coboară din tren, gândindu-mă că pot învăţa ceva doar privindu-l, că simpla lui apropiere mă putea contamina de genialitate – de parcă ar fi fost o boală contagioasă. N-am avut niciodată curaj să-i vorbesc, dar asta prea puţin conta. Prezenţa lui mă inspira, simplul fapt că-l puteam privi. Odată, privirile ni s-au încrucişat, îmi aduc bine aminte, a fost un moment unic: ni s-au încrucişat şi l-am simţit privind prin mine, ca şi când nici n-aş fi existat. A fost o clipă incredibilă. I-am simţit privirea străpungându-mi ochii şi ceafa, prăjindu-mi creierul şi preschimbându-l într-un pumn de cenuşă.

Pentru prima oară în viață, am realizat că sunt un nimeni, un nimeni absolut. Nu, nu m-a supărat, cum ai crede. La început, m-a uimit, dar odată ce şocul a început să pălească, am simțit cum asta mă întăreşte, ca şi când aş fi reuşit să supraviețuiesc propriei morți. Nu, n-a fost chiar aşa. Aveam doar şaptesprezece ani, eram un puşti. Când ochii lui Tesla m-au străpuns, am simțit pentru prima oară gustul morții. E mai bine aşa, mai aproape de ce vreau să zic. I-am simțit gustul, iar în acel moment mi-am dat seama că nu voi trăi veşnic. Îți trebuie mult ca să înveți asta, dar când o faci, în cele din urmă, totul se schimbă înăuntrul tău, nu mai eşti niciodată acelaşi. Aveam şaptesprezece ani şi dintr-odată, fără nici cea mai mică licărire de îndoială, am înțeles că viața mea îmi aparține. Mie, nimănui altcuiva.

Vorbesc de libertate, Fogg. Un sentiment de disperare care devine atât de uriaş, de apăsător, de catastrofal, încât n-ai de ales decât să te eliberezi de el. E singura alegere posibilă, altfel te chirceşti într-un colț şi mori. Tesla mi-a dăruit moartea, iar în acel moment am ştiut că voi deveni pictor. Asta-mi dorisem, dar până atunci nu avusesem curajul s-o recunosc. Tatăl meu nu ştia altceva decât acțiuni şi dobânzi, un grangur afurisit, care mă credea fetiță. Dar am răzbit, devenind artist, şi doar câțiva ani mai târziu bătrânul a căzut lat în biroul lui de pe Wall Street. Nu aveam decât douăzeci şi doi, douăzeci şi trei de ani pe atunci şi am ajuns să-i moştenesc averea, am pus mâna pe tot, până la ultimul sfanț. Ha! Eram cel mai bogat pictor din lume. Un artist milionar. Gândeşte-te numai, Fogg.

Ajunsesem la vârsta ta de acum şi aveam deja totul, orice nenorocit de lucru pe care mi l-aş fi putut dori.

L-am revăzut pe Tesla, dar asta s-a întâmplat mai târziu, mult mai târziu. După dispariția mea, după moartea mea, după ce am părăsit America şi m-am întors.

Prin o mie nouă sute treizeci şi nouă, o mie nouă sute patruzeci. Am plecat din Franța împreună cu Pavel Shum, înainte ca nemții să apuce să o invadeze, ne-am făcut bagajele şi am plecat. Nu mai era de stat acolo, în niciun caz pentru un american olog şi un poet rus, nu mai avea niciun sens. La început, ne-am gândit la Argentina, apoi însă mi-am spus că revederea New York-ului ar putea să ne întremeze. Doar trecuseră douăzeci de ani. Expoziția universală tocmai începuse când am ajuns. Un alt imn închinat progresului, dar de data asta nu m-a mai impresionat la fel, mai ales după câte văzusem în Europa. Era o făcătură.

Progresul avea să ne arunce în aer, orice tâmpit o ştia. Ar trebui să-l cunoşti pe fratele doamnei Hume, Charlie Bacon. A fost pilot în timpul războiului. L-au dus în Utah către sfârşit, ca să-l antreneze împreună cu echipajul care a lansat bomba atomică peste Japonia. A înnebunit când a aflat ce se petrece. Sărmanul nefericit, cine-l poate învinui? Poftim progres. O cursă de şoareci mai mare şi mai performantă cu fiecare zi. În curând, vom putea omorî toți şoarecii dintr-o lovitură.

Mă întorsesem la New York, iar Pavel şi cu mine începuserăm să ne plimbăm prin oraş. Exact ca acum, împingând scaunul cu rotile, oprindu-ne să vedem lucrurile din jur, dar timp de ore întregi: ne plimbam întreaga zi. Era prima dată când Pavel se afla la New York şi i-am arătat tot ce se putea vizita, perindându-ne dintr-un cartier în altul, eu încercând din mers să mă familiarizez din nou cu locurile. Într-o zi, în vara lui treizeci şi nouă, am trecut pe la biblioteca publică de la intersecția străzilor Forty-second şi Fifth, apoi ne-am oprit să ne odihnim în Bryant Park. Atunci l-am revăzut pe Tesla. Pavel stătea pe bancă, lângă mine, şi la doar trei-patru metri de noi stătea un bătrânel, hrănind porumbeii. Era în picioare, iar păsările zburătăceau în jurul

lui, aşezându-i-se pe cap şi pe brațe, zeci de porumbei care uguiau i se găinățau pe haine şi-i mâncau din palmă, iar bătrânul le tot vorbea, strigându-i copilaşii lui, drăguții lui, îngeraşii lui. În clipa când i-am auzit vocea, am ştiut că e Tesla, apoi şi-a întors privirea spre mine şi, într-adevăr, nu mă înşelasem. Un bătrân de optzeci de ani. Palid ca o stafie, slab, urât cum sunt eu acum. Mi-a venit să râd, văzându-l. Geniul extraterestru de altădată, eroul tinereții mele. Nu mai era decât un moş distrus, o mârțoagă. Eşti Nikola Tesla, i-am spus. Aşa, dintr-odată, fără să mă formalizez. Eşti Nikolai Tesla, te ştiu de-o viață. Mi-a zâmbit şi a făcut o mică plecăciune. Sunt cam ocupat acum, mi-a zis, poate vorbim altă dată. M-am întors către Pavel şi i-am cerut: Dă-i domnului Tesla nişte bani, Pavel, poate mai cumpără ceva grăunțe pentru păsări. Pavel s-a ridicat, s-a îndreptat către Tesla şi i-a întins o bancnotă de zece dolari. A fost un moment antologic, Fogg, o clipă de neegalat. Ha! N-o să uit niciodată mirarea din ochii nenorocitului. Domnul Ziua-de-Mâine, profetul lumii noi! Pavel i-a întins bancnota de zece dolari şi l-am văzut cum se străduia s-o ignore, să-şi mute privirea de la bani, dar n-a putut. A rămas pur şi simplu pe loc, holbându-se la ea ca un cerşetor scrântit. Apoi a luat banii, i-a smuls pur şi simplu din mâna lui Pavel şi i-a îndesat în buzunar. E foarte generos din partea dumneavoastră, mi-a spus, foarte generos. Bieții copilaşi au nevoie şi de ultima firimitură. Apoi ne-a întors spatele şi a îngânat ceva către păsări. Pavel m-a luat de acolo în clipa aia şi aşa s-a terminat totul. Nu l-am mai văzut niciodată.

Effing s-a oprit câteva clipe savurând amintirea cruzimii lui de altădată. Apoi, pe un ton mai blând, şi-a reluat povestirea.

— Uşor-uşor ajung unde trebuie, băiete, nu-ți face griji. Tu doar ia notițe şi totul o să fie bine. În cele din urmă, totul va fi spus, totul va ieşi la iveală. Vorbeam de Long Island,

nu? Despre Thomas Moran şi cum am început afacerea. Vezi, n-am uitat. Tu doar scrie acolo. Nu va exista niciun necrolog dacă nu-ţi iei notiţe cum trebuie.

Moran a fost cel care m-a convins. Fusese în Vest în anii ’70, văzuse totul, bătuse locurile. Desigur, nu călătorise neînsoţit, ca Ralph, rătăcind prin sălbăticie ca un biet pelerin; căutarea lui nu era, cum să spun, nu era de aceeaşi natură cu a lui Ralph. Moran călătorea cu ştaif. A fost numit artist oficial al expediţiei Hayden în ’71, apoi s-a întors cu Powell, în ’73. Am citit cartea lui Powell acum câteva luni, iar toate ilustraţiile îi aparţin lui Moran. Îţi aminteşti imaginea lui Powell atârnat de creastă, agăţat cu o singură mână, pe viaţă şi pe moarte? E bună, trebuie să recunoşti, omul ştia să deseneze. Moran a devenit celebru pentru ce a făcut acolo, el le-a dezvăluit americanilor cum arăta Vestul. Primul tablou cu Marele Canion a fost făcut de Moran, iar acum e agăţat în clădirea Capitoliului din Washington. Primul tablou cu Yellowstone, primul cu Marele Deşert de Sare, primele schiţe ale împrejurimilor canionului din sudul statului Utah – toate sunt ale lui Moran. Destin, fără doar şi poate! L-au studiat, copiat, reprodus şi digerat, transformându-l într-o mare maşină americană de făcut bani. Erau ultimele frânturi de continent, ultimele spaţii încă neexplorate. Acum însă iată-le, expuse pe o bucată de pânză, să le vadă toată lumea! Ţăruşul de aur, înfipt direct în inima noastră!

Ca pictor, nu semănam deloc cu Moran, să nu rămâi cu impresia asta. Făceam parte dintr-o nouă generaţie, iar romantismul ăla de doi bani nu s-a lipit de mine.

Fusesem la Paris prin nouă sute şase, nouă sute şapte şi ştiam cum bătea vântul pe-acolo. Fovişti, cubiştii, auzisem de ei încă de tânăr, iar odată ce prinzi gustul viitorului, nu te mai poţi întoarce. Mă aveam bine cu gaşca de la galeria Stieglitz de pe Fifth Avenue, mergeam cu ei la băute şi

vorbeam despre artă. Le plăcea ce făceam eu, mă aclamau ca pe o tânără speranță. Marin, Dove, Demuth, Man Ray, nu era unul pe care să nu-l cunosc. Eram un drăcuşor viclean pe atunci, cu capul plin de idei deştepte. Toată lumea îşi aminteşte de Armory Show, dar pentru mine era deja o ştire răsuflată când s-a întâmplat. Cu toate astea, eram diferit de ceilalți. Nu mă interesa orientarea lor. Pictura abstractă mecanicistă, pânza ca lume, arta intelectualistă – toate astea mi se păreau moarte. Eu lucram în culoare, iar subiectul meu era spațiul, spațiul şi lumina pură: forța luminii când îți izbeşte ochiul. Lucram încă după natură şi de aceea îmi plăcea să vorbesc cu unul ca Moran. El era din vechea gardă, dar fusese influențat de Turner, şi aveam în comun, pe lângă pasiunea pentru peisaje, pasiunea pentru lumea reală. Moran îmi tot vorbea despre Vest. Dacă nu mergi acolo, spunea, nu vei înțelege ce înseamnă spațiul. Munca ta va înceta să se coacă dacă nu faci călătoria asta.

Trebuie să trăieşti sub cerul ăla, îți va schimba viața. Mi-o spunea încontinuu, mereu acelaşi discurs. Mi-l ținea de fiecare dată când ne vedeam, iar la un moment dat mi-am spus: de ce nu, ce pierd dacă merg până acolo să văd cerul cu ochii mei?

Era în 1916. Aveam treizeci şi trei de ani şi eram căsătorit de vreo patru. Dintre toate lucrurile pe care le-am făcut vreodată, căsătoria a fost cea mai mare greşeală. Soția mea se numea Elizabeth Wheeler. Provenea dintr-o familie bogată, aşa că nu m-a luat pentru bani, dar ar fi putut foarte bine să o facă, dacă stai să te gândeşti la felul în care a decurs legătura noastră. Nu mi-a trebuit mult să aflu adevărul. A plâns ca o şcolăriță în noaptea nunții, după care porțile castelului s-au închis scurt. Ooo, mai luam castelul cu asalt din când în când, dar mai mult de furie. Doar ca să-i arăt că nu avea să scape la infinit. Chiar şi acum mă întreb ce m-a apucat de am luat-o de nevastă. Poate chipul

ei dulce, poate corpul ei rotunjor şi plinuț, nu ştiu. Pe vremea aia, toate erau virgine când se măritau. Am crezut că va ajunge să-i placă. Dar n-a fost aşa, între noi erau doar luptă şi lacrimi, țipete şi convulsii. Mă credea o bestie, un trimis al diavolului.

Lovi-o-ar blestemul de nemernică frigidă! Ar fi trebuit să trăiască într-o mănăstire. I-am arătat toată întunecimea şi necurățenia care, de fapt, țin lumea în mişcare şi nu mi-a iertat-o niciodată. Homo erectus îi stârnea oroare şi atât: misterul cărnii masculine. Odată ce şi-a dat seama ce se întâmplă, s-a prăbuşit.

Nu mai continui. E o poveste veche, sunt sigur că ai mai auzit-o. Aşa că mi-am căutat plăcerile prin alte părți. De ocazii nu duceam lipsă, te asigur, pula nu mi-a suferit niciodată de plictis. Eram un tânăr gentleman spilcuit, plin de bani, bărbăția mi-era mereu înfierbântată. Ha! Aş vrea să avem timp să vorbim şi despre asta. Peşterile fremătătoare pe care le-am locuit, aventurile celui de-al treilea picior. Celelalte două au dat ortul popii, e adevărat, dar fratele lor mai mic şi-a continuat viața nestingherit. Chiar şi acum, Fogg, dacă poți crede aşa ceva.

Soldățelul meu nu m-a părăsit.

Bine, bine, deajuns. Nu despre asta vorbim. Îți schițez fundalul, încerc să amenajez decorul. Dacă ai nevoie de vreo explicație pentru ceea ce s-a întâmplat, căsnicia mea cu Elizabeth te va ajuta. Nu spun că a fost singura cauză, dar a jucat un rol important, fără discuție. Când mi-a venit ideea, nu am regretat defel că am părăsit-o. Mi s-a dat şansa să fac pe mortul şi n-am stat în cumpănă.

Nu am plănuit să iasă aşa. Trei sau patru luni, mi-am spus, apoi revin. Gaşca de la New York credea că o luasem razna că plec, nu înțelegeau de ce. Pleacă în Europa, îmi spuneau, n-ai nimic de învățat în America. Le-am explicat motivele mele şi mă cuprindea entuziasmul pe măsură ce

vorbeam despre asta. M-am apucat temeinic de pregătiri, aşteptam cu nerăbdare să mă car. Înainte de asta, am hotărât să-mi iau un tovarăş de drum, un tânăr pe nume Edward Byrne – Teddy, cum îi spuneau părinții. Tatăl lui mi-era prieten şi m-a convins să-l iau şi pe puşti. N-am avut nimic serios de obiectat. Mi-am zis că-mi va face plăcere să am companie, iar Byrne era un băiat vioi. Fusesem pe mare cu el de câteva ori şi ştiam că are capul pe umeri. Loial, ager la minte, un tânăr atletic şi puternic de optsprezece-nouăsprezece ani. Visul lui era să ajungă topograf, voia să se alăture celor de la U.S. Geological Survey şi să-şi petreacă viața hălăduind prin natură.

Aşa erau vremurile, Fogg. Teddy Roosevelt, mustața-ghidon, toate aroganțele alea masculine. Tatăl lui Byrne i-a cumpărat un echipament complet – sextant, busolă, teodolit, toate cele –, iar eu mi-am luat destule instrumente cât să mă țină câțiva ani. Creioane, cărbune, pasteluri, vopsele, suluri de pânză, hârtie – voiam să lucrez mult. Asimilasem cuvintele lui Moran, la vremea aceea, şi mă aşteptam la lucruri mărețe de pe urma călătoriei. Cea mai importantă parte din opera mea urma să se nască acolo şi nu voiam să mă trezesc fără materiale.

Cu toată oroarea ei față de sex, Elizabeth a început să regrete faptul că plecam.

Cu cât se apropia termenul, devenea din ce în ce mai nefericită, izbucnea mereu în plâns, rugându-mă să anulez plecarea. Nici acum nu înțeleg. Ai zice că i-ar fi plăcut să scape de mine. Era o femeie imprevizibilă, care făcea mereu opusul a ceea ce te-ai fi aşteptat. În noaptea de dinaintea plecării, a mers până acolo încât să facă sacrificiul suprem. Cred că s-a abțiguit nițel mai întâi – ştii, ca să-i dea curaj –, după care a făcut pasul cel mare şi mi s-a oferit. Cu brațele deschise, cu ochii închişi, ca o nenorocită de martiră. N-o să uit niciodată. O, Julian, îmi tot spunea, o, dragul meu soț.

Ca majoritatea demenților, probabil ştia dinainte ce urma să se întâmple, probabil simțea că lucrurile aveau să se schimbe pentru totdeauna. I-am tras-o în seara aia – era datoria mea, în definitiv –, dar asta nu m-a împiedicat să plec a doua zi. A fost şi ultima oară când am văzut-o. Aşa a fost să fie. Eu îți prezint doar faptele, poți face ce vrei din ele. Au existat şi urmări ale acelei nopți, aş fi neglijent dacă nu ți le-aş spune, dar a trecut mult timp înainte să aflu care sunt. Treizeci de ani, de fapt, o viață întreagă. Urmări.

Aşa stau lucrurile, băiete. Există întotdeauna urmări, că-ți place ori ba.

Byrne şi cu mine am călătorit cu trenul. Chicago, Denver, până la Salt Lake City.

Pe atunci o asemenea călătorie dura o veşnicie, iar când am ajuns în cele din urmă la destinație, mă simțeam de parcă aş fi mers cu trenul un an de zile. Era în aprilie o mie nouă sute şaisprezece. În Salt Lake, ne-am găsit un ghid, dar mai târziu, în aceeaşi după-amiază, dacă-ți vine să crezi, s-a ars la picior într-o fierărie şi a trebuit să angajăm pe altcineva. A fost un semn rău, dar niciodată nu te gândeşti la asta când se întâmplă, ci pur şi simplu mergi mai departe şi faci ce trebuie. Omul pe care l-am găsit apoi se numea Jack Scoresby. Era un fost soldat de cavalerie, de vreo patruzeci şi opt, cincizeci de ani, un veteran prin părțile acelea, şi se spunea că ştie bine locurile, mai bine decât oricine altcineva. A trebuit să-i cred pe cuvânt. Cei cu care vorbeam erau străini şi mi-ar fi putut spune orice, nu conta. Eram doar un venetic necopt, un bogătan din Est şi nu dădeau doi bani pe mine. Aşa s-a întâmplat, Fogg. N-am avut de ales decât să mă arunc în gol cu ochii închişi şi să sper că totul se va termina cu bine.

Am avut oarece dubii în privința lui Scoresby de la bun început, dar eram mult prea nerăbdători să plecăm în expediție ca să mai pierdem timpul. Era o aschimodie

jegoasă, cu un râs ca un chițăit, tot numai favoriți şi untură de bizon pe păr, dar foarte bun de gură, recunosc. A promis să ne ducă în locuri unde nu mai trecuse nici picior de om, aşa s-a exprimat, avea să ne arate lucruri pe care numai Dumnezeu şi indienii le mai văzuseră vreodată. Se vedea că scoate panglici pe nas, dar era greu să nu te entuziasmeze. Am desfăşurat harta pe o masă din hotel şi am planificat traseul pe care aveam să-l urmăm. Scoresby părea să ştie despre ce vorbeşte şi făcea tot felul de comentarii, când şi când, ca să se dea deştept: câți cai şi măgari erau necesari, cum să ne purtăm cu mormonii, cum să facem față secetei din Sud. Evident, era convins că suntem nişte fraieri. Ideea de a ieşi să ne holbăm la peisaj i se părea absurdă, iar când i-am spus că sunt pictor, abia s-a putut abține să râdă. Cu toate astea, am bătut palma pentru ceea ce părea un târg onorabil, şi am bătut tustrei palma. M-am gândit că lucrurile aveau să se aranjeze odată ce-ajungem să ne cunoaştem.

În noaptea de dinaintea plecării, Byrne şi cu mine am stat treji, tot vorbind. Mi-a arătat echipamentul de explorator şi țin minte că eram atât de entuziasmat, încât totul îmi părea să rezoneze într-un fel nou, nemaiîntâlnit. Byrne mi-a spus că nu-ți poți afla cu precizie poziția pe pământ fără să ai ca reper un punct de pe cer.

Ceva în legătură cu triangulația, cu tehnica de măsurare, nu mai țin minte detaliile. Esențialul însă nu mi-a mai ieşit niciodată din minte. Un om nu-şi poate afla locul pe pământ dacă nu ştie unde e luna sau o stea anume. Astronomia are întâietate. Hărțile de teren îi urmează. Exact opusul a cum te-ai aştepta. Dacă te gândeşti suficient la asta, îți întoarce creierii pe dos. Aici nu există decât în raport cu acolo, nu invers. Există asta doar pentru că există aia. Dacă nu priveşti sus, nu vei şti niciodată ce e jos. Gândeşte-te la asta, băiete. Ne descoperim doar privind la ceea ce nu

suntem. Nu-ți poți înfige picioarele în pământ până când nu ai atins cerul.

Am lucrat bine la început. Ne-am îndreptat spre vest de oraş, am ridicat cortul lângă lac pentru o zi-două, apoi am intrat în Deşertul Marelui Lac Sărat. Nu se compara cu nimic din ce văzusem până atunci. Cel mai plat, mai funest loc de pe pământ, un cimitir al uitării. Călătoreşti neîntrerupt, zi după zi, şi nu vezi nici pe dracu'. Niciun copac, niciun tufiş, nici măcar un amărât de fir de iarbă. Nimic în afară de albeață, pământ crăpat întinzându-se cât vezi cu ochii, în toate direcțiile.

Pământul miroase a sare, iar mai departe, spre margini, orizontul e străjuit de un inel de munți vibrând de lumină. Te face să crezi că te apropii de apă, cu atâtea sclipiri şi pâlpâiri, dar nu e decât un miraj. E o lume moartă şi de la un punct încolo ai senzația că nu mai înaintezi. Dumnezeu ştie câți exploratori nu s-au împotmolit aici, dându-şi duhul în deşert, de le poți vedea oasele albicioase ieşind din pământ. Asta a pus capac expediției lui Donner, toată lumea ştie. S-au afundat în sare şi, până să ajungă la Munții Sierra din California, zăpada le-a blocat drumul şi au ajuns să se mănânce între ei ca să supraviețuiască. Toată lumea ştie povestea, face parte din folclorul american, dar e adevărată, e un fapt real şi indubitabil. Roți de căruță, cranii, cartuşe golite de gloanțe – pe toate le-am văzut, chiar în 1916. Un cimitir gigantic, asta era, o pagină goală a morții.

În primele săptămâni, desenam ca un demon. Ciudățenii, lucruri cum nu mai făcusem până atunci. N-am crezut că dimensiunile puteau conta în asemenea măsură, însă aşa era, nu mă puteam lupta altfel cu mărimea lucrurilor. Semnele de pe pagină s-au făcut din ce în ce mai mici, până aproape de dispariție. Era ca şi când mâna mea ar fi avut o viață proprie. Pune totul pe hârtie, îmi spuneam, treci la

treabă şi nu-ţi face griji, te vei gândi mai târziu. Ne-am oprit pentru scurtă vreme la Wendover şi ne-am curăţat, după care am traversat Nevada către sud, călătorind de-a lungul lanţului Confusion Range. Din nou totul m-a luat pe nepregătite. Munţii, zăpada de pe creste, norii plutind deasupra zăpezii. După un timp, au început a-şi uni crestele şi nu mai puteam să le deosebesc. Alb, iar şi iar.

Cum poţi desena ceva despre care nu eşti sigur că există? Înţelegi ce spun, nu?

Parcă nu mai eram om. Vântul sufla aşa de tare, încât nu-ţi mai auzeai gândurile, apoi se oprea dintr-odată şi aerul devenea atât de tăcut, de rămâneai ţintuit locului, întrebându-te dacă nu cumva asurziseşi. O tăcere nepământească, Fogg.

Singurul lucru pe care-l mai auzeai era inima ta, bătându-ţi în piept, zgomotul sângelui gonindu-ţi prin creier.

Scoresby nu ne uşura deloc viaţa. Mă rog, îşi făcea treaba, ghidându-ne mereu, făcând focul, vânând ca să avem ce mânca, însă dispreţul lui pentru noi nu s-a atenuat niciodată, reaua sa voinţă curgea în valuri, răutatea supura din el şi otrăvea aerul. Era mereu îmbufnat şi scuipa, mormăia în barbă, mormăia plin de ciudă. După un timp, Byrne se săturase aşa de tare de el, încât nici nu mai vorbea când Scoresby era prin preajmă. Scoresby mergea la vânătoare când noi lucram – tânărul Teddy se căţăra pe stânci, făcând măsurători, iar eu mă aşezam undeva pe-o prispă de stâncă, cu vopselele şi creioanele alături –, dar seara ne reuneam toţi trei la cină, în jurul focului. Odată, sperând să destind puţin atmosfera, m-am oferit să joc cărţi cu Scoresby. A părut încântat de idee, dar, ca majoritatea proştilor, avea o părere mult prea bună despre propria inteligenţă. Îşi imagina că mă va bate, câştigând astfel o avere. Nu doar la cărţi, ci în toate felurile posibile, ca să-mi

arate cine e şeful. Am jucat blackjack şi mi-au venit toate cărțile, aşa că el a pierdut şase-şapte mâini. Asta i-a zdruncinat încrederea în sine, apoi a început să joace prost, pariind sume monstruoase, mergând la cacealma, greşind la fiecare mişcare. Cred că am câştigat cincizeci sau şaizeci de dolari în seara aia, o adevărată avere pentru un fraier ca el. Când am văzut cât de tare se îmbufnase, am încercat să repar lucrurile şi am anulat datoria. În definitiv, ce-mi păsa mie de bani? Nu-ți face griji, i-am spus, acum sunt într-o pasă bună, sunt gata să uit totul, fără supărare sau ceva de genul ăsta. A fost probabil cel mai rău lucru pe care i l-aş fi putut spune. Scoresby a crezut că încerc să-l domin, că încerc să-l umilesc şi s-a simțit profund lezat, lezat cu asupra de măsură. De atunci încolo, între noi s-a instalat o răceală cumplită şi era peste puterile mele să îndrept situația. Eu însumi eram un ticălos încăpățânat, probabil că ți-ai dat seama. Am renunțat să mai încerc să-l calmez. Dacă voia să se poarte ca un măgar, atunci n-avea decât să ragă până în ziua de apoi. Şi iată-ne pe pământul ăla nesfârşit, fără nimic în jur, nimic altceva decât un mare gol cât vedeai cu ochii şi, cu toate astea, mă simțeam de parcă aş fi fost închis într-o puşcărie, de parcă aş fi împărțit celula cu unul care nu contenea să se holbeze la mine, care nu făcea altceva decât să stea nemişcat, aşteptând să mă întorc o clipă, ca să-mi poată înfige un cuțit în spate.

Ăsta e necazul acolo. Pământul e prea întins, iar după o vreme începe să te înghită. Atinsesem limita suportabilității. Toată tăcerea aia şi pustiul. Încerci să te orientezi, însă e prea întins, e pur şi simplu gigantic, iar în cele din urmă, nu ştiu cum să spun, însă în cele din urmă pur şi simplu încetează să existe. Nu mai există lume, pământ, nimic. Cam la asta se reduce, Fogg, la urma urmei, nu e decât închipuire. Singurul loc unde exişti cu adevărat e în capul tău.

Ne-am croit drum prin centrul statului, apoi prin zona canionului, în sud-est, prin regiunea numită Four Corners, unde se întâlnesc Utah, Arizona, Colorado şi New Mexico. Era cel mai straniu loc posibil, o lume de vis, toată numai pământ roşu şi stânci colţuroase, forme urieşeşti răsărite din pământ, stând drept precum ruinele unui oraş pierdut, construit de uriaşi. Obeliscuri, minarete, palate: totul părea, dintr-odată, familiar şi straniu, nu puteai să nu discerni contururi ştiute când le priveai, chiar ştiai că totul e doar pură întâmplare, sputa pietrificată a gheţarilor şi eroziunea, un milion de ani de vânt şi vreme rea. Degete, ochi, penisuri, ciuperci, fiinţe umane, pălării. Era ca şi când ai fi pictat nori. Oricine ştie cum arată locurile astea azi, le-ai văzut cu ochii tăi de sute de ori. Glen Canyon, Monument Valley, Valley of the Gods. Acolo s-au filmat toate peliculele cu indieni şi cowboy, tâmpitul ăla de călăreţ Marlboro galopează pe acolo la televizor în fiecare seară. Dar reproducerile nu-ţi spun nimic despre ele, Fogg. Totul e mult prea masiv pentru a fi pictat sau desenat. Nici măcar fotografiile nu pot surprinde senzaţia. Totul pare deformat, ca şi când ai încerca să redai distanţele din spaţiul cosmic. Cu cât vezi mai mult, cu atât devii mai neajutorat când pui mâna pe creion. A vedea, acolo, înseamnă a face să dispară.

Am rătăcit prin canioane săptămâni în şir. Uneori, ne petreceam nopţile la adăpostul ruinelor indiene, în locuinţele de pe stânci ale triburilor Anasazi. Astea au dispărut acum o mie de ani, nimeni nu ştie ce s-a petrecut cu ele. Şi-au lăsat în urmă oraşele de piatră, pictogramele, cioburile vaselor de pământ, dar oamenii s-a evaporat pur şi simplu. Era sfârşitul lui iulie sau deja începutul lui august, iar ostilitatea lui Scoresby crescuse, era doar o chestiune de timp până când avea să izbucnească, se simţea în aer. Regiunea era stearpă şi uscată, numai tufişuri de pelin şi niciun copac. Temperaturile erau infernal de ridicate şi

trebuia să ne raționalizăm proviziile de apă, ceea ce ne scotea din minți pe toți. Într-o zi a trebuit să ucidem un măgar, iar asta însemna să-i încărcăm suplimentar pe ceilalți doi. Caii începeau să cedeze. Eram la cinci sau şase zile depărtare de orăşelul Bluff şi mi-am dat seama că trebuia să ajungem acolo cât de curând, să ne regrupăm. Scoresby a pomenit de o scurtătură care ne-ar fi scutit de o zi sau două pe drum, aşa că am luat-o într-acolo, călătorind pe teren accidentat, cu soarele în față. Era un drum greu, mai obositor decât în toate cărările pe care le urcasem până atunci, iar după o vreme, mi-a venit în minte un gând: Scoresby ne atrăgea într-o cursă. Byrne şi cu mine nu călăream la fel de bine ca el şi abia ne mai puteam ține în şa din cauza terenului accidentat. Scoresby era în față, Byrne al doilea, iar eu ultimul. Am urcat câteva vârfuri abrupte, apoi am apucat-o pe o culme, spre creastă. Drumul era foarte îngust, presărat cu bucăți de stâncă şi pietricele, iar lumina bătea din bolovani gata-gata să ne orbească. Nu ne mai puteam întoarce, odată ajunşi acolo, dar nici nu-mi dădea prin cap cum mai puteam înainta. Deodată, calul lui Byrne s-a dezechilibrat. Era la numai trei metri în fața mea şi-mi amintesc scrâşnetul pietrelor şi nechezatul calului, pe când încerca să-şi înțepenească copitele în pământ. Dar terenul a cedat şi, înainte de a apuca să reacționez într-un fel, Byrne a slobozit un țipăt, apoi s-a prăvălit în gol, cu cal cu tot, izbindu-se amândoi de stânca de dedesubt. Era ca dracu' de mult, vreo şaizeci, poate chiar nouăzeci de metri, şi numai vârfuri de stâncă ascuțite de sus până jos. Am sărit de pe cal şi am luat trusa medicală, după care am apucat-o în jos în prăpastie, ca să văd dacă mai era ceva de făcut. La început, am crezut că Byrne murise, dar am reuşit în cele din urmă să-i găsesc pulsul. În afară de puls, era prea puțin ca să-mi dea vreo speranță. Avea fața plină de sânge, iar piciorul şi brațul stâng fracturate, îmi dădeam

seama doar privindu-le. După care l-am întors pe spate şi i-am văzut tăietura imensă de sub coaste – o rană pulsândă, urâtă, de vreo cincisprezece, douăzeci de centimetri. Era îngrozitor, băiatul fusese sfârtecat. Tocmai încercam să deschid trusa medicală, când am auzit o împuşcătură în spate. M-am întors şi l-am văzut pe Scoresby aplecat deasupra calului mort al lui Byrne, cu un pistol fumegând în mână. Picior rupt, a mârâit el scurt, n-aveam ce-i face. I-am spus că Byrne era în stare gravă şi avea nevoie de îngrijiri, dar când s-a apropiat, Scoresby a rânjit, spunând: Doar n-o să ne mai pierdem vremea cu ăsta. Singurul leac pentru el e o doză din ce i-am administrat calului. Scoresby şi-a ridicat pistolul şi l-a îndreptat spre capul lui Byrne, dar i-am dat peste mână. Nu ştiu dacă avea de gând să tragă, dar nu puteam risca. Scoresby mi-a aruncat o privire plină de ură când l-am lovit peste braț şi m-a avertizat să-mi țin mâinile acasă. O s-o fac când n-o să mai îndrepți arma către oameni fără apărare, i-am spus. Atunci Scoresby s-a întors şi a fixat țeava pistolului spre mine. Trag în cine vreau, mi-a spus, şi deodată i s-a ivit un zâmbet pe față, un rânjet imens de idiot care îşi savura momentul de glorie. Fără apărare, a repetat. Ăsta eşti tu, domnule Pictor, un sac de oase fără apărare.

Atunci am crezut că o să mă împuşte. Stând aşa, împietrit, aşteptând să apese pe trăgaci, m-am întrebat cât avea să dureze până muream, odată glonțul intrat în inimă. Am fost convins că ăsta era ultimul meu gând. Scena părea să se lungească la nesfârşit, cu noi doi holbându-ne unul la altul, iar eu aşteptând să-şi termine treaba. Şi atunci Scoresby a izbucnit în râs. Era extrem de mulțumit de sine, ca şi când ar fi repurtat o victorie uriaşă. Şi-a pus arma înapoi la brâu şi a flegmat. Se purta ca şi cum aş fi fost deja mort.

S-a întors la cal şi s-a apucat să-i scoată şaua şi desagile. Eram încă tulburat de scena cu pistolul, dar m-am lăsat pe vine lângă Byrne şi m-am apucat să-i spăl şi să-i bandajez rănile cum puteam. După câteva minute, Scoresby s-a înapoiat şi m-a anunțat că e gata de plecare. Să plecăm? l-am întrebat. Ce tot vorbeşti? Nu-l putem lua pe băiat cu noi, nu poate fi transportat. Lasă-l, atunci, a spus Scoresby.

Oricum e terminat şi al naibii să fiu dacă o să rămân aici, în găoaza asta de canion, aşteptând Dumnezeu ştie cât doar ca să-şi dea el duhul. Nu merită. Fă ce vrei, i-am spus, dar n-o să-l părăsesc pe Byrne atâta timp cât e încă în viață.

Scoresby a mârâit. Vorbeşti ca un erou dintr-un nenorocit de roman, a spus. Poți să stai şi-o săptămână întreagă până să orăcăie pentru ultima oară, şi la ce bun? E în grija mea, i-am spus. Asta e, nimic mai mult. E în grija mea şi nici prin gând nu-mi trece să-l las aici.

Înainte de plecarea lui Scoresby, am rupt o pagină din caietul de schițe şi i-am scris soției mele câteva rânduri. Nu mai țin minte ce-i spuneam. Ceva melodramatic, sunt convins. Asta e probabil ultima oară când primeşti veşti de la mine, cred că exact aşa i-am scris. Ideea era ca Scoresby să pună scrisoarea la poştă când ajungea în oraş. Aşa am convenit, cel puțin, dar ştiam că nu avea nici cea mai mică intenție de a-şi ține promisiunea. Asta l-ar fi implicat şi pe el în dispariția mea şi de ce ar fi riscat să fie luat la întrebări? Mult mai bine îl aranja să se spele pe mâini de toată treaba. După cum s-a adeverit mai târziu, exact aşa s-a întâmplat. Sau, cel puțin, aşa cred. Când am citit apoi articolele şi necrologurile, nu am găsit nicăieri numele lui Scoresby, deşi ținusem neapărat să-l menționez în scrisoare.

Mai vorbea şi de organizarea unei misiuni de salvare, dacă nu apăream într-o săptămână, dar ştiam că nici asta n-avea de gând să facă. I-am spus-o în față şi, în loc să nege, mi-a trântit unul din rânjetele lui insolente. Ultima

şansă, domnule Pictor, mi-a spus, vii cu mine sau nu? Am clătinat doar din cap, mult prea furios ca să-i mai răspund. Scoresby şi-a dus mâna la pălărie în semn de salut, după care a urcat din nou pe culme, ca să-şi ia calul şi să pornească la drum. Aşa, pur şi simplu, fără niciun cuvânt. A durat câteva minute să ajungă în vârf, iar eu nu mi-am luat ochii de la el în tot acest timp. Nu voiam să risc. Mă gândeam că o să încerce să mă omoare înainte de a pleca, părea aproape inevitabil. Ca să-şi şteargă urmele, să fie sigur că nu voi spune nimănui ce făcuse, lăsând un biet băiat să moară aşa, în mijlocul pustietății, la mama dracului. Dar Scoresby nu s-a mai întors. Nu din prea multă bunătate, fii sigur de asta. Singura explicație posibilă e că i s-a părut inutil. Nu ținea neapărat să mă omoare, pentru că era convins că n-aveam să mă mai întorc vreodată.

Scoresby s-a îndepărtat. După o oră, deja mi se părea că el nu existase nicicând.

Nu-ți pot descrie cât de stranie era senzația asta. Nu mă hotărâsem să nu mă mai gândesc la el, ci pur şi simplu abia mi-l mai aminteam. Felul în care arăta, vocea lui, totul dispăruse. Asta îți face tăcerea, Fogg, obliterează totul. Scoresby îmi fusese şters din minte şi, ori de câte ori încercam să mă gândesc la el, era ca şi când încercam să rechem pe cineva dintr-un vis, ca şi când aş fi căutat un om care nici nu existase.

Au trecut trei sau patru zile până când Byrne a murit, într-un sfârşit. Spre binele meu, a fost probabil un lucru bun că a durat atâta. Starea lui mă ținea în priză, ocupat şi astfel n-aveam timp să m-apuce frica. Ea a apărut abia mai târziu, după ce l-am îngropat, rămânând singur. În prima zi, trebuie să fi urcat şi să fi coborât creasta de zece ori, despachetând mâncarea şi dând jos desagile de pe măgar, apoi cărându-le până unde zăcea rănitul.

Mi-am dezmembrat şevaletul şi am folosit lemnul pentru atele, ca să-i imobilizez braţul şi piciorul. Am construit un mic adăpost, dintr-o pătură şi un trepied, ca să-i protejez faţa de soare. M-am îngrijit de cal şi de măgar. Mi-am rupt fâşii din haine şi l-am bandajat. Am aprins focul, am pregătit de mâncare, am făcut tot ce trebuia. Vina mă întărea, îmi era imposibil să nu mă învinovăţesc pentru toate cele întâmplate, dar până şi asta era o consolare. Era un sentiment omenesc, un semn că existam încă pe lume. După ce a murit Byrne, n-am mai avut la ce mă gândi şi mi s-a făcut frică de golul acela imens, aproape că m-am speriat de moarte.

Ştiam că nu mai e nicio speranţă, am ştiut-o din prima clipă, dar m-am tot amăgit cu gândul că Byrne va supravieţui. Nu şi-a recăpătat cunoştinţa, dar din când în când începea să mormăie, aşa cum fac oamenii când vorbesc în somn. Era un delir de cuvinte de neînţeles, sunete care nu mai apucau să devină cuvinte, însă de fiecare dată când se întâmpla, speram că are să-şi revină. Parcă ne despărţea un văl invizibil, o membrană transparentă care-l închidea în lumea lui. Am încercat să-l încurajez prin ton, îi vorbeam tot timpul, îi cântam, rugându-mă ca măcar un sunet să ajungă la el şi să-l trezească. Dar n-a avut nici cel mai mic efect. Starea lui se înrăutăţea văzând cu ochii. Nu reuşeam să-l hrănesc, singurul lucru pe care-l puteam face era să-i tamponez buzele cu o cârpă înmuiată în apă, dar asta nu era deajuns, căci apa nu-l hrănea. Încet-încet, vedeam cum îl părăsesc puterile. Rana de la stomac nu mai sângera, dar nu se vindeca bine.

Devenise galbenă-albăstruie, iar furnicile mişunau peste tot pe bandaj. Nimeni nu ar fi putut supravieţui în condiţiile astea.

L-am îngropat chiar acolo, la poalele muntelui. Trec peste detalii. Cum i-am săpat mormântul, cum i-am târât trupul până la margine, cum l-am simțit căzând când l-am împins înăuntru. Cred că îmi pierdusem mințile. Aproape că nu m-a lăsat inima să umplu mormântul cu pământ. Să-l acopăr, să arunc țărână peste fața lui moartă, asta era deja mai mult decât puteam suporta. Am făcut-o cu ochii închişi şi aşa am reuşit să-l îngrop, în cele din urmă, azvârlind lopeți de pământ fără să mai privesc. Nu m-am închinat şi n-am spus rugăciuni după aceea. Să-l fut pe Dumnezeu, mi-am spus, să-l fut pe Dumnezeu, nu-i dau satisfacția asta.

Am înfipt un băț în pământ şi am prins de el o bucată de hârtie. Am scris: Edward Byrne, 1898, liniuță, 1916. Îngropat de prietenul lui, Julian Barber. Apoi m-am pus pe urlat. Aşa s-a întâmplat, Fogg. Eşti primul căruia îi povestesc. M-am pus pe urlat şi m-am lăsat în voia nebuniei.

5

Şi aici ne-am oprit. De îndată ce a pronunțat ultima frază, Effing a făcut o pauză ca să răsufle şi, înainte de a apuca să-şi continue povestea, doamna Hume a intrat în cameră, anunțând că e vremea prânzului. După ororile pe care mi le povestise, m-am gândit că-i va fi greu să-şi revină, dar întreruperea n-a părut să-l afecteze defel.

— Bun! a strigat bătând din palme. Hai la masă. Sunt mort de foame.

Era năucitor cum putea trece atât de repede de la o stare la alta. Câteva minute mai devreme, îi tremura vocea de emoție. Crezusem că e pe punctul de a se prăbuşi, iar acum, deodată, radia de entuziasm şi voie bună.

— Progresăm, băiete, mi-a spus, în timp ce-i împingeam căruțul în sufragerie.

Ăsta n-a fost decât începutul, ceea ce s-ar putea numi prefața. Aşteaptă să mă încălzesc. N-ai auzit încă nimic.

După ce ne-am aşezat la masă, necrologul n-a mai fost pomenit. Prânzul a decurs normal, cu obişnuitul acompaniament de sorbituri şi plescăituri, la fel ca în oricare altă zi. De parcă Effing uitase deja că îşi petrecuse ultimele trei ore vărsându-şi fierea în camera de alături. Am făcut conversație ca de obicei, iar către sfârşitul mesei am recapitulat starea vremii, pregătindu-ne pentru ieşirea de după-amiază. În ritmul ăsta s-au scurs şi următoarele trei sau patru săptămâni.

Dimineața, lucram la necrolog. După-amiaza, mergeam la plimbare. Am umplut mai bine de douăsprezece caiete cu povestirile lui Effing, adăugând cam douăzeci-treizeci de pagini pe zi. Trebuia să scriu foarte repede ca să pot ține pasul cu el şi, uneori, notițele mele erau aproape ilizibile. La un moment dat, l-am întrebat dacă nu putem folosi reportofonul, dar Effing a refuzat. Fără curent electric, mi-a spus, fără maşinării.

— Urăsc zgomotul pe care-l fac chestiile alea infernale. Numai zumzăit şi pârâituri de ți se face rău. Nu vreau să aud decât scârțâitul peniței pe hârtie.

I-am explicat că nu sunt secretară de profesie.

— Nu ştiu să stenografiez, i-am spus, şi nu mi-e întotdeauna uşor să citesc ce-am scris.

— Păi, atunci, dactilografiază cât timp eu lipsesc. Îți dau maşina de scris a lui Pavel. E o veche jucărie frumoasă, i-am cumpărat-o când ne-am întors în America, în ’39. O Underwood. Nu se mai fabrică aşa ceva. Trebuie să cântărească vreo trei tone jumate.

În aceeaşi noapte am scos-o din fundul dulapului din camera mea şi am aşezat-o pe măsuță. De atunci, am

început să-mi petrec câteva ore pe seară transcriind notițele luate dimineața. Era o muncă monotonă, dar cuvintele lui Effing îmi erau încă proaspete în minte şi astfel n-am pierdut prea mult din ce-mi povestise.

După ce a murit Byrne, mi-a spus, s-a lăsat pradă disperării. A avut o tentativă, nu prea încrezătoare, de a traversa canionul, dar curând s-a pierdut într-un labirint de obstacole: vârfuri, prăpăstii, dealuri abrupte, imposibil de escaladat.

Calul s-a prăpădit în ziua următoare, dar, în absența lemnului de foc, carnea lui era aproape necomestibilă. Pelinul nu ardea. Scotea fum şi împroşca scântei, dar nu lua foc. Ca să-şi astâmpere foamea, Effing tăia felii subțiri de carne de pe cadavrul calului şi le pârlea cu chibriturile. I-a fost deajuns pentru o masă, dar, după ce s-au terminat chibriturile, a abandonat animalul, refuzând să mănânce carnea crudă, cum era. În acel moment, Effing era convins că avea s-o sfârşească. S-a mai împleticit o vreme printre stânci, trăgând după el ultimul măgar care supraviețuise, dar la fiecare pas era chinuit de gândul că se îndepărta din ce în ce mai mult de singura lui şansă de salvare. Instrumentele de lucru erau încă intacte şi avea suficientă mâncare şi apă pentru două zile. Însă nu mai conta.

Chiar dacă supraviețuia, îşi dădea seama că pentru el totul se terminase. Moartea lui Byrne îl adusese aici şi nu vedea cum ar fi putut să dea cu ochii de cei de acasă. Ruşinea l-ar fi copleşit: întrebările, acuzele, umilința. Ar fi fost mai bine ca toți să creadă că murise şi el, pentru că astfel măcar onoarea i-ar fi fost salvată şi nimeni n-ar fi aflat de cât de slab şi de iresponsabil fusese. Atunci a dispărut Julian Barber: acolo, în deşert, înconjurat de stânci şi sub lumina orbitoare, şi-a găsit pur şi simplu singur sfârşitul. La acea vreme, nu i s-a părut o decizie atât de drastică. Fără îndoială că avea să moară şi, chiar dacă nu murea, oricum

avea să dispară de pe fața pământului. Nimeni nu avea să afle vreun amănunt despre ce i se întâmplase.

Effing mi-a povestit că înnebunise, dar nu ştiam dacă fusese într-adevăr aşa.

După moartea lui Byrne, mi-a mărturisit că a urlat aproape încontinuu timp de trei zile, mânjindu-se pe față cu sângele care îi picura din palmele zgâriate de stânci, însă, date fiind împrejurările, reacția lui nu mi s-a părut neobişnuită. Îmi luasem porția de urlat în timpul furtunii din Central Park, iar situația mea fusese cu mult mai puțin disperată decât a lui. Când un om simte că a ajuns la capătul puterilor, e firesc să vrea să zbiere. Aerul îi umflă plămânii şi nu mai poate respira decât dacă-l elimină, decât dacă-l dă afară urlând din rărunchi. Altfel, se va îneca cu propria respirație, însuşi cerul îl va sufoca.

În dimineața celei de-a patra zile, cu mâncarea pe terminate şi cu mai puțin de un pahar de apă în ploscă, Effing a zărit ceva ce semăna cu o peşteră, în vârful unei stânci din apropiere. Acolo s-ar putea duce să moară în pace, şi-a spus. Ferit de soare şi departe din calea vulturilor: un loc atât de sălbatic, încât n-ar fi fost găsit niciodată. Făcându-şi curaj, a început greoi să urce. I-a luat aproape două ore să ajungă, iar când a găsit peştera, se afla la capătul puterilor, abia se mai putea ține pe picioare. Peştera era mult mai mare decât îi păruse privind-o de jos, iar Effing a fost uimit să descopere că nu trebuia să se lase pe vine ca să poată pătrunde. A îndepărtat crengile şi rădăcinile care blocau intrarea şi a păşit înăuntru. Spre marea lui surpriză, peştera nu era goală. Lungă de vreo şase metri, conținea mai multe piese de mobilier: o masă, patru scaune, un dulap, o sobă mică hârbuită.

După toate aparențele, era o casă. Obiectele păreau îngrijite şi totul în cameră era frumos aranjat, aşezat la-ndemână ca într-un cămin. Effing a aprins lumânarea de pe

masă şi a cercetat întreaga încăpere, explorând şi colțurile întunecoase unde nu ajungea lumina. Mergând de-a lungul peretelui din stânga, a dat peste un pat, iar în pat se afla un bărbat. Effing a presupus că doarme, dar când a tuşit ca să-şi anunțe prezența şi nu a primit niciun răspuns, s-a aplecat şi a luminat chipul străinului cu lumânarea. Atunci şi-a dat seama că omul murise. Nu doar că murise, ci că fusese asasinat. Acolo unde ar fi trebuit să se afle ochiul drept era o mare gaură de glonț. Ochiul stâng se holba inexpresiv în gol, iar perna de sub cap era împroşcată de sânge.

Lăsând cadavrul, Effing s-a întors la dulap, descoperind că e plin de mâncare.

Tot felul de conserve, cărnuri afumate şi sărate, făină şi tot ce trebuia pentru gătit – destul cât să ajungă un an de zile. Şi-a făcut îndată ceva de mâncare, devorând o jumătate de franzelă şi două cutii de fasole. Odată foamea potolită, s-a apucat să ticluiască un plan ca să scape de cadavrul bărbatului. Planul îl avea deja schițat în minte. Nu-i rămânea decât să-l pună în aplicare. Mortul trebuie să fi fost vreun pustnic, s-a gândit Effing, care trăia singur în munți, iar dacă într-adevăr aşa stăteau lucrurile, asta însemna că nu multă lume ştia de micul lui refugiu în sânul naturii. Din dovezile pe care reuşise să le pună cap la cap (carnea nu era încă descompusă, cadavrul nu mirosea, pâinea încă nu mucegăise), reieşea că asasinatul fusese comis destul de recent, probabil cu câteva ore în urmă – ceea ce însemna că unicul om care ştia că pustnicul murise era cel care-l omorâse. Nimic nu-l împiedica să ia locul pustnicului, s-a gândit Effing. Erau cam de aceeaşi vârstă, de aceeaşi statură, aveau cam aceeaşi culoare de păr – şaten-deschis. Putea foarte bine să-şi lase barbă şi să poarte hainele mortului. Avea să adopte felul de viață al pustnicului, să trăiască în locul lui, ca şi cum ar fi luat în

posesie sufletul acelui om. Dacă se pomenea cu vreo vizită, avea să se dea pur şi simplu drept altcineva şi să vadă cât ține figura. Avea o puşcă pentru autoapărare, dacă ceva nu mergea bine, dar s-a gândit că norocul e oricum de partea lui, de vreme ce nu părea probabil ca pustnicul să aibă prea mulți vizitatori.

După ce a dezbrăcat cadavrul, l-a scos din peşteră şi l-a târât până în spatele stâncii. Acolo i s-a înfățişat o privelişte incredibilă: o mică oază, la vreo zece, cincisprezece metri sub nivelul peşterii, o zonă luxuriantă cu doi arbori uriaşi de bumbac, un pârâu nesecat şi tufe nenumărate, ale căror nume îi erau necunoscute. Era o insulă de vitalitate în miniatură, în mijlocul unei pustietăți copleşitoare. În timp ce-l îngropa pe sihastru în pământul moale de lângă pârâu, şi-a dat seama că totul devenise posibil pentru el în locul ăsta. Avea mâncare şi apă; avea o casă; îşi găsise o nouă identitate, o viață nouă şi cu totul neaşteptată.

Răsturnarea de situație îi părea aproape de neînțeles. Cu doar o oră în urmă, era pregătit să moară. Acum însă fremăta de bucurie, neputând să se oprească din râs în timp ce arunca lopată după lopată cu pământ peste chipul mortului.

Au trecut lunile. La început, Effing era mult prea uluit de norocul lui ca să mai dea vreo atenție lucrurilor din jur. Mânca şi dormea, iar când soarele nu bătea prea tare, se aşeza pe stânci, afară, contemplând şopârlele colorate care i se strecurau printre picioare. Priveliştea de pe culme era intimidantă, cuprinzând distanțe nemăsurate de pământ întins, dar el nu-şi arunca privirea asupra ei prea des, alegea mai degrabă să-şi concentreze gândurile asupra vecinătății imediate: drumurile la râu cu găleata de apă, adunatul vreascurilor pentru foc, interiorul peşterii. Se săturase de peisaje şi, pentru moment, se mulțumea să ignore panorama. Apoi, dintr-odată, sentimentul de calm l-a

părăsit şi a intrat într-o perioadă de singurătate insuportabilă. Ororile ultimelor luni l-au împresurat, iar pe parcursul următoarelor săptămâni a fost foarte aproape de a se sinucide.

Mintea îi era frământată de fantasme şi de spaime şi nu o dată îşi închipuise că e deja mort, că murise în clipa când păşise în peşteră, iar acum era prizonierul unei vieți de apoi diavoleşti. Într-o zi, într-un acces de furie, a scos puşca sihastrului şi şi-a omorât măgarul, convins că acesta se metamorfozase în sihastru, într-un spectru al mâniei care se întorsese să-l bântuie cu răgetele lui prevestitoare de nenorociri. Măgarul ştia adevărul, aşa că nu avea de ales decât să elimine acest martor al propriei nimicnicii. După asta a devenit obsedat de identitatea mortului, răscolind măruntaiele peşterii în căutare de indicii, sperând să dea peste un jurnal, un teanc de scrisori, o pagină ruptă dintr-o carte, orice ar fi putut să-i dezvăluie numele sihastrului. Dar nu s-a ales cu nimic, negăsind nici cea mai mică însemnare.

În două săptămâni a început să-şi revină, căpătând un aer ce aducea cu împăcarea de sine. Nimic nu durează la nesfârşit, şi-a spus, şi simplul gând îl consola, îi dădea curajul să continue ce începuse. La un moment dat, proviziile aveau să se epuizeze şi trebuia să se mute. Şi-a dat aproximativ un an, poate ceva mai mult, dacă era econom. Până atunci, ceilalți aveau să-şi piardă speranța că el sau Byrne s-ar mai fi putut întoarce. Se îndoia că Scoresby avea să-i pună vreodată scrisoarea aia la poştă, însă, chiar dacă o făcea, rezultatele ar fi fost, în esență, aceleaşi. Ar fi fost trimisă o trupă în căutarea lor, plătită de Elizabeth şi de tatăl lui Byrne, care ar fi rătăcit în deşert mai multe săptămâni, căutându-i asiduu pe cei dispăruți – în mod cert ar fi existat şi o recompensă –, dar n-ar fi găsit nici urmă de ei. Cel mult, ar fi dat peste mormântul lui Byrne,

ceea ce era puțin probabil. Chiar dacă l-ar fi găsit, asta nu i-ar fi condus la el. Julian Barber dispăruse şi nimeni nu avea să-i mai dea de urmă. Esențial era să reziste până când încetau să-l mai caute. Necrologurile aveau să fie publicate în ziarele newyorkeze, urma să se țină o slujbă simbolică şi cu ea totul se sfârşea. Odată ce se întâmpla asta, era liber să meargă oriunde poftea. Putea deveni orice sau oricine ar fi vrut.

Cu toate astea, ştia că nu e în avantajul lui să grăbească lucrurile. Cu cât stătea mai mult în ascunziş, cu atât avea să călătorească mai în siguranță, când venea vremea să plece. Aşa că s-a apucat să-şi organizeze viața cât se poate de strict, făcând tot ce putea să câştige timp: limitându-se la o masă pe zi, adunând provizii masive de vreascuri pentru iarnă, făcând exerciții fizice. Făcea tot soiul de tabele şi planificări, iar în fiecare seară, înainte de culcare, făcea meticulos socoteala resurselor folosite în timpul zilei, obligându-se să respecte o disciplină riguroasă. La început, îi venea greu să-şi atingă scopurile propuse, adesea cedând ispitei de a mai mânca o felie de pâine sau o farfurie de tocană din conservă, dar efortul în sine părea să merite, îl ajuta să rămână în priză. Era un mod de a-şi testa propriile slăbiciuni, iar pe măsură ce realul şi idealul începeau să se întâlnească, nu putea să nu se gândească la tot ce făcea ca la un triumf personal.

Ştia că nu e decât un joc, dar unul care cerea dăruire totală, iar acel plus de concentrare era tocmai ce-l împiedica să se lase în voia disperării.

La capătul a două sau trei săptămâni din noua şi disciplinata lui viață, a început să simtă din nou pornirea de a picta. Într-o seară, în timp ce stătea cu un creion în mână, scriindu-şi sumarul raport pentru ce făcuse în timpul zilei, s-a apucat brusc să deseneze un mic contur al unui munte pe verso. Până să-şi dea seama ce face, schița era deja

terminată. N-a durat mai mult de jumătate de minut, dar în acel gest neaşteptat, inconştient, a găsit o forță pe care nu o întâlnise în niciuna dintre lucrările sale precedente. În aceeaşi seară, şi-a scos ustensilele şi, până când şi-a epuizat vopselele, a continuat să picteze, ieşind din peşteră dis-de-dimineață, la răsărit, şi petrecând fiecare zi afară. Totul a durat două luni şi jumătate, iar în acest timp a reuşit să termine aproape patruzeci de pânze. Cu siguranță, mi-a mărturisit, a fost cea mai fericită perioadă a vieții lui.

Lucra sub imperativul unei duble constrângeri şi fiecare dintre acestea îl ajuta în felul ei. Întâi de toate, faptul că nimeni nu avea să-i vadă vreodată picturile. Era o concluzie limpede, dar, mai degrabă decât să-l chinuiască cu gândul inutilității, ea părea, dimpotrivă, să-l elibereze. Lucra acum numai pentru el, despovărat de amenințarea părerii celorlalți, şi numai gândul acesta era de ajuns pentru a produce o schimbare fundamentală în maniera lui de a picta. Pentru prima dată în viață, încetase să-şi mai facă griji în privința rezultatelor şi, în consecință, cuvintele „succes" şi „eşec" îşi pierduseră semnificația. Adevărata menire a artei nu e de a crea obiecte frumoase, a descoperit atunci. Arta e o cale de a înțelege, de a pătrunde lumea şi de a-şi găsi un loc în ea, şi orice calități artistice ar fi prezentat o anume pânză, ea era aproape un produs secundar al efortului de a se angaja în această luptă, de a intra în densitatea lucrurilor. S-a dezvățat de regulile cu care se obişnuise, devenind încrezător în peisaj ca într-un partener adevărat, abandonându-şi de bunăvoie intențiile la voia întâmplării, a spontaneității, a tăvălugului de detalii brute. Nu se mai temea de pustiul din jur. Gestul încercării de a-l fixa pe pânză încorporase cumva acest vid, iar acum îi simțea indiferența ca pe ceva ce-i aparține, în aceeaşi măsură în care el însuşi aparținea puterii colosale a spațiului. Pânzele acestea erau crude, aşa îşi spunea, pline

de culori violente şi de răbufniri stranii, nepremeditate de energie, un vârtej de forme şi lumină. Habar n-avea dacă erau urâte sau frumoase, dar asta era poate irelevant.

Erau ale lui şi nu se asemănau cu nici o altă pânză văzută înainte. Cincizeci de ani mai târziu, mi-a spus, şi-o amintea încă pe fiecare în parte.

A doua constrângere era mai subtilă, însă exercita asupra lui o influență chiar mai puternică: în cele din urmă, aveau să i se termine materialele. Îi rămăseseră doar câteva tuburi de vopsea şi câteva pânze, iar atâta vreme cât continua să lucreze, era limpede că aveau să se isprăvească. Din prima clipă, aşadar, sfârşitul putea fi întrezărit. Pe măsură ce picta, simțea cum peisajul dispare treptat, chiar sub ochii lui. Acest detaliu dădea o intensitate aparte fiecărui tablou. Cum termina o nouă pânză, viitorul părea să se resoarbă, atrăgându-l irefutabil, din ce în ce, către momentul când nu avea să mai existe viitor. După o lună şi jumătate de lucru susținut, a ajuns în cele din urmă la ultima pânză. Îi rămăseseră însă mai mult de douăsprezece tuburi de vopsea. Fără să încetinească ritmul, Effing a întors pânzele invers şi a început o nouă serie pe spatele lor. Era o găselniță extraordinară, a spus, iar în următoarele trei săptămâni s-a simțit ca şi când ar fi renăscut. A lucrat la acest al doilea ciclu de peisaje cu şi mai multă dăruire decât la primul, iar după ce a acoperit toate pânzele pe ambele fețe, a început să picteze mobila din peşteră, acoperind febril cu vopsea dulapul, masa şi scaunele de lemn, apoi, după ce a terminat şi aceste suprafețe, a scurs ultimele picături de vopsea din tuburile presate şi s-a apucat să picteze pe peretele dinspre sud, schițând conturul unei picturi rupestre panoramice. Ar fi fost capodopera lui, a spus Effing, dacă nu i s-ar fi terminat culorile pe la jumătatea lucrării.

Apoi s-a făcut iarnă. Mai avea câteva caiete şi o cutie de creioane, dar, decât să treacă de la pictură la desen, a lăsat-o mai moale în cele câteva luni de ger şi s-a aplecat asupra scrisului. Într-un caiet şi-a notat gândurile şi observațiile, încercând să facă în cuvinte ceea ce făcuse în imagini, iar în altul a continuat să facă însemnările zilnice, ținând evidența strictă a consumului propriu: cât mâncase, câtă hrană mai avea, câte lumânări arsese, câte lumânări erau încă intacte. În ianuarie, a nins zilnic timp de o săptămână, iar Effing se bucura să vadă albul zăpezii căzând pe stâncile roşietice, transfigurând peisajul care-i devenise atât de familiar. După-amiaza ieşea soarele şi topea zăpada, lăsând în urmă petice albe prizărite, care creau un efect pestriț, încântător, iar când bătea vântul, ridica particulele albe, prăfoase în aer, învârtejindu-le în aer în dansuri fulgurante, sălbatice. Effing admira toate astea ore în şir, fără să obosească. Viața lui căpătase o asemenea lentoare, încât cele mai mici schimbări îi deveniseră vizibile. După ce i s-au terminat vopselele, a trecut printr-o perioadă de recluziune, de angoasă, apoi însă a descoperit că scrisul poate servi ca un substitut tolerabil al picturii. Până la mijlocul lui februarie îşi umpluse deja toate caietele, până la ultima pagină. Contrar aşteptărilor sale, asta nu l-a descurajat.

Se afundase atât de adânc în propria singurătate, încât nu mai avea nevoie de nimic altceva. I se părea aproape de neînchipuit, dar, încetul cu încetul, lumea îi devenise suficientă.

La sfârşitul lui martie, a primit în sfârşit primul vizitator. S-a nimerit ca Effing să se afle în vârful stâncii de deasupra peşterii când şi-a făcut apariția străinul, jos, la poale, iar asta i-a permis să-i urmărească traseul, privind timp de aproape o oră cum silueta măruntă se cățăra domol spre culme. Când a ajuns în vârf, Effing îl aştepta pregătit, cu puşca în mână. Repetase scena asta de o mie de ori, dar

acum, că se afla în fața faptului împlinit, era şocat să descopere cât de tare se teme. Nu avea să dureze mai mult de treizeci de secunde până când situația se clarifica: dacă omul îl cunoscuse sau nu pe pustnic, iar dacă da, putea oare Effing, deghizat în hainele acestuia, să-l păcălească, dându-se drept celălalt?

Dacă se întâmpla ca bărbatul să fie chiar asasinul, atunci deghizarea se dovedea inutilă. La fel şi dacă era un membru al expediției care-l căuta, un ultim suflet neştiutor, visând încă la răscumpărare. Totul avea să se clarifice în câteva clipe, dar înainte de asta, lui Effing nu-i rămânea decât să se aştepte la ce era mai rău.

Îşi dădea seama că, pe lângă celelalte păcate ale lui, se prea putea să devină şi criminal.

Primul lucru pe care l-a remarcat în privința bărbatului a fost că era masiv, apoi imediat şi-a dat seama cât de straniu era îmbrăcat. Straiele lui fuseseră încropite, se pare, dintr-o mulțime de petice – un pătrat de stofă roşie strălucitoare ici, un dreptunghi albastru cu pătrățele albe colo, o bucată de lână într-un loc, jeans în altul –, iar costumul ăsta îi dădea un aspect caraghios de clovn, de parcă tocmai ar fi fugit din trupa unui circ ambulant. În locul unei pălării cowboy, cu boruri largi, purta un melon ponosit cu pană albă. Părul negru, drept, îi atârna până la umeri şi, pe măsură ce se apropia, Effing a văzut că partea stângă a feței bărbatului era diformă, brăzdată de o cicatrice lungă, în zigzag, ce-i traversa obrazul până la buza de jos. Effing a presupus că e indian, dar în acele împrejurări nici nu mai conta. Era o fantomă, un bufon de coşmar întrupat din stânci. Omul gemea ostenit, târându-se cu greu către culme şi, odată ajuns, i-a zâmbit lui Effing. Se afla la doar trei sau patru metri depărtare. Effing şi-a ridicat puşca ochindu-l, însă bărbatul s-a arătat mai curând încurcat decât înspăimântat.

— Hei, Tom, a spus cu o voce tărăgănată, de cretin. Nu ştii cine sunt? Vechiul tău prieten, George. Hai, nu te mai preface!

Effing a ezitat o clipă, după care a luat puşca de la ochi, ținând încă degetul pe trăgaci.

— George, a îngânat, vorbind în şoaptă, ca să nu-l trădeze vocea.

— Am fost închis toată iarna, i-a spus bărbatul. De-aia n-am venit să te văd.

A făcut câțiva paşi spre Effing, până când a ajuns suficient de aproape încât să dea mâna cu el. Effing şi-a mutat puşca în mâna stângă, întinzându-i dreapta.

Indianul l-a privit cercetător în ochi o clipă, dar apoi pericolul a trecut.

— Arăți bine, Tom, a spus. Chiar neaşteptat.

— Mulțam, a răspuns Effing. Şi tu arăți bine.

Bărbatul a izbucnit în râs, cuprins de o încântare tâmpă, iar în acel moment Effing a ştiut că va scăpa basma curată. Se purta ca şi când i-ar fi spus cea mai hazlie poantă a secolului, iar dacă atâta lucru putea avea un asemenea efect, nu era greu să continue simulacrul. A fost surprinzător, de fapt, cât de lin a decurs totul. Asemănarea lui Effing cu pustnicul nu era decât aproximativă, dar părea că forța autosugestiei era suficient de mare, încât să transforme orice evidență fizică în ceva ce nu era. Indianul urcase cu gândul că are să-l găsească pe Tom, pustnicul, iar pentru că îi era de neconceput ca un om care răspunde la numele de Tom să fie oricine altcineva decât Tom cel pe care îl căuta, distorsionase în grabă faptele pentru a le face să se potrivească propriilor aşteptări, convingându-se că orice diferență dintre cei doi Tom e din cauza memoriei lui proaste. Nu conta, desigur, că omul era un tăntălău. Poate că ştiuse tot timpul că Effing nu e adevăratul Tom. Se cățărase până la peşteră în căutarea unei tovărăşii de câteva

ore şi, de vreme ce primise lucrul dorit, nu avea de gând să-l ia la întrebări pe cel care i-l oferise. La urma urmei, îi era probabil absolut indiferent dacă dăduse ochii cu adevăratul Tom sau nu.

Şi-au petrecut după-amiaza împreună, stând în peşteră şi trăgând din ţigară.

George adusese cu el o punguţă de tutun, darul pe care obişnuia să i-l facă pustnicului, iar Effing a fumat ţigară de la ţigară ca într-un delir. I se părea ciudat să stea lângă o altă fiinţă omenească, după atâtea luni de izolare, iar în timpul primei ore i-a fost greu chiar şi să-i vorbească. Îşi pierduse obişnuinţa vorbirii, iar limba nu-l mai slujea ca altădată. I se părea stângace, ca un şarpe care se zvârcoleşte şi nu-i mai ascultă comenzile. Din fericire, Tom cel autentic nu fusese cine ştie ce vorbăreţ, iar indianul nu părea să aştepte mai mult decât un mormăit scurt, din când în când. George se simţea în chip vădit foarte bine, iar la fiecare trei sau patru propoziţii dădea capul pe spate şi râdea. De fiecare dată când râdea, îşi pierdea şirul gândurilor şi aborda un nou subiect, care pe Effing îl băga în ceaţă. O istorie despre rezervaţia Navaho se transforma brusc într-o poveste despre nişte beţivi care se luaseră la harţă într-un bar, care mai apoi se preschimba în descrierea unui jaf de cale ferată. Din câte a reuşit să înţeleagă Effing, tovarăşul lui era George Gură-Hâdă. Aşa îl strigau oamenii, în orice caz, dar uriaşului nu părea să-i pese. Dimpotrivă, lăsa impresia că e mai curând bucuros că i se dăduse o poreclă care era a lui şi numai a lui, ca o decoraţie.

Effing nu mai întâlnise niciun om în a cărui fire să se îmbine astfel blândeţea şi imbecilitatea şi a făcut tot ce i-a stat în putinţă să-l asculte atent, să dea din cap atunci când trebuia. O dată sau de două ori, a fost chiar tentat să-l întrebe pe George dacă auzise ceva de vreo expediţie de salvare, dar de fiecare dată a reuşit să-şi înăbuşe impulsul.

Odată cu lăsarea serii, Effing a putut să pună cap la cap câteva date despre adevăratul Tom. Frazele împleticite, neterminate ale lui George Gură-Hâdă se învârteau în cerc, intersectându-se în suficient de multe puncte pentru a căpăta structura unei poveşti ample şi unitare. Anumite incidente se repetau, alte pasaje, cruciale, erau omise, evenimente petrecute la început rămâneau nedezvăluite până la final, dar în cele din urmă Effing a reuşit să adune suficiente date încât să tragă concluzia că sihastrul fusese implicat în cine ştie ce nelegiuiri împreună cu o bandă de răufăcători cunoscuţi drept fraţii Gresham. Nu putea fi sigur că sihastrul participase într-adevăr la acţiune sau doar le oferise tâlharilor peştera drept ascunzătoare, dar într-un fel sau altul povestea lui George părea să explice crima, ca să nu mai amintim de proviziile găsite acolo în prima zi. De teamă să nu se dea de gol, Effing nu a cerut prea multe detalii, dar în cele spuse de indian reieşea, se pare, că fraţii Gresham aveau să se înapoieze în curând, poate chiar până la sfârşitul primăverii. George era mult prea distrat ca să-şi amintească unde se afla banda acum şi se tot sălta din scaun, plimbându-se prin peşteră, cercetând picturile şi dând din cap în semn de admiraţie. Habar n-avusese că Tom ştia să picteze, a spus, repetând remarca de câteva zeci de ori în cursul după-amiezii. Erau cele mai frumoase lucruri pe care le văzuse, cele mai frumoase din lume. Dacă se purta bine, a zis, poate că Tom l-ar fi învăţat şi pe el într-o bună zi, iar Effing l-a privit în ochi şi i-a spus că da, poate într-o zi o să-i arate. Effing se cam amăra că-i văzuse altcineva picturile, dar în acelaşi timp se bucura de răspunsul atât de entuziast, realizând că era probabil singura reacţie la picturile lui pe care avea s-o primească vreodată.

După vizita lui George Gură-Hâdă, nimic n-a mai fost ca înainte. Effing se străduise în ultimele şapte luni să înveţe

să fie singur, luptându-se să-şi transforme singurătatea în ceva substanțial, într-o fortăreață absolută care să-i traseze precis granițele vieții, dar acum, că intrase cineva în peştera lui, înțelegea cât de artificială e întreaga situație. Oamenii ştiau unde să-l găsească, iar acum, că lucrul ăsta se întâmplase, nu avea niciun motiv să creadă că nu va fi găsit din nou. Trebuia să fie mereu în gardă, pândind orice intrus, iar tensiunea aceasta permanentă îşi spunea cuvântul, devorându-l pe dinăuntru până când avea să-i distrugă armonia micului univers. Nu putea face nimic în privința asta. Se vedea silit să-şi petreacă zilele într-o aşteptare încordată, pregătindu-se pentru ceea ce urma. La început se aştepta ca George să revină, dar, pe măsură ce treceau săptămânile şi omul lui întârzia să apară, şi-a îndreptat atenția către frații Gresham. Ar fi fost logic să depună armele în acel moment, să-şi strângă lucrurile şi să părăsească peştera pentru totdeauna, dar ceva din el rezista tentației de a ceda atât de uşor. Ştia că e o nebunie să rămână, un gest fără noimă care, aproape sigur, avea să-l ucidă, dar peştera era singurul lucru pentru care mai putea să lupte şi nu-l lăsa inima să o abandoneze.

Era crucial să nu-i lase să-l surprindă. Dacă intrau peste el în timp ce dormea, probabil că n-ar fi avut nicio şansă, l-ar fi omorât chiar înainte să se dea jos din pat. O făcuseră deja o dată şi era un fleac pentru ei s-o facă din nou. Pe de altă parte, dacă ar fi închipuit un fel de alarmă care să-l avertizeze când se apropiau, probabil că oricum asta nu i-ar fi dat decât un avantaj de câteva clipe. Suficient cât să se trezească şi să pună mâna pe puşcă, poate, însă, dacă cei trei frați ar fi intrat deodată, tot n-ar fi avut nicio şansă. Ar mai fi putut câştiga timp dacă se baricada în interiorul peşterii, blocând intrarea cu pietre şi crengi, dar asta ar fi însemnat să renunțe la singurul avantaj pe care îl avea asupra atacatorilor: faptul că ei nu ştiau de existența lui. De

îndată ce ar fi văzut intrarea baricadată, şi-ar fi dat seama că se află cineva în peşteră şi ar fi acționat pe măsură. Effing şi-a petrecut aproape toate orele de trezie gândindu-se la aceste neajunsuri, analizând felurite strategii pe care le avea la îndemână, încercând să încropească un plan care să nu ducă la sinucidere. În cele din urmă, a renunțat să mai doarmă în peşteră, aşezându-şi păturile şi perna pe o creastă aflată pe la jumătatea celuilalt versant. George Gură-Hâdă îi vorbise despre pasiunea fraților Gresham pentru whisky, iar Effing s-a gândit că ar fi fost normal ca ei să se apuce de băut de îndată ce se instalau în peşteră. S-ar fi plictisit acolo, în deşert, şi, dacă apucau să se îmbete, alcoolul s-ar fi dovedit cel mai prețios aliat al său. A făcut tot ce i-a stat în putință ca să şteargă orice urmă a viețuirii lui în peşteră, depozitându-şi picturile şi caietele în colțul cel mai întunecos şi renunțând la sobă. Nu avea ce face în privința picturilor de pe pereți şi mobilă, dar măcar dacă soba ar fi fost rece când aveau să sosească frații Gresham ar fi putut presupune că acela care le făcuse spălase putina. Nu era deloc sigur că aveau să gândească astfel, dar Effing nu ştia nici un alt fel de a ieşi din impas. Trebuia să-i convingă de faptul că cineva locuise acolo, căci, dacă peştera ar fi arătat ca şi când ar fi fost părăsită de la ultima lor vizită din vara trecută, nimic nu ar fi putut explica lipsa cadavrului sihastrului. Frații Gresham s-ar fi mirat, dar, odată ce şi-ar fi dat seama că în peşteră locuise altcineva, probabil că ar fi încetat să-şi mai pună întrebări. Cel puțin asta spera Effing. Date fiind milioanele de detalii imprevizibile ale împrejurării, nu îşi permitea să spere la mai mult.

A mai trecut o lună de infern şi, în cele din urmă, au venit. Era sfârşit de mai, la mai bine de un an de când plecase cu Byrne de la New York. Frații Gresham au sosit călare la amiază, vestindu-şi apropierea prin tot felul de

zgomote purtate de ecou: glasuri hotărâte, râsete, frânturi de cântec deocheat. Effing avea timp destul să se pregătească, dar inima deja i-o luase razna. În ciuda eforturilor pe care le făcea să se calmeze, a realizat că trebuia să pună capăt mascaradei chiar în noaptea aceea. Nu mai putea suporta.

S-a lăsat pe vine pe marginea îngustă din spatele peşterii, aşteptând momentul oportun, pe când se lăsa întunericul. I-a auzit pe fraţi apropiindu-se, a ascultat câteva vorbe împrăştiate despre lucruri pe care nu le înțelegea, iar în cele din urmă l-a auzit pe unul dintre ei spunând: „Cred că va trebui să aerisim după ce scăpăm de bătrânul Tom". Ceilalți doi au râs şi, imediat după aceea, vocile au încetat. Asta însemna că pătrunseseră în peşteră. După jumătate de oră, țeava de tinichea ieşită prin acoperiş a început să scoată fum şi Effing a simțit miros de carne gătită. În următoarele două ore, nu s-a întâmplat nimic. A auzit caii sforăind şi izbind cu copitele în pământul din fața peşterii şi, încetul cu încetul, seara de un albastru-închis s-a preschimbat în noapte neagră. Nu era lună în noaptea aia, iar cerul strălucea, încărcat de stele. Din când în când, auzea frânturi de râsete înfundate şi atât. Apoi, unul câte unul, fraţii Gresham au început să iasă periodic din peşteră ca să se pişe pe stânci. Effing spera că asta trebuie să însemne că ceilalţi se află înăuntru, jucând cărți şi îmbătându-se ca porcii, dar nu putea fi sigur. A decis să aştepte până când ultimul îşi golea vezica, după care le mai dădea cam o oră şi jumătate. Între timp poate adormeau şi nimeni nu-l mai simțea intrând în peşteră. Nu ştia însă cum avea să se folosească de puşcă doar cu o mână. Dacă înăuntru era întuneric, trebuia să țină şi lumânarea ca să-şi vadă mai bine ținta, iar el nu încercase niciodată să tragă cu o singură mână. Avea o puşcă Winchester cu repetiție, care trebuia încărcată după fiecare foc, iar el nu încărcase arma

decât cu mâna stângă până atunci. Putea ține lumânarea în gură, desigur, însă era periculos ca focul să-i ajungă atât de aproape de ochi, ca să nu mai vorbim de ce s-ar fi putut întâmpla dacă flacăra i-ar fi atins barba. S-a hotărât că avea să țină lumânarea ca pe un trabuc, strângând-o între arătător şi degetul mijlociu ale mâinii stângi, sperând că celelalte trei degete erau suficiente ca să încarce arma. Dacă îşi proptea patul puştii în stomac în loc de umăr, poate că reuşea să o încarce suficient de repede cu mâna dreaptă, după ce apăsa pe trăgaci. Din nou, nu putea fi sigur de nimic. Erau nişte calcule disperate, făcute în ultimul moment şi, stând acolo în întuneric, şi-a blestemat nebăgarea de seamă, minunându-se de propria prostie.

S-a dovedit însă că n-avea de ce să-şi facă griji din pricina luminii. Când s-a târât din ascunzătoare până la intrarea în peşteră, a descoperit că înăuntru ardea o lumânare. S-a oprit chiar în față, ținându-şi respirația, atent la orice zgomot, gata să se repeadă înapoi în caz că-i găsea treji pe frații Gresham. După câteva clipe, a auzit ceva ce aducea a sforăit, urmat însă de câteva zgomote ce păreau să vină de lângă masă: un oftat, tăcere, apoi un poc înfundat, ca şi cum un pahar ar fi fost trântit pe masă. Cel puțin unul era încă treaz, s-a gândit, dar cum să se asigure că e numai unul? Apoi a auzit pe cineva amestecând un pachet de cărți, şapte foşnete scurte şi iar pauză. Apoi şase şi pauză. Apoi cinci. Patru, trei, două, una. Solitaire, s-a gândit Effing, fără îndoială juca solitaire. Unul era încă treaz, iar ceilalți doi adormiseră. Asta trebuia să fie, altfel ar fi vorbit între ei. Dar nu se auzea nimic, ceea ce nu putea să însemne decât că respectivul nu avea cu cine să vorbească.

Effing a ridicat arma în poziție de tragere şi a păşit la intrarea în peşteră. Nu era greu să țină lumânarea în mâna stângă, şi-a dat imediat seama; se panicase degeaba.

Bărbatul de la masă a ridicat brusc capul la apariția lui Effing, apoi a înțepenit, privindu-l îngrozit.

— Iisuse Hristoase, a şoptit omul, parcă erai mort, să-mi bag!

— Mă tem că e invers, a replicat Effing. Tu eşti mort, nu eu.

A apăsat pe trăgaci şi, o clipă mai târziu, omul s-a lăsat să cadă pe scaun, urlând pe când glonțul îi pătrundea în piept, apoi, brusc, n-a mai scos niciun sunet.

Effing a reîncărcat arma şi a îndreptat-o spre cel de-al doilea frate, care se grăbea să iasă din aşternutul lui de pe podea. L-a ucis tot dintr-un singur foc, lovindu-l drept în față cu un glonț care i-a smuls partea din spate a capului, împroşcând în jur creieri şi oase sfărâmate. Nu la fel de uşor s-au petrecut lucrurile cu cel de-al treilea Gresham. Acesta stătea întins în pat, în fundul peşterii şi, până să apuce Effing să termine cu primii doi, el înşfăcase deja arma şi se pregătea să tragă.

Glonțul i-a trecut lui Effing pe lângă cap şi a ricoşat în soba de fier din spate. El şi-a încărcat puşca şi a sărit să se adăpostească în spatele mesei, la stânga, stingând din greşeală ambele lumânări. În peşteră s-a lăsat bezna, iar bărbatul din fund a început să suspine isteric, bâiguind ceva de neînțeles despre pustnicul mort şi trăgând ca un apucat în direcția fantomei. Effing ştia pe dinafară toate colțurile peşterii şi, chiar pe întuneric, şi-a dat seama de poziția exactă a bărbatului. A numărat şase împuşcături, conştient că istericul nu avea cum să-şi încarce puşca în beznă, apoi s-a ridicat şi s-a îndreptat spre pat. A apăsat pe trăgaci, l-a auzit pe bărbat urlând străpuns de glonț, după care a încărcat şi a tras din nou. În peşteră s-a lăsat liniştea. Effing a tras în piept mirosul de praf de puşcă ce plutea prin aer şi, deodată, a simțit cum tot trupul începe să-i tremure.

S-a repezit să iasă, împleticindu-se şi, căzând în genunchi, a început să verse.
A adormit chiar acolo, în buza peşterii. Când s-a trezit în dimineața următoare, s-a apucat imediat să se debaraseze de cadavre. A descoperit cu surprindere că nu-l trecea niciun fior de remuşcare, că-i putea privi pe cei trei bărbați ucişi fără nici cea mai mică mustrare de conştiință. I-a târât unul câte unul afară şi apoi în jos, pe stânci, îngropându-i lângă pustnic, sub unul dintre arborii de bumbac. Se făcuse deja după-amiază când a terminat şi cu ultimul cadavru. Epuizat de efort, s-a întors în peşteră ca să mănânce de prânz şi, de cum s-a aşezat la masă, turnându-şi un pahar din whisky-ul fraților Gresham, a zărit sacii de sub pat. Aşa cum s-a exprimat Effing, în acel moment totul s-a schimbat din nou pentru el, întreaga lui viață luând o nouă turnură. Erau, cu totul, şase saci de purtat pe şa şi, deşertându-l pe primul pe masă, a ştiut că răstimpul petrecut în peşteră se sfârşise – aşa, brusc, cu viteza şi aplombul unei cărți care se închide cu zgomot.
Pe masă erau bani şi, cu fiecare sac deşertat, grămada creştea. Când i-a numărat în cele din urmă, doar banii făceau mai mult de douăzeci de mii de dolari.
Laolaltă cu ei, a găsit mai multe ceasuri, brățări şi coliere, iar în ultima desagă se aflau trei teancuri legate de acțiuni la purtător, reprezentând investiții într-o mină de argint din Colorado, ca şi în companiile Westinghouse şi Ford Motors, în valoare de alte zece mii de dolari. Pe vremea aia, era o sumă incredibilă, a spus Effing, o avere uriaşă. Dacă era gestionată cum trebuie, îi ajungea o viață întreagă.
Nici nu şi-a pus problema să returneze banii furați, nu s-a gândit nici măcar o clipă să raporteze autorităților întâmplarea. Nu pentru că s-ar fi temut să nu-i fie descoperită adevărata identitate, ci pur şi simplu pentru că dorea să păstreze banii. Dorința a fost atât de puternică,

încât nu s-a oprit nicio clipă să reflecteze la ce făcuse. A luat banii pentru că erau acolo, pentru că, într-un fel, simțea că-i aparțin de drept şi cu asta basta. Problema binelui şi a răului nu avea nimic de-a face cu toată povestea. Omorâse cu sânge rece trei oameni, aşa că depăşise faza politețurilor. Şi, oricum, se îndoia să fi fost mulți care să deplângă moartea fraților Gresham. Dispăruseră şi, în curând, toți aveau să se împace cu absența lor. Lumea avea să se obişnuiască aşa cum se obişnuise să trăiască şi fără Julian Barber.

A petrecut întreaga zi care a urmat pregătindu-se de plecare. A aranjat mobila, a curățat petele de sânge, şi-a depozitat caietele în dulap. Regreta să-şi ia rămas-bun de la picturi, dar nu avea de ales, aşa că le-a pus una lângă alta la piciorul patului şi le-a proptit de perete. A terminat treaba în câteva ore, iar în tot restul dimineții şi al după-amiezii a stat în soarele fierbinte, adunând pietre şi crengi de copac ca să blocheze gura peşterii. Se îndoia că are să se întoarcă vreodată, însă voia cu orice preț să țină locul secret. Era monumentul lui personal, mormântul în care-şi îngropase trecutul şi, ori de câte ori avea să se gândească la el în viitor, voia să fie sigur că se află acolo, aşa cum îl lăsase. Astfel, ar fi continuat să-i servească mereu drept refugiu mental, chiar dacă nu avea să mai ajungă vreodată acolo.

În noaptea aceea a dormit afară, iar în dimineața următoare s-a pregătit de călătorie. A strâns sacii, a adunat mâncarea şi apa, a legat totul de şeile celor trei cai lăsați de frații Gresham. Apoi a pornit, încercând să se gândească la ce avea să facă în continuare.

Ne-a luat mai bine de două săptămâni ca să ajungem în punctul ăsta. Crăciunul trecuse de mult, iar o săptămână mai târziu deceniul se încheiase. Effing nu acorda însă prea multă atenție acestor repere. Gândurile lui erau fixate asupra unei perioade de demult şi se adâncea în propria

poveste cu o grijă inepuizabilă, nelăsând să-i scape nimic, revenind asupra spuselor sale ca să adauge şi celelalte detalii, stăruind asupra celor mai subtile nuanțe într-un efort suprem de a-şi reînvia trecutul. După un timp, am renunțat să mă mai întreb dacă-mi spune sau nu adevărul. Povestea lui căpătase o turnură fantasmagorică în acel moment, iar uneori nu părea să-şi amintească întâmplările concrete ale vieții lui, ci mai degrabă să inventeze o parabolă care să-i explice sensul ascuns. Peştera sihastrului, sacii cu bani, episoadele cu împuşcături de film western... totul era atât de tras de păr şi, cu toate astea, tocmai neverosimilul poveştii era probabil elementul ei cel mai convingător. Nu părea posibil să fi fost scornită de cineva, iar Effing o spunea atât de bine, cu o sinceritate atât de înduioşătoare, încât m- am lăsat purtat de ea, refuzând să mă mai întreb dacă aceste evenimente se petrecuseră sau nu în realitate. Ascultam, îmi notam tot ce spunea, nu-l întrerupeam niciodată. În ciuda dezgustului pe care mi-l inspira uneori, nu puteam să nu-l privesc ca pe un spirit înrudit. Poate că a început de la episodul peşterii. În definitiv, aveam propriile amintiri cu traiul într-o peşteră, iar când mi-a descris singurătatea în care se cufundase atunci, m-a şocat să-l aud povestind aceleaşi lucruri pe care le simțisem şi eu. Povestea mea era la fel de absurdă ca a lui Effing, dar ştiam că, dacă aş fi ales vreodată să i-o povestesc, el ar fi crezut fiecare cuvânt.

Cu fiecare zi, atmosfera din casă devenea tot mai apăsătoare. Afară pândea o vreme feroce – o ploaie rece, străzi acoperite de gheață, vânturi care te sfredeleau –, aşa că, o perioadă, am fost nevoiți să renunțăm la plimbările de după-amiază. Effing a dublat timpul dedicat pregătirii necrologului, retrăgându-se mereu după prânz pentru o scurtă siestă şi apărând în jur de două şi jumătate-trei, gata să continue alte câteva ore. Nu ştiu de unde găsea atâta

energie să continue în ritmul ăsta, dar, lăsând la o parte pauzele mai lungi dintre fraze, vocea nu dădea semne să-l părăsească. Trăiam în vocea aia ca într-o cameră, o cameră fără ferestre care se micşora cu fiecare zi. Effing purta plasturii pe ochi aproape tot timpul şi nu mă mai puteam amăgi cu gândul că între noi exista cine ştie ce legătură. El era singur cu povestea lui, iar eu, singur cu cuvintele pe care le turna în şuvoaie. Aceste cuvinte au umplut treptat fiecare centimetru pătrat din jurul meu, iar în cele din urmă am rămas fără aer din pricina lor. Dacă n-ar fi fost Kitty, probabil că m-aş fi sufocat. După ce terminam de lucrat cu Effing, ne vedeam câteva ore şi căutam să petrec alături de ea cea mai mare parte a nopţii.

De mai multe ori, m-am întors abia a doua zi dimineaţa. Doamna Hume ştia tot, dar dacă Effing a aflat vreodată de ieşirile mele, nu mi-a spus niciun cuvânt.

Singurul lucru care-l interesa era să apar la micul dejun, în fiecare dimineaţă, la opt fix, obligaţie de care m-am achitat mereu cu maximă punctualitate.

După ce a părăsit peştera, mi-a povestit, a călătorit prin deşert timp de câteva zile, ajungând în oraşul Bluff. Din acea clipă, totul a devenit mai uşor. S-a îndreptat spre nord, trecând prin fiecare oraş, şi s-a înapoiat la Salt Lake City înainte de sfârşitul lui iunie, când s-a urcat în tren cu un bilet spre San Francisco.

Ajuns în California, şi-a inventat noul nume, devenind Thomas Effing în prima seară, la hotel, când a semnat în registru la recepţie. Voia ca Thomas să trimită la Moran, mi-a spus, dar în clipa în care a pus stiloul pe hârtie şi-a dat seama că Tom fusese şi numele pustnicului, nume care-i aparţinuse în secret mai bine de un an. A luat această coincidenţă drept un semn bun, ca şi când alegerea ar fi fost inevitabilă. Cât despre numele de familie, a spus, nu trebuia să-mi dea explicaţii.

Îmi zisese deja că Effing e un joc de cuvinte şi, dacă nu cumva înţelesesem greşit, cred că ştiam de unde vine. Scriind numele Thomas, îşi amintise probabil de Toma Necredinciosul. Epitetul făcuse loc altuia, Toma nenorocitul, care, de dragul prescurtării, fusese transformat încă o dată în f-ing[10]. Astfel, a ajuns Thomas Effing, omul care-şi nenorocise viaţa. Dat fiind apetitul lui pentru glume scabroase, mi-am imaginat cât era de încântat de sine.

Încă de la început, am tot aşteptat să ajungă la episodul accidentului. Stâncile din Utah mi se păruseră decorul posibil pentru o astfel de nenorocire, dar cu fiecare zi povestea lui mai avansa puţin şi, cu toate astea, nu amintea nimic despre împrejurările în care fusese mutilat. Călătoria alături de Scoresby şi Byrne, întâlnirea cu George Gură-Hâdă, confruntarea cu fraţii Gresham: trecuse prin toate, rând pe rând, nevătămat. Apoi a sărit la episodul San Francisco şi mă îndoiam că va mai atinge vreodată subiectul cu pricina. A petrecut mai mult de o săptămână explicându-mi ce făcuse cu banii, enumerându-mi investiţiile, afacerile încheiate, riscurile nebuneşti pe care şi le asumase la bursă. În nouă luni, se îmbogăţise din nou, aproape la fel ca înainte: avea o casă pe Russian Hill, cu tot cu servitori, avea o mulţime de femei la dispoziţie, era primit în cele mai selecte cercuri. S-ar fi putut obişnui definitiv cu acest stil de viaţă (de fapt, aceeaşi viaţă de care avusese parte încă din copilărie), dacă nu s-ar fi petrecut un incident anume, la un an de zile după întoarcerea lui. Invitat la o serată, alături de alţi douăzeci de oaspeţi, a întâlnit deodată o figură cunoscută din trecut, un bărbat care-i fusese coleg tatălui său la New York mai bine de zece ani. Alonzo Riddle era bătrân la vremea aceea, dar când i-a fost prezentat lui Effing

[10] În original, fucking Thomas.

şi i-a strâns mâna, nu e nicio urmă de îndoială că acesta l-a recunoscut. Surprins peste măsură, Riddle chiar a lăsat să-i scape că Effing semăna leit cu cineva pe care-l cunoscuse demult. Effing a bagatelizat coincidența, făcând glume despre cum fiecare din noi are o sosie pe undeva, însă Riddle era mult prea uimit ca să renunțe şi a început să le spună lui Effing şi celorlalți invitați povestea dispariției lui Julian Barber. Pentru Effing, a fost un moment oribil şi a petrecut întreaga seară într-o stare de panică, neputând să scape de privirile curioase şi bănuitoare ale lui Riddle.

După acest incident, a înțeles că situația lui era cât se poate de precară. Mai devreme sau mai târziu, avea să dea peste un alt om din trecutul lui şi nu avea nicio garanție că norocul pe care-l avusese cu Riddle se putea repeta. Următorul care-l va recunoaşte va fi şi mai sigur pe sine, mai insistent în acuzații şi, înainte ca Effing să-şi dea seama, totul să se întoarcă împotriva lui. Ca măsură de precauție, a încetat brusc să mai dea petreceri ori să accepte invitații, dar ştia că acest lucru nu-i putea fi de niciun folos pe termen lung. La un moment dat, oamenii aveau să observe că se retrăsese din viața mondenă, ceea ce avea să le ațâțe curiozitatea, să ducă la bârfe şi apoi, inevitabil, la necazuri. Era în noiembrie 1918. Armistițiul fusese semnat şi Effing ştia că zilele lui în America erau numărate. În ciuda acestei certitudini, şi-a dat seama că nu avea ce face. S-a lăsat pradă inerției, incapabil să-şi facă planuri ori să se gândească la posibilitățile ce-i rămâneau deschise. Copleşit de vinovăție, de batjocura adusă propriei vieți, s-a dedat fanteziei nesăbuite de a se întoarce în Long Island la adăpostul unei minciuni uriaşe care să justifice toate cele întâmplate. Planul era cu neputință de îndeplinit, dar Effing se agăța de el ca de un vis al mântuirii, încăpățânându-se să invoce mereu false soluții, una după alta, incapabil să acționeze. Câteva luni în şir, s-a rupt complet de lume,

dormind ziua în camera lui întunecoasă, iar noaptea aventurându-se în Chinatown. În fiecare noapte. Nu-şi dorea niciodată să meargă acolo, dar nu găsea curajul necesar să nu o facă.

Împotriva propriei voințe, s-a apucat să bată bordelurile, bombele unde se fuma opiu şi sălile de pariuri, toate ascunse în labirintul străduțelor înguste. Căuta uitarea, mi-a spus, încercând să se înece într-o degradare vecină cu scârba de sine care îl cuprinsese. Nopțile i s-au transformat într-un abur toxic de țăcănit de ruletă şi fum, de chinezoaice ştirbe şi cu fețe pline de vărsat, de odăi prost aerisite şi greață. Sumele risipite erau de o extravaganță colosală, astfel încât în august îşi cheltuise deja o treime din avere în acest dezmăț. Şi totul ar fi continuat astfel până la final, a spus, până când ar fi ajuns fie să se sinucidă, fie să rămână sărac lipit, dacă soarta nu l-ar fi pedepsit, rupându-l în două. Nu i se putea întâmpla ceva mai violent, mai neaşteptat, însă, în ciuda nefericirii pe care a dezlănțuit-o, adevărul e că doar un dezastru l-ar mai fi putut salva.

Ploua în noaptea aceea, a spus Effing. Petrecuse câteva ore în Chinatown şi se întorcea acasă, împleticindu-se din pricina drogurilor, abia conştient de locul unde se afla. Era trei sau patru dimineața şi începuse să urce panta abruptă care ducea spre casa lui, oprindu-se la fiecare felinar ca să-şi tragă sufletul. Undeva, pe la începutul plimbării, îşi pierduse umbrela, iar când a ajuns în vârful ultimului deal era înmuiat până la piele. Cu ploaia răpăind pe asfalt şi capul înotând în torpoarea opiului, nu l-a auzit pe străin apropiindu-se din spate. În clipa asta înainta greoi pe stradă, iar în clipa următoare parcă se prăvălise peste el o clădire. Habar nu avea ce era – o bâtă, o cărămidă, patul unui revolver, putea fi orice. Nu a simțit decât forța loviturii, o teribilă bufnitură la baza craniului, după care s-a prăbuşit instantaneu pe asfalt. Trebuie să fi fost în stare de

inconştienţă doar câteva clipe, căci următorul lucru de care-şi amintea era că deschisese ochii, simţindu-se stropit cu apă. Aluneca pe deal, prăvălindu-se pe asfaltul umed cu o viteză de necontrolat: cu capul înainte, pe burtă, cu mădularele zbătându-se cumplit în încercarea de a se prinde de ceva care să-l oprească din iureşul căderii. Cu toate sforţările, nu se mai putea opri, nu se putea ridica, nu putea face nimic decât să se rostogolească de parcă ar fi fost o gânganie rănită. La un moment dat, trebuie să-şi fi răsucit trupul astfel încât traiectoria să devină uşor oblică şi, deodată, şi-a dat seama că era pe cale de a fi azvârlit de pe bordură drept în stradă. S-a încordat, pregătindu-se de lovitură, însă ajuns chiar pe margine s-a rotit la optzeci-nouăzeci de grade şi a intrat drept în stâlpul unui felinar, iar coloana i s-a izbit cu toată greutatea de lucrătura din fier forjat. În aceeaşi clipă, a auzit o pocnitură şi a simţit o durere cum nu mai cunoscuse niciodată, atât de grotescă şi de puternică, încât a crezut că-i explodase tot trupul.

Nu mi-a înşiruit amănuntele medicale ale traumatismului. Prognosticul conta şi nu a trecut mult până când medicii au ajuns la un verdict. Îl lăsaseră picioarele şi, indiferent de tratamentul pe care l-ar fi urmat, nu avea să mai meargă vreodată. În mod ciudat, mi-a spus, Effing a primit vestea ca pe o uşurare.

Fusese pedepsit şi, pentru că pedeapsa primită era teribilă, nu mai avea de ce să se pedepsească singur. Îşi plătise crima şi, dintr-odată, era exonerat: vinovăţia dispăruse, la fel şi frica de a fi prins, la fel şi groaza. Dacă accidentul ar fi fost de altă natură, poate că n-ar fi avut acelaşi efect asupra lui, însă de vreme ce nu-l văzuse pe atacator, de vreme ce de la bun început nu cunoştea motivul pentru care fusese atacat, s-a grăbit să interpreteze totul ca pe o răzbunare cosmică. I se administrase o doză din cea mai pură judecată pe care o putea primi; o lovitură brutală

şi anonimă se pogorâse din înaltul cerului şi îl strivise, arbitrar şi fără milă. Nu avusese timp să se apere ori să-şi pledeze cauza. Înainte de a-şi da seama că începuse, procesul era deja încheiat, sentința dată, iar judecătorul părăsise sala.

I-a luat nouă luni să se recupereze (atât cât se mai putea recupera), după care s-a apucat de pregătiri ca să plece din țară. Şi-a vândut casa, şi-a transferat averea într-un cont elvețian şi şi-a cumpărat un paşaport fals pe numele de Thomas Effing, de la un bărbat cu legături printre anarho-sindicalişti. Raidurile lui Palmer erau în toi, sindicaliştii[11] erau linşați, Sacco şi Vanzetti fuseseră arestați, iar majoritatea grupărilor radicale se făcuseră nevăzute. Falsificatorul de paşapoarte era un imigrant ungur care-şi câştiga pâinea într-un subsol aglomerat din cartierul The Mission, iar Effing ținea minte că-i plătise scump documentul.

Omul era în pragul unei căderi nervoase, mi-a spus, şi pentru că-l suspecta pe Effing de a fi fost agent sub acoperire, chitit să-l aresteze după ce-i rezolva treaba, l-a amânat timp de mai multe săptămâni, servindu-i scuze trase de păr la fiecare nou termen. Creştea şi prețul de fiecare dată, dar cum banii erau grija cea mai mică a lui Effing la acea vreme, a pus capăt tergiversărilor anunțându-l că-i va plăti dublul celei mai mari sume pe care i-ar fi cerut-o dacă avea paşaportul gata a doua zi dimineața la ora nouă. Ungurului i s-a părut mult prea tentant ca să nu-şi asume riscul – suma depăşea acum opt sute de dolari –, iar când Effing i-a înmânat banii în dimineața următoare, fără să-l aresteze, anarhistul a clacat în cele din urmă, plângând

---

[11] Wooblies (engl.), termen referitor la membri ai sindicatului internațional Industrial Workers of the World, fondat în Chicago la începutul secolului trecut.

isteric şi sărutându-i mâna recunoscător. A fost ultima întâlnire avută cu un american timp de douăzeci de ani, iar amintirea acelui om zdrobit nu l-a părăsit niciodată. Întreaga țară se dusese de râpă, se gândea, şi astfel a putut să-şi ia rămas-bun fără regrete.

În septembrie 1920, s-a îmbarcat pe S.S. Descartes şi a plecat spre Franța, prin Canalul Panama. Nu avea vreun motiv anume de a merge în Franța, însă nici vreun motiv întemeiat de a nu merge. O vreme, s-a gândit să se mute într-o colonie liniştită, poate în America Centrală ori pe o insulă din Pacific, dar gândul de a-şi petrece restul vieții într-o junglă, chiar şi aşa, ca un mic rege printre nativii inocenți şi adoratori, nu-i stârnea imaginația. Nu căuta paradisul, ci voia pur şi simplu o țară în care să nu se plictisească. Anglia nici măcar nu era în cărți (îi găsea pe englezi demni de dispreț) şi, deşi francezii nu erau cu nimic mai buni, avea amintiri frumoase legate de anul petrecut la Paris, în tinerețe. Şi Italia îl atrăgea, dar faptul că franceza era singura limbă străină pe care o vorbea fluent a înclinat talerul către Franța. Măcar acolo avea să mănânce bine şi să bea vinuri de calitate. Era adevărat că la Paris se putea întâlni cu prietenii artişti de la New York, dar perspectiva aceasta nu-l mai înspăimânta. Accidentul schimbase totul.

Julian Barber murise. Nu mai era artist, era un nimeni. Era Thomas Effing, un imigrant paralitic, țintuit într-un scaun cu rotile, iar dacă cineva îi punea la îndoială identitatea, avea să-i spună să se ducă dracului. Foarte simplu. Nu-i mai păsa ce crede lumea, iar dacă trebuia să mintă în legătură cu persoana lui din când în când, asta avea să facă. În definitiv, totul era o prefăcătorie şi puțin conta ce avea să se aleagă de unul ca el.

Şi-a continuat povestea încă două sau trei săptămâni, dar nu m-a mai captivat la fel ca înainte. Esențialul fusese deja dezvăluit. Nu mai rămânea niciun secret de mărturisit,

niciun adevăr obscur de smuls. Cele mai spectaculoase aventuri din viața lui Effing se derulaseră în America, în anii scurşi între plecarea lui către Utah şi accidentul din San Francisco, iar odată sosit în Europa, povestea s-a banalizat, devenind o compilație de fapte şi întâmplări, o cronică a trecerii timpului. Effing ştia asta, aşa mi s-a părut şi, deşi nu mi-a spus-o direct, maniera lui de a povesti s-a schimbat, a început să piardă concizia şi onestitatea ultimelor episoade. Acum divaga mai mult, părea să-şi piardă şirul gândurilor mai des şi chiar să eşueze în contradicții evidente. Într-o zi, de exemplu, pretindea că-şi petrecuse acei ani lâncezind – citind, jucând şah, omorându-şi timpul în bistrouri la colț de stradă –, iar în ziua următoare îşi relua poveştile despre afacerile complicate în care se lansase, tablourile pe care le pictase, distrugându-le apoi, librăria pe care o avusese, despre cum lucrase ca spion sau cum strânsese bani pentru armata republicană din Spania. Fără îndoială că mințea, dar m-a frapat faptul că o făcea mai mult din obişnuință decât din intenția de a mă păcăli.

Spre final, mi-a vorbit înduioşător despre prietenia lui cu Pavel Shum, mi-a povestit în detaliu cum a continuat să facă sex, în ciuda handicapului, şi s-a lansat în câteva perorații în jurul teoriilor lui despre univers: electricitatea gândurilor, înlănțuirea materiei, transmigrația sufletelor. În ultima zi, mi-a povestit cum a reuşit, împreună cu Pavel, să fugă din Paris înainte ca nemții să intre în Franța, a reluat povestea întâlnirii cu Tesla în Bryant Park, apoi, fără vreun semn pregătitor, a încremenit în mijlocul povestirii:

— Gata, ajunge, mi-a spus. O lăsăm aici.

— Dar mai avem o oră până la prânz, am protestat timid, uitându-mă la ceasul de pe şemineu. Mai e timp destul cât să trecem la următorul episod.

— Nu mă contrazice, băiete. Când spun că s-a terminat, înseamnă că s-a terminat.

— Dar n-am ajuns decât în 1939. Mai avem treizeci de ani de umplut.

— Nu sunt importanți. Îi poți expedia într-o singură frază. „După ce a părăsit Europa, la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, domnul Effing s-a întors la New York, unde şi-a petrecut ultimii treizeci de ani din viață.” Ceva de felul ăsta. Nimic complicat.

— Atunci înseamnă că nu vorbiți doar despre ziua de azi. Vă referiți la întreaga poveste. Vreți să spuneți că am ajuns la final, asta e?

— Credeam că am clarificat asta deja.

— Nu contează, acum înțeleg. Tot nu are logică, dar înțeleg.

— Nu mai avem timp, fraiere, de-aia. Dacă nu ne apucăm odată să scriem necrologul ăla nenorocit, nu va mai fi gata în veci.

În următoarele douăzeci de zile mi-am petrecut fiecare dimineață în cameră, bătând la bătrâna Underwood diferite versiuni ale vieții lui Effing. Aveam una sumară, de trimis la ziar, cinci sute de cuvinte seci care nu făceau decât să atingă faptele la suprafață. Exista şi o versiune completă, intitulată Misterioasa viață a lui Julian Barber, care s-a dovedit a fi o relatare plină de senzațional, de vreo trei mii de cuvinte, pe care Effing mi-a cerut s-o trimit unei reviste de artă după moartea lui. În fine, exista o versiune editată a întregii transcrieri, povestea lui Effing spusă de el însuşi. Se întindea pe mai mult de o sută de pagini şi a fost cea la care am lucrat cel mai intens, eliminând grijuliu repetițiile şi expresiile vulgare, cizelând propozițiile, străduindu-mă să torn vorbele lui în formă scrisă fără a le răpi forța. A fost un drum dificil, plin de capcane, după cum mi-am dat seama, şi în multe situații a trebuit să reconstruiesc pasajele

aproape în întregime ca să rămân fidel înțelesului lor original. Nu ştiam cum avea de gând Effing să folosească această autobiografie (în sensul cel mai strict, nu mai era un necrolog), însă ținea vădit să iasă impecabil şi m-a pisat îndelung în privința revizuirii, certându-mă şi zbierând la mine ori de câte ori îi citeam o frază care nu-i plăcea. Ne împotmoleam în aceste şedințe editoriale în fiecare după-amiază, scoțându-ne ochii pentru fiecare subtilitate stilistică. A fost o experiență epuizantă pentru amândoi (două firi încăpățânate, încleştate într-o luptă pe viață şi pe moarte), însă, pe rând, am căzut de acord în privința fiecărei variante, iar pe la începutul lui martie treaba era deja încheiată.

În ziua următoare, am găsit trei cărți pe pat. Erau scrise de cineva pe nume Solomon Barber şi, deşi Effing nu-mi spusese nimic la masa de prânz, am presupus că el le pusese acolo. Era un gest tipic pentru Effing – indirect, obscur, aparent gratuit –, dar îl cunoşteam destul de bine la vremea aceea cât să-mi dau seama că asta era maniera lui de a mă împinge să le citesc. Dat fiind numele autorului, părea destul de limpede că nu e o rugăminte întâmplătoare. Cu câteva luni înainte, bătrânul folosise cuvântul „consecințe” şi m-am întrebat dacă nu cumva se pregătea să abordeze subiectul.

Cărțile erau despre istoria Americii şi fiecare apăruse la o altă editură universitară: Bishop Berkeley and the Indians[12] (1947), The Lost Colony of Roanoke (1955) şi The American Wilderness (1963). Notele biografice de pe supracopertă erau sumare, dar, punând cap la cap diversele frânturi de informație, am aflat că Solomon Barber îşi luase doctoratul în istorie în 1944, publicase articole în numeroase jurnale

---

[12] În traducere, Episcopul Berkeley şi indienii, Roanoke, colonia pierdută şi Sălbăticia Americii.

academice şi predase la câteva licee din Vestul Mijlociu. Trimiterea la anul 1944 era crucială. Dacă Effing îşi lăsase nevasta gravidă cu puțin înaintea plecării lui, în 1916, asta însemna că fiul lui se născuse în anul următor, adică în 1944 ar fi avut 27 de ani – o vârstă potrivită pentru obținerea doctoratului. Totul părea să se potrivească, dar nu m-am grăbit să trag nicio concluzie. A trebuit să mai aştept încă trei zile până când Effing a abordat subiectul şi abia atunci mi s-ar fi adeverit bănuielile.

— Presupun că nu te-ai uitat pe cărțile pe care ți le-am lăsat în cameră marți, a spus calm, ca unul care ar fi cerut încă un cub de zahăr pentru ceai.

— M-am uitat pe ele, i-am răspuns. Ba chiar m-am apucat să le citesc.

— Mă uimeşti, băiete. Dată fiind vârsta pe care o ai, încep să cred că pentru tine mai există speranță.

— Pentru toți există speranță, domnule. Asta ține lumea în viață.

— Scuteşte-mă de aforisme, Fogg. Cum ți s-au părut?

— Le-am găsit admirabile. Bine scrise, riguros argumentate şi pline de informații inedite.

— De exemplu?

— De exemplu, n-am ştiut niciodată despre planurile lui Berkeley de a-i educa pe indienii din Insulele Bermude şi habar n-aveam de anii pe care i-a petrecut în Rhode Island. Toate astea au fost o mare surpriză, dar partea cea mai interesantă a cărții mi se pare felul în care Barber leagă experiențele lui Berkeley de teoriile lui filosofice asupra percepției. Mi s-a părut un lucru inteligent şi original, foarte profund.

— Dar celelalte cărți?

— La fel. Nu ştiam multe nici despre Roanoke. Barber aduce argumente solide pentru a elucida misterul, aşa mi s-a părut, şi tind să fiu de acord cu el în privința

colonizatorilor pierduți care au supraviețuit unindu-şi forțele cu indienii croatan.

Mi-a plăcut şi materialul de fundal despre Raleigh şi Thomas Harriot. Ştiați că Harriot a fost primul om care a privit Luna prin telescop? Mereu am crezut că primul a fost Galilei, dar Harriot i-a luat-o, de fapt, înainte cu câteva luni.

— Da, băiete, ştiam asta. Nu trebuie să-mi ții prelegeri.

— Nu fac decât să vă răspund la întrebare. M-ați întrebat ce am învățat, aşa că v-am spus.

— Nu fi obraznic. Eu sunt cel care pune întrebări aici. Ne-am înțeles?

— Înțeles. Mă puteți întreba orice, domnule Effing, dar nu-i nevoie s-o luați pe ocolite.

— Ce vrei să spui?

— Că nu trebuie să mai irosim timpul. Mi-ați pus cărțile în cameră pentru că voiați să-mi spuneți ceva şi nu văd de ce n-o faceți.

— Măi, măi, da' ce deştepți mai suntem azi!

— Nu e chiar aşa greu să-ți dai seama.

— Într-adevăr, nu e greu. Ți-am sugerat-o deja, cred.

— Solomon Barber este fiul dumneavoastră.

Effing s-a oprit îndelung, parcă încă nevrând să recunoască adevărul către care ne purta conversația. A rămas privind în gol, şi-a scos ochelarii fumurii, curățându-şi lentilele cu o batistă – gest inutil şi improbabil pentru un orb –, apoi a fornăit de undeva din adâncurile gâtului.

— Solomon, a spus. Un nume cu adevărat îngrozitor. Dar eu n-am avut niciun amestec în asta. Nu poți boteza pe cineva fără să ştii că există, nu?

— V-ați întâlnit vreodată?

— Niciodată nu l-am întâlnit, şi nici el pe mine. Din câte ştie, tatăl lui a murit în Utah, în 1916.

— Când ați aflat de existența lui?

— În 1947. A fost meritul lui Pavel Shum, el mi-a deschis calea. Într-o zi, a venit cu un exemplar din cartea despre episcopul Berkeley. Pavel era un mare, mare cititor, cred că ți-am spus, iar când a început să vorbească despre acest tânăr istoric pe nume Barber, evident că am ciulit urechile. Pavel nu ştia nimic despre viața mea de dinainte, aşa că a trebuit să mă prefac că mă interesează cartea ca să aflu mai multe despre cel care o scrisese. Nimic nu era sigur la vremea aia.

Barber nu e un nume aşa de rar, în definitiv, şi n-aveam niciun motiv să cred că Solomon ăsta avea vreo legătură cu mine. Oricum, am avut o presimțire, iar dacă am învățat ceva în lunga şi stupida mea carieră de ființă omenească, acest lucru e cât de important este să dai atenție presimțirilor. Am inventat o poveste încâlcită ca să-l conving pe Pavel, deşi probabil că nu era nevoie. Ar fi făcut orice pentru mine. Dacă i-aş fi cerut să meargă la Polul Nord, s-ar fi grăbit într-acolo. Nu aveam nevoie decât de câteva informații, dar am simțit că e mult prea riscant să abordez direct problema, aşa că i-am spus că mă gândeam să întemeiez o fundație care să ofere un premiu anual unui tânăr scriitor valoros. Barber ăsta îmi pare promițător, i-am spus, ce-ar fi să facem nişte săpături, să vedem dacă nu i-ar prinde bine nişte bani în plus? Pavel s-a arătat entuziast. În ceea ce-l privea, nu exista o faptă mai bună pe pământ decât să încurajezi viața spirituală.

— Dar Elizabeth? N-ați aflat niciodată ce s-a întâmplat cu ea? N-ar fi fost prea greu să aflați dacă avea un fiu sau nu. Cred că sunt zeci de feluri de a obține o astfel de informație.

— Fără îndoială. Dar îmi promisesem să nu mă mai interesez de Elizabeth. Eram curios – ar fi fost imposibil să nu fiu curios –, însă în acelaşi timp nu voiam să deschid din nou cutia aia cu viermi. Trecutul era trecut, prin urmare definitiv închis pentru mine. Dacă era sau nu în viață, dacă

se recăsătorise sau nu – la ce bun să afli toate acestea? M-am străduit să rămân în umbră. Era o tensiune puternică în alegerea asta a mea, care m-a ajutat să aflu cine sunt, m-a făcut atent la faptul că eram altul acum. Nu mai aveam cale de întoarcere – doar asta conta.

Fără regrete, fără milă, fără sentimentalisme. Refuzând să aflu ce se întâmplase cu Elizabeth, m-am dovedit puternic.

— Dar ați vrut să aflați dacă aveți sau nu un fiu.

— Asta-i altceva. Dacă eram responsabil pentru aducerea pe lume a unei alte ființe, era dreptul meu să ştiu. Nu voiam decât să aflu cum stăteau lucrurile, nimic mai mult.

— I-a luat mult lui Pavel să obțină informația?

— Nu prea mult. A făcut cercetări şi a descoperit că Solomon Barber preda la un liceu prăpădit din Vestul Mijlociu – în Iowa, Nebraska, nu mai ştiu unde. Pavel i-a trimis o scrisoare despre cartea lui, o scrisoare admirativă, ca să zic aşa. Apoi totul a mers de la sine. Barber i-a trimis un răspuns elegant, iar Pavel i-a scris din nou, spunându-i că avea să treacă prin Iowa sau Nebraska şi ar fi vrut să ştie dacă se puteau întâlni. O întâmplare fericită, desigur. Ha! De parcă ar exista o asemenea întâmplare. Barber a spus că ar fi încântat să-l cunoască şi chiar aşa s-a întâmplat. Pavel a luat trenul către Iowa sau Nebraska, au petrecut o seară împreună, apoi Pavel s-a întors cu toate informațiile pe care le doream.

— Adică?

— Adică: Solomon Barber se născuse în Shoreham, Long Island, în 1917.

Adică: tatăl lui fusese pictor şi murise în Utah, cu multă vreme în urmă. Adică: mama lui murise încă din 1939.

— Anul în care v-ați întors în America.

— Da, aşa s-ar părea.

— Şi apoi?

— Şi apoi, ce?

— Ce s-a mai întâmplat?

— Nimic. I-am spus lui Pavel că mă răzgândisem în privința fundației şi asta a fost tot.

— Şi n-ați mai vrut să-l vedeți... E greu de crezut că ați putut renunța aşa, pur şi simplu.

— Aveam motivele mele, băiete. Nu zic că mi-a fost uşor, însă am rezistat. Am strâns din dinți şi am îndurat.

— Ce nobil din partea dumneavoastră!

— Da, într-adevăr. Sunt un prinț înnăscut.

— Şi acum?

— În ciuda tuturor lucrurilor, nu i-am pierdut urma. Pavel a continuat să corespondeze cu el, m-a ținut la curent cu tot ce făcea Barber. De-aia îți spun acum toată povestea. Vreau să faci ceva pentru mine după ce mor. Pot să se ocupe şi avocații, însă aş prefera să o faci tu. Te-ai descurca mai bine decât ei.

— La ce vă referiți?

— O să-i las banii mei. Va fi ceva şi pentru doamna Hume, desigur, dar restul merge la fiul meu. Bietul amărât şi-a bulibăşit viața în asemenea hal, încât poate că-i va face bine. E o epavă: un grăsan celibatar, fără copii, o epavă, un dezastru ambulant. Cu toată inteligența şi talentul lui, cariera nu i-a fost decât un mare eşec. A fost concediat prin anii patruzeci din cauza unui scandal – se apucase să pipăie elevi, din câte ştiu –, apoi, când să se pună din nou pe picioare, l-a izbit din plin afacerea MeCarthy şi s-a prăbuşit din nou. Şi-a petrecut viața prin fundăturile cele mai sordide, predând la licee de care n-a auzit nici dracu'.

— Sună jalnic.

— Chiar aşa e. Jalnic. Sută la sută.

— Şi ce am eu de-a face cu asta? Îi lăsați banii prin testament, iar avocații i-i înmânează. Pare destul de simplu.

— Vreau să-i trimiți autoportretul meu. De ce crezi că am muncit atâta la el? Nu ca să ne omorâm timpul, băiete, ci

într-un scop anume. Întotdeauna am un scop în ceea ce fac, ține minte asta. După ce mor, vreau să-i trimiți hârțoagele, alături de o scrisoare explicativă. E clar?

— Nu tocmai. După ce v-ați ținut departe de el din 1947, nu înțeleg cum se face că, brusc, sunteți atât de nerăbdător să intrați în viața lui. N-are sens.

— Cu toții avem dreptul să ne cunoaștem trecutul. Nu pot face mare lucru pentru el, însă măcar în sensul ăsta pot să-l ajut.

— Chiar dacă ar prefera să nu știe?

— Exact, chiar dacă ar prefera să nu știe.

— Nu mi se pare cinstit.

— Păi, cine a vorbit de cinste? N-are nimic de-a face cu asta. M-am ținut departe de el în timpul vieții, însă acum, că sunt mort, e timpul ca povestea să iasă la suprafață.

— Mie nu-mi păreți mort defel.

— Vine și asta, vezi tu. Vine și asta foarte curând.

— Ziceți așa de luni de zile, dar sunteți mai sănătos ca oricând.

— Ce zi e azi?

— Douăsprezece martie.

— Asta înseamnă că mai am două luni. Voi muri pe douăsprezece mai, peste fix două luni.

— N-aveți cum să știți asta. Nimeni nu știe.

— Dar eu știu, Fogg. Fii atent la ce spun. Fix de azi în două luni voi fi mort.

După această conversație ciudată, am revenit la rutina noastră inițială. Dimineața îi citeam, iar după-amiaza mergeam la plimbare. Aveam același program, însă mie nu-mi mai părea la fel. Cu ceva timp în urmă, Effing avusese un anume plan de lectură, însă acum alegerile lui mi se păreau arbitrare, complet lipsite de coerență. Într-o zi, îmi cerea să-i citesc din Decameron sau din O mie și una de nopți. În ziua următoare, voia Comedia erorilor, iar peste încă o zi se

lipsea cu totul de cărți şi mă punea să-i citesc ştirile sportive despre antrenamentele echipelor de baseball din Florida. Sau poate se hotărâse ca de acum încolo să aleagă la întâmplare, să treacă în revistă cât mai multe lucrări pentru a-şi lua rămas-bun de la ele, ca şi cum şi-ar fi luat rămas-bun de la lume. Trei sau patru zile în şir m-a pus să-i citesc romane pornografice (dosite undeva într-un dulap, sub bibliotecă), dar nici măcar ele n-au reuşit să-l incite. De vreo două ori a chicotit, amuzat, însă apoi a reuşit să adoarmă în mijlocul unuia dintre cele mai fierbinți pasaje. Am continuat să citesc în timp ce el moțăia, iar când s-a trezit, o jumătate de oră mai târziu, mi-a spus că exersează cum e să fii mort.

— Vreau să mor gândindu-mă la sex, a bălmăjit el. Nu există cale mai bună de a te duce decât asta.

Nu mai citisem pornografie până atunci, iar cărțile mi s-au părut şi absurde, şi excitante. Întruna din zile, am memorat câteva dintre cele mai bune pasaje şi le-am recitat lui Kitty, când ne-am văzut în seara aceea. S-au dovedit a avea şi asupra ei acelaşi efect. O făceau să râdă, însă în acelaşi timp o făceau să-şi arunce hainele de pe ea şi să sară în pat.

Nici plimbările n-au mai fost la fel. Effing nu se mai entuziasma şi, în loc să mă piseze să-i descriu lucrurile întâlnite pe drum, stătea acolo în tăcere, gânditor şi retras. Prin forța obişnuinței, am continuat să fac comentarii, dar abia dacă părea să mai asculte şi, în absența remarcilor acide ale lui Effing şi a criticilor lui, am simțit că începe să-mi piară entuziasmul. Pentru prima oară de când îl cunoşteam, Effing părea absent, detaşat de lucrurile din jur, aproape placid. Am vorbit cu doamna Hume despre schimbările pe care le observasem la el şi mi-a mărturisit că începuseră să o îngrijoreze şi pe ea. Fizic însă niciunul dintre noi nu detectase vreo schimbare în rău a stării lui.

Mânca la fel de mult sau de puțin ca înainte. Digestia era normală: nu se plângea de disconfort sau de dureri. Această stranie perioadă de letargie a durat cam trei săptămâni. Apoi, exact când începusem să cred că Effing se afla cu adevărat într-o perioadă de declin, a apărut într-o dimineață la micul dejun exact cum îl ştiam, ba chiar plesnind de voie bună şi mai fericit decât îl văzusem vreodată.

— Gata, m-am hotărât, a anunțat izbind cu pumnul în masă atât de tare încât tacâmurile din argint au început să zornăie. Zi după zi, am tot meditat la asta, am rumegat problema în fel şi chip, în căutarea planului perfect. După mult chin, sunt fericit să te înştiințez că am stabilit! Stabilit! E cea mai bună idee care mi-a venit vreodată, zău aşa. E o capodoperă, o capodoperă absolută. Eşti pregătit să ne distrăm, băiete?

— Cum să nu, i-am răspuns, gândindu-mă că cel mai bine era să-i țin isonul.

Întotdeauna sunt gata de distracție.

— Grozav! Aşa te vreau, mi-a spus, frecându-şi mâinile de încântare. Vă promit, copii, va fi un minunat cântec de lebădă, o reverență finală de o eleganță nemaivăzută. De ce condiții de climă dispunem astăzi?

— Senin şi răcoare, a spus doamna Hume. Au zis la radio că ar putea urca până la zece grade la amiază.

— Senin şi răcoare, a repetat Effing, vreo zece grade. Mai bine nici că se putea.

Dar data, Fogg, în ce dată suntem?

— Întâi aprilie, începutul lunii.

— Întâi aprilie! Ziua farselor şi a păcălelilor. În Franța i se spunea Ziua Peştelui.

Păi le pregătim şi noi nişte peşte, să le dăm puțin pe la nas, nu? Le dăm un coş întreg!

— Mai e vorbă? i-am spus. Le dăm tot tacâmul!

Şi Effing a ținut-o tot aşa la micul dejun, trăncănind vesel, abia oprindu-se din când în când ca să mai bage în gură câte o lingură de păsat de ovăz. Doamna Hume părea îngrijorată, însă eu m-am simțit încurajat de această izbucnire de energie maniacală. Oriunde ar fi dus, era oricum de preferat săptămânilor mohorâte din urmă. Effing nu era făcut să joace rolul de bătrân îmbufnat, iar eu preferam să-l văd ucis de propriul entuziasm decât s-o ducă aşa, într-o tăcere mâhnită.

După micul dejun, ne-a ordonat să-i aducem lucrurile şi să-l pregătim de plecare.

L-am înfofolit în echipamentul obişnuit – pătură, eşarfă, palton, pălărie, mănuşi –, apoi mi-a poruncit să deschid dulapul şi să scot un săculeț din stofă aflat sub un morman de cizme de piele şi de cauciuc.

— Ce zici, Fogg? a întrebat. Crezi că e suficient de mare?

— Depinde la ce vreți să-l folosiți.

— Ca să pun în el banii. Douăzeci de mii de dolari cash.

Înainte să apuc să răspund, doamna Hume ne-a întrerupt:

— Nici să nu vă gândiți, domnule Thomas, a spus. Nu vreau să aud aşa ceva. Un orb rătăcind pe străzi cu douăzeci de mii de dolari asupra lui. Scoateți-vă din cap prostia asta.

— Tacă-ți fleanca, cățea! a izbucnit Effing. Taci din gură sau dau cu tine de pământ! Sunt banii mei şi fac ce vreau cu ei. Am o gardă de corp de încredere, aşa că n-o să mi se întâmple nimic. Şi, oricum, nu-i treaba ta. Pricepi, vacă grasă ce eşti? Dacă-ți mai bagi nasul, te ia mama dracu'!

— Nu-şi face decât datoria, i-am spus, încercând să o apăr pe doamna Hume de acest atac dement. N-aveți de ce să vă ambalați.

— Asta e valabil şi pentru tine, puțoiule! a țipat el la mine. Fă ce ți se spune sau ia-ți adio de la slujbă. Te dau

afară de nu te vezi, una-două! Dacă nu mă crezi, n-ai decât să mă pui la încercare.

— Lua-v-ar gaia, domnule Thomas! a izbucnit doamna Hume. Nu sunteți decât un bătrân bășinos. Sper să vă pierdeți și ultimul bănuț. Sper să vă zboare din geantă și să nu-l mai vedeți niciodată!

— Ha! a exclamat Effing. Ha, ha, ha! Și ce crezi că vreau să fac cu ei, cap sec?

Să-i cheltui? Crezi că Thomas Effing se va înjosi într-atât? Am planuri mari cu banii ăștia, planuri mărețe, cum nici n-ați visat!

— Astea-s goange, a spus doamna Hume. Din partea mea, n-aveți decât să cheltuiți și un milion de dolari. Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. M-am spălat pe mâini de dumneavoastră, de dumneavoastră și prostiile dumneavoastră.

— Ei, hai, a spus Effing pe un ton brusc lingușitor. Nu trebuie să te bosumfli, rățușcă mică. I-a căutat mâna și i-a sărutat-o de mai multe ori, cu un aer cât se poate de sincer și de vinovat. Fogg o să aibă grijă de mine. E un flăcău zdravăn și n-o să pățim nimic. Ai încredere în mine, m-am îngrijit de fiecare detaliu al operațiunii, până la cel mai neînsemnat.

— Pe mine nu mă duceți cu preșul, a spus ea, retrăgându-și nervoasă mâna.

Sunteți pus pe șotii, știu eu. Țineți minte că v-am avertizat: nu vreau să veniți la mine cu scuze idioate și să vă dați de ceasul morții. E prea târziu pentru asta.

Proștii rămân proști, asta mi-a zis mama întotdeauna, și a avut dreptate.

— Ți-aș explica totul chiar acum, dac-aș putea, a spus Effing, însă n-avem timp.

Și, pe deasupra, dacă Fogg nu mă scoate de aici cât de curând, o să mă coc sub păturile astea.

— Păi, căraţi-vă atunci, a spus doamna Hume. Zău dacă-mi pasă.

Effing a surâs, după care s-a îndreptat în scaun şi s-a întors spre mine.

— Eşti gata, băiete? a întrebat, muşcând cuvintele ca un căpitan de vas.

— Oricând daţi semnalul.

— Bun! S-o ştergem, atunci.

Prima noastră întâlnire a fost Chase Manhattan Bank de pe Broadway, de unde Effing a retras cei douăzeci de mii de dolari. Din pricina sumei mari, tranzacţia a durat aproape o oră. A fost nevoie de acordul unui ofiţer bancar, după care a mai durat ceva până când casierii au reuşit să adune suma în bancnote de cincizeci de dolari, aşa cum ceruse Effing. Era client vechi al băncii, „un client important”, după cum i s-a reamintit directorului de mai multe ori, iar acesta, sesizând iminenţa unei scene penibile, a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca să-l satisfacă.

Mai departe, Effing n-a renunţat la atitudinea secretoasă. A refuzat să mă lase să-l ajut, iar când şi-a scos carnetul de economii din buzunar, a insistat ca eu să nu-l văd, ca şi când s-ar fi temut ca nu cumva să-mi dau seama câţi bani are în cont.

Depăşisem de mult stadiul în care mă simţeam jignit de comportamentul lui, însă adevărul e că nu mă interesa câtuşi de puţin să aflu acea sumă. Când în sfârşit au adus banii, un casier i-a numărat de două ori, după care Effing m-a pus şi pe mine să-i număr. Nu mai văzusem niciodată atâta bănet la un loc, însă înainte să termin de numărat, vraja se risipise, iar banii fuseseră reduşi la ceea ce erau de fapt: patru sute de bucăţi de hârtie verzuie. Effing a zâmbit satisfăcut când i-am spus că erau toţi acolo, apoi mi-a cerut să bag teancurile în săculeţ, acesta dovedindu-se destul de voluminos. Am închis fermoarul, am aşezat grijuliu sacul în

poala lui Effing, apoi l-am scos din bancă. A făcut un scandal întreg până la uşă, agitându-şi bastonul şi văicărindu-se de parcă venise sfârşitul lumii.

Odată ajunşi afară, m-a pus să-l urc pe unul dintre refugiile înconjurate de trafic din mijlocul Broadway-ului. Era un loc teribil de zgomotos, cu maşini şi camioane asediindu-ne de ambele părți, însă Effing s-a arătat perfect indiferent la toată vânzoleala. M-a întrebat dacă stă cineva pe bancă, iar când l-am asigurat că nu, mi-a poruncit să mă aşez. Purta ochelarii fumurii în ziua aceea şi, cu brațele petrecute în jurul sacului pe care îl strângea la piept, arăta şi mai puțin uman decât de obicei, ca un colibri uriaş.

— Vreau să discutăm planul înainte de a începe, a spus. Nu puteam vorbi la bancă şi nu aveam chef ca femeia aia băgăreață să tragă cu urechea în apartament. Trebuie să-ți fi pus o groază de întrebări şi, de vreme ce eşti însoțitorul meu, e timpul să dăm cărțile pe față.

— M-am gândit eu că vom ajunge şi aici.

— Păi cam aşa stau lucrurile, tinere. Viața mea se apropie de sfârşit şi, din cauza asta, mi-am petrecut ultimele luni aranjându-mi treburile. Mi-am făcut testamentul, mi-am terminat necrologul, am pus totul în ordine. Un singur lucru îmi mai dă bătaie de cap – o datorie imensă, cum s-ar spune –, iar acum, când mai am câteva săptămâni la dispoziție ca să mă gândesc, am găsit o soluție. În urmă cu cincizeci şi doi de ani, după cum ți-am povestit, am găsit un sac de bani.

Am luat banii şi i-am folosit ca să fac alți bani, lucru care m-a ținut în viață de atunci şi până azi. Acum, ajuns la final, nu mai am nevoie de banii ăştia. Aşadar, ce ar trebui să fac cu ei? mă întreb. Singurul lucru cu sens pe care l-aş putea face ar fi să-i dau înapoi.

— Să-i dați înapoi? Păi, cui? Frații Gresham sunt morți şi, pe deasupra, banii nici măcar nu erau ai lor. Îi furaseră de

la oameni pe care n-aveați cum să-i cunoașteți, de la niște străini anonimi. Chiar dacă ați fi reușit să le aflați identitatea, probabil că au murit între timp.

— Exact. Oamenii sunt morți și nu aș avea cum să dau de moștenitorii lor, nu?

— Asta spuneam și eu.

— Da, dar ai mai spus și că respectivii erau niște străini anonimi. Stai și gândește-te o clipă la asta. Dacă există un lucru de care orașul ăsta nu duce lipsă, aceia sunt străinii anonimi. Străzile sunt pline de ei. Unde întorci capul, dai peste câte un străin anonim. Ne înconjoară cu milioanele.

— Doar nu vorbiți serios!...

— Ba cum să nu! Întotdeauna vorbesc serios. Ar fi trebuit să-ți dai seama de asta până acum.

— Vreți să spuneți să o s-o luăm la picior pe străzi, împărțind bancnote de cincizeci de dolari în stânga și-n dreapta? Vom stârni un scandal nemaipomenit!

Oamenii o s-o ia razna, o să ne facă bucăți...

— Nu și dacă ne facem datoria cum trebuie. Totul e să ai un plan bun, pe care-l avem. Ai încredere în mine, Fogg. Va fi cel mai măreț gest pe care l-am făcut vreodată, realizarea absolută a vieții mele!

Planul era foarte simplu. Decât să ne plimbăm pe străzi în plină zi și să dăm bani în stânga și-n dreapta tuturor trecătorilor (ceea ce ar fi însemnat să strângem în jurul nostru o gloată întreagă, dezlănțuită), urma să ne lansăm într-o serie de atacuri de gherilă în câteva zone alese cu mare grijă. Întreaga operațiune avea să ne ia zece zile; nu mai mult de patruzeci de oameni aveau să primească bani la o singură ieșire, iar asta avea să reducă drastic posibilitatea vreunui incident. Eu urma să țin banii în buzunar, iar dacă cineva încerca să ne jefuiască, n-avea cum să ne fure mai mult de două mii de dolari. Între timp, restul banilor rămânea acasă, în săculeț, în afara oricărui pericol. Aveam

să ne aventurăm prin tot oraşul, a spus Effing, evitând să străbatem două cartiere vecine, unul după altul.

Către periferie, într-o zi, iar în ziua următoare, către centru. Estul, lunea; vestul, marţea. Fără să rămânem nicăieri destul de mult timp încât să fim descoperiţi.

Cât despre cartierul nostru, trebuia să-l evităm până la sfârşit. Asta dădea întregului plan o aură de unică reprezentaţie şi toată treaba avea să fie încheiată înainte de a apuca cineva să ia măsuri.

Am înţeles imediat că nu-l puteam opri. Era foarte hotărât şi, în loc să încerc să-l conving să se răzgândească, am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să mă asigur că n-avea să păţească nimic. Era un plan bunicel, i-am spus, însă totul depindea de ora aleasă pentru vizite. După-amiezile, spre exemplu, nu erau prea potrivite.

Prea mulţi oameni pe stradă, când pentru noi era crucial să dăm banii unui singur om, fără ca altul să-şi poată da seama ce se întâmplă. Astfel, orice posibilă neplăcere avea să fie evitată.

— Hm, a mormăit Effing, urmărindu-mă foarte concentrat. Ce oră propui atunci, băiete?

— Seara. Când ziua de lucru s-a terminat, dar nu atât de târziu încât să ne rătăcim pe vreo stradă pustie. Să zicem între şapte şi jumătate şi zece.

— Cu alte cuvinte, după cină. Ceea ce s-ar putea numi o excursie post-festum.

— Exact.

— Zis şi făcut, Fogg. Vom porni în amurg, ca doi Robin Hood la pândă, gata să-i blagoslovim pe norocoşii care ne vor tăia calea.

— Ar trebui să vă gândiţi un pic şi la transport. E un oraş mare, iar unele dintre cartierele pe care trebuie să le vizităm sunt foarte departe. Dacă o luăm pe jos, riscăm să întârziem

foarte mult seara. Dacă se întâmplă vreodată să vrem să ne retragem, am putea da de necaz.

— Nu mai vorbi ca o mironosiță, Fogg. N-o să ni se întâmple nimic. Dacă obosești, chemăm un taxi. Dacă vrei să mergem pe jos, mergem pe jos.

— Nu pentru mine îmi fac griji. Vreau doar să mă asigur că știți ce faceți. V-ați gândit că am putea închiria o mașină? Astfel ne-am întoarce imediat. N-ar trebui decât să ne urcăm, iar șoferul ne-ar duce departe de orice pericol.

— Ce șofer?! Asta-i o prostie. Ar da totul peste cap.

— Nu văd de ce. Important e să le dăm banii, dar asta nu înseamnă că trebuie să rătăciți ore-n șir prin oraș, în aerul rece de primăvară. Ar fi ridicol să vă îmbolnăviți doar pentru că ați încercat să fiți generos.

— Vreau să mă pot fâțâi de colo colo, să tatonez fiecare situație în parte. Nu poți să faci asta stând în mașină. Trebuie să cobori în stradă, să respiri același aer cu ceilalți.

— Era doar o sugestie.

— Știi ce? Ține-ți sugestiile pentru tine. Nu mă tem de nimic, Fogg. Sunt prea bătrân pentru asta și, cu cât îți faci mai puține griji pentru mine, cu atât mai bine.

Dacă accepți să mă însoțești, e-n regulă. Dar odată ce-ai intrat în joc, asta presupune să-ți ții gura. O să facem cum spun eu, fie ce-o fi.

În primele opt zile, lucrurile au decurs lin. Am căzut de acord că trebuie să existe o ierarhie a meritelor, iar asta mi-a dat mână liberă să acționez așa cum am crezut de cuviință. Ideea nu era să dăm bani oricui se nimerea să treacă pe lângă noi, ci să-i căutăm asiduu pe cei care merită, să ne concentrăm asupra celor cu nevoi adevărate. Săracii au căpătat, automat, un avantaj asupra bogaților, handicapații asupra celor sănătoși, nebunii asupra celor întregi la minte. Am stabilit aceste reguli de la bun început

şi, aşa cum sunt străzile din New York, nu ne-a fost prea greu să-i descoperim.

Unii izbucneau în plâns şi cădeau în genunchi când le dădeam banii. Alții începeau să râdă; alții nu spuneau nimic. Era imposibil să le anticipezi reacțiile, iar în curând am învățat să nu mă mai aştept ca oamenii să facă ceea ce credeam eu că vor face. Erau unii suspicioşi din fire care aveau impresia că sunt păcăliți – unul dintre ei chiar a rupt bancnota, iar alții ne-au acuzat de fals; mai erau unii lacomi, cărora li se părea că cincizeci de dolari nu sunt suficienți; şi mai erau unii singuri care se agățau de noi şi nu ne-ar mai fi dat drumul. Mai erau unii veseli, care voiau să ne dea de băut, alții trişti, care țineau să ne spună povestea vieții lor, alții plini de talente, care dansau şi cântau în semn de recunoştință. Spre uimirea mea, niciunul nu a încercat să ne jefuiască. Asta s-a datorat probabil pur şi simplu norocului, deşi ar trebui adăugat că ne mişcam repede, evitând mereu să rămânem pe loc prea mult timp. În cea mai mare parte a timpului, împărțeam banii pe străzi, însă am intrat şi prin barurile şi cafenelele rău famate – Blarney Stones, Bickfords, Chock Full o'Nuts –, unde am trântit câte-o bancnotă de cincizeci de dolari în fața fiecărei persoane aşezate la masă.

„Bucură-te de viață!" strigam, lepădându-mă de bani cât de repede puteam şi, înainte ca bieții clienți uluiți să realizeze ce li se întâmplă, dispăream pe străzi.

Le-am dat bani cerşetoarelor şi prostituatelor, şprițarilor şi vagabonzilor, hipioților şi copiilor fugiți de acasă – toată pleava are înfundă bulevardele după ce soarele apune. În fiecare seară trebuia să facem patruzeci de daruri şi nu ne lua mai mult de o oră şi jumătate ca să isprăvim.

În cea de-a noua zi a plouat şi am reuşit, cu ajutorul doamnei Hume, să-l conving pe Effing să rămânem acasă. A doua zi a plouat din nou, dar nu l-am mai putut ține

înăuntru. Nu-i păsa dacă se îmbolnăveşte de pneumonie, ne-a spus, avea ceva de dus la bun sfârşit, voia să se țină de treabă şi nimic în lume nu-l putea opri. Dacă m-aş fi dus doar eu, fără el? am insistat. Urma să-i dau raportul complet la întoarcere, iar el avea să se simtă ca şi când ar fi mers în persoană.

Nu, asta nu se putea, trebuia să fie prezent. Şi, pe deasupra, cum putea fi sigur că n-o să-mi bag banii în buzunar? Aş fi putut foarte bine să mă plimb ceva vreme şi să inventez o poveste, la întoarcere. El n-avea cum să ştie dacă era adevărată ori ba.

— Dacă asta credeți, i-am spus, înfuriat la culme, n-aveți decât să vă luați banii şi să vi-i băgați în cur! Eu demisionez.

Pentru prima oară în cele şase luni de când îl ştiam, Effing a cedat şi şi-a cerut scuze. A fost un moment dramatic şi, privindu-l cum stă acolo spăsit, mărturisindu-şi regretul, aproape că am început să nutresc un fel de compasiune pentru el. Tremura din tot trupul, îi curgeau balele, toată ființa lui părea pe cale să se dezintegreze. Ştia că vorbisem serios, iar ideea că aş fi putut să-l părăsesc îl îngrozise poate. M-a implorat să-l iert, mi-a spus că sunt un băiat bun, cel mai bun băiat pe care-l cunoscuse vreodată, şi că n-avea să-mi mai spună vreo mojicie cât trăia.

— O să mă revanşez, promit c-o să mă revanşez. Apoi, băgând disperat mâna în geantă, a scos un pumn de bancnote de cincizeci de dolari şi mi le-a fluturat pe la nas.

— Uite, mi-a spus. Ăştia sunt pentru tine, Fogg. Vreau să-i primeşti. Îi meriți, slavă Domnului.

— Nu trebuie să mă mituiți, domnule Effing. Sunt plătit binişor pentru serviciile mele.

— Ba nu, te rog, vreau să-i ai. Priveşte-i ca pe o primă. O recompensă pentru serviciile dumitale remarcabile.

— Puneți banii la loc, domnule Effing. E-n regulă. Aş prefera să le dăm unora care chiar au nevoie de ei.

— Dar rămâi?

— Da, rămân. Vă primesc scuzele. Dar să nu mai faceți niciodată asemenea şmecherie.

Nu am ieşit în acea seară. Noaptea următoare a fost senină, iar la opt ne-am înființat în Times Square, unde ne-am terminat treaba în timp record, cam douăzeci şi cinci, treizeci de minute. Pentru că era încă devreme şi ne aflam mai aproape de casă decât de obicei, Effing a insistat să ne întoarcem pe jos. În sine, acesta era un detaliu neînsemnat şi nu m-aş fi obosit să-l amintesc dacă pe drum n-ar fi avut loc o întâmplare stranie. La sud de Columbus Circle, am zărit un bărbat de culoare, cam de vârsta mea, mergând paralel cu noi pe cealaltă parte a străzii. După câte-mi dădeam seama, nu avea nimic suspect. Îmbrăcat decent, nu făcea nimic care-ar fi dat impresia că e beat ori nebun. Dar mergea în noaptea senină de primăvară cu umbrela deschisă deasupra capului. De parcă asta n-ar fi fost suficient de straniu, am văzut şi că umbrela era stricată: pânza îi era desprinsă de scheletul de fier şi spițele stăteau deschise inutil deasupra capului, de parcă ar fi cărat o floare de oțel uriaşă şi improbabilă. Nu m-am putut abține şi am pufnit în râs. Când i l-am descris lui Effing, l-a pufnit şi pe el râsul.

Fiindcă era mai zgomotos decât al meu, i-a atras atenția bărbatului de vizavi. Cu un zâmbet larg pe față, ne-a făcut semn să ne alăturăm lui, sub umbrelă.

— Nu înțeleg de ce stați aşa, în ploaie, a spus vesel. Veniți încoace, să nu vă udați.

Oferta asta avea ceva atât de extravagant şi deschis, încât ar fi fost de-a dreptul nepoliticos să refuzăm. Am traversat strada şi am continuat să urcăm pe Broadway tăind vreo treizeci de străzi, sub umbrela lui ruptă. M-am bucurat să

văd cât de firesc a intrat Effing în joc. Şi-a făcut-o fără să pună întrebări, intuind că asemenea poveşti nu pot să existe decât dacă ne prefacem a crede în ele.

Numele gazdei noastre era Orlando, un actor înzestrat, judecând după cum sălta vioi, în vârfurile picioarelor, peste băltoace imaginare şi după cum se ferea de picăturile de ploaie, înclinând umbrela în diferite unghiuri, şi după cum a trăncănit pe toată durata plimbării într-un monolog alert, plin de asocieri nostime şi jocuri de cuvinte. Era imaginaţie în stare pură: actul de a aduce la viaţă lucruri inexistente, de a-i convinge pe alţii să accepte o lume invizibilă. Apărând aşa, ca din senin, în seara aia, părea să se potrivească într-un fel cu impulsul care ne motivase pe mine şi pe Effing să coborâm pe Forty-second Street. Un spirit dement pusese stăpânire pe oraş. Bancnote de cincizeci de dolari se plimbau prin buzunarele străinilor, ploua şi nu tocmai, iar apa care se scurgea printre spiţele umbrelei noastre nu ne atingea cu nicio picătură.

Ne-am luat rămas-bun de la Orlando la intersecţia dintre Broadway şi Eighty-fourth Street, după ce ne-am strâns mâna de câteva ori, jurând să rămânem prieteni pe viaţă. Ca o scurtă încheiere a promenadei noastre, Orlando şi-a întins palma ca să testeze starea vremii, a reflectat o clipă, apoi a declarat că ploaia încetase. Fără să mai adauge ceva, şi-a închis umbrela şi mi-a dat-o drept amintire.

— Uite, omule, a spus, cred că-i mai bine să fie la tine. Nu se ştie când ar putea să înceapă din nou ploaia şi nu vreau să vă ude. Aşa e cu vremea: se schimbă mereu. Dacă nu eşti pregătit de orice, nu eşti pregătit de nimic.

— Aşa e şi cu banii la bancă, a spus Effing.

— Exact, Tom, te-ai prins. Îi bagi sub saltea şi-i păstrezi pentru zile ploioase.

Ne-a urat noroc, fluturându-şi puternic pumnul, după care s-a îndepărtat, dispărând în mulțime înainte de a ajunge la capătul străzii.

A fost un episod straniu, dar astfel de lucruri se întâmplă la New York mai des decât ai fi tentat să crezi, mai ales dacă eşti deschis în fața posibilităților. Ceea ce mi s-a părut straniu la întâlnirea noastră nu a fost atât dezinvoltura cu care s-a petrecut, cât felul misterios în care a părut să influențeze evenimentele care au urmat. Era ca şi când întâlnirea noastră cu Orlando ar fi anticipat o serie de întâmplări, ar fi fost o premoniție legată de soarta lui Effing. În viața noastră se născuseră nişte imagini noi, iar acum ne aflam sub vraja lor absolută. Mă gândesc în special la furtuni şi umbrele, dar mai presus de asta, mă gândesc la schimbare, la cum se poate schimba totul în orice clipă, brusc şi pentru totdeauna.

Noaptea care a urmat avea să fie ultima. Effing şi-a petrecut ziua într-o stare mai agitată decât de obicei, refuzând să doarmă, să i se citească, respingând orice distracție pe care încercasem s-o inventez pentru el. Am petrecut puțin timp în parc după-amiază, însă afară era ceață, o vreme oribilă, şi am reuşit să-l conving să ne întoarcem mai devreme decât plănuiserăm. Pe înserat, o ceață deasă coborâse peste oraş. Lumea se făcuse cenuşie, iar luminile clădirilor răzbăteau prin umezeală ca şi când ar fi fost înfăşurate în bandaje. Condițiile erau departe de a fi favorabile, dar, de vreme ce nu ploua, nu mi se părea că ar avea rost să încerc să-l conving pe Effing să renunțe la expediția finală. M-am gândit că aş putea încheia rapid toată treaba, după care să-l grăbesc acasă, acționând suficient de repede încât să preîntâmpin vreun necaz. Doamnei Hume nu i-a convenit deloc, dar a cedat după ce am asigurat-o că Effing îşi va lua umbrelă. Effing a acceptat

condiția, iar când l-am scos pe ușa din față, la ora opt, aveam senzația că totul e relativ sub control.

Ceea ce nu știam însă era că Effing înlocuise umbrela veche cu cea nouă, primită de la Orlando cu o seară în urmă. Înainte să descopăr asta, parcurseserăm deja cinci sau șase străzi. Rânjind înfundat de o plăcere ascunsă, infantilă, Effing a scos umbrela ruptă de sub pătură și a deschis-o. Am crezut că e o greșeală, pentru că mânerele erau identice, dar când i-am spus ce făcuse, s-a repezit la mine, țipând să-mi văd de treabă.

— Nu fi tâmpit, mi-a răspuns. Am luat-o special. E o umbrelă magică, orice prost își dă seama. Odată ce o deschizi, devii invincibil.

Mă pregăteam să-i zic ceva drept răspuns, dar m-am gândit mai bine. Adevărul e că nu ploua și nu voiam să mă încurc singur într-o dispută cu miză ipotetică cu Effing. Nu voiam decât să termin treaba și, atâta vreme cât nu ploua, nu aveam de ce să nu-l las să țină obiectul ăla ridicol deasupra capului. L-am mai împins preț de câteva intersecții, dând câte o bancnotă de cincizeci de dolari candidaților care mi se păreau potriviți, iar după ce s-a dus jumătate din sumă, am traversat și am luat-o înapoi spre casă. Atunci a început să plouă – ca și cum era inevitabil, ca și cum dorința lui Effing chiar chemase ploaia. La început, stropii erau mărunți, aproape invizibili în ceața care ne înconjurase, dar la următoarea intersecție ploaia măruntă s-a transformat într-un dușman de temut. L-am condus sub streașina unei uși, sperând că vom rămâne acolo așteptând să treacă, însă în clipa în care ne-am oprit, bătrânul a și început să se plângă.

— Ce faci? a întrebat. N-avem timp acum să ne tragem sufletul. Mai avem bani de dat. Să ne mișcăm, băiete. Hai, hai, să mergem. E un ordin, să știi.

— În caz că n-ați observat, am spus, se întâmplă să plouă. Şi nu e o rafală de primăvară. Toarnă cu găleata. Stropii sunt cât nişte pietricele şi sar din pământ la jumătate de metru înălțime.

— Ploaie? Ce ploaie? Nu simt niciun strop.

Apoi, împingând brusc roțile scaunului, Effing mi-a scăpat şi a alunecat pe trotuar. A apucat din nou umbrela ruptă, ridicând-o cu ambele mâini deasupra capului, şi a început să strige prin furtună:

— Nu plouă! în timp ce ploaia îl izbea din toate părțile, înecându-i hainele şi biciuindu-i fața. Poate pe tine te plouă, băiete, însă pe mine nu mă plouă! Eu sunt uscat ca deşertul! Am aici umbrela mea de încredere, aşa că totul merge minunat.

Ha, ha! N-are decât să vină potopul, că nu simt nimic!

Am înțeles atunci că Effing voia să moară. Plănuise această mică farsă doar ca să se îmbolnăvească şi o ducea până la capăt cu o nepăsare şi o veselie care mă uluiau. Şi-a fluturat umbrela înainte şi înapoi, invocând ploaia cu râsul lui nebunesc şi, în ciuda dezgustului pe care l-am simțit pentru el în acea clipă, n-am putut să nu-i admir curajul. Era un fel de Lear pitic, înviat în trupul lui Gloucester. Era ultima lui seară şi voia să o întâmpine plin de-nflăcărare, să provoace moartea să-l lovească într-un glorios gest final. Primul meu impuls a fost de a-l trage de pe trotuar şi a-l înghesui din nou la adăpost, apoi însă l-am privit din nou, realizând că e prea târziu. Se udase deja până la piele, iar pentru un om aşa fragil ca Effing, asta însemna probabil că răul fusese comis. Avea să răcească, apoi să se îmbolnăvească de pneumonie şi, în scurt timp, avea să moară. Totul îmi părea atât de cert, încât am încetat brusc să mă mai lupt. Mă uitam la un cadavru, mi-am spus, şi nu mai conta dacă acționam sau nu. De atunci, n-a trecut o zi în care să nu regret decizia luată, dar în acel moment

hotărârea mea părea să aibă sens, ca şi când ar fi fost moralmente greşit să mă opun voinței lui. Dacă murise deja, ce drept aveam oare să-i stric distracția?

Omul era chitit să se autodistrugă şi, pentru că mă sorbise în uraganul nebuniei lui, n-am ridicat un deget ca să-l opresc. Am asistat pur şi simplu la ce se întâmpla ca un complice la sinucidere.

Am ieşit din pragul uşii şi am pus mâna pe scaunul lui Effing, încercând să-l privesc, în timp ce picăturile de ploaie îmi biciuiau fața.

— Cred că aveți dreptate, i-am spus. Ploaia nu pare să mă atingă nici pe mine.

În timp ce vorbeam, un fulger a şerpuit pe cer, urmat de un tunet înfricoşător.

Ploaia se năpustea asupra noastră nemiloasă, asaltându-ne trupurile golaşe cu o cavalerie de gloanțe lichide. După următoarea rafală de vânt, ochelarii lui Effing i-au zburat de pe față, dar el a rămas acolo, râzând extaziat de violența furtunii.

— E minunat, nu? a urlat la mine prin acel tumult. Miroase a ploaie. Sună a ploaie. Ba chiar are şi gust de ploaie. Şi cu toate astea suntem perfect uscați amândoi. E forța minții asupra materiei, Fogg. Am reuşit, în fine! Am rezolvat misterul universului!

Era ca şi cum aş fi trecut o graniță enigmatică, undeva, în adâncul ființei mele, pătrunzând printr-o uşă secretă în camerele cele mai intime ale inimii lui Effing.

Nu dădusem doar curs farsei lui, ci săvârşisem şi gestul ultim de a-i reda libertatea şi astfel mă afirmasem în cele din urmă în fața lui. Bătrânul avea să moară, însă, atâta vreme cât trăia, avea să mă iubească.

Am luat-o rătăcind spre centru, traversând alte şapte sau opt străzi, iar Effing a țipat extaziat de-a lungul întregii călătorii.

— E un miracol! striga. E un miracol, să fiu al naibii! Bani căzuți din cer – veniți acum ca să mai prindeți! Bani gratis! Bani pentru toată lumea!

Nimeni nu-l auzea, desigur, de vreme ce străzile erau complet goale. Eram singurii nebuni care nu se repeziseră să se adăpostească de ploaie, iar ca să scăpăm de bancnotele rămase, am făcut câteva incursiuni rapide în barurile şi cafenelele din drum. De fiecare dată când intram undeva, îl parcam pe Effing lângă uşă, auzindu-i râsul sălbatic pe când împărțeam banii. Hohotele lui îmi vâjâiau tot timpul în urechi: un acompaniament muzical nebunesc pentru lovitura noastră finală. Totul scăpase de sub control. Ne transformaserăm într-o catastrofă naturală, un uragan care înghițea orice victimă inocentă i-ar fi ieşit în cale.

— Bani! strigam eu, râzând şi plângând în acelaşi timp. Bancnote de cincizeci de dolari pentru toată lumea! Eram atât de ud, încât cizmele mele lăsau în urmă mici băltoace, scuipam apă de parcă mă transformasem într-o arteziană, îi stropeam pe toți în jur. Am avut noroc că ajunsesem la final. Dacă am fi continuat, probabil că ne-ar fi închis pentru tulburarea liniştii publice.

Ultima vizită am făcut-o la cafeneaua Child, o văgăună sordidă şi plină de fum luminată de becuri fluorescente strălucitoare. Erau cam doisprezece sau cincisprezece clienți la bar, unul mai nenorocit şi mai chinuit decât altul. Nu mai aveam decât cinci sau şase bancnote în buzunar şi, dintr-odată, m-am trezit că nu ştiu cum să rezolv situația. Nu mai puteam gândi, nu mai puteam lua nicio decizie. Din lipsă de altceva, am strâns banii în pumn şi i-am aruncat în aer, la nimereală.

— Veniți de luați! am strigat. Apoi am ieşit alergând, împingându-l pe Effing afară, în ploaie.

N-a mai ieşit niciodată din casă, după seara aceea. Tusea şi-a făcut apariția imediat, a doua zi, iar până la sfârşitul

săptămânii, infecția i se mutase de la bronhii la plămâni. Am chemat un doctor care a confirmat diagnosticul de pneumonie. A cerut ca Effing să fie transportat de urgență la spital, dar bătrânul a refuzat, spunând că e dreptul lui să moară acasă, în pat, iar dacă îndrăznea cineva să-l atingă, cu intenția de a-l scoate din apartament, avea să se sinucidă.

— Îmi tai gâtul cu briciul, a spus, şi pe urmă o să mă ai pe conştiință.

Doctorul îl mai tratase pe Effing şi înainte, aşa că venise pregătit cu o listă de servicii de îngrijire medicală la domiciliu. Doamna Hume şi cu mine am făcut toate aranjamentele necesare, iar în următoarea săptămână am intrat până la coate în tot soiul de treburi practice: avocați, conturi bancare, împuterniciri şi aşa mai departe. Trebuia să dăm nenumărate telefoane, să semnăm nenumărate hârtii, dar nu cred că merită să intru în detalii acum. Important e că, în cele din urmă, am reuşit să mă împac cu doamna Hume. După ce m-am întors acasă cu Effing în noaptea furtunii, a fost aşa de furioasă, încât nu a vorbit cu mine timp de două zile încheiate. Mă socotea responsabil pentru îmbolnăvirea lui Effing; şi pentru că, în fond, eram de aceeaşi părere, nici n-am încercat să mă apăr.

Supărarea ei mă mâhnea teribil. Însă chiar când începusem să cred că ruptura e definitivă, situația s-a răsturnat brusc. Habar n-am cum de s-a întâmplat asta, dar îmi imaginez că trebuie să-i fi pomenit ceva lui Effing, iar el probabil a convins-o să nu-mi poarte pică. Următoarea dată când am văzut-o, m-a luat în brațe şi şi-a cerut iertare, luptându-se cu lacrimile care-i curgeau pe obraji de emoție.

— I-a venit vremea, a pronunțat ea solemn. E gata să se ducă acum, din clipă-n clipă, şi nu putem face nimic ca să-l oprim.

Asistentele lucrau în schimburi de opt ore. Ele îi dădeau medicamentele, îi schimbau plosca şi supravegheau perfuziile pe care le avea înfipte în braţ. Cu puţine excepţii, mi-au părut o adunătură de femei reci, repezite şi probabil că şi Effing voia să aibă de-a face cu ele cât mai puţin. Asta a fost valabil până în ultimele zile, când era oricum prea slab ca să ştie că mai sunt prin preajmă. Când nu aveau de îndeplinit o anume sarcină, a insistat ca ele să se ţină departe de cameră, ceea ce însemna că le vedeai de obicei stând pe canapea în sufragerie, bosumflate, cu o expresie dispreţuitoare, răsfoind reviste şi fumând. Una sau două ne-au lăsat, iar alte două au fost concediate. În afară de disputa cu asistentele însă Effing s-a purtat cu maximă eleganţă, iar din clipa în care a rămas imobilizat la pat, totul s-a petrecut ca şi când întreaga personalitate i se transformase, iar apropierea crescândă a morţii îl curăţase de venin. Nu cred că avea dureri foarte mari şi, deşi erau zile bune şi zile proaste (la un moment dat, mi s-a părut chiar că se însănătoşise de-a binelea, dar boala s-a întors şaptezeci şi două de ore mai târziu), progresul bolii era însoţit de o slăbiciune treptată, o pierdere a puterilor lentă şi ineluctabilă care a continuat până când, în cele din urmă, inima i-a cedat.

Am petrecut fiecare zi cu el în acea cameră, lângă pat, pentru că ţinea să fiu acolo. Din ziua furtunii, relaţia noastră se schimbase atât de profund, încât acum mă adora de parcă aş fi fost sânge din sângele lui. Mă ţinea de mână şi-mi spunea că sunt o consolare pentru el, şoptindu-mi cât de mult se bucură să mă aibă prin preajmă. La început, am privit toate aceste răbufniri sentimentale cu neîncredere, dar pe măsură ce noua noastră legătură afectivă devenea tot mai pregnantă, nu mai aveam de ales decât s-o accept ca fiind autentică. La început, când mai avea forţa de a purta conversaţii, mă întreba despre viaţa mea, iar eu povesteam

despre mama şi unchiul Victor, despre zilele petrecute la universitate, despre perioada dezastruoasă care dusese la prăbuşirea mea şi despre felul în care mă salvase Kitty Wu. Effing a spus că era îngrijorat de ceea ce urma să se întâmple cu mine după ce el avea să crape (aşa s-a exprimat), dar am încercat să-l liniştesc, asigurându-l că eram în stare să-mi port singur de grijă.

— Eşti un visător, băiete, a spus. Îți stă mintea la cai verzi pe pereți şi, după toate aparențele, nici nu vei reveni vreodată cu picioarele pe pământ. Nu ai ambiții, nu-ți pasă de bani, plus că eşti mult prea filosof ca să poți fi artist. Ce mă fac eu cu tine? Ai nevoie de cineva care să-ți poarte de grijă, să se asigure că mănânci destul şi că ai bani în buzunar. După ce mor eu, te vei întoarce de unde ai plecat.

— Mi-am făcut eu nişte planuri, am mințit, sperând să-l abat de la subiect. Am cerut un loc la Columbia iarna trecută, la biblioteconomie, şi m-au acceptat.

Credeam că v-am spus deja. Cursurile încep în toamnă.

— Şi cum o să-ți plăteşti educația?

— Mi-au dat bursă completă, plus o mică sumă cu care să-mi acopăr cheltuielile de întreținere. Am făcut o afacere bună, e o ocazie extraordinară. Programul durează doi ani, după care voi putea să mă întrețin singur.

— Mi-e greu să te văd bibliotecar, Fogg.

— Recunosc că-i neobişnuit, dar cred că mi s-ar potrivi. Nici bibliotecile nu aparțin lumii reale, în fond. Sunt locuri izolate, sanctuare ale gândirii pure.

Astfel voi putea să-mi duc existența lunatică şi de-acum înainte.

Ştiam că Effing nu mă crede, dar a intrat în joc, de dragul armoniei, pentru că nu voia să tulbure calmul care se instalase între noi. Era tipic pentru felul în care se schimbase în acele ultime săptămâni de viață. Cred că era mândru de el fiindcă înțelesese să moară astfel, ca şi când

tandrețea pe care mi-o arăta dovedea că e încă în stare de orice şi-ar fi pus în minte. În ciuda faptului că părea din zi în zi mai vlăguit, continua să creadă că e stăpân pe propriul destin, iar iluzia asta l-a ținut până la final: ideea că-şi orchestrase singur moartea, că totul decurge conform planului. Anunțase că douăsprezece mai va fi ziua fatală, iar acum părea că singurul lucru care contează e să-şi țină cuvântul dat. Primise moartea cu brațele deschise, dar în acelaşi timp o respinsese, luptându-se cu ultima fărâmă de energie să o supună, să amâne clipa finală până când avea să i se înfățişeze în chipul pe care el îl alesese. Chiar când abia mai putea vorbi, când era nevoit să se încordeze ca să scoată şi cel mai mic murmur, primul lucru pe care voia să-l afle, de cum intram în cameră, era în ce dată ne aflam. Pentru că nu mai simțea scurgerea timpului, repeta întrebarea o dată la câteva ore, pe toată durata zilei. Pe patru sau cinci ale lunii, a intrat brusc într-un declin dramatic şi mi se părea deja improbabil ca el să mai reziste până pe douăsprezece. Am început să jonglez cu zilele, încercând să-l liniştesc cu promisiunea că totul merge conform planului, avansând data ori de câte ori mă întreba, iar într-o zi, după-amiaza, în care părea să se simtă foarte rău, am sfârşit prin a acoperi trei zile în doar câteva ore. Suntem în şapte, i-am spus; suntem în opt, apoi în nouă, însă el era atât de absent în momentul acela, încât nici n-a remarcat discrepanța.

Când starea i s-a ameliorat din nou, săptămâna următoare, eu eram înaintea calendarului, aşa că în cele două zile care au urmat n-am avut de ales decât să-i spun că eram în data de nouă. Mi s-a părut că măcar atât puteam face pentru el – să-i dau satisfacția de a-l lăsa să creadă că-şi trecuse proba de voință.

Indiferent cum avea să se sfârşească totul, urma să mă asigur că va muri pe data de douăsprezece.

Sunetul vocii mele îl alina, mi-a spus, şi chiar când ajunsese atât de slăbit încât să nu mai poată rosti un cuvânt, m-a făcut să înțeleg că ținea neapărat să-i vorbesc în continuare. Nu-i păsa prea mult de ce voiam să spun, atâta vreme cât îmi auzea vocea, ştiind că sunt acolo, lângă el. Am trăncănit cât m-am priceput de bine, sărind de la un subiect la altul, după cum îmi dicta starea de spirit. Nu-mi era mereu uşor să susțin un astfel de monolog şi, ori de câte ori mă trezeam fără inspirație, recurgeam la unul dintre trucurile dinainte pregătite ca să-mi revin: îi povesteam romane sau filme, recitam poeme din memorie – lui Effing îi plăceau îndeosebi Sir Thomas Wyatt şi Fulke Greville – sau treceam în revistă ştiri din ziarul de dimineață. În chip ciudat, încă îmi aduc aminte destul de bine unele dintre aceste poveşti şi, de fiecare dată când mă gândesc acum la ele (extinderea războiului în Cambodgia, masacrul din Kent State), mă văd stând în aceeaşi cameră cu Effing, care zace în pat. Îi revăd gura ştirbă, larg căscată; îi aud plămânii înfundați trăgând lacom aerul; îi văd ochii orbi, apoşi, holbându-se în tavan, mâinile ca păianjenii apucând strâns pătura, paloarea îngrozitoare a pielii zbârcite. Asocierea e inevitabilă. Printr-un reflex obscur, aceste evenimente au rămas pentru mine legate de trăsăturile chipului lui Effing şi nu mă pot gândi la ele fără să-l văd din nou în fața ochilor.

Uneori nu făceam altceva decât să-i descriu camera în care ne aflam. Folosind aceleaşi metode pe care le perfecționasem în timpul plimbărilor noastre, alegeam un obiect şi începeam să-i vorbesc despre el. Modelul păturii, biroul din colț, harta înrămată a străzilor Parisului care atârna pe perete, lângă fereastră. În măsura în care Effing putea urmări ce-i spuneam, aceste inventare păreau să-i provoace o plăcere intensă. Dată fiind degradarea lui, prezența fizică, imediată, a acelor obiecte pândea undeva pe buza conştiinței lui ca un fel de paradis, un regat de neatins

al miracolelor de zi cu zi: palpabilul, vizibilul, câmpul senzorial care înconjoară viața. Punând toate astea în cuvinte, i-am dat lui Effing şansa de a le experimenta din nou, ca şi când recâştigarea locului său în lumea lucrurilor era tot ce putea obține mai bun. Într-un fel, am muncit mai intens în camera aceea decât o făcusem vreodată înainte, concentrându-mă asupra amănuntelor şi materialelor mai subtile – lâna şi bumbacul, argintăria şi cuprul, fibrele de lemn şi rotocoalele de ghips –, adâncindu-mă în fiecare crăpătură, descriind fiecare culoare şi formă, explorând geometria microscopică a fiecărui lucru în parte. Cu cât devenea Effing mai slăbit, cu atât lucram eu mai asiduu, dublându-mi eforturile doar ca să acopăr distanța ce creştea ireversibil între noi. Până la urmă, atinsesem asemenea vârfuri de precizie, încât îmi lua ore întregi să fac câțiva paşi prin cameră. Avansam în zecimi de centimetru, refuzând să las să-mi scape vreun detaliu, cel mai neînsemnat fir de praf plutind în aer. Am explorat limitele acelui spațiu până când a devenit inepuizabil, o plenitudine de lumi în interiorul altor lumi. La un moment dat, am realizat că probabil vorbeam în gol, însă am continuat oricum să vorbesc, hipnotizat de gândul că vocea mea era singurul lucru care-l putea ține în viață pe Effing. Nu conta, desigur. Îmi scăpa printre degete şi, pe durata ultimelor două zile pe care le-am petrecut împreună, mă îndoiesc că a auzit un singur cuvânt din tot ce i-am spus.

N-am fost de față când a murit. După ce am stat cu el până la ora opt, pe data de unsprezece, doamna Hume a venit să mă înlocuiască, insistând să-mi iau liber tot restul nopții.

— Nu mai putem face nimic pentru el de-acum, a spus. Stai aici de azi-dimineață şi e timpul să iei un pic de aer. Dacă trece de noaptea asta, cel puțin te vei reface până mâine-dimineață.

— Nu cred că va mai exista un mâine-dimineață, i-am spus.

— Poate că nu. Dar asta am spus şi ieri şi iată-l încă în viață.

Am cinat cu Kitty la Palatul lunii, apoi am intrat la un film la cinematograful Thalia (îmi aduc aminte că era Cenuşă şi diamante, dar s-ar putea să mă înşel).

În mod normal, atunci aş fi condus-o acasă pe Kitty, însă aveam nişte presimțiri sumbre în ceea ce-l priveşte pe Effing, aşa că, după ce filmul s-a terminat, am luat-o pe West End Avenue ca să vedem ce face doamna Hume. Era în jur de unu dimineața când am ajuns. Rita plângea în hohote când a deschis uşa şi nu a fost nevoie să-mi spună nimic ca să-mi dau seama ce se întâmplase. Aşa cum am aflat apoi, Effing murise cu mai puțin de o oră înainte de sosirea noastră. Când am întrebat-o pe asistentă ora exactă, mi-a spus că era 12:02, la două minute după miezul nopții. Aşadar, Effing reuşise până la urmă să trăiască până pe douăsprezece mai. Părea atât de absurd, încât n-am ştiut cum să reacționez.

Auzeam un sunet straniu în cap şi am simțit deodată cum îmi erau scurtcircuitați neuronii. Am crezut că mă pufneşte plânsul, aşa că m-am ascuns într-un colț al camerei şi mi-am acoperit fața cu mâinile. Am rămas aşa, aşteptând să-mi dea lacrimile, însă nu s-a întâmplat nimic. Au trecut câteva minute bune, după care m-am trezit cu un spasm de sunete ciudate urcând dinspre gâtlej. Mi-au mai trebuit câteva secunde ca să-mi dau seama că râdeam.

Urmărind instrucțiunile lăsate de Effing, i-am incinerat trupul. Nu trebuia să aibă loc niciun serviciu funerar şi a insistat cu precădere să nu fie lăsat niciun reprezentant al vreunei religii să ia parte la eveniment. Ceremonia avea să fie extrem de simplă: doamna Hume şi cu mine trebuia să ne îmbarcăm pe feribotul către Staten Island şi, odată

trecuți de jumătatea distanței, cum veneam dinspre Manhattan (lăsând Statuia Libertății pe dreapta), să-i împrăştiem cenuşa peste apele portului din New York.

Am încercat să dau de Solomon Barber la Northfield, în Minnesota, la telefon, gândindu-mă că trebuia să i se dea ocazia de a participa, dar după câteva telefoane acasă, unde nu răspundea nimeni, am sunat la departamentul de istorie al Magnus College, unde mi s-a spus că profesorul Barber era în concediu pe toată durata semestrului de primăvară. Secretara părea reticentă să-mi dea detalii suplimentare, însă după ce i-am explicat de ce-l sunasem, s-a îmbunat şi a adăugat că profesorul plecase în Anglia pentru cercetare. Cum îl puteam oare contacta acolo? am întrebat. Asta chiar era o problemă, a răspuns, de vreme ce nu lăsase nicio adresă. Nici cea poştală? am insistat. Probabil îşi primeşte corespondența undeva. Nu, mi-a răspuns, nici pe asta nu o lăsase. Ceruse să i se păstreze corespondența până la întoarcere. Şi când era asta? Oricum nu înainte de luna august, a spus, cerându-şi scuze că nu-mi putea fi de ajutor, iar ceva din vocea ei m-a făcut să cred că spune adevărul. Mai târziu, în aceeaşi zi, m-am aşezat şi i-am compus o lungă scrisoare lui Barber, descriindu-i situația cât puteam de amănunțit. Epistola s-a dovedit greu de conceput şi am lucrat la ea timp de două sau trei ore. Odată terminată, am bătut-o la maşină şi i-am trimis-o într-un colet, alături de un exemplar revăzut al autobiografiei lui Effing. După câte puteam să-mi dau seama, aici se sfârşea responsabilitatea mea. Făcusem ce-mi ceruse Effing, iar de aici încolo urma să las totul pe mâna avocaților, care aveau să-l contacteze pe Barber la momentul cuvenit.

Două zile mai târziu, doamna Hume şi cu mine am ridicat cenuşa de la crematoriu. Fusese strânsă într-o urnă metalică, gri, de mărimea unei franzele, şi mi-a fost greu să-mi închipui să acolo se afla într-adevăr Effing. Atât de mult

din el se prefăcuse în fum, încât era straniu să-ți închipui că mai rămăsese ceva.

Doamna Hume, care fără îndoială avea un simț al realității mai acut decât al meu, părea speriată de urnă, așa că a ținut-o la distanță tot drumul, de parcă ar fi conținut substanțe otrăvitoare, radioactive. Indiferent de vreme, că avea să plouă sau să fie senin, am căzut de acord că vom face excursia cu feribotul a doua zi.

Se întâmpla ca la spitalul de boli mintale să fie zi de vizită, așa că, decât să rateze întâlnirea cu fratele ei, doamna Hume a hotărât să-l ia cu ea. Spunându-mi asta, și-a dat seama că ar putea merge și Kitty. Nu mi s-a părut necesar, însă când i-am transmis mesajul lui Kitty, ea a spus că voia să vină. Era un moment important, a zis, și ținea prea mult la doamna Hume ca să nu-i fie alături. Așa am ajuns patru, în loc de doi. Mă îndoiesc că New York-ul mai văzuse vreodată un cortegiu la fel de pestriț.

Doamna Hume a plecat dis-de-dimineață să-și aducă fratele de la spital. În lipsa ei, a sosit Kitty, îmbrăcată în cea mai scurtă rochiță albastră cu putință, iar picioarele ei fine, bronzate, arătau splendid în combinație cu tocurile înalte pe care le purta, o ținută aleasă special pentru eveniment. I-am explicat că fratele doamnei Hume nu era zdravăn la cap, din câte auzisem, dar, de vreme ce nu-l întâlnisem niciodată, nu știam nici eu prea sigur ce însemna asta. Charlie Bacon s-a dovedit a fi un bărbat masiv, cu o față rotundă, cam de cincizeci și-un pic de ani, cu părul roșcat, ușor rărit, și ochii vii, pătrunzători. Și-a făcut apariția alături de sora lui, având un aer oarecum distrat, febril (era prima oară când părăsea spitalul de mai bine de un an), iar în primele cinci minute n-a prea făcut altceva decât să ne strângă mâinile și să zâmbească. Purta un balonzaid albastru cu fermoarul tras până la gât, o pereche de pantaloni kaki, proaspăt călcați, și pantofi negri lustruiți, cu șosete albe. În

buzunarul jachetei purta un mic radio cu tranzistori, din care ieşea un fir subţire pentru cască. Îşi ţinea casca în ureche tot timpul, iar la fiecare două minute băga mâna în buzunar şi-şi făcea de lucru cu butonul radioului. De fiecare dată când făcea gestul ăsta, închidea ochii şi se concentra profund, ca şi cum ar fi ascultat mesaje din altă galaxie. Când l-am întrebat ce post îi plăcea mai mult şi mai mult, mi-a răspuns că toate erau la fel.

— Nu ascult radioul de plăcere, a spus. Asta mi-e meseria. Dacă mă achit de ea cum trebuie, îmi dau seama ce se petrece cu bateriile din subteran.

— Bateriile?

— Bombele cu hidrogen. Sunt vreo duzină în tuneluri subterane şi le tot mută de colo colo, ca să nu ştie ruşii unde se află. Cred că sunt vreo sută de zone diferite – în măruntaiele oraşului, sub liniile de metrou.

— Şi ce legătură are asta cu radioul?

— Transmit informaţia codat. Ori de câte ori se difuzează ceva live pe un post, înseamnă că mută bateriile. Jocurile de baseball sunt cel mai bun indiciu. Dacă echipa Mets câştigă cu cinci la doi, înseamnă că le-au pus în poziţia cincizeci şi doi. Dacă pierd cu şase la unu, înseamnă că le-au pus în poziţia şaisprezece. E, de fapt, foarte simplu, odată ce te-ai prins cum funcţionează.

— Dar cei de la Yankees?

— Indiferent de echipa care joacă la New York, trebuie să fii atent la scor. Nu-s niciodată în oraş ambele echipe în aceeaşi zi. Când cei de la Mets joacă la New York, cei de la Yankees sunt pe drum şi viceversa.

— Şi la ce ne-ar folosi nouă să ştim unde sunt bombele?

— Ca să ne apărăm. Nu ştiu ce crezi tu, dar pe mine ideea de a sări în aer nu mă încântă prea tare. Cineva tot trebuie să ţină socoteala, iar dacă nimeni nu se-nghesuie, atunci cre' că cinevaul ăla sunt eu.

Doamna Hume şi-a schimbat rochia în timpul conversaţiei mele cu fratele ei.

Apoi am părăsit apartamentul şi am luat un taxi către staţia de feribot din centru.

Era o zi frumoasă, cu cerul albastru, senin, şi un vuiet aspru de vânt rece. Îmi amintesc că stăteam pe bancheta din spate, ţinând urna în poală, ascultându-l pe Charlie vorbind despre Effing, în timp ce taxiul vira pe West Side Highway. Se pare că se întâlniseră de câteva ori, iar după ce a epuizat singurul element care-i lega (Utah), a trecut mai departe, la o descriere haotică, fragmentară a zilelor pe care le petrecuse el însuşi acolo. Îşi făcuse antrenamentul de pilot pe bombardier la Wendover, în timpul războiului, a spus, chiar acolo, departe, în mijlocul deşertului, distrugând oraşe de sare în miniatură. Zburase în treizeci sau patruzeci de misiuni deasupra Germaniei, apoi, la sfârşitul războiului, fusese trimis înapoi în Utah şi înrolat în misiunea de lansare a bombei atomice.

— Nu trebuia să ştim ce era, a spus, dar am aflat. Dacă e ceva de aflat, stai liniştit: Charlie Bacon ţi-o scoate la suprafaţă. Prima a fost Big Boy, lansată asupra Hiroshimei de colonelul Tibbets. Eu trebuia să fiu în echipajul următorului avion, trei zile mai târziu, cel către Nagasaki. Dar n-aveau cum să mă convingă s-o fac. Distrugerea la scară atât de mare e treaba lui Dumnezeu.

Oamenii nu au dreptul să se amestece. I-am păcălit prefăcându-mă nebun. Am luat-o pur şi simplu într-o după-amiază prin deşert, pe căldura aia. Nu-mi păsa dacă mă împuşcau. În Germania era deja nasol, dar n-aveam de gând să-i las să mă transforme într-un instrument de distrugere. Nu, nu, Doamne păzeşte! Mai bine nebun decât cu aşa ceva pe conştiinţă. Aşa cum văd eu lucrurile, n-ar fi făcut-o dacă japonezii ăia erau albi. Nu le păsa nici cât negru sub unghie de „gălbejiţi”. Scuze, a adăugat imediat, întorcându-se spre

Kitty, dar în ceea ce-i priveşte, rasa galbenă nu e cu nimic mai bună decât rasa canină. Ce crezi că facem acum în Asia de Sud-Est? Acelaşi lucru: îi omorâm pe „gălbejiţi” oriunde dăm cu nasul de ei. Repetăm masacrul indienilor. Acum avem bombe cu hidrogen în loc de bombe atomice. Generalii încă fabrică arme noi în Utah, departe de ochii curioşilor, acolo unde nimeni nu-i poate găsi. Ţii minte oile care au murit anul trecut? Şase mii. Au tras cu gaz otrăvitor în aer şi totul în jur a murit, pe zeci de kilometri. Nu, dom’ne, refuz să mă mânjesc cu sânge. Cu pielea galbenă, cu pielea albă, ce importanţă are? Suntem la fel cu toţii, nu? O, nu, n-ai să-l vezi pe Charlie Bacon făcând treburile lor murdare! Prefer să fiu nebun decât să pun mâna pe bateriile lor.

Monologul i-a fost întrerupt de sosirea noastră, iar în tot restul zilei, Charlie s-a închis în interiorul enigmei radioului cu tranzistori. Îi plăcea însă acolo, pe puntea vasului şi, parcă împotriva propriei voinţe, am descoperit că şi eu eram într-o dispoziţie destul de bună. Era ceva ciudat la misiunea noastră care într-un fel anula posibilitatea gândurilor funebre, şi până şi doamna Hume a reuşit să treacă prin toată tărăşenia fără să verse lacrimi. Mai mult decât orice altceva, îmi aduc aminte cât de minunat arăta Kitty în rochiţa ei scurtă, cu vântul jucându-i-se în părul negru şi lung şi mâna delicată în mâna mea. Feribotul nu era aglomerat în acel moment al zilei, iar pasagerii nu erau mai numeroşi pe punte decât pescăruşii. Odată ce am zărit Statuia Libertăţii, am deschis urna şi am azvârlit cenuşa în vânt. Era un amestec de praf alb, cenuşiu şi negru şi totul a dispărut în câteva secunde. Charlie stătea la dreapta mea, iar Kitty la stânga, cu braţul petrecut după mijlocul doamnei Hume. Cu toţii am privit zborul rapid şi haotic al cenuşii până când s-a risipit şi, în clipa aceea, Charlie s-a întors către sora lui, spunându-i:

— Asta vreau să faci şi tu pentru mine, Rita. După ce mor, vreau să mă arzi şi să mă arunci în vânt. E o privelişte splendidă, dansul acesta aerian, în toate direcțiile deodată, e cea mai minunată privelişte din lume.

Imediat ce feribotul a tras la mal, în Staten Island, ne-am întors şi am luat vaporul către oraş. Doamna Hume ne pregătise o cină copioasă şi, la mai puțin de o oră de la întoarcere, ne-am aşezat la masă şi ne-am pus pe mâncat. Se isprăvise totul. Îmi făcusem bagajul şi, de îndată ce-am terminat de mâncat, am părăsit casa lui Effing pentru totdeauna. Doamna Hume urma să rămână până când se rezolva chestiunea moştenirii şi, dacă totul decurgea bine, a spus ea (referindu-se la suma pe care urma s-o primească), avea să se mute în Florida cu Charlie şi să înceapă o nouă viață. Pentru a suta oară, probabil, mi-a spus că sunt binevenit să rămân în apartament cât poftesc şi, pentru a suta oară, i-am spus că am unde sta, la unul dintre prietenii lui Kitty. Care îmi erau planurile? a vrut să afle. Ce voiam să fac cu viața mea? Nu aveam de ce s-o mint.

— Nu sunt sigur, i-am răspuns. Trebuie să mă gândesc. Dar ceva-ceva tot o să apară, şi asta cât de curând.

Au urmat îmbrățişări pline de tandrețe şi lacrimi, când ne-am luat rămas-bun.

Am promis că păstrăm legătura, dar bineînțeles că n-am făcut-o şi aceea a fost ultima oară când ne-am văzut.

— Eşti un cavaler de toată isprava, mi-a spus în uşă, şi n-o să uit niciodată cât de bun ai fost cu domnul Thomas. De multe ori nici nu merita atâta bunătate.

— Toți oamenii o merită, i-am spus. Indiferent cine sunt.

Kitty şi cu mine ieşiserăm pe uşă şi ajunseserăm la jumătatea holului, când doamna Hume a venit în grabă după noi.

— Era să uit, a spus. E ceva ce trebuie să-ți dau.

Am intrat din nou în apartament, unde doamna Hume a deschis dulapul din hol şi a luat o pungă mototolită de hârtie maro de pe raftul de sus.

— Domnul Thomas mi-a dat-o luna trecută, a spus. A insistat să ți-o dau la despărțire.

M-am pregătit să iau punga la subsuoară şi să mă îndrept din nou spre hol, dar Kitty m-a oprit.

— Nu eşti curios să vezi ce e înăuntru? a întrebat.

— M-am gândit că ar fi mai bine să aştept până ieşim, am răspuns. În caz c-o fi vreo bombă.

Doamna Hume a pufnit în râs la replica asta.

— Nu m-ar surprinde, venind din partea zgripțuroiului bătrân, a spus.

— Exact. O ultimă poznă, de pe lumea cealaltă.

— Bine, atunci o să desfac eu punga, dacă tu nu vrei, a spus Kitty. Poate e ceva drăguț înăuntru.

— Vedeți ce optimistă e, i-am spus doamnei Hume. Întotdeauna speră la ce-i mai bun.

— Las-o să desfacă punga, a spus Charlie, băgându-se în vorbă entuziasmat.

Pariez că înăuntru e un cadou scump.

— Bine, hai, i-am spus, pasându-i punga lui Kitty. De vreme ce toți sunteți împotriva mea, te las pe tine să faci onorurile.

Cu o delicatețe inimitabilă, Kitty a desfăcut gura pungii şi s-a uitat înăuntru.

Când a privit spre noi, a rămas o clipă cu o expresie nelămurită, după care pe față i s-a aşternut un zâmbet larg, triumfător. Fără să scoată un cuvânt, a întors punga şi i-a deşertat conținutul pe jos. Din el au început să curgă bani, un şuvoi neîntrerupt de bancnote vechi, mototolite. Am privit cu toții în tăcere, în timp ce hârtiile de zece, douăzeci şi cincizeci de dolari ne aterizau la picioare. Cu totul, aveam peste şapte mii de dolari.

6

A urmat o perioadă extraordinară. Aveam să trăiesc opt-nouă luni într-un stil care-mi fusese inaccesibil înainte şi, la urma urmei, cred că atunci am ajuns mai aproape de raiul pe pământ decât în tot restul vieții mele. Nu era vorba doar de bani (deşi banii nu pot fi trecuți cu vederea), ci de bruschețea cu care se schimbase cursul evenimentelor. Moartea lui Effing mă eliberase din legăturile ce mă țineau prins de el, dar în acelaşi timp mă eliberase din legăturile ce mă țineau prins de lume, iar pentru că eram tânăr, pentru că ştiam atât de puține despre această lume, m-am dovedit incapabil să concep că această fericire s-ar fi putut sfârşi cândva. Mă rătăcisem în deşert, apoi, din senin, găsisem Canaanul, țara promisă. Pentru moment, nu puteam decât să exult, să cad în genunchi în semn de mulțumire şi să sărut pământul pe care călcam. Era încă prea devreme ca să mă gândesc că toate astea puteau fi pierdute, prea devreme ca să-mi imaginez exilul care mă aştepta.

Şcoala lui Kitty s-a terminat la o săptămână după ce mi-au fost donați banii şi, până la jumătatea lui iunie, ne găsiserăm deja o locuință. Pentru mai puțin de trei sute de dolari pe lună, ne-am mutat împreună într-o mansardă mare şi prăfuită de pe East Broadway, nu departe de Chatham Square şi de Manhattan Bridge.

Stăteam chiar în inima cartierului Chinatown, iar Kitty era responsabilă de tot aranjamentul, folosindu-şi cunoştințele, ca să se târguiască apoi cu proprietarul şi să obțină un contract pe cinci ani, cu reducere pentru fiecare îmbunătățire pe care am fi adus-o locuinței. Era în 1970 şi, după ce câțiva pictori şi sculptori îşi transformaseră mansardele în ateliere, ideea de a sta într-o fostă clădire

comercială tocmai începea să prindă la New York. Kitty avea nevoie de spațiu pentru dans (erau aproape două sute de metri pătrați) şi eu însumi am fost încântat de perspectiva de a locui într-un fost depozit, cu țevile la vedere şi cu tavanul de tablă ruginită.

Am cumpărat o plită la mâna a doua şi un frigider în Lower Est Side, apoi ne-am pus un duş rudimentar şi un boiler în baie. După ce am colindat străzile, în căutare de mobilă abandonată – o masă, rafturi pentru cărți, trei sau patru scaune, un birou verde cam desțelenit –, ne-am mai cumpărat o saltea de puf şi câteva ustensile de bucătărie. Mobila ocupa un spațiu minuscul în imensitatea camerei, însă, de vreme ce niciunul nu suporta înghesuiala, ne-am declarat mulțumiți de minimalismul frust al decorului şi n-am mai făcut nicio schimbare.

În loc să cheltuiesc prea mulți bani pentru mansardă – dădusem deja aproape o mie de dolari –, am luat-o pe Kitty la o plimbare, la cumpărături de haine. Eu am găsit tot ce-mi trebuia în mai puțin de o oră, apoi, în restul zilei, am bătut magazinele în căutarea rochiei ideale pentru Kitty. Am găsit-o abia la întoarcerea în Chinatown: o chipao de mătase, de un indigo strălucitor, împodobită cu broderii roşii şi negre. Era costumația perfectă pentru balaurița mea, cu o despicătură pe o parte şi delicios de strâmtă în jurul şoldurilor şi al sânilor. Din pricina prețului scandalos, îmi aduc aminte că a trebuit s-o forțez pe Kitty să mă lase să i-o cumpăr, dar în ceea ce mă priveşte merita din plin şi nu mă mai săturam s-o privesc purtând-o. Ori de câte ori rămânea prea mult în dulap, inventam o scuză, o ieşire la vreun restaurant mai de Doamne-ajută, de exemplu, doar ca s-o văd îmbrăcată cu ea. Kitty era mereu receptivă la gândurile mele obscene şi, odată ce a înțeles cât de profundă era pasiunea mea pentru acea rochie, a început s-o poarte chiar

în anumite seri când rămâneam acasă, îmbrăcând-o în secret pe trupul gol, ca preludiu al seducției.

Chinatown era ca o țară străină pentru mine şi, de fiecare dată când ieşeam la plimbare pe străzile lui, mă trezeam copleşit de un sentiment de derută şi dezrădăcinare. Eram în America, însă nu puteam înțelege ce mi se spune, nu puteam pătrunde înțelesul ascuns al lucrurilor pe care le vedeam. Chiar după ce am ajuns să-i cunosc pe unii dintre vânzătorii ambulanți, singurele noastre contacte cu ceilalți se mărgineau la zâmbete politicoase şi gesturi agitate, un limbaj al semnelor lăsat fără orice conținut subtil. Nu am reuşit să pătrund dincolo de suprafața mută a lucrurilor, iar uneori această izolare mă făcea să mă simt de parcă aş fi trăit într-o lume de vis, străbătând mulțimi spectrale, de siluete cu măşti pe față. Contrar aşteptărilor, statutul de străin nu mă nemulțumea, ba chiar îmi dădea o vigoare stranie, iar pe termen lung s-a dovedit a spori noutatea a tot ce mi se întâmpla. Nu aveam senzația că mă mutasem în altă parte a oraşului. Bătusem jumătate de lume ca să ajung unde eram acum şi era absolut firesc ca nimic să nu mi se mai pară cunoscut, nici măcar propria persoană.

Odată stabiliți în mansardă, Kitty şi-a găsit o slujbă de vară. Am încercat s-o conving să renunțe, preferând să-i dau eu bani, scutind-o astfel de chinul de a merge la lucru zi de zi, dar Kitty a refuzat. Voia să fim chit, spunea, şi nu-i surâdea deloc să ştie că eu trebuia s-o duc în spate. Important era ca banii să ne ajungă, să nu-i risipim. Kitty era fără îndoială mai chibzuită decât mine în privința asta, aşa că am cedat logicii ei net superioare. S-a înscris la o agenție de plasare a forței de muncă şi, în doar trei zile, i-au găsit o slujbă în clădirea MeGraw-Hill de pe Sixth Avenue, la o revistă comercială. Glumeam prea des pe seama titlului revistei ca să-l fi uitat şi chiar şi azi, când îl rostesc, nu pot să-mi reprim un zâmbet: Plastica modernă. Jurnalul

implicării totale în industria plastică. Kitty lucra acolo zilnic, de la nouă la cinci, călătorind împreună cu milioane de alți navetiști pe căldura cumplită a verii. Nu i-a fost ușor, cu siguranță, dar nu era ea omul să se plângă de astfel de lucruri. Își făcea exercițiile de dans în fiecare seară, timp de două-trei ore, după care era gata de o nouă zi de muncă, trezindu-se cu seninătate devreme în dimineața următoare. În timpul cât era plecată, eu mă îngrijeam de casă și făceam cumpărăturile, asigurându-mă că avem ce mânca la cină, când sosea. A fost prima mea întâlnire cu viața casnică, pe care am îmbrățișat-o firesc, fără mofturi și resentimente.

Niciunul nu vorbea despre viitor, dar la un moment dat în relația noastră, poate la două sau trei luni de când ne mutaserăm împreună, cred că am început amândoi să bănuim că ne îndreptăm spre căsătorie.

Am trimis necrologul lui Effing la Times, dar nu am primit niciun răspuns de la ei, nici măcar o înștiințare că fusese respins. Se prea poate ca scrisoarea mea să se fi pierdut sau poate și-au imaginat că le-o trimisese vreun nebun. Varianta mai lungă, pe care am trimis-o conștiincios la Art World Monthly, așa cum mă rugase Effing, a fost refuzată, dar nu cred că motivația lor era neîntemeiată. După cum îmi explica redactorul în scrisoare, niciunul dintre editori nu auzise de Julian Barber, iar dacă nu puteam să le procur niște diapozitive cu lucrările lui, era mult prea riscantă publicarea articolului. „Nu știu cine sunteți, domnule Fogg”, urma scrisoarea, „însă am impresia că ați pus la cale o farsă complicată. Asta nu înseamnă că povestea dumneavoastră n-ar fi captivantă, dar cred că ați face mai bine să lăsați gluma deoparte și să o publicați în altă parte, ca ficțiune.”

Am simțit că sunt dator față de Effing să insist în numele lui. În ziua de după ce am primit scrisoarea de la Art World Monthly, am mers la bibliotecă și am făcut o fotocopie după necrologul lui Julian Barber din 1917, pe care am trimis-o

redactorului, alături de o scrisoare explicativă. „Barber era un artist tânăr şi, e adevărat, necunoscut la data dispariției lui”, i-am scris, „însă a existat. Cred că necrologul acesta din The New York Sun va dovedi că articolul pe care vi l-am trimis e de bună-credință.” Am primit scuzele redactorului prin poştă săptămâna următoare, dar ele nu făceau decât să pregătească un nou refuz. „Sunt gata să admit că a existat cândva un pictor american pe nume Julian Barber”, scria redactorul, „însă lucrul acesta nu dovedeşte că Thomas Effing şi Julian Barber sunt una şi aceeaşi persoană. Şi, chiar dacă ar fi, fără reproduceri după lucrările lui Barber, e imposibil să ne dăm seama ce fel de pictor era. Dat fiind faptul că era necunoscut, ar fi logic de presupus că nu avem de-a face cu un talent colosal.

Dacă e aşa, atunci nu are niciun sens să-i dedicăm atâta spațiu în revista noastră.

În ultima scrisoare, spuneam că simt că aveți material pentru un roman bun.

Acum retractez. Ceea ce ne înfățişați este un caz de psihologie deviantă. Ar putea fi interesant în sine, dar n-are nimic de-a face cu arta.”

După asta am renunțat. Dacă aş fi vrut, presupun că aş fi putut da de urma vreunei reproduceri după o pictură de-a lui Barber pe undeva, dar adevărul e că preferam să nu ştiu cum arată picturile sale. Auzindu-l vorbind timp de atâtea luni, începusem să-mi imaginez şi picturile, iar acum îmi dădeam seama că nu am de gând să las nimic să tulbure frumoasele fantome pe care le creasem. Să public articolul ar fi însemnat să distrug acele imagini din închipuirea mea şi nu mi se părea că merită. Indiferent cât de mare fusese ca artist, picturile lui Julian Barber nu le-ar fi egalat în veci pe cele primite în dar de la Effing. Pe acestea le visasem, recompunându-le din cuvintele lui şi, aşa cum îmi apăreau

mie, erau perfecte, infinite, mai prețioase în reprezentarea realului decât însăşi realitatea.

Atâta vreme cât nu deschideam ochii, mi le puteam imagina astfel pentru totdeauna.

Îmi petreceam zilele într-o splendidă indolență. Cu excepția micilor treburi casnice, nu aveam responsabilități. Şapte mii de dolari era o sumă substanțială pe vreme aia şi nimic nu mă grăbea să-mi fac planuri. M-am apucat din nou de fumat, citeam, mă plimbam pe străzile din Manhattan, țineam un jurnal.

Mâzgălelile mele s-au transformat în cele din urmă în scurte eseuri, mici răbufniri de proză pe care i le citeam în general lui Kitty, de îndată ce erau gata.

Încă de la prima întâlnire, când o impresionasem cu tirada mea despre Cyrano, fusese convinsă că am să ajung scriitor, iar acum, când mă vedea cu stiloul în mână zi de zi, era ca şi când profeția ei s-ar fi împlinit. Dintre toți scriitorii pe care îi citisem vreodată, Montaigne mă inspira cel mai tare. La fel ca el, încercam să-mi folosesc întreaga experiență ca schelet pentru ceea ce scriam şi, chiar când se întâmpla ca vreo pagină să mă arunce pe teritorii abstracte şi mult prea îndepărtate, nu simțeam că mă pronunț definitiv asupra acelor subiecte, ci mai curând că redactez o versiune subterană a poveştii vieții mele. Nu-mi amintesc toate bucățile de proză la care am lucrat, dar pot să-mi readuc în minte câteva, dacă mă străduiesc puțin: o meditație asupra banilor, de exemplu, şi o alta asupra îmbrăcămintei. Un eseu despre orfani şi o bucată mai lungă despre sinucidere, care aborda în cea mai mare parte cazul lui Jacques Rigaut, un dadaist francez minor care a declarat, la vârsta de nouăsprezece ani, că îşi mai acordă încă zece ani de viață, apoi, când a împlinit douăzeci şi nouă de ani, s-a ținut de cuvânt şi s-a împuşcat, chiar în ziua cuvenită. Îmi mai aduc aminte că studiasem şi cazul lui

Tesla, ca parte a unui proiect în care voiam să abordez problema maşinilor şi a lumii naturale. Într-o zi, în timp ce mă învârteam printr-un anticariat de pe Fourth Avenue, am dat peste un exemplar al autobiografiei lui Tesla, My Inventions, pe care o publicase iniţial în 1919, într-o revistă numită The Electrical Engineer. Am luat cu mine volumaşul şi m-am apucat să-l citesc.

După câteva pagini, am dat peste o frază pe care o găsisem în răvaşul de la Palatul lunii, cu aproape un an în urmă: „Soarele e trecutul, Pământul e prezentul, iar Luna e viitorul". Aveam încă bucata de hârtie în buzunar şi m-am înfiorat aflând că aceste cuvinte fuseseră scrise de Tesla, omul care jucase un rol atât de important în viaţa lui Effing. Sincronismul acestor evenimente părea plin de înţelesuri, dar mi-a fost greu să mă dumiresc în ce fel. Era ca şi când îmi auzeam destinul chemându-mă, însă de fiecare dată când încercam să-l ascult, se dovedea că vorbeşte o limbă pe care nu o înţelegeam. Citise oare vreun angajat al fabricii chinezeşti de prăjituri cu răvaş cartea lui Tesla? Părea de necrezut şi, chiar dacă într-adevăr o citise, de ce alesesem tocmai eu prăjitura ce purta acest mesaj? M-am simţit, în chip inevitabil, tulburat de ceea ce se întâmplase. Era aici un nod de nepătruns şi mi se părea că nimic, afară poate doar de o soluţie nebunească, nu avea să-i dezlege iţele: stranii conspiraţii ale materiei, semne premonitorii, o viziune asupra lumii similară cu a lui Charlie Bacon. Am abandonat eseul despre Tesla şi m-am apucat să explorez problema coincidenţelor, dar n-am ajuns foarte departe. Era un subiect mult prea complicat pentru mine, aşa că într-un final l-am lăsat deoparte, spunându-mi că aveam să revin asupra lui. Lucrurile s-au întâmplat în aşa fel încât n-am mai revenit niciodată.

Kitty a început cursurile la Juilliard la jumătatea lui septembrie, iar undeva către sfârşitul primei săptămâni am primit în sfârşit veşti de la Solomon Barber.

Trecuseră aproape patru luni de la moartea lui Effing, aşa că nu mă mai aşteptam să-mi scrie. Nu era esenţial în ceea ce mă privea şi, date fiind multiplele cauze posibile ca un bărbat în situaţia lui să nu mă caute – şoc, ciudă, fericire, uimire, resentiment –, nu-l puteam învinui. Să-ţi fi petrecut ultimii cincizeci de ani crezând că îţi murise tatăl, şi apoi să descoperi că fusese viu în toată vremea asta, ca să afli că, de fapt, murise, de data asta cu adevărat? Nici nu aveam cum să pretind că intuiesc cum ar fi reacţionat cineva în faţa unei avalanşe de asemenea proporţii. Apoi însă am găsit scrisoarea lui Barber în cutia poştală: o scrisoare plină de bunăvoinţă şi de scuze, plină de efuziuni de recunoştinţă pentru tot ce făcusem ca să-i ajut tatăl în aceste ultime luni ale vieţii lui. S-ar fi bucurat să poată vorbi cu mine, îmi spunea, iar dacă nu cerea prea mult, se întreba dacă îi era permis să vină la New York într-un weekend, în toamna aceea. Tonul scrisorii era atât de politicos şi plin de tact, încât nici nu mi-a dat prin gând să-l refuz. De îndată ce am terminat de citit scrisoarea, i-am răspuns, înştiinţându-l că m-ar fi bucurat să-l întâlnesc, oricând s-ar fi decis să mă viziteze.

A zburat la New York la scurtă vreme după schimbul epistolar – într-o vineri după-amiază, la început de octombrie, tocmai când vremea începea să se schimbe. După ce s-a cazat la hotel, la Warwick, în centru, m-a sunat să mă anunţe că sosise şi am aranjat o întâlnire în holul hotelului. Când l-am întrebat cum aveam să-l recunosc, a râs politicos.

— Voi fi omul cel mai masiv din încăpere, a spus, n-ai cum să mă ratezi. Dar, în caz că se mai află cineva de

dimensiunile mele acolo, eu voi fi cel chel, cu scăfârlia lucioasă ca becul.

Aşa cum am aflat curând, cuvântul „masiv” nu era chiar cel mai potrivit. Fiul lui Effing era imens, avea un gabarit monumental, un pandemoniu de cărnuri peste cărnuri. Nu întâlnisem pe nimeni de asemenea dimensiuni până atunci, iar când l-am văzut în prima clipă, aşezat pe o canapea în holul hotelului, am ezitat să-l abordez. Era unul dintre acei bărbați monstruos de graşi peste care dai câteodată în mulțime: oricât de mult te-ai lupta să-ți iei privirea de la el, nu te poți abține să te holbezi. Era titanic în obezitatea lui, de o rotunjime atât de vizibilă, de protuberantă, încât nu te puteai uita la el fără sentimentul că te micşorezi tu însuți. Era ca şi când tridimensionalitatea lui era mai pronunțată decât a celorlalți. Nu doar că ocupa mai mult spațiu decât ei, dar părea să inunde spațiul, să se scurgă peste granițele corpului şi să cucerească mereu noi suprafețe. Stând aşa, relaxat, cu capul lui uriaş țâşnind dintre faldurile gâtului masiv, avea ceva legendar, ceva ce m-a frapat ca fiind obscen şi tragic. Era imposibil ca Effing cel slăbănog şi mărunțel să fi conceput un asemenea fiu: era o anomalie genetică, o sământă uitată care o luase razna, înflorind peste măsură. O clipă, aproape că am reuşit să mă conving că am halucinații, dar când ni s-au intersectat privirile, fața i s-a luminat de un zâmbet. Purta un costum verde, de tweed, şi pantofi Hush Puppy, maro-închis. Țigara pe jumătate consumată din mâna stângă arăta ca un ac de păr.

— Solomon Barber? am întrebat.

— În persoană, a răspuns. Iar dumneata trebuie să fii domnul Fogg. Sunt onorat să te cunosc, domnule.

Avea o voce gravă şi răsunătoare, puțin răguşită din pricina fumului din plămâni.

Am strâns mâna enormă pe care mi-a oferit-o şi m-am aşezat lângă el, pe canapea. Preț de câteva clipe, s-a aşternut tăcerea. Zâmbetul i s-a şters treptat de pe față, iar chipul lui a luat o expresie mâhnită. Mă studia atent, dar în acelaşi timp părea adâncit în gânduri, ca şi când i-ar fi venit o idee importantă. Apoi, inexplicabil, a închis ochii şi a tras adânc aer în piept.

— Cândva, am cunoscut pe cineva care se numea Fogg, a spus, în cele din urmă.

Tare de mult.

— Nu e chiar un nume comun, i-am spus. Dar sunt mai mulți Fogg.

— Acel Fogg mi-a fost student în anii patruzeci. Abia începusem să predau.

— Vă aduceți aminte care era numele lui mic?

— Da, îmi amintesc, dar nu era un bărbat, ci o femeie foarte tânără. Emily Fogg.

Era în anul întâi, la istorie americană.

— Ştiți cumva de unde era?

— Din Chicago. Cred că era din Chicago.

— Mama mea se numea Emily şi era din Chicago. Oare ar fi putut exista două Emily Fogg din acelaşi oraş, la aceeaşi facultate?

— E posibil, dar nu cred. Semănați prea mult cu ea. V-am recunoscut din clipa în care ați intrat pe uşă.

— Coincidență după coincidență, am spus. Universul pare plin de coincidențe.

— Da, uneori e tulburător, a adăugat Barber, lăsându-se din nou purtat de propriile gânduri.

Făcând un efort vizibil, s-a adunat, după câteva secunde, şi a continuat.

— Sper că nu vă veți simți ofensat de întrebarea mea, dar cum se face că purtați numele de fată al mamei?

— Tatăl meu a murit înainte să mă nasc, iar mama mea a redevenit Fogg.

— Îmi pare rău. N-am vrut să fiu indiscret.

— Nu-i nimic. Nu mi-am cunoscut niciodată tatăl, iar mama a murit de mult.

— Da, am auzit la scurtă vreme după ce s-a întâmplat. Un accident rutier, parcă.

Ce tragedie oribilă! Trebuie să fi fost cumplit.

— A lovit-o un autobuz în Boston. Eram mic pe-atunci.

— Teribilă tragedie, a repetat Barber, închizând din nou ochii. Era o fată frumoasă şi inteligentă mama dumitale. Mi-o aduc aminte foarte bine.

La zece luni după asta, când Barber, aflat pe moarte, zăcea într-un spital din Chicago, cu coloana vertebrală frântă, mi-a spus că începuse să miroasă adevărul încă de la prima noastră conversaţie, în holul hotelului. Singurul motiv pentru care nu-mi spusese nimic era faptul că se gândise că mă va speria. Nu mă cunoştea încă şi-i era imposibil să anticipeze felul în care puteam reacţiona în faţa unei asemenea ştiri subite, cataclismice. N-a trebuit decât să-şi imagineze scena ca să-şi dea seama cât era de important să-şi ţină gura. Un străin cântărind aproape o sută şaizeci de kilograme mă invită la hotel, îmi strânge mâna, apoi, în loc să înceapă să vorbească despre lucrurile pe care venisem să le discut, mă priveşte drept în ochi şi-mi spune că e tatăl meu de mult pierdut. Oricât de puternică ar fi fost tentaţia, pur şi simplu nu mergea. Cel mai probabil, aş fi crezut că e nebun şi aş fi refuzat să-i mai vorbesc. De vreme ce aveam destul timp să ne cunoaştem, n-a vrut să-şi irosească şansele de la început, provocând o scenă într-un moment nepotrivit. La fel ca multe lucruri din povestea pe care încerc să o spun, şi acesta s-a dovedit a fi o greşeală. Tocmai invers faţă de cum şi-a imaginat Barber, n-am mai avut timp deloc. Se încredea în viitor pentru rezolvarea

oricărei probleme, dar acel viitor nu s-a mai ivit niciodată. Nu a fost vina lui, însă a plătit pentru asta, aşa cum am plătit şi eu. În ciuda dezastrului, nu văd ce altceva ar fi putut face. Nimeni nu putea şti ce avea să se întâmple; nimeni nu putea ghici ce lucruri sumbre şi oribile ne aşteptau.

Nici chiar astăzi nu mă pot gândi la Barber fără să fiu copleşit de milă. Dacă n-aş fi aflat niciodată cine mi-era tată, măcar aş fi rămas cu ideea că avusesem unul cândva. Un copil nu poate apărea din senin, în definitiv, iar cel care procreează e numit tată, că-i place ori ba. Barber, pe de altă parte, era la fel de pierdut ca mine. Se culcase cu mama o singură dată (într-o noapte umedă, fără stele, în primăvara lui 1946), iar în ziua următoare ea s-a evaporat, dispărând din viața lui pentru totdeauna. Barber nu ştia că rămăsese însărcinată, nu ştia că are un fiu, habar n-avea ce înfăptuise. Dat fiind dezastrul care s-a produs ulterior, pare firesc ca el să fi primit ceva în schimbul strădaniei sale, fie chiar şi conştientizarea a ce făcuse. Femeia de serviciu intrase devreme în cameră, în dimineața aceea, fără să bată la uşă, şi pentru că nu-şi putuse reține țipătul din gâtlej, toți locatarii pensionului s-au năpustit în cameră fără să apuce măcar să se îmbrace. Dacă n-ar fi fost decât femeia de serviciu, ar fi putut inventa o poveste, ba chiar s-ar fi putut spăla pe mâini de toată afacerea, dar în situația în care s-au trezit, erau prea mulți martori împotriva lor. O studentă în anul întâi, în vârstă de nouăsprezece ani, prinsă în pat cu profesorul de istorie. Existau reguli împotriva unui astfel de comportament şi numai un prost ar fi putut fi atât de neatent încât să se lase prins, mai ales într-un loc ca Oldburn Ohio. A fost concediat, Emily a fugit înapoi la Chicago şi astfel s-a încheiat totul. Cariera lui nu şi-a mai revenit niciodată din declin, însă mai cumplit a fost chinul de a o pierde pe Emily.

Fusese urmărit de asta tot restul vieții şi nu trecuse o lună (după cum mi-a mărturisit la spital) fără să retrăiască teribila cruzime a refuzului ei, oroarea absolută din privirea mamei mele când a cerut-o în căsătorie.

— M-ai distrus, i-a spus ea, şi a naibii să fiu dacă te las să mă mai vezi vreodată.

Aşa s-a întâmplat. Când a reuşit în cele din urmă să-i dea de urmă, treisprezece ani mai târziu, era deja moartă.

Din câte am reuşit să aflu, mama nu a vorbit nimănui despre cele întâmplate.

Părinții ei muriseră amândoi, iar Victor călătorea mereu prin țară, cu orchestra din Cleveland, aşa că nu avea nicio obligație de a aminti scandalul. De fapt, nu era decât o altă elevă forțată să-şi abandoneze studiile, iar pentru o tânără din anii '46, nu era nimic îngrijorător în asta. Însă, în chip misterios, chiar şi după ce a aflat că era însărcinată, a refuzat să dea în vileag numele tatălui. Îl chestionasem pe unchiul meu despre asta de zeci de ori în anii în care am trăit împreună, dar se arătase la fel de secretos ca ea.

— E secretul lui Emily, a spus. Am bătut-o la cap de mai multe ori decât aş vrea să-mi amintesc, însă n-a scos măcar o vorbuliță.

A da naştere unui copil din flori pe vremea aceea era un act de mare curaj şi încăpățânare, însă mama se pare că nu a stat nicio clipă pe gânduri. Pentru asta, ca şi pentru multe altele, îi sunt recunoscător. O femeie cu mai puțină voință m-ar fi dat spre adopție sau, şi mai rău, ar fi aranjat un avort. Nu e un gând prea plăcut, dar, dacă mama n-ar fi fost aşa cum era, s-ar fi putut să nu văd niciodată lumina zilei. Dacă ar fi făcut cum era mai înțelept, aş fi murit înainte de a mă fi născut – un fetus de trei luni zăcând pe fundul unui tomberon pe un maidan.

Cu toată durerea provocată, refuzul mamei nu l-a surprins pe Barber, iar pe măsură ce treceau anii i-a venit din ce în ce mai greu să-i poarte pică pentru asta.

Era însă de mirare că fusese atrasă de el de la bun început. În primăvara lui 1946 el avea deja douăzeci şi nouă de ani, şi adevărul e că Emily fusese prima femeie care se culcase cu el fără să fie plătită. Nu că asemenea tranzacţii ar fi fost multe şi dese. Riscul era pur şi simplu prea mare, iar odată ce aflase că plăcerea putea fi anihilată de umilinţă, rareori mai îndrăznise să încerce. Barber nu-şi făcea iluzii despre el însuşi. Ştia ce văd oamenii când se uită la el şi ştia că au dreptate să simtă ce simţeau. Emily fusese unica lui şansă şi o pierduse. Oricât de greu i-ar fi fost să accepte, nu-şi putea înăbuşi gândul că i se întâmplă exact ce merită.

Trupul lui era o carceră şi fusese condamnat la muncă silnică pe tot restul vieţii în interiorul lui – un prizonier uitat, fără putinţă de apel, fără speranţă la o sentinţă mai blândă, fără şansa unei execuţii rapide, din clemenţă. Atinsese înălţimea unui adult încă de la cincisprezece ani, undeva între un metru optzeci şi cinci şi un metru nouăzeci, iar de atunci încolo crescuse mereu în greutate. În adolescenţă se luptase să se menţină sub o sută zece kilograme, dar accesele de bulimie nocturnă nu-l ajutaseră defel şi se pare că nici dietele nu dăduseră roade.

Avea oroare de oglinzi şi petrecea cât mai mult timp posibil de unul singur.

Lumea era o cursă cu obstacole, plină de ochi holbaţi şi de degete îndreptate ameninţător spre el, un spectacol ambulant monstruos, băiatul-balon legănându-şi hoitul printre râsetele chinuitoare ale celor care, văzându-l, încremeneau mai întâi de uimire. Cărţile au devenit un refugiu pentru el încă din fragedă copilărie, un loc unde se putea ascunde – nu doar de ceilalţi, ci şi de propriile gânduri.

Căci Barber nu avea îndoieli în privința celor vinovați pentru felul în care arăta.

Intrând în miezul cuvintelor pe care le avea în față pe pagină, reuşea să-şi uite de trup, iar asta, mai presus de orice, îl ajuta să amâne procesul în care era singurul acuzat. Cărțile îi dădeau şansa de a pluti, de a-şi suspenda propria ființă, iar atâta timp cât le acorda cea mai mare atenție, se putea amăgi cu gândul că fusese eliberat, că parâmele care-l țineau legat de malul de coşmar se rupseseră.

A absolvit liceul primul din clasă, adunând punctaje şi calificative care i-au uimit pe toți cei din orăşelul Shoreham, din Long Island. În anul acela, în iunie, a ținut un discurs de absolvire plin de patos, lung şi cam împrăştiat în apărarea mişcării pacifiste, a Republicii spaniole şi a unui al doilea mandat pentru Roosevelt. Era în 1936, iar publicul înfierbântat din sala de sport l-a aplaudat înflăcărat la sfârşit, chiar dacă nu-i împărtăşea vederile politice. Apoi, la fel cum avea să facă şi fiul său pierdut, douăzeci şi nouă de ani mai târziu, a plecat la New York ca să urmeze patru ani la Columbia College. La sfârşitul acelei perioade, îşi plănuia să nu depăşească o sută treizeci de kilograme. A urmat masteratul în istorie, asezonat cu respingerea din armată, când a încercat să se înroleze. „Nu primim grăsani!" i-a spus sergentul, cu un rânjet dispreţuitor. Aşadar, Barber s-a alăturat frontului de acasă, rămânând pe loc, laolaltă cu paraliticii şi prostănacii, cu cei mult prea tineri şi cu cei prea bătrâni. Şi-a petrecut acei ani în departamentul de istorie de la Columbia, înconjurat de femei, o halcă neobişnuită de carne meditând în rafturile bibliotecii. Dar nimeni nu putea să conteste că era bun la ce făcea. Teza lui despre episcopul Berkeley şi despre indieni a câştigat America Studies Award în 1944, după care i s-au oferit posturi la câteva universități din est. Din motive pe care nu şi le-a putut explica niciodată, a ales Ohio.

Primul an a decurs destul de bine. S-a dovedit a fi un profesor popular, a intrat în corul facultății ca bariton şi a scris primele trei capitole dintr-o viitoare carte pe tema istoriilor de captivitate din timpul războaielor cu indienii. Războiul s-a încheiat în Europa în acea primăvară, iar când cele două bombe au căzut peste Japonia în august, a încercat să se consoleze cu gândul că nu avea să se mai întâmple niciodată. În ciuda tuturor aşteptărilor, anul următor a debutat strălucit.

Între septembrie şi ianuarie, a scăzut în greutate până la o sută treizeci şi şase de kilograme şi, pentru prima dată în viață, a început să privească viitorul cu un oarecare optimism. Semestrul de primăvară a adus-o pe Emily Fogg la cursul de istorie pentru anul întâi, o fată încântătoare, efervescentă, care s-a îndrăgostit de el în chip neaşteptat. Era mult prea frumos ca să fie adevărat şi, deşi a făcut tot ce i-a stat în putință ca să fie precaut, cu timpul a devenit evident că orice e posibil, chiar şi lucrul pe care nu îndrăznise să şi-l imagineze vreodată. Apoi a venit episodul din pension, femeia de serviciu care a dat buzna în cameră, dezastrul. Viteza cu care se întâmplase totul îl paralizase, lăsându-l mult prea buimac ca să poată reacționa în vreun fel. Chemat în biroul rectorului mai târziu, în aceeaşi zi, nici măcar nu i-a trecut prin cap că protesteze împotriva concedierii. S-a întors în cameră, şi-a făcut bagajele şi a plecat fără să-şi ia rămas-bun.

Trenul de noapte l-a dus în Cleveland, unde a închiriat o cameră la motelul YMCA. Primul lui gând a fost să se arunce pe fereastră, dar după trei zile în care a tot aşteptat momentul potrivit, şi-a dat seama că-i lipseşte curajul. După care s-a hotărât să renunțe, să abandoneze lupta o dată pentru totdeauna. Dacă nu avea curajul să moară, şi-a spus, măcar să-şi trăiască viața ca un om liber. Asta, cel puțin, era sigur. Nu avea să se mai umilească. Nu avea să-i

mai lase pe alții să decidă pentru el. În următoarele patru luni, a mâncat până la inconştiență, îndopându-se cu profiteroluri şi gogoşi, cu cartofi cu unt şi fripturi înecate în sos, cu clătite, pui fripți şi castroane uriaşe de chowder. Într-un final, a reuşit să pună pe el încă şaptesprezece kilograme, însă cifrele nu mai contau. Nu le mai dădea importanță şi astfel încetaseră să mai existe.

Cu cât corpul lui creştea, cu atât se îngropa în el mai adânc. Scopul lui era de a se izola de lume, de a se face invizibil, ascunzându-se în faldurile propriei cărni.

A petrecut aceste luni în Cleveland învățând să ignore ceea ce credeau străinii despre el, vaccinându-se împotriva suferinței de a se lăsa văzut. În fiecare dimineață se testa, plimbându-se pe Euclid Avenue la orele de vârf, iar sâmbăta şi duminica ținea cu orice preț să-şi irosească după-amiezile în Weye Park, expunându-se apropierii cât mai multor oameni cu putință, pretinzând că nu aude ce-i spuneau cei ce se holbau la el, ba chiar dorindu-şi ca privirile să le fie respinse de trupul lui. Era singur acum, complet izolat: o monadă grotescă, în formă de ou, croindu-şi drum anevoie prin abatorul propriei conştiințe. Însă întregul efort a dat roade, în cele din urmă, şi nu s-a mai temut de singurătate.

Adâncindu-se în haosul dinăuntrul lui, devenise în sfârşit cineva: Solomon Barber, un personaj, un cineva, o lume care se crease singură.

Lovitura de grație a venit câțiva ani mai târziu, când Barber a început să chelească. Mai întâi i s-a părut că avea de-a face cu un joc de cuvinte de prost gust – un bărbat chel pe nume Barber[13] –, însă, de vreme ce nici nu se gândea să poarte perucă sau meşe, nu avea de ales decât să accepte situația. Grădina deasă şi superbă care îi crescuse cândva

---

[13] În traducere, bărbier sau frizer.

pe cap se ofilise cu timpul. Acolo unde fuseseră cândva tufe cârlionțate de un maro-roşcat, se afla acum doar scalpul neted, o întindere aridă de piele golaşă. Nu-i plăcea această schimbare a înfățişării sale, însă şi mai frustrant era faptul că pur şi simplu nu o putea controla. Îl împingea către o relație pasivă cu sine, iar asta era tocmai ceva ce nu mai putea să îndure. Astfel, într-o bună zi, când transformarea era pe la jumătatea drumului (avea păr pe ambele părți, dar niciun fir în vârful capului), a pus mâna liniştit pe un brici şi a ras tot ce rămăsese. Rezultatul acestui experiment a fost mult mai impresionant decât s-ar fi gândit. Şi-a dat seama că are un cap mare cât un bolovan, un cap mitologic şi, privindu-se în oglindă, a găsit de cuviință ca acel imens glob care era trupul lui să aibă de atunci încolo şi o lună ataşată. Din acea zi, şi-a tratat sfera cu o grijă scrupuloasă, ungând-o cu cremă şi uleiuri în fiecare dimineață, ca să-i păstreze luciul şi netezimea cuvenite, răsfățând-o cu masaje electrice, asigurându-se că era mereu ferită de intemperii. A început să poarte pălării, pălării de tot soiul, care încetul cu încetul au devenit însemnul excentricității lui, însemnul suprem al identității sale. Nu mai era obezul Solomon Barber, ci Omul cu Pălărie. I-a trebuit destulă îndrăzneală ca să facă asta, însă învățase deja să se bucure de cultivarea propriilor bizarerii şi strânsese cu timpul o colecție pestriță de tot felul de ciudățenii, care nu făcuse decât să-i sporească talentul de a-i contraria pe ceilalți.

Purta meloane şi fesuri, şepci de baseball şi pălării de fetru, căşti de safari şi pălării de cowboy, orice îi stârnea imaginația, indiferent de stil şi convenții. În 1957, colecția lui ajunsese atât de vastă, încât s-a întâmplat să iasă în douăzeci şi trei de zile diferite purtând de fiecare dată altă pălărie.

După răstignirea din Ohio (aşa o numea), Barber a predat la câteva licee obscure din Vest şi Vestul mijlociu. Ceea ce

crezuse inițial că avea să fie un exil temporar s-a extins pe o perioadă de mai bine de douăzeci de ani, iar la final harta rănilor lui era deja circumscrisă de puncte plasate în fiecare colț de țară: Indiana şi Texas, Nebraska şi Oklahoma, Dakota de Sud şi Kansas, Idaho şi Minnesota. Nu rămânea nicăieri mai mult de doi sau trei ani şi, deşi fiecare şcoală semăna cu cealaltă, mişcarea constantă îl împiedica să se plictisească. Barber avea o mare putere de muncă, iar în liniştea prăfuită a acestor locuri de retragere nu făcea altceva decât să scrie articole şi cărți, să participe la conferințe şi să țină prelegeri, dedicând atât de mult timp studenților şi cursurilor lui, încât era profesorul cel mai iubit din tot campusul. Meritele lui de cercetător erau mai presus de orice îndoială, însă chiar şi după încheierea scandalului din Ohio, marile şcoli continuau să-l refuze. Effing spusese ceva despre MeCarthy, dar singura incursiune a lui Barber în politica de stânga fusese ca susținător al mişcării pacifiste la Columbia, în anii treizeci. Oficial, nu fusese trecut pe lista neagră, dar detractorilor lui le pica bine oricând să-i acopere numele cu insinuări, asta fiind în cele din urmă cea mai bună scuză pentru a-i respinge candidatura.

Niciunul nu i-o spunea în față, dar plutea în aer un anumit sentiment generalizat că Barber nu avea ce căuta acolo. Era cumva prea mare, prea gălăgios, prea arogant. Imaginați-vă un uriaş de o sută şaizeci de kilograme bălăbănindu-se prin campusul de la Yale cu o pălărie enormă pe cap. Nu mergea. Omul nu avea pic de ruşine, de simț al etichetei. Simpla lui prezență ar fi tulburat ordinea lucrurilor şi de ce să cauți cu orice preț necazul când, în definitiv, erau atâția candidați din care puteai alege?

Poate că, de fapt, totul a fost spre binele lui. Rămânând la periferie, Barber putea fi cine voia să fie. Liceele obscure se bucurau să-l aibă, iar pentru că nu era doar cel mai gras

profesor pe care-l văzuseră vreodată, ci şi Omul cu Pălărie, era din fericire scutit de micile ciondăneli şi de intrigile meschine care fac ravagii în viaţa de provincie. Totul la el era atât de ciudat şi de extravagant, atât de flagrant neconvenţional, încât nimeni nu îndrăznea să-l judece. Sosea la sfârşitul verii, plin de praf de pe drum, târând o remorcă în spatele maşinii lui obosite, înotând în gaze de eşapament. Dacă se aflau elevi prin preajmă, îi folosea ca să-i descarce lucrurile, plătindu-le sume exorbitante pentru munca depusă, apoi invitându-i la prânz. Gestul ăsta dădea întotdeauna tonul. Îi vedeau colecţia impresionantă de cărţi, nenumăratele pălării şi masa specială de lucru pe care şi-o construise în Topeka – biroul Sfântului Toma de Aquino, cum îi spunea el, cu un semicerc mare decupat în suprafaţa mesei, ca să facă loc burţii. Era greu să nu te fascineze văzându-l cum se mişca gâfâind, trăgându-şi sufletul, mutându-şi lent, cu greu, gabaritul dintr-un loc în altul, fumând încontinuu acele trabucuri lungi care-l umpleau de scrum pe haine. Elevii glumeau pe seama lui pe la spate, dar îi erau devotaţi şi, pentru aceşti fii şi fiice de ţărani, de vânzători, de preoţi, el reprezenta cel mai apropiat exemplu de genialitate pe care aveau să-l cunoască vreodată. Inevitabil, existau şi eleve ale căror inimi băteau nebuneşte pentru el (dovedind că mintea putea fi într-adevăr mai puternică decât trupul), însă Barber îşi învăţase lecţia şi n-a mai căzut în aceeaşi capcană niciodată. În secret, era în culmea extazului ori de câte ori fetele gravitau languroase în jurul lui, dar se făcea că nu pricepe, jucându-şi rolul de savant bătos, de eunuc jovial care-şi anihilase dorinţa prin mâncare. Era o treabă dureroasă, solitară, dar îi conferea oarecare protecţie, iar dacă asta nu funcţiona întotdeauna, cel puţin învăţase cât e de important să-şi ţină obloanele trase şi uşa ferecată. În toţi anii aceia de pelerinaj, n-a greşit nimănui. Îi copleşea pe toţi cu ciudăţeniile lui şi nu le lăsa

niciodată colegilor timpul să se plictisească de el, căci se muta imediat în altă parte, luându-şi adio şi dispărând în amurg.

După spusele lui Barber, drumurile lui şi ale unchiului Victor se intersectaseră o dată, însă, analizând mai atent detaliile vieții celor doi, cred că au apucat să se vadă de cel puțin trei ori. Prima lor întâlnire trebuie să fi avut loc în 1939, la Expoziția universală de la New York. Ştiu sigur că au participat amândoi şi, deşi e improbabil, nu e exclus să fi fost prezenți acolo în aceeaşi zi. Îmi place să mi-i imaginez stând alături în fața unui exponat – maşina viitorului, de exemplu, sau bucătăria de mâine –, apoi ciocnindu-se accidental şi înclinându-şi pălăriile în semn de scuze, doi tineri în floarea vârstei, unul gras, celălalt slab, o trupă de actori fantomatici jucându-şi rolişorul în camera de proiecție a craniului meu.

Effing era şi el prezent la târg, desigur, proaspăt reîntors din lungul său sejur în Europa, iar uneori îl plasez şi pe el în această scenă imaginară, stând într-un scaun demodat din nuiele, cu Pavel Shum în spate, împingându-l de la un stand la altul. Se prea poate ca Barber şi unchiul Victor să fi stat unul lângă altul, în timp ce Effing trecea pe lângă ei. Se prea poate ca, exact în acel moment, Effing să-i fi strigat vreo insultă izvorâtă din temperamentul său răutăcios tovarăşului rus, iar Barber şi unchiul Victor, şocați de mojicia lui, să-şi zâmbească şi să clatine trist din cap. Fără să ştie, desigur, că acest bărbat e tatăl unuia dintre ei şi viitorul bunic al nepotului celuilalt. Posibilitățile legate de aceste scene sunt infinite, dar încerc să le mențin pe cât posibil în limite modeste – interacțiuni scurte şi tacite: un zâmbet, un bor de pălărie ridicat, o scuză mormăită. Îmi apar mai sugestive astfel, ca şi când, neîndrăznind prea multe, concentrându-mă doar asupra detaliilor, efemere, aş

putea să mă amăgesc, crezând că toate acestea s-au petrecut cu adevărat.

A doua întâlnire se poate să fi avut loc în Cleveland, în 1946. Aceasta e chiar mai puțin probabilă decât prima, dar îmi aduc aminte foarte clar cum mă plimbam într-o zi prin Lincoln Park, la Chicago, cu unchiul meu, când am văzut un bărbat obez muşcând dintr-un sendviş, aşezat pe iarbă. Acest bărbat îi amintea lui Victor de un alt obez pe care îl văzuse cândva în Cleveland („pe vreme când cântam încă în orchestră”) şi, deşi nu am nicio dovadă concludentă, îmi place să cred că bărbatul care i-a făcut o asemenea impresie a fost Barber.

Datele, cel puțin, se potrivesc perfect, de vreme ce Victor a cântat în Cleveland din 1945 până în 1948, iar Barber s-a mutat la YMCA în primăvara lui 1946.

După spusele lui Victor, tocmai mânca o plăcintă cu brânză într-o seară, la Lansky’s Delicatessen, un mare şi zgomotos emporium, la trei străzi distanță de Severance Hall. Orchestra încheiase o serată Beethoven, iar Victor mersese acolo cu alți trei suflători ca să ia o gustare. De pe scaunul său din fundul restaurantului, avea în față clar un grăsan stând de unul singur la o masă, într-un separeu. Neputând să-şi desprindă privirile de această siluetă enormă, solitară, unchiul meu se uita îngrozit cum omul înfuleca două boluri de supă cu găluşte evreiască, un platou de varză umplută, o porție de blintzes, trei farfurii de salată coleslaw, un coş de pâine şi vreo şase-şapte gogonele pescuite cu furculița din găleata cu saramură. Victor a rămas atât de uimit la vederea acestui spectacol de lăcomie, încât i-a rămas întipărit în minte pentru tot restul vieții, un portret al nefericirii umane pure şi nepervertite. „Cine mănâncă astfel încearcă să se omoare”, mi-a spus. „E în aceeaşi situație cu un om care se înfometează până la ultima suflare.”

Ultima dată când s-au ciocnit unul de altul a fost în 1959, în perioada când unchiul meu şi cu mine locuiam în Saint Paul, Minnesota. Barber îşi luase o perioadă de concediu de la Macalester College pe atunci, iar într-o seară, pe când stătea acasă răsfoind reclamele la maşini de mâna a doua de pe ultimele pagini ale ziarului Pioneer Press, s-a întâmplat să dea peste un anunț de lecții de clarinet date de un anume Victor Fogg, „care cântase mai demult cu orchestra din Cleveland”. Numele i-a săgetat memoria şi a revăzut-o deodată pe Emily, mai vie şi mai proaspătă decât în toate închipuirile care-l bântuiseră de-a lungul anilor. Era din nou în lăuntrul lui, readusă la viață de brusca apariție a numelui ei, şi n-a mai reuşit să scape de imaginea aceasta întreaga săptămână, întrebându-se ce i se mai întâmplase, invocând diversele vieți pe care le-ar fi putut duce, văzând-o cu o limpezime aproape şocantă. Profesorul de muzică nu avea probabil nicio legătură cu ea, însă n-ar fi stricat să afle dacă era cu adevărat aşa.

Primul impuls a fost să-l sune pe Victor, dar în cele din urmă, după ce a recapitulat ce-ar fi putut să-i spună, s-a răzgândit. N-avea niciun chef să fie luat drept nebun când îi spune toată povestea, bâiguind tot felul de lucruri către un străin care l-ar fi ascultat plictisit la celălalt capăt al firului. S-a hotărât să-i trimită mai bine o scrisoare, schițând şapte sau opt versiuni până să se declare mulțumit, ca apoi să o expedieze pe cea finală într-un acces de angoasă puternică, regretând gestul chiar în clipa când a dat drumul scrisorii în cutia poştală. A primit răspunsul zece zile mai târziu, cu un scris de mână reținut şi repezit, pe o foaie galbenă. „Domnule”, scria în mesaj, „Emily Fogg a fost într-adevăr sora mea, însă din nefericire trebuie să vă informez că a murit într-un accident rutier acum opt luni. Infinite regrete. Cu sinceritate, Victor Fogg.”

Adevărul e că scrisoarea nu-i spunea nimic din ce nu ştia deja. Victor nu făcuse decât să-i dezvăluie un fapt, iar acest fapt era unul pe care Barber îl aflase singur, cu mult timp în urmă: că nu avea să o mai revadă vreodată pe Emily. Moartea nu schimba cu nimic situaţia. Întărea doar o certitudine, accentua pierderea cu care trăise deja ani de zile. Nu însemna că scrisoarea era mai uşor de îndurat, dar odată ce s-a oprit din plâns, s-a trezit că voia să afle mai multe. Ce i se întâmplase oare? Unde plecase şi ce făcuse? Fusese căsătorită? Dăduse naştere vreunui copil? Fusese oare iubită? Barber voia fapte. Voia să umple golurile şi să-i reconstruiască viaţa, să aibă ceva palpabil cu care să poată trăi: câteva fotografii, un fel de album foto pe care să-l poată deschide în minte şi să-l studieze după pofta inimii. I-a răspuns lui Victor a doua zi. După ce şi-a exprimat sincerele condoleanţe şi regrete în primul paragraf, i-a sugerat, cu maximă delicateţe, cât de important e pentru el să afle câteva răspunsuri la anumite întrebări. A aşteptat replica răbdător, dar au trecut două săptămâni fără să primească nimic. În cele din urmă, crezând că scrisoarea se rătăcise, i-a telefonat lui Victor. După ce a auzit sunetul soneriei de trei sau patru ori, o telefonistă i-a spus că numărul nu mai e valabil. Asta l-a uimit, însă nu l-a descurajat – în definitiv, omul putea fi sărac, mult prea strâmtorat ca să-şi plătească factura la telefon –, aşa că s-a suit în Dodge-ul lui din ’51 şi a plecat către locuinţa lui Victor, pe Linwood Avenue 1025. Neputând să-i găsească numele la interfon, a sunat la portar. În câteva clipe, un omuleţ mărunt, într-un pulover verde cu galben, şi-a făcut apariţia la uşă, târşâindu-şi picioarele, şi l-a înştiinţat că domnul Fogg plecase.

— El şi băiatul, a zis omul, şi-au făcut bagajele şi au plecat acum vreo zece zile.

Barber a fost dezamăgit, îndurerat de lovitura neaşteptată. Dar nu a stat nicio secundă să se întrebe cine e

băiatul. Şi, chiar dacă ar fi făcut-o, n-ar fi fost nicio diferență. L-ar fi luat drept fiul clarinetistului, ca apoi să abandoneze gândul.

Mulți ani mai târziu, când Barber mi-a povestit despre scrisoarea primită de la Victor, am înțeles, în cele din urmă, de ce plecase unchiul meu atât de brusc din Saint Paul, în 1959. Întreaga scenă dobândise acum un sens: febra împachetărilor în miez de noapte, călătoria la Chicago, cele două săptămâni în care am locuit la hotel şi nu am mers la şcoală. Victor nu ar fi avut cum să ştie adevărul despre Barber, dar asta nu însemna că nu e înspăimântat de potențialul adevăr pe care îl ascundea acest bărbat. Exista un tată pe undeva, şi de ce să rişte ca acest bărbat atât de curios să afle detalii despre Emily? În cel mai rău caz, cine îl asigura că nu avea să lupte pentru custodia băiatului? Îi fusese destul de simplu să evite să mă menționeze în primul răspuns la scrisoare, dar apoi a apărut a doua, cu noi întrebări, şi atunci şi-a dat seama că e prins în cursă. Ignorând pur şi simplu scrisoarea nu ar fi făcut decât să amâne problema, căci, dacă străinul era curios, aşa cum părea, în cele din urmă avea să ne caute. Şi ce se putea întâmpla atunci?

Victor nu ar fi avut de ales decât să dispară fără urmă, să mă ia cu el în miez de noapte şi să dispară în ceață.

Povestea asta a fost unul dintre ultimele lucruri pe care mi le-a spus Barber şi mi-a frânt inima s-o aud. Am înțeles ce făcuse Victor şi, impresionat de tot devotamentul lui, m-am trezit potopit de un val de sentimente – mi-era dor de unchiul Victor, pe care l-am jelit din nou. Dar în acelaşi timp am simțit o mare frustrare şi amărăciune din pricina atâtor ani pierduți. Căci, dacă Victor ar fi răspuns celei de-a doua scrisori, în loc să fugă, se prea poate să fi descoperit cine e tatăl meu chiar în 1959. Nimeni nu trebuia învinuit pentru cele întâmplate, însă constatarea nu făcea situația

mai uşor de acceptat. Totul ţinea de câteva legături ratate, sincronizări proaste, bâjbâieli în întuneric. Ne găsiserăm mereu fie în locul potrivit, dar la momentul greşit, fie în locul nepotrivit, la momentul oportun. Ne pierduserăm mereu unul pe altul, ajungând de fiecare dată la doar câţiva centimetri de adevăr. Cam la asta se reduce întreaga poveste, cred. O înlănţuire de şanse ratate. Aveam de la început toate piesele, însă niciunul nu a ştiut cum să le pună cap la cap.

Nimic din toate astea nu a ieşit la iveală în urma primei noastre întâlniri, desigur.

Odată ce Barber s-a decis să nu-mi vorbească despre bănuielile lui, singurul subiect pe care-l aveam la dispoziţie s-a dovedit a fi tatăl său şi l-am acoperit destul de atent în cele câteva zile petrecute de el în oraş. În prima seară, m-a dus la restaurantul Gallagher, pe Fifty-second Street; în a doua seară, am cinat undeva în Chinatown, cu Kitty. Iar a treia zi, duminică, ne-am întâlnit la hotel pentru micul dejun, după care el a luat avionul spre Minnesota. Inteligenţa lui Barber şi şarmul lui te făceau să uiţi de fizicul său nefericit şi, cu cât petreceam mai mult timp împreună, cu atât mă simţeam mai confortabil. Am vorbit foarte deschis aproape de la început, spunându-ne unul altuia glume şi tot felul de idei, pe măsură ce ne depănam poveştile şi, pentru că nu se temea de adevăr, i-am putut vorbi despre tatăl lui fără să mă cenzurez, relatându-i întreaga mea aventură cu Effing, cu părţile ei bune, dar şi cu cele rele.

Cât despre Barber, el nu aflase absolut nimic. Tatăl lui, i se spusese, murise în Vest cu câteva luni înainte de naşterea băiatului, ceea ce părea destul de plauzibil, de vreme ce pereţii casei îi erau acoperiţi de tablouri şi toată lumea spunea că tatăl fusese pictor, un peisagist care călătorise mult de dragul artei sale. Ultima lui expediţie

avusese loc în deşertul Utah, aşa-i spuseseră, un loc uitat de Dumnezeu, dacă ar exista unul, unde şi murise. Dar împrejurările morții lui nu fuseseră niciodată clarificate. Când a împlinit şapte ani, o mătuşă i-a spus că taică-său căzuse de pe o stâncă. Trei ani mai târziu, unchiul i-a explicat că fusese prins de indieni, apoi, la nici şase luni, Molly Sharp îl înştiințase că dispariția fusese lucrarea diavolului. Ea era bucătăreasa care-l hrănea cu budinci delicioase când venea de la şcoală – o irlandeză rumenă, roşcovană, cu strungăreață lată – şi n-o auzise niciodată spunând vreo minciună. Oricare ar fi fost cauza, moartea tatălui îi fusese invocată mereu ca fiind motivul pentru care mama sa se închisese definitiv în cameră. Aşa se vorbea în familie despre starea mamei lui, deşi adevărul e că uneori ieşea din cameră, mai ales în nopțile calde de vară, când bântuia coridoarele casei sau se ducea până la plajă şi se aşeza lângă apă, ascultând muzica valurilor mărunte ajunse la țărm.

Nu-şi vedea mama prea des şi, chiar în zilele ei bune, femeii îi era greu să-şi aducă aminte cum îl chema. I se adresa cu Teddy sau Malcolm, sau Rob – privindu-l mereu în ochi, vorbindu-i cu maximă convingere – sau folosea epitete stranii, care pentru el nu aveau niciun sens: Bally-Ball, Pooh-Bah, domnul Jinks. Nu încerca niciodată să o corecteze când îi vorbea astfel, de vreme ce orele petrecute în compania mamei erau mult prea prețioase pentru a fi irosite, iar din experiență ştia că până şi cea mai măruntă şicană îi putea strica dispoziția. Ceilalți ai casei îl strigau Solly. Nu avea nimic împotriva acestui apelativ, căci într-un fel îi lăsa numele intact, de parcă ar fi fost un secret cunoscut doar de el: Solomon, înțeleptul rege al evreilor, un bărbat cu judecata atât de dură, încât putea amenința că are să taie un prunc în două pentru adevăr.

Mai târziu, s-a renunțat la diminutiv şi a devenit Sol. Poeții elisabetani l-au învățat că era un vechi termen folosit pentru „soare” şi, la scurt timp după aceea, a descoperit că e, în plus, cuvântul franțuzesc pentru „pământ”. L-a intrigat faptul că putea fi atât soarele, cât şi pământul în acelaşi timp, şi mulți ani de zile l-a interpretat ca şi când persoana lui putea circumscrie toate contradicțiile universului.

Mama trăia la etajul patru, însoțită de câțiva servitori şi de femeile care-i țineau companie, şi se întâmpla să treacă perioade lungi în care să nu coboare nici măcar o dată. Acolo, sus, era un tărâm aparte, cu o bucătărie nou-construită la un capăt al holului şi camera mare în nouă laturi la celălalt. Cândva, acolo pictase tatăl lui, se spunea, iar ferestrele erau făcute în aşa fel încât, atunci când priveai afară, nu vedeai decât apă. El a descoperit că, dacă rămâneai suficient de mult în fața acelor ferestre, cu fruntea lipită de geam, simțeai că pluteşti în înaltul cerului. Nu-i dădea voie să meargă acolo prea des, dar din camera lui de la etajul de dedesubt îşi auzea câteodată mama plimbându-se în noapte (scârțâiturile podelei sub covor) şi, din când în când, distingea voci: zgomotul conversației, râsete, frânturi de cântec, gemete şi hohote de plâns. Vizitele lui la etajul patru erau supravegheate de îngrijitoare şi fiecare îşi impusese propriile reguli.

Doamna Forrest îi rezerva câte o oră în fiecare joi; doamna Caxton îi verifica unghiile înainte de a-l lăsa să intre; doamna Rower îl lua la plimbări răcoroase pe plajă; doamna Buxley îl servea cu ciocolată caldă, iar doamna Gunderson vorbea atât de încet încât abia o auzea. O dată, Barber se jucase cu mama deghizându-se întreaga după-amiază, iar altă dată îşi făcuseră de lucru la iaz, cu o bărcuță de hârtie, până la căderea serii. Aceste două vizite şi le amintea foarte bine şi, mulți ani mai târziu, a realizat că trebuie să fi fost orele cele mai fericite pe care le petrecuse

alături de ea. Atât cât putea să-şi amintească, îi părea bătrână, cu părul cărunt şi fața nemachiată, cu ochii albaştri, apoşi şi gura căzută, cu pete de ficat pe dosul mâinilor. Mişcările ei erau uşor tremurate, iar asta o făcea probabil să pară şi mai fragilă decât era – cu nervii mereu vibrând la cea mai mică atingere, o femeie aflată pe buza prăpastiei. Cu toate astea, nu o credea nebună (nefericită era cuvântul care-i venea în minte de obicei) şi, chiar când gesturile ei alarmau pe toată lumea, adesea i se părea că se preface. Au fost câteva crize de-a lungul anilor (un acces de țipete când au dat-o afară pe una din îngrijitoare, o tentativă de sinucidere, o perioadă de câteva luni în care a refuzat să se îmbrace) şi o dată chiar a fost trimisă în Elveția, pentru ceea ce s-a numit o odihnă prelungită. Mult mai târziu, a descoperit că Elveția nu era decât un eufemism pentru un azil de nebuni din Hartforf, Connecticut.

A avut o copilărie sumbră, dar nu lipsită de bucurii şi mult mai puțin singuratică decât ar fi putut fi. Părinții mamei locuiau acolo mare parte a timpului şi, în ciuda înclinației bunicii către tot felul de prostioare – fletcherismul, găurile lui Symmes, cărțile lui Charles Fort –, cu el se purta extraordinar, ca şi bunicul, de altfel, care-i povestea despre Războiul Civil şi-l învăța să caute flori sălbatice.

Mai târziu, unchiul Binkey şi mătuşa Clara s-au mutat la ei şi timp de câțiva ani au trăit împreună, într-o armonie zgomotoasă. Crahul din 1929 nu i-a distrus, dar s-au văzut nevoiți să strângă cureaua. Automobilul Pierce Arrow i-a părăsit împreună cu şoferul, n-au mai plătit chiria apartamentului din New York, iar Barber nu a mai fost trimis la internat, aşa cum plănuiseră cu toții. În 1931, au fost vândute câteva dintre lucrările din colecția tatălui său – desenele lui Delacroix, pictura lui Samuel French Morse şi micul Turner agățat în holul de la intrare. Cu toate astea, pe

multe le-au păstrat. Lui Barber îi plăceau mai ales cele două opere ale lui Blakelock din sufragerie (un clar de lună pe peretele dinspre răsărit şi o tabără indiană pe cel dinspre sud), ca şi nenumărate picturi ale tatălui său atârnate oriunde te uitai: peisajele marine din Long Island, tablourile cu coasta Maine, schițele cu râul Hudson, plus o cameră plină de peisaje aduse dintr-o excursie la Catskills – ferme care stăteau să se dărâme, munți selenari, uriaşe câmpii de lumină. Barber petrecuse sute de ore privind aceste lucrări, iar în al treilea an de liceu a organizat o expoziție la primărie, căreia i-a adăugat un eseu despre opera tatălui său, distribuit gratuit tuturor participanților la vernisaj.

În anul următor, şi-a petrecut nopțile lucrând la un roman care avea ca punct de pornire dispariția tatălui său. Barber nu avea decât şaptesprezece ani pe atunci şi, prins cum era în tumultul adolescentin, a început să se imagineze artist, un viitor geniu care avea să-şi mântuiască sufletul vărsându-şi angoasele pe hârtie. Mi-a trimis o copie a manuscrisului după întoarcerea în Minnesota – nu, cum mă avertizase în chip de scuză în scrisoarea lui, spre a face caz de talentele sale juvenile (cartea fusese respinsă de douăzeci şi una de edituri), ci ca să-mi dea o idee despre felul în care absența tatălui îi înfierbântase imaginația. Cartea se numea Sângele lui Kepler şi era scrisă în stilul senzaționalist al romanelor de consum din anii ’30. În parte western, în parte SF, povestea glisa între tot soiul de improbabilități, repezindu-se înainte cu forța implacabilă a unui vis. Pe alocuri mi s-a părut îngrozitoare, însă în cele din urmă m-am surprins cu totul absorbit de ea, iar până când am ajuns la final, am avut senzația că ştiu mai bine cine e Barber, că înțeleg ceva din cea mai profundă fibră a ființei lui.

Acțiunea se petrecea cu patruzeci de ani în urmă, iar evenimentul inițial avea loc în 1870, dar altfel, povestea decurgea direct din cele câteva lucruri pe care Barber

reuşise să le afle despre tatăl lui. Un artist de treizeci şi cinci de ani, pe nume John Kepler, îşi ia rămas-bun de la soţie şi fiu şi-şi părăseşte căminul din Long Island ca să pornească într-o călătorie de şase luni prin Utah şi Arizona, aşteptându-se, după spusele autorului de şaptesprezece ani, „să descopere un ţinut al minunilor, o lume de o frumuseţe sălbatică, în culori violente, un regat de dimensiuni atât de monumentale, încât şi cea mai măruntă piatră poartă marca infinitului”. Totul decurge bine în primele câteva luni, după care Kepler se confruntă cu un accident similar celui pe care îl suferise, chipurile, Julian Barber: cade de pe o stâncă, îşi frânge oasele şi îşi pierde cunoştinţa. Când şi-o recapătă, în ziua următoare, descoperă că nu se mai poate mişca şi, pentru că nu are provizii, se resemnează să moară de foame în pustiu. A treia zi însă, aflat pe punctul de a da ortul popii, Kepler e salvat de un pâlc de indieni – ca ecou al unei povestiri pe care Barber o citise în copilărie. Indienii îl transportă pe muribund în tabăra lor, o vale pietroasă, înconjurată de stânci, iar în acest adăpost înmiresmat de plantele de yucca şi ienupăr îl îngrijesc până se însănătoşeşte. În această comunitate trăiesc treizeci sau patruzeci de oameni, un număr egal de bărbaţi, femei şi copii, care umblă aproape goi sub soarele necruţător al verii. Abia vorbind, cu el sau între ei, îl veghează, pe când el îşi recapătă puterile, picurându-i apă pe buze şi hrănindu-l cu mâncăruri ciudate din care nu mai gustase vreodată. Pe măsură ce mintea i se limpezeşte, Kepler îşi dă seama că oamenii ăştia nu seamănă deloc cu indienii din triburile locale – Ute şi Navaho, Paiute şi Shoshone. Îi par mai primitivi, mai izolaţi, mai blânzi în purtări. La o privire mai atentă însă, ajunge la concluzia că mulţi dintre ei nici măcar nu au trăsături de indieni. Unii au ochii albaştri, alţii părul roşcat, iar unii bărbaţi au chiar şi păr pe piept. În loc să accepte evidenţa, Kepler începe să creadă că se află încă în

pragul morții şi că doar şi-a imaginat însănătoşirea într-un moment de delir produs de şoc şi durere. Însă nu durează mult. Pas cu pas, pe măsură ce starea continuă să i se îmbunătățească, se vede silit să admită că e în viață şi că tot ce-l înconjoară e real.

„Îşi ziceau Oamenii”, scrie Barber, „Poporul, Cei Veniți de Departe. Cu mult timp în urmă, dacă e să dăm crezare legendelor, strămoşii lor trăiseră pe Lună.

Dar apa le-a fost gonită de o mare secetă şi toți Oamenii au murit, cu excepția lui Pog şi a Oomei, tatăl şi mama dintru începuturi. Timp de douăzeci şi nouă de zile şi douăzeci şi nouă de nopți, Pog şi Ooma au rătăcit prin deşert, iar când au ajuns la Muntele Minunilor, s-au cățărat până în vârf şi s-au prins de un nor.

Norul-spirit i-a purtat în spațiu timp de şapte ani, iar la sfârşitul acestei perioade au coborât pe Pământ, unde au descoperit Pădurea Lucrurilor Dintâi şi au luat lumea de la capăt. Pog şi Ooma au dat naştere la mai mult de două sute de copii şi, vreme de mulți ani, Oamenii au trăit fericiți, construindu-şi case printre copaci, plantând porumb, vânând căprioare fermecate şi prinzând peşte. Ceilalți, de asemenea, trăiau în Pădurea Lucrurilor Dintâi, iar pentru că erau gata să-şi împărtăşească secretele, ei i-au învățat pe Oameni Marea Ştiință a plantelor şi animalelor, care i-a făcut să se simtă ca acasă pe Pământ. Oamenii i-au răsplătit pe Ceilalți pentru bunătatea lor şi, vreme de câteva generații, cele două lumi au trăit în armonie. Dar în cele din urmă, într-o dimineață, au venit Sălbaticii din cealaltă parte a lumii, navigând pe corăbiile lor imense de lemn. O vreme, Bărboşii s-au arătat prietenoşi, dar în cele din urmă au invadat Pădurea Lucrurilor Dintâi şi au prăvălit mulți copaci. Când Oamenii şi Ceilalți i-au rugat să înceteze, Sălbaticii şi-au scos bețele de fulger-şi-tunet şi i-au căsăpit. Oamenii au înțeles că puterea acestor arme era de neegalat,

dar Ceilalți au ales să lupte până la capăt. A fost vremea Grozavului Rămas-Bun. Unii dintre Oameni au ales să se alăture Celorlalți, câțiva dintre Ceilalți s-au alăturat Oamenilor, apoi cele două mari familii s-au despărțit, luându-o fiecare pe drumul ei. Oamenii şi-au părăsit locuințele şi s-au mutat în Întuneric, călătorind prin Pădurea Lucrurilor Dintâi, până când au simțit că pătrunseseră până acolo unde Sălbaticii nu-i mai puteau ajunge. Asta s-a repetat de nenumărate ori de-a lungul anilor, căci de îndată ce apucau să-şi ridice locuințele într-o nouă zonă a Pădurii şi să se simtă ca acasă, apăreau Sălbaticii. Bărboşii se prefăceau mereu, la început, că le sunt prieteni, apoi se apucau, inevitabil, să le doboare copacii şi să-i omoare pe Oameni, strigând întruna cât de mare era Dumnezeul lor şi Cartea lor, şi puterea lor de neînvins. Oamenii au continuat aşadar să rătăcească, mereu către vest, mereu încercând s-o ia înaintea Sălbaticilor. În cele din urmă, au ajuns la capătul Pădurii Lucrurilor Dintâi şi au descoperit Lumea Plată, cu iernile ei interminabile şi verile scurte, infernale. De aici, s-au mutat în Țara din Ceruri, iar când le-a venit sorocul şi acolo, au coborât în Țara Apelor Puține, un ținut atât de pârjolit şi de retras, încât până şi Sălbaticii refuzaseră să trăiască acolo. Când apăreau Sălbaticii, nu era decât pentru că se aflau în drum spre altă destinație, iar cei care se opreau pe acolo din întâmplare, înălțându-şi case, erau atât de puțini la număr şi atât de împrăştiați, încât Oamenii puteau cu uşurință să-i ocolească.

Aici au trăit Oamenii de la începutul Noilor Vremuri şi aşa au dus-o atâta vreme cât nimeni nu-şi mai putea aminti cum fusese înainte.”

Limba lor îi pare lui Kepler de neînțeles la început, dar în câteva săptămâni reuşeşte să prindă suficient cât să se descurce într-o conversație simplă. Începe cu substantivele, cu felul în care poți numi lucrurile înconjurătoare, iar vorba

lui nu e mai subtilă decât a unui copil. Crenepos înseamnă femeie. Matitoac sunt zeii. Okeepenauk e o rădăcină comestibilă, iar tapisco înseamnă piatră. Fiind nevoit să învețe atât de multe cuvinte în această primă fază, e incapabil să surprindă vreo coerență structurală a limbii. Pronumele nu par să existe ca entități de sine stătătoare, de pildă, însă ele fac parte dintr-un sistem complex de sufixe verbale care se schimbă în funcție de sexul şi vârsta vorbitorului. Anumite cuvinte uzuale au două semnificații diametral opuse – vârf şi fund, amiază şi miez de noapte, copilărie şi bătrânețe – şi în multe situații semnificația cuvintelor e schimbată prin expresia feței vorbitorului. După două-trei luni, limba lui Kepler se obişnuieşte să nască acele sunete stranii, iar pe măsură ce magma de silabe nediferențiate începe să se separe în unități mai mici, mai uşor definibile, auzul i se ascute, devine mai atent la nuanțe şi intonație. În chip ciudat, începe să creadă că aude frânturi de engleză când îi aude vorbind pe Oameni – nu engleza pe care o vorbeşte nativ, ci fragmente din ea, resturi de cuvinte englezeşti, un fel de engleză metamorfozată care s-a strecurat cumva în crăpăturile altei limbi. O expresie precum Țara Apei Puține, de pildă, devine un singur cuvânt, Lan-o-li-wa. Sălbaticii sunt numiți Wi-me, iar Lumea Plată formează un cuvânt ce aduce cu flow[14]. La început, Kepler tinde să expedieze aceste paralele ca pe nişte coincidențe. Sunetele se suprapun de la o limbă la alta, la urma urmei, şi nu poate să-şi lase imaginația s-o ia razna. Pe de altă parte, observă că, la fiecare şapte sau opt cuvinte, limba Oamenilor urmează aceeaşi structură, iar când, în cele din urmă, Kepler îşi încearcă teoria, inventând cuvinte şi testându-le pe Oameni (cuvinte pe care nu le-a învățat de la

[14] În engleză, a curge.

nimeni, dar pe care le formează după aceeaşi metodă de descompunere şi împerechere pe care o folosise la construcţia celorlalte), se trezeşte rostind nişte cuvinte pe care Oamenii le consideră ca fiind limba lor. Încurajat de succes, Kepler începe să lanseze anumite ipoteze privind originile acestui trib ciudat. Lăsând la o parte legenda oamenilor de pe Lună, crede că trebuie să fi izvorât dintr-o încrucişare a sângelui englez cu cel indian. „Pierduţi în pădurile imense ale Lumii Noi”, scrie Barber, urmând argumentul lui Kepler, „confruntându-se poate cu primejdia extincţiei, o ceată de colonizatori ar fi putut foarte bine să ceară găzduire unui trib indian ca să-şi asigure supravieţuirea contra forţelor ostile ale naturii.” Poate că acei indieni erau „Ceilalţi”, eroii legendelor care i se povestiseră, s-a gândit Kepler. Dacă era aşa, poate că un grup se răzleţise şi se îndreptase spre Vest, în cele din urmă stabilindu-se în Utah. Ducând această ipoteză cu un pas mai departe, s-a gândit că povestea originii lor fusese compusă probabil după sosirea în Utah, ca o consolare pentru că trăiau în asemenea condiţii aride. „Căci nicăieri în lume”, se gândea Kepler, „nu seamănă mai mult Pământul cu Luna decât aici.”

Abia în momentul în care capătă fluenţă în limba lor reuşeşte Kepler să înţeleagă de ce fusese salvat. Oamenii erau pe cale de dispariţie, după cum i-au explicat, iar dacă nu începeau să se înmulţească, întreaga naţie dispărea în neant. Lui Cuget Tăcut, înţeleptul şi conducătorul lor, care părăsise tribul în iarna de dinainte pentru a se însingura în deşert şi a se ruga pentru mântuirea lor, i se şoptise într-un vis că vor fi salvaţi de un mort. Aveau să-i găsească trupul undeva printre stâncile care înconjurau aşezarea, iar dacă îl tratau cu leacul cuvenit, trupul neînsufleţit avea să revină la viaţă. Toate aceste lucruri s-au petrecut exact cum a prezis Cuget Tăcut. Kepler a fost găsit, readus la viaţă, iar acum

nu ținea decât de el să devină tatăl unei noi generații. El era Tatăl Sălbatic căzut din Lună, Izvorâtorul de Suflete Omenești, Omul-Spirit care trebuia să salveze Poporul de la uitare.

În acest punct, povestirea lui Barber ia o întorsătură dubioasă. Fără nici cea mai mică mustrare de conștiință, Kepler devine indian și se decide să rămână cu Oamenii, renunțând pentru totdeauna la gândul întoarcerii la nevasta și fiul lui.

Trecând peste tonul rece, intelectual al primelor treizeci de pagini, Barber dă curs unor pasaje lungi și elaborate de fantezii sexuale lascive, ca într-o vrie de masturbare adolescentină. Femeile lui nu seamănă cu indiencele din America de Nord, ci mai degrabă cu jucăriile sexuale polineziene: fecioare splendide, cu sânii dezgoliți, care i se dau lui Kepler într-un abandon voios. Nu e decât dorință pură: un popor de o inocență ca înaintea Căderii, de sălbatici nobili trăind în deplină armonie unii cu alții și toți laolaltă cu lumea. Nu-i trebuie mult lui Kepler ca să decidă că modul lor de viață este net superior traiului său. Se dezbracă de orice rămășiță a civilizației de secol XIX și intră în epoca de piatră, bucuros să-și împartă soarta cu Oamenii.

Primul capitol se încheie cu nașterea celui dintâi copil Om al lui Kepler, iar la deschiderea următorului capitol, observi că au trecut deja cincisprezece ani. Ne-am întors în Long Island, unde luăm parte la înmormântarea nevestei americane a lui Kepler și vedem totul prin ochii lui John Kepler Jr, acum în vârstă de optsprezece ani. Decis să elucideze misterul dispariției tatălui său, tânărul pornește la drum în dimineața următoare ca un picaro, hotărât să-și dedice viața căutării. Călătorește până în Utah, iar în următorul an și jumătate străbate pustiul în căutare de indicii. Printr-un noroc miraculos (nu prea credibil, așa cum

îl înfăţişează Barber), găseşte în cele din urmă aşezarea dintre stânci a Oamenilor.

Nu îi trecuse niciodată prin minte că tatăl lui ar putea fi încă în viaţă, dar iată că, în momentul în care e prezentat conducătorului bărbos, salvatorul micului trib care numără acum aproape o sută de suflete, îl recunoaşte pe acest om ca fiind John Kepler. Stupefiat, îi spune din greşeală că este fiul din America, de mult pierdut, al lui Kepler, însă acesta din urmă, rece şi impasibil, se preface că nu-l înţelege. „Sunt un Om-Spirit venit de pe Lună”, spune el, „iar aceşti Oameni sunt singura familie pe care am avut-o vreodată. Cu drag te găzduim şi-ţi dăm de mâncare pe timpul nopţii, dar mâine-dimineaţă trebuie să ne părăseşti şi să-ţi vezi de călătorie.” Zdrobit de această respingere, fiul ticluieşte o răzbunare şi, în miez de noapte, iese din cort, se furişează până la culcuşul lui Kepler şi-i înfige un pumnal în inimă. Până să se dea alarma, fuge de la locul faptei, dispărând în întuneric.

Există dintre Oameni un singur martor la scena crimei, un băiat de doisprezece ani, pe nume Jocomin (Ochi Sălbatici), fiul preferat al lui Kepler. Jocomin îl caută pe ucigaş timp de trei zile şi trei nopţi, dar nu-i dă de urmă. În dimineaţa celei de-a patra zile, se caţără până la un mic platou stâncos ca să poată cuprinde cu vederea împrejurimile, iar acolo, la câteva clipe după ce abandonează orice speranţă, îl întâlneşte chiar pe Cuget Tăcut, bătrânul vraci care părăsise tribul cu ani în urmă, ca să trăiască în deşert, ca pustnic. Cuget Tăcut îl adoptă pe Jocomin şi, încetul cu încetul, îl iniţiază în misterele artei lui, antrenându-l ani grei ca să-şi însuşească puterile magice ale Celor Douăsprezece Transformări. Jocomin se dovedeşte a fi un învăţăcel abil şi voluntar. Nu învaţă doar să-i însănătoşească pe bolnavi şi să comunice cu zeii, dar după şapte ani de trudă, pătrunde în cele din urmă secretul

primei Transformări, reuşind să-şi stăpânească forțele trupului şi ale minții într-atât încât se poate metamorfoza în şopârlă. Celelalte transformări îi urmează într-o succesiune rapidă: devine rândunică, şoim, vultur, se preschimbă în piatră şi în cactus; în cârtiță, în iepure şi în lăcustă; în fluture şi în şarpe; iar în cele din urmă, deprinzând cea mai grea dintre transformări, se preschimbă în coiot. Au trecut, între timp, nouă ani de când Jocomin a devenit învățăcelul lui Cuget Tăcut. După ce i-a transmis fiului său adoptiv tot ce ştie, bătrânul îi spune lui Jocomin că i-a venit vremea să moară. Apoi, fără o vorbă, se înfăşoară în veşmintele rituale şi posteşte timp de trei zile, la sfârşitul cărora spiritul lui îşi ia zborul din trup şi călătoreşte către Lună, locul unde adastă sufletele Oamenilor după moarte.

Jocomin se întoarce la aşezare şi îşi duce traiul ca şef de trib câțiva ani în şir. Dar Oamenii sunt năpăstuiți de vremuri grele, iar seceta aduce cu ea molimă, şi molima vrajbă. Jocomin are un vis în care i se spune că fericirea nu se va întoarce în sânul tribului până când moartea tatălui său nu va fi răzbunată. După ce se sfătuieşte cu bătrânii înțelepți, a doua zi, Jocomin îi părăseşte pe Oameni şi o apucă spre răsărit, către lumea Sălbaticilor, în căutarea lui John Kepler Jr. Îşi ia numele de Jack Lună şi străbate astfel întreaga țară, ajungând în cele din urmă la New York, unde-şi găseşte o slujbă la o companie specializată în construcția zgârie-norilor. Devine membru al echipei de top din Woolworth Building, o minune arhitecturală care avea să rămână cea mai înaltă clădire din lume timp de aproape douăzeci de ani. Jack Lună e un bun muncitor, care nu dă înapoi nici în fața celor mai înspăimântătoare înălțimi şi, încet-încet, câştigă respectul colegilor lui. În afara slujbei însă e foarte reținut şi nu leagă prietenii cu nimeni. Tot timpul liber şi-l dedică găsirii fratelui vitreg, iar sarcina de

a-l găsi îi răpeşte aproape doi ani din viaţă. John Kepler a devenit un prosper om de afaceri.

Trăieşte într-un conac pe Pierrepont Street, în Brooklyn Heights, cu soţia şi fiul său de şase ani, şi merge la serviciu în fiecare dimineaţă într-o maşină neagră, lungă, cu şofer. Jack Lună dă târcoale casei câteva săptămâni încheiate, intenţia să fiind la început de a-l ucide pur şi simplu pe Kepler, însă apoi decide că îi poate administra o pedeapsă mai aspră, răpindu-i fiul şi ducându-l pe tărâmul Oamenilor. Duce totul la bun sfârşit fără să fie prins, smulgând pruncul de la sânul doicii într-o după-amiază însorită, iar în acest punct se încheie al patrulea capitol al romanului scris de Barber.

În Utah, alături de copil (care între timp i-a devenit incredibil de devotat), Jocomin descoperă că totul s-a schimbat. Oamenii au dispărut, iar casele lor goale sunt lipsite de orice urmă de viaţă. În următoarele şase luni, îi caută pretutindeni, însă fără izbândă. Într-un sfârşit, realizând că propriul vis l-a trădat, acceptă că întregul lui neam a murit. Cu inima îndurerată, decide să rămână acolo şi să se îngrijească de băiat ca şi când ar fi fost al lui, în tot acest timp sperând la un miracol al regenerării. Îl botează pe băiat Numa (Omul Nou) şi se străduieşte din răsputeri să nu-şi piardă curajul. Aşa trec şapte ani. Îi transmite fiului său adoptiv secretele învăţate de la Cuget Tăcut, apoi, peste alţi trei ani de trudă, Jocomin reuşeşte să acceadă la Cea de-a Treisprezecea Transformare.

Jocomin devine femeie, o femeie tânără şi fertilă care-l seduce pe adolescentul de şaisprezece ani. Nouă luni mai târziu, li se nasc gemeni, un băiat şi o fată, iar prin aceşti doi copii Oamenii vor ajunge din nou să populeze lumea.

Acţiunea se mută din nou la New York, unde-l vedem pe Kepler Jr căutându-şi disperat fiul pierdut. Deşi adună indiciu după indiciu, nu ajunge nicăieri, însă în cele din

urmă, din pură întâmplare – totul în cartea lui Barber e rezultatul întâmplării –, ajunge pe urmele lui Jack Lună şi, încet-încet, Kepler reconstituie puzzle-ul, realizând că fiul îi fusese răpit din pricina a ceea ce-i făcuse tatălui său. Nu are altceva de făcut decât să se întoarcă în Utah. Kepler are acum patruzeci de ani şi viața grea din deşert îi încetineşte călătoria, însă îşi urmează calea cu îndârjire, îngrozit de gândul că se va întoarce în locul unde îşi omorâse tatăl cu douăzeci de ani în urmă, dar ştiind că n-are de ales şi că aici îşi va găsi şi fiul. O lună plină tronează peste peisajul din ultima scenă, încărcându-l de dramatism. Kepler găseşte satul Oamenilor şi îşi aşază tabăra printre stânci, cu puşca în mână, stând de veghe în aşteptarea vreunui semn de viață. La nici cinci metri de el, pe un morman de pietre, vede deodată silueta unui coiot proiectată pe fundalul lunii. Temându-se de orice, în acest teritoriu îndepărtat şi pustiu, Kepler ridică arma din reflex şi trage în animal. Coiotul e ucis dintr-o singură lovitură, iar Kepler se felicită pentru precizie. Ceea ce însă nu ştie, desigur, e că tocmai şi-a ucis fiul. Nici nu apucă să vadă cadavrul animalului răpus, că alți trei coioți se reped la el din întuneric. Neputincios în fața atacului lor, el e sfâşiat în bucăți în câteva minute.

Aşa ia sfârşit Sângele lui Kepler, singura tentativă a lui Barber de a scrie un roman. Dată fiind vârsta la care l-a scris, ar fi nedrept să-i criticăm prea aspru eforturile. Cu toate neajunsurile şi excesele ei, cartea mi se pare prețioasă ca document psihologic şi, mai mult decât orice, ilustrează felul în care Barber gestiona dramele vieții lui timpurii. Nu voia să accepte că tatăl lui murise (de aici, salvarea lui Kepler de către Oameni); însă, dacă tatăl lui nu murise, atunci nu avea nicio scuză pentru a nu se fi întors acasă, la familia lui (de aici, cuțitul pe care Kepler Jr îl înfige în inima tatălui lui). Dar gândul acelei crime era mult prea îngrozitor ca să nu-i trezească dezgustul. Oricine are astfel de gânduri

trebuie pedepsit şi chiar asta i se întâmplă lui Kepler Jr, a cărui soartă e mai dură decât a oricărui alt personaj din carte. Întreaga poveste e un dans complex al vinovăției şi dorinței. Dorința se preschimbă în vină, apoi, pentru că acea vină se dovedeşte de neîndurat, devine dorință de a ispăşi, de a se supune unei forme de dreptate crude şi inexorabile. Nu e întâmplător, cred, că cercetările târzii ale lui Barber au fost dedicate unora dintre problemele care apar în Sângele lui Kepler.

Coloniştii pierduți din Roanoke, povestirile despre albii care au trăit printre indieni, mitologia Vestului american – toate astea sunt teme pe care Barber le-a tratat ca istoric, dar, indiferent de cât de scrupulos şi profesionist s-a dovedit în explorarea lor, a existat mereu un motiv personal în spatele muncii lui, o convingere secretă că, într-un fel, explora misterele propriei vieți.

În primăvara lui 1939, Barber a avut o ultimă şansă de a afla mai multe despre tatăl său, dar aceasta nu s-a soldat cu cine ştie ce rezultate. Era student în anul trei la Columbia pe atunci, iar undeva pe la jumătatea lui mai, la doar o lună după presupusa lui întâlnire cu unchiul Victor la Expoziția universală de la New York, mătuşa Clara l-a sunat ca să-i comunice că mama lui murise în somn. A luat trenul de dimineață către Long Island, apoi a suportat tot coşmarul ceremoniei ei de înmormântare: aranjamentele funerare, citirea testamentului, conversațiile chinuitoare cu avocații şi contabilii. A plătit nota azilului unde îşi petrecuse ultimele şase luni, a semnat hârtii şi formulare, a plâns în hohote când şi când, fără voia lui. După înmormântare, s-a întors seara la conac, realizând că era probabil ultima noapte pe care o petrecea acolo. Mătuşa Clara era singura rudă care-i mai rămăsese, însă cu ea nu se putea purta niciun fel de dialog.

Pentru ultima oară în acea zi, a parcurs întregul ritual de a o asigura că e binevenită în casă, oricând ar fi poftit. Din nou, ea l-a binecuvântat pentru bunătatea arătată, înălțându-se în vârful picioarelor ca să-l poată săruta pe obraz şi, din nou, s-a întors la sticla de sherry pe care o ținea ascunsă în camera ei.

Personalul, care fusese compus din şapte oameni la naşterea lui Barber, era acum redus la un singur membru – o negresă şchioapă pe nume Hattie Newcombe, care-i gătea mătuşii Clara, iar din când în când, făcea curat prin casă – şi, de câțiva ani, întregul loc stătea să se prăbuşească. Grădina rămăsese neîngrijită de la moartea bunicului, din 1934, iar ceea ce fusese cândva o explozie de flori pe pajişte era acum un păienjeniş sumbru de buruieni care-ți ajungea până la piept.

Înăuntru, pânzele de păianjen se legănau de tavan în aproape toate camerele.

Scaunele nu puteau fi atinse fără a ridica nori de praf; şoarecii forfoteau nebuneşte prin camere, iar Clara, mereu amețită, mereu surâzătoare, nu remarca nimic. Aşa se petreceau lucrurile de mult timp, atât de mult încât lui Barber încetase să-i mai pese. Ştia că nu va avea niciodată curajul de a mai trăi în casa asta şi, odată ce Clara avea să moară din cauza băuturii, la fel ca soțul ei, Binkey, îi va fi totuna dacă acoperişul se prăvale sau nu.

În dimineața următoare, a găsit-o pe Clara stând în salonul de jos. Nu venise încă vremea primului pahar de sherry (în general, nu desfăcea sticla decât după prânz), iar Barber şi-a dat seama că, dacă avea să mai vorbească cu ea, atunci era momentul. Stătea la măsuța de joc când a intrat el în cameră, cu capul mititel, de vrăbiuță, aplecat asupra unei partide de solitaire, murmurând ca pentru sine un cântecel inventat, fără linie melodică. „Omul de pe Trapezul

Zburător”, s-a gândit el în timp ce se apropia, venind din spate şi punând mâna pe umărul ei.

Trupul îi era numai os pe sub şalul de lână.

— Trei de roşu pe patru de negru, a sugerat el, arătând spre cărțile de pe masă.

Ea a plescăit în fața propriei neatenții, a suprapus două teancuri, apoi a întors cartea care ieşise. Era un popă de roşu.

— Mulțumesc, Sol, a spus. Nu mă pot concentra astăzi. Ratez mutările pe care ar trebui să le fac, iar în cele din urmă sfârşesc prin a trişa când nu am niciun motiv.

A scos un chicotit firav şi nervos şi şi-a reluat cântecelul.

Barber şi-a făcut loc pe scaunul din fața Clarei, încercând să se adune şi să înceapă conversația. Se îndoia că are cine ştie ce de aflat de la ea, dar nu mai ştia pe nimeni cu care să poată vorbi despre asta. Preț de câteva clipe, a rămas acolo, studiindu-i chipul, examinându-i desenul complicat de riduri, pudra albă adunată în cutele obrajilor, rujul roşu, grotesc. I se părea o apariție jalnică, înduioşătoare.

Probabil că nu fusese uşor să te măriți cu cineva din familia asta, s-a gândit, să trăieşti cu fratele mamei atâția ani, să nu ai copii. Binkey era un crai prostuț, bonom, care se însurase cu Clara undeva prin 1880, la mai puțin de o săptămână după ce o zărise jucând pe scena Teatrului Galilei, ca asistentă în spectacolul de magie al maestrului Rudolf. Lui Barber îi plăcuseră mereu poveştile nebuneşti, de vodevil, pe care i le spunea mătuşa lui şi-i părea straniu că ei erau ce-a mai rămas din familie. Ultimul Barber şi ultima Wheeler. O fată din clasa cea mai de jos, cum o numise mereu bunica lui, o târfă proastă care-şi pierduse şarmul de mai bine de treizeci de ani, față în față cu domnul Rotunjime în persoană, copilul-minune mereu înfloritor, născut dintr-o nebună şi o stafie. Nu mai simțise nicicând atâta tandrețe pentru mătuşa Clara.

— Mă întorc la New York în seara asta, a spus el.

— Să nu-ți faci griji pentru mine, a răspuns ea, fără a-şi dezlipi ochii de la jocul de cărți. O să-mi fie bine aici, de una singură. Sunt obişnuită, doar ştii asta.

— Plec în seara asta, a repetat, şi nu mai calc vreodată pe-aici.

Mătuşa Clara a pus un şase de roşu pe un şapte de negru, a examinat rapid masa, în căutarea unui loc în care să se poată debarasa de o damă de negru, a oftat dezamăgită şi l-a privit din nou pe Barber.

— O, Sol, a îngăimat. Nu-i nevoie să fii atât de dramatic.

— Nu sunt dramatic. Pur şi simplu îți spun că e probabil ultima oară când ne vedem.

Mătuşa Clara încă nu înțelesese.

— Ştiu că e trist să-ți pierzi mama, a spus. Dar n-o lua aşa în tragic. Este o binecuvântare că Elizabeth ne-a părăsit. Viața ei era o tortură şi acum e, în sfârşit, împăcată.

Mătuşa Clara s-a oprit o clipă, căutând cuvântul potrivit.

— Să nu-ți vină vreo idee...

— Nu e vorba de ideile mele, mătuşă Clara, ci de casă. Nu cred că aş mai suporta să mă întorc aici.

— Dar e casa ta acum. Tu eşti proprietarul. Tot ce e aici îți aparține.

— Nu înseamnă că trebuie s-o şi păstrez. Pot scăpa de ea cât ai clipi.

— Dar, Solly... Ai spus ieri că nu ai de gând să vinzi casa. Mi-ai promis!

— N-am de gând s-o vând. Dar nimic nu mă poate împiedica s-o înstrăinez, nu-i aşa?

— Păi, e acelaşi lucru. Ar lua-o altcineva, iar pe mine m-ar trimite să mor într-un loc plin de femei bătrâne.

— Nu şi dacă îți las ție casa. Ai putea rămâne aici.

— Încetează cu prostiile. O să fac un atac de cord dacă mai vorbeşti aşa.

— Dar nu e nicio problemă s-o trec pe numele tău. Pot să vorbesc chiar azi cu avocatul şi să pornim treaba.

— Dar, Solly...

— Probabil că voi lua câteva tablouri cu mine, însă tot restul va rămâne aici, e al tău.

— E greşit. Nu ştiu de ce, dar e greşit să spui aşa ceva.

— Un singur lucru vreau să faci pentru mine, a spus el, ignorându-i remarca.

Vreau să faci un testament şi să-i laşi casa lui Hattie Newcombe.

— Hattie Newcombe a noastră?

— Da, a noastră.

— Dar, Sol, crezi că procedezi bine? Adică, vreau să spun că Hattie... Hattie e, ştii tu...

— Ce e, mătuşă Clara?

— De culoare. Hattie e o femeie de culoare.

— Dacă Hattie nu se supără, nu văd de ce te-ar deranja pe tine.

— Dar ce va spune lumea? O femeie de culoare care locuieşte în Cliff House...

Ştii la fel de bine ca mine că singurii oameni de culoare din oraşul ăsta sunt servitori.

— Asta nu schimbă faptul că e cea mai bună prietenă a ta. Din ce-mi dau seama, e singura ta prietenă. Şi de ce ne-ar păsa ce spune lumea? Nimic nu e mai important pe lumea asta decât să fim generoşi cu prietenii noştri.

Când şi-a dat seama că nepotul ei vorbea cât se poate de serios, mătuşa Clara a început să chicotească. Un întreg eşafodaj de gândire îi fusese zdruncinat dintr-odată de cuvintele nepotului şi era încântată să afle că aşa ceva e într-adevăr cu putinţă.

— Partea proastă e doar că va trebui să mor eu înainte ca Hattie să preia casa...

Aş vrea să văd asta cu ochii mei!

— Dacă raiul e într-adevăr ce se spune că e, atunci sunt sigur că vei vedea.

— Eu tot nu înțeleg, în ruptul capului, de ce faci asta.

— Nu trebuie să înțelegi. Am motivele mele, care nu trebuie să te preocupe. Nu vreau decât să discut câteva lucruri cu tine înainte, apoi putem considera afacerea încheiată.

— Ce lucruri?

— Vechi. Chestii despre trecut.

— Despre Teatrul Galilei?

— Nu, azi nu. La altceva mă gândeam.

— O...

Mătuşa Clara s-a oprit o clipă, deconcertată.

— Mereu îți făcea plăcere să mă auzi povestind despre Rudolfo. Cum m-a pus el în sicriu şi m-a tăiat în două. Grozav număr, cel mai bun din tot spectacolul. Îți aminteşti?

— Desigur. Dar nu despre asta vreau să-ți vorbesc acum.

— Cum doreşti. Trecutul e plin, în definitiv, mai ales la vârsta mea.

— Mă gândeam la tata.

— Ah, la taică-tu! Da, păi şi asta a fost de mult. Chiar aşa. Nu la fel de demult ca altele, însă da, de mult.

— Ştiu că tu şi Binkey v-ați mutat în casă abia după ce a dispărut el, dar mă întrebam dacă-ți aduci aminte ceva, orice, despre expediția care a pornit în căutarea lui.

— Bunicul tău a făcut toate aranjamentele, împreună cu domnul ăla, Nu-ştiu-cum.

— Domnul Byrne?

— Da, exact, domnul Byrne, tatăl băiatului. L-au căutat timp de şase luni, dar n- au dat de urma lui. Binkey a fost şi el acolo, să ştii. S-a întors cu tot felul de istorioare amuzante. El a fost cel care şi-a dat cu părerea că fuseseră omorâți de indieni.

— Dar nu era decât o presupunere, nu?

— Binkey era cunoscut pentru minciunile pe care le trăgea. Nu era nici fărâmă de adevăr în poveştile lui.

— Dar mama, a plecat şi ea în Vest?

— Mama ta? O, nu! Elizabeth a stat aici tot timpul. Era... nu ştiu cum să-ți spun... nu era în stare să călătorească.

— Pentru că era însărcinată?

— Păi, da, trebuie să fi cântărit şi asta.

— Şi ce altceva?

— Starea ei mintală. Nu era prea zdravănă pe-atunci.

— Înnebunise deja?

— Elizabeth avusese dintotdeauna toane. Acum se îmbufna, iar în clipa următoare râdea şi cânta. Chiar şi cu ani în urmă, când am întâlnit-o. Iritabilă era cuvântul pe care îl foloseam pe-atunci.

— Şi când s-a înrăutățit starea ei?

— După ce a dispărut taică-tău.

— Boala ei a evoluat treptat sau a explodat?

— Totul s-a întâmplat brusc, Sol. A fost un spectacol îngrozitor.

— Tu ai asistat?

— L-am văzut cu ochii mei. Pe tot. N-o să-l pot uita în veci.

— Când s-a întâmplat?

— În noaptea când te-ai... adică într-o noapte. Nu mai țin minte exact. Într-o noapte, în timpul iernii.

— În ce noapte, mătuşă Clara?

— Într-o noapte cu zăpadă. Era frig afară şi vuia furtuna. Îmi amintesc asta, pentru că doctorului i-a fost foarte greu să ajungă.

— O noapte din ianuarie, nu?

— Se prea poate. Ninge deseori în ianuarie. Dar nu-mi mai amintesc luna.

— Pe unsprezece ianuarie, nu? În noaptea când m-am născut eu.

— Sol, nu ar trebui să mă întrebi aşa ceva. S-a întâmplat atât de demult încât nici nu mai contează.

— Dar pentru mine contează, mătuşă Clara! Iar tu eşti singura care-mi poate povesti. Înțelegi? Eşti singura rudă pe care o mai am, mătuşă Clara.

— Nu trebuie să strigi. Te aud perfect, Solomon. Nu-i nevoie să strigi şi să-mi arunci vorbe grele.

— Nu strig. Încerc doar să-ți pun o întrebare.

— Ştii deja răspunsul. Mi-a scăpat acum un minut şi-mi pare rău.

— Nu trebuie să-ți pară rău. Important e să-mi spui adevărul. Nimic nu e mai important decât asta.

— A fost atât de... de... nu vreau să crezi că inventez ceva. Eram la ea în cameră în noaptea aia. Molly Sharp şi cu mine eram amândouă înăuntru aşteptându-l pe doctor, iar Elizabeth țipa şi se zbătea atât de tare, încât am crezut că se vor nărui pereții de urletele ei.

— Ce țipa?

— Lucruri îngrozitoare. Îmi face rău să mi le amintesc...

— Spune-mi, mătuşă Clara.

— „Vrea să mă omoare”, tot zbiera. „Vrea să mă omoare. Nu-l lăsați să iasă.”

— Eu, adică?

— Da, copilul. Nu mă întreba cum de ştia că eşti băiat, dar aşa s-au petrecut lucrurile. Se apropia sorocul, iar doctorul nu venise încă. Molly şi cu mine am încercat să o convingem să se aşeze în pat, ca să ia poziția obişnuită, însă n-a fost chip. „Desfă picioarele”, îi spuneam, „asta o să-ți uşureze durerea.” Dar Elizabeth refuza. Dumnezeu ştie de unde avea atâta forță. Se tot desprindea din strânsoarea noastră şi alerga spre uşă, strigând vorbele astea monstruoase, fără încetare. „Vrea să mă omoare! Nu-l lăsați

să iasă!” În cele din urmă, am reuşit s-o întindem pe pat cu forța sau, mai bine zis, Molly a reuşit, eu doar am ajutat-o un pic – Molly Sharp asta era un munte de femeie –, dar odată ajunsă acolo, refuza să-şi desfacă picioarele. „Nu-l las să iasă!”, zbiera. „Mai bine-l sufoc în mine. Monstru de copil, monstru de copil. Nu-l las să iasă până nu-l omor!” Am încercat să-i desfacem picioarele cu de-a sila, dar Elizabeth se tot zvârcolea, dând din mâini şi răsucindu-se până când Molly a început să o plesnească peste față – Plici! Plici! Plici! Cât de tare putea –, ceea ce a înfuriat-o pe Elizabeth atât de rău, încât nu s-a mai oprit din zbierat, de parcă ea ar fi fost copilul nou-născut, roşie toată la față, țipând şi urlând să scoale morții şi alta nu...

— Dumnezeule!

— În viața mea n-am văzut aşa ceva. De-aia n-am vrut să-ți spun.

— Dar până la urmă am reuşit să ies, nu?

— Ai fost cel mai mare şi cel mai puternic copil pe care l-am văzut vreodată.

Aproape cinci kilograme, aşa a spus doctorul. Un gigant. Cred că, dacă nu ai fi fost atât de mare, Sol, nu ai fi văzut niciodată lumina zilei. Să ții minte asta.

Dimensiunile tale te-au adus pe lume.

— Şi mama?

— Într-un final, a apărut şi doctorul – doctorul Bowles, cel care a murit în accidentul de maşină acum şase sau şapte ani – şi i-a făcut o injecție care a adormit-o. Nu s-a trezit până a doua zi, iar atunci uitase totul. Nu mă refer doar la seara dinainte, ci la tot – întreaga ei viață, tot ce i se întâmplase în ultimii douăzeci de ani. Când Molly şi cu mine i te-am adus, a crezut că erai frățiorul ei mai mic. A fost aşa de straniu, Sol, zău. Devenise din nou fetiță şi pur şi simplu nu mai ştia cine e.

Barber era pe punctul de a-i pune o altă întrebare, dar în acel moment a început să bată pendula din hol. Mătuşa Clara şi-a înclinat vioi capul într-o parte şi a ascultat atentă bătăile, numărându-le pe degete. Ajunsese la douăsprezece când s-a oprit pendula, ceea ce i-a aşternut pe faţă o expresie plină de nerăbdare, aproape rugătoare.

— Se pare că e amiază, a anunţat. N-ar fi politicos să o lăsăm pe Hattie să aştepte.

— E deja prânzul?

— Mă tem că da, a spus, ridicându-se de pe scaun. E timpul să mâncăm ca să mai prindem puteri.

— Du-te tu, mătuşă Clara. Vin şi eu într-un minut.

Privind-o pe mătuşa Clara cum iese din cameră, Barber şi-a dat seama că discuţia se sfârşise. Mai rău, a înţeles că n-o vor relua niciodată. Jucase totul pe o singură carte şi nu mai avea case cu care s-o mituiască, nu mai ştia trucuri cu care s-o ademenească, s-o facă să vorbească.

A adunat cărţile de pe masă, le-a amestecat şi le-a împărţit pentru o rundă de solitaire. Solly Tear[15], şi-a spus, jucându-se cu propriul nume. A decis să joace până când avea să câştige şi a rămas ţintuit acolo mai bine de un ceas. Trecuse deja prânzul, dar nu părea să-l intereseze prea tare. Pentru prima dată în viaţă nu-i era foame.

Stăteam la cafeneaua hotelului, luând micul dejun, când Barber mi-a povestit scena. Era duminică dimineaţa şi se scursese aproape tot timpul pe care-l aveam la dispoziţie. Am băut câte o ceaşcă de cafea şi apoi, în timp ce urcam cu liftul să-i luăm bagajul, mi-a spus şi sfârşitul poveştii. Mătuşa Clara murise în 1943.

Hattie Newcombe primise, după cum se cuvenea, Cliff House şi, până la sfârşitul deceniului, trăise într-o

---

[15] În engleză, to tear înseamnă a rupe, a sfâşia.

splendoare în declin, împărățind peste droaia de copii şi nepoți care umpluseră camerele conacului. După moartea lui Hattie, fiul ei vitreg, Fred Robinson, vânduse proprietatea Companiei Cavalcante, iar vechea casă fusese rapid dărâmată. Într-un an şi jumătate, moşia fusese împărțită în douăzeci de loturi de câte două mii de metri pătrați şi pe fiecare lot se afla câte o casă cu niveluri împărțite, fiecare perfect asemănătoare cu celelalte nouăsprezece.

— Dacă ai fi ştiut ce avea să se întâmple, ai mai fi dat-o?

— Desigur, a spus, aprinzându-şi trabucul stins cu un chibrit şi pufăind. Nu m-am răzgândit niciodată în privința asta. Nu ai în fiecare zi şansa de a face asemenea gesturi extravagante şi sunt bucuros că nu am ratat ocazia. La urma urmei, gestul meu de a-i lăsa casa lui Hattie Newcombe probabil că a fost cel mai inteligent lucru pe care l-am făcut vreodată.

Stăteam deja afară, în fața hotelului, aşteptând ca portarul să oprească un taxi.

Când a venit vremea să ne luăm rămas-bun, Barber se afla, în mod inexplicabil, pe punctul de a izbucni în plâns. Am presupus că e o reacție întârziată la întreaga situație, că weekendul îl epuizase, dar, desigur, habar n-aveam prin ce trecea cu adevărat, nici nu-mi imaginam ce-i trecea prin minte. El îşi lua rămas-bun de la fiul lui, în vreme ce eu doar însoțeam un prieten la plecare, un om pe care îl cunoscusem cu două zile în urmă. Taxiul stătea acolo, în fața lui, cu aparatul de taxare mergând într-un ritm nebunesc, în vreme ce şoferul îi punea valiza în portbagaj. Barber a schițat un gest care semăna cu o îmbrățişare de adio, dar apoi, dintr-un impuls de moment, m-a luat de după umeri şi m-a strâns puternic.

— Eşti primul om căruia îi povestesc toate astea, a spus. Îți mulțumesc că m-ai ascultat. Simt... cum să-ți spun... simt că suntem cumva legați.

— A fost un weekend de neuitat, i-am răspuns.

Barber şi-a vărsat trupul uriaş în maşină, mi-a făcut semn de rămas-bun cu degetul mare ridicat, în semn de încurajare, şi a dispărut în trafic. În acea clipă, nu credeam că-l voi revedea. Terminaserăm ce aveam de vorbit, exploraserăm teritoriul comun pe care-l aveam de explorat şi asta părea să fie totul. Chiar şi când romanul Sângele lui Kepler a sosit prin poştă săptămâna următoare, nu am privit momentul ca pe o continuare a acestei relații, ci mai curând ca pe o încheiere, o ultimă notă grațioasă adăugată întâlnirii noastre. Barber promisese să-l trimită, iar eu presupuneam că încerca doar să fie politicos. În ziua următoare, i-am compus o scrisoare de mulțumire, subliniind cât de mult îmi plăcuse întâlnirea noastră, apoi am pierdut orice legătură cu el, cred că pentru totdeauna.

Paradisul meu din Chinatown îşi urma cursul obişnuit. Kitty continua să danseze şi să studieze, eu continuam să scriu şi să mă plimb. A trecut ziua lui Columb, a trecut Ziua recunoştinței, au trecut Crăciunul şi Anul Nou. După care, într-o dimineață, la mijlocul lui ianuarie, a sunat telefonul şi l-am auzit pe Barber la celălalt capăt al firului. L-am întrebat de unde suna, iar când a spus că din New York, i-am simțit nerăbdarea şi bucuria în voce.

— Dacă ai puțin timp liber, mi-ar plăcea să ne vedem din nou, am spus.

— Da, şi eu aş vrea. Dar nu trebuie să-ți dai programul peste cap din cauza mea.

Intenționez să rămân aici o vreme.

— Probabil ai o vacanță mai lungă între semestre.

— De fapt, mi-am luat din nou concediu. Sunt liber până în septembrie, iar între timp, m-am gândit că aş putea încerca să trăiesc la New York. Am închiriat un apartament pe Tenth Street, e între Fifth şi Six Avenue.

— E frumos cartierul. M-am plimbat pe acolo de câteva ori.

— Spațios și încântător, după cum trâmbițează anunțurile publicitare. Am ajuns ieri-seară și sunt foarte mulțumit de apartament. Tu și cu Kitty trebuie să veniți să mă vizitați.

— Ne-ar plăcea. Spune când și suntem acolo.

— Splendid. Vă sun săptămâna asta, de îndată ce mă instalez. Vreau să discut un proiect cu voi, așa că pregătiți-vă creierele.

— N-aș crede c-ai să găsești mare brânză în ele, dar putem încerca.

Trei sau patru zile mai târziu, Kitty și cu mine am ajuns acasă la Barber, ca să luăm cina împreună, iar după aceea ne-am văzut din ce în ce mai des. Barber a pus bazele acestei prietenii, iar dacă a avut vreun motiv ascuns să o facă, nu ne-am dat seama de asta niciunul. Ne invita la restaurante, la filme și la concerte, îl însoțeam la țară, în excursii de weekend cu mașina și, de vreme ce era plin de afecțiune și de voie bună, l-am îndrăgit imediat. Cu pălăriile lui bizare pe care le purta oriunde ajungea, cu glumele pe care le arunca în stânga și-n dreapta, nelăsându-se intimidat de rumoarea pe care o stârnea în public, Barber ne-a luat sub aripa lui protectoare, de parcă ar fi vrut să ne adopte. Pentru că eram amândoi orfani Kitty și cu mine, cu toții păream să ne bucurăm în egală măsură de acest tratament.

În prima seară când ne-am văzut, Barber ne-a înștiințat că averea lui Effing fusese evaluată și împărțită. El primise o sumă frumușică, așa ne-a spus, și pentru prima oară în viață nu era dependent de slujbă. Dacă lucrurile decurgeau așa cum spera el, nu se vedea nevoit să reînceapă să predea timp de vreo doi-trei ani.

— E șansa mea și trebuie să profit de ea din plin.

— Cu toți banii lui Effing, m-aş fi gândit că ai renunțat de-a binelea.

— A, nu, n-am eu norocul ăsta. Au fost taxele de moştenire, de proprietate imobiliară, onorariul avocatului, plus alte cheltuieli la care nu m-aş fi gândit.

Asta m-a uşurat de o bună parte din bani. Plus că, drept să spun, erau mult mai puțini decât ți-ai imagina.

— Adică nu erau milioane?

— Nici vorbă. Mai degrabă mii. În final, mie şi doamnei Hume ne-au revenit cam patruzeci şi şase de mii de dolari fiecăruia.

— Habar n-aveam. Credeam că e cel mai bogat om din New York.

— Da, păi cred că-i plăcea să exagereze. Dar departe de mine gândul de a-i purta pică pentru asta. Am moştenit patruzeci şi şase de mii de dolari de la un om pe care nici măcar nu l-am întâlnit.

— N-am avut niciodată atâția bani. E un noroc incredibil, o binecuvântare care depăşeşte orice imaginație.

Barber ne-a spus că lucra de trei ani la o carte despre Thomas Harriot. În mod normal, s-ar fi aşteptat să mai dureze încă doi sau trei ani până o termina, dar acum, că nu mai avea alte obligații, se gândea că ar fi putut să o termine până la jumătatea verii, adică doar în şase sau şapte luni. Şi aşa am ajuns la proiectul despre care îmi vorbise la telefon. Cocheta cu ideea de vreo două săptămâni doar, a zis, şi voia să afle părerea mea înainte de a se gândi serios la el. Era un proiect ulterior, care putea fi abordat odată ce termina cartea despre Harriot, dar, dacă se hotăra să se apuce, era nevoit să-şi plănuiască paşii cât mai chibzuit cu putință.

— Cred că, în definitiv, totul se reduce la o singură întrebare, a spus, şi nu ştiu dacă-mi vei putea da un

răspuns final. Dar, în condițiile date, părerea ta e singura care contează.

Terminaserăm cina şi-mi amintesc că stăteam toți trei la masă, bând coniac şi fumând trabucurile cubaneze pe care Barber le adusese clandestin dintr-o călătorie pe care o făcuse de curând în Canada. Eram cu toții puțin amețiți şi, în febra momentului, până şi Kitty a acceptat unul dintre uriaşele trabucuri Churchill pe care Barber ni le oferise. Mă amuza să o văd pufăind liniştit, în rochia ei chipao, dar la fel de amuzantă era înfățişarea lui Barber, care se îmbrăcase elegant, cu un smoching vişiniu şi fes.

— Dacă eu sunt singurul care te poate lămuri, i-am spus, atunci presupun că are legătură cu tatăl tău.

— Da, exact, asta e. Ca să puncteze momentul, Barber şi-a dat capul pe spate şi a suflat un rotocol perfect. Kitty şi cu mine l-am privit admirativ, urmărind micul O plutind tremurător deasupra noastră şi destrămându-se lent. După o scurtă pauză, Barber şi-a coborât vocea cu o octavă, adăugând:

— M-am tot gândit la peşteră.

— A, peştera, am repetat. Enigmatica peşteră din deşert.

— Nu-mi pot lua gândul de la ea. E ca unul din cântecele alea vechi care ți se tot plimbă prin cap.

— Un cântec vechi. O poveste veche. N-ai cum să scapi de ele. Dar de unde ştim că peştera chiar a existat?

— Asta voiam să te întreb eu pe tine. Tu eşti cel care a auzit povestea. Ce zici, M.S.? Spunea adevărul ori ba?

Până să apuc eu să-mi adun gândurile ca să-i pot răspunde, Kitty s-a aplecat, sprijinită într-un cot, a privit la stânga spre mine, la dreapta spre Barber şi, în cele din urmă, a rezumat complicata problemă în două fraze:

— Sigur că spunea adevărul, a rostit. Faptele s-ar putea să nu fi fost întotdeauna cele adevărate, dar spunea adevărul.

— Profund răspuns, a spus Barber. Fără îndoială, e singurul care are sens.

— Mă tem că aşa e, am zis şi eu. Chiar dacă nu a existat cu adevărat o peşteră, a existat experiența unei peşteri. Depinde cât de literal iei lucrurile.

— În cazul ăsta, a continuat Barber, să reformulez întrebarea. Dat fiind faptul că nu putem fi siguri, în ce măsură crezi că merită să-mi asum riscul?

— Ce risc? am întrebat.

— Riscul de a pierde timpul, a spus Kitty.

— Tot nu înțeleg.

— Vrea să vadă peştera, a spus ea. Nu-i aşa, Sol? Vrei să te duci acolo, să vezi dacă o găseşti.

— Eşti foarte isteață, draga mea, a spus Barber. Exact la asta mă gândeam, iar tentația este foarte puternică. Dacă e posibil ca peştera să existe, sunt gata să fac orice ca să-i dau de urmă.

— Există o posibilitate, am spus eu. S-ar putea să nu fie una validă, dar nu văd de ce te-ar opri asta.

— Nu o poate face singur, a zis Kitty. Ar fi prea periculos.

— Adevărat, am spus. Nimeni n-ar trebui lăsat să se cațăre singur pe munți.

— Şi mai ales grăsanii, a adăugat Barber. Dar astea sunt detalii la care ne vom gândi mai târziu. Ceea ce contează este că tu crezi că ar trebui s-o fac. Nu-i aşa?

— Am putea să mergem împreună, toți trei, a intervenit Kitty. M.S. Şi cu mine ți-am fi cercetaşi.

— Desigur, i-am spus, imaginându-mă deodată într-un costum din piele de căprioară scrutând orizontul, cocoțat în şaua unui cal auriu. O să găsim peştera aia nenorocită cu orice preț.

Ca să fiu sincer până la capăt, n-am luat nicio clipă în serios toate astea. M-am gândit că nu e decât una dintre ideile născute la beție pe care le emit oamenii în miez de

noapte şi de care uită a doua zi dimineaţa şi, deşi continuam să vorbim despre „expediţie” de fiecare dată când ne întâlneam, n-am privit-o niciodată ca fiind mai mult decât o simplă glumă. E plăcut să studiezi hărţi şi fotografii, să discuţi itinerare şi starea vremii, dar a te juca de-a expediţia e cu totul altceva decât a crede cu adevărat în ea. Utah era atât de departe, iar şansele de a reuşi să organizăm această excursie atât de mici, încât, deşi Barber vorbea cât se poate de serios, nu-mi imaginam cum s-ar fi putut întâmpla într-adevăr. Scepticismul meu s-a amplificat într-o duminică după-amiază, în februarie, când l-am urmat pe Barber mergând prin pădurile din regiunea Barkshire. Omul era atât de greoi, de stângaci, de sufocat de propriile mişcări, încât nu putea merge mai mult de zece minute fără să fie nevoit să se oprească şi să răsufle. Roşu la faţă din pricina efortului, se prăbuşea pe cea mai apropiată buturugă şi rămânea acolo tot atât de mult timp cât mersese, cu pieptul uriaş pulsând înfricoşător, cu sudoarea scurgându-i-se de sub basca scoţiană, de parcă întreg capul i-ar fi fost un bloc de gheaţă care începuse să se topească. Dacă dealurile blânde ale Massachusettsului îi provocau o asemenea suferinţă, m-am gândit eu, oare cum avea să se descurce prin canioanele din Utah? Nu, hotărât lucru, întreaga expediţie era o farsă, un exerciţiu bizar de putere a dorinţei. Atâta timp cât rămânea în sfera conversaţiei, nu aveam de ce să-mi fac griji. Dacă ar fi schiţat însă cel mai mic gest de a porni cu adevărat în expediţie, Kitty şi cu mine ne-am dat seama că e de datoria noastră să-l convingem să nu se ducă.

Dată fiind opoziţia mea de la început faţă de această propunere, faptul că, în cele din urmă, am fost cel care a pornit în căutarea peşterii nu poate părea decât ironic. Trecuseră doar opt luni de la prima discuţie despre expediţie, dar se întâmplaseră atâtea între timp, atâtea

lucruri se năruiseră sau fuseseră distruse, încât sentimentele mele de la început nu mai contau. Am mers, pentru că nu aveam de ales. Nu pentru că voiam să merg, ci pur şi simplu pentru că împrejurările erau de aşa natură încât mi-ar fi fost imposibil să nu o fac.

Kitty a descoperit că rămăsese însărcinată la sfârşitul lui martie, iar până la începutul lui iunie o pierdusem deja. Întreaga noastră viață s-a năruit în doar câteva săptămâni, iar când, în cele din urmă, am înțeles că stricăciunea era ireparabilă, mi s-a sfâşiat inima. Până atunci, Kitty şi cu mine trăiserăm într-o armonie supranaturală şi, cu cât se prelungea, cu atât mai improbabil părea să ne poată despărți ceva. Dacă ne-am fi certat mai mult, dacă ne-am fi petrecut timpul urlând şi aruncând unul într-altul cu farfurii, am fi fost probabil mai pregătiți de o criză. Dar aşa cum se înfățişa relația noastră, sarcina a căzut ca o ghiulea în acel mic iaz de fericire şi, până să apucăm să ne asigurăm împotriva şocului, corabia noastră se scufundase deja, iar noi ne treziserăm înotând disperați.

Nu s-a pus niciodată problema că nu ne iubeam. Chiar în momentele în care certurile noastre au atins punctul cel mai dureros, nu am dat înapoi, nu am negat niciodată ce se petrecuse, nu am pretins niciodată că sentimentele ni se schimbaseră. Ci ne-am trezit, pur şi simplu, că nu mai vorbim aceeaşi limbă. În ceea ce o priveşte pe Kitty, dragostea însemna dragostea dintre noi doi şi atât. Un copil nu avea ce să caute în ea şi orice decizie pe care o luam depindea exclusiv de ce ne doream pentru noi. Deşi Kitty era cea însărcinată, pentru ea copilul nu însemna altceva decât o pură abstracțiune, un exemplu ipotetic a ceea ce putea însemna viitorul nostru în comun, mai curând decât o viață care exista deja.

Pentru ea, acea ființă nu exista înainte de a se naşte. Din punctul meu de vedere însă, copilul începuse să existe din

clipa în care Kitty îmi spusese că-l poartă în pântec. Chiar dacă era cât un degetar, îl priveam ca pe un om, o realitate inevitabilă. Dacă o ascultam pe ea şi aranjam un avort, m-aş fi simţit de parcă am fi comis o crimă.

Kitty avea toate argumentele de partea ei. Ştiam asta, însă nu mă interesa. M-am închis într-o iraţionalitate încăpăţânată, din ce în ce mai şocat de propria vehemenţă, dar incapabil să mă schimb. Era mult prea tânără pentru a fi mamă, spunea Kitty şi, deşi admiteam că e un argument valid, nu cedam. Mamele noastre nu erau mai în vârstă decât tine, răspundeam, înnodând cu încăpăţânare două situaţii care nu aveau nimic de-a face una cu alta şi, brusc, ajungeam în miezul disputei. Bravo lor, spunea Kitty, dar cum ar mai fi putut ea dansa dacă avea în grijă un copil? La care răspundeam, pretinzând cu aroganţă că ştiu despre ce vorbesc, că aveam să mă ocup eu de copil. Imposibil, spunea ea, nu poţi priva un copil de mama lui. A avea un copil implică o responsabilitate imensă, cu asta nu e de joacă. Voia foarte mult să avem un copil cândva, dar nu era momentul potrivit, nu era pregătită pentru asta. Dar momentul a venit, replicam eu. Că-ţi place au ba, am făcut deja un copil, iar acum trebuie să facem faţă situaţiei, oricum ar fi ea. În acest punct, exasperată de argumentele mele imposibile, Kitty izbucnea inevitabil în plâns.

Nu suportam să o văd plângând, însă nici măcar lacrimile ei nu m-au făcut să cedez. Mă uitam la Kitty şi-mi spuneam că trebuie să renunţ, îmi doream să o îmbrăţişez şi să mă împac cu dorinţa ei, dar cu cât mai aprig încercam să mă îmblânzesc, cu atât mai inflexibil deveneam. Voiam să fiu tată, iar acum, că mi se înfăţişa perspectiva de a avea un copil, nu puteam suporta gândul că-l voi pierde. Copilul era şansa mea de a mă dezbăra de singurătatea care mă chinuise încă din copilărie, de a avea o familie, de a aparţine cuiva care era mai important decât mine însumi şi, pentru

că nu-mi dădusem seama de dorința asta până atunci, m-am trezit năpădit de ea într-o efuziune subită de disperare dezarticulată. Dacă mama mea ar fi ales calea rațională, îi strigam lui Kitty, nu m-aş fi născut niciodată. Iar apoi, fără să-i las timp să răspundă, continuam: Dacă ucizi copilul, mă ucizi şi pe mine odată cu el.

Timpul nu era de partea noastră. Nu mai aveam decât două-trei săptămâni în care să ne hotărâm şi, cu fiecare zi, presiunea creştea. Pentru noi nu exista alt subiect şi vorbeam despre asta tot timpul, tot certându-ne în miez de noapte, privind neputincioşi cum ni se dizolvă întreaga fericire într-un ocean de cuvinte, în acuzații reciproce şi extenuante de trădare. Deşi am petrecut mult timp astfel, certându-ne îngrozitor, niciunul nu s-a clintit de pe poziție. Kitty era însărcinată, iar eu trebuia să o conving: nu invers. Când, într-un final, am realizat că nu mai am scăpare, am încurajat-o să facă ce trebuie făcut. Nu aveam de gând s-o mai pedepsesc. I-am zis dintr-o suflare că-i voi plăti şi operația.

Legile erau diferite pe atunci şi singura modalitate prin care o femeie putea obține un avort legal era cu ajutorul unui doctor care să ateste că naşterea unui copil îi putea primejdui viața. În statul New York, legea era suficient de flexibilă încât „pericolul” să poată fi interpretat ca „pericol mental” (însemnând că mama ar fi putut încerca să se sinucidă după naştere). Aşadar, raportul unui psihiatru era considerat la fel de valid cu al oricărui alt doctor. De vreme ce starea fizică a lui Kitty era perfectă şi pentru că nu voiam să avorteze ilegal – îmi era cumplit de frică de aşa ceva –, nu a avut de ales decât să caute un psihiatru care să fie dispus să-i dea confirmarea. A găsit unul, în cele din urmă, însă deloc ieftin.

Adunate cu facturile pentru avort de la spitalul St. Luke, cheltuielile pentru uciderea copilului meu au atins într-un

final câteva mii de dolari. Eram aproape falit pentru a doua oară, iar când m-am aşezat pe patul lui Kitty, la spital, şi am văzut-o trasă la faţă şi în agonia durerii, m-a izbit sentimentul că mi se dusese de râpă întreaga viaţă.

Ne-am întors în Chinatown împreună, a doua zi, însă nimic n-a mai fost ca înainte. Reuşiserăm amândoi să ne convingem că putem uita cele întâmplate, dar odată întorşi la viaţa noastră de odinioară, am descoperit pur şi simplu că ea nu mai exista. După săptămânile nefericite de discuţii şi de certuri, am eşuat amândoi în tăcere, de parcă ne temeam să ne privim în ochi. Avortul fusese mai greu decât anticipase Kitty şi, în ciuda convingerii ei că făcuse ce trebuia, era năpădită de remuşcări. Deprimată, hăituită de caznele prin care trecuse, s-a închis în mansardă, abătută, de parcă ar fi fost în doliu. Îmi dădeam seama că ar fi trebuit s-o consolez, dar n-am putut aduna forţa necesară pentru a-mi înfrânge propria durere. Stăteam acolo, impasibil, privind-o cum suferă, iar la un moment dat chiar am realizat că-mi făcea plăcere, că voiam să plătească pentru tot răul pe care îl făcuse. A fost momentul cel mai dur dintre toate, cred, iar când în cele din urmă am descoperit urâţenia şi cruzimea care se ascundeau în mine, am întors spatele propriei fiinţe, oripilat. Nu mai puteam continua. Nu mai puteam suporta.

Ori de câte ori o priveam, nu-mi zăream decât propria slăbiciune dezgustătoare, reflectarea monstruoasă a ceea ce devenisem.

I-am spus că trebuie să plec o vreme ca să-mi fac ordine în gânduri, dar asta doar pentru că n-am avut curajul de a-i spune adevărul. Însă Kitty a înţeles totul. Nu a fost nevoie să i-o spun în cuvinte ca să-şi dea seama ce se întâmpla şi, văzând cum îmi împachetam lucrurile a doua zi, pregătindu-mă de plecare, m-a implorat să rămân cu ea, ba chiar a căzut în genunchi, rugându-mă să n-o părăsesc. Faţa ei era

răvăşită şi scăldată în lacrimi, dar eu devenisem insensibil ca o bucată mare de lemn şi nu mă mai puteau opri nimeni şi nimic. Am pus ultima bancnotă de o mie de dolari pe masă şi i-am spus să se folosească de ea cum ştie mai bine cât sunt plecat. Apoi am ieşit pe uşă. Plângeam în hohote când am ajuns în stradă.

7

Am locuit în apartamentul lui Barber tot restul primăverii. A refuzat să mă lase să contribui la chirie, dar, văzându-mă din nou ruinat, mi-am găsit foarte repede o slujbă. Dormeam pe canapeaua din sufragerie, mă trezeam în fiecare dimineață la şase şi jumătate şi-mi petreceam zilele cărând mobilă pe scări, pentru un prieten cu o mică firmă de mutări. Uram munca aia, dar era suficient de epuizantă încât să-mi amorțească gândurile, cel puțin la început. Mai târziu, când trupul mi s-a mai obişnuit cu efortul, am descoperit că nu mai puteam adormi până ce nu mă anesteziam complet cu băutură. Barber şi cu mine discutam până la miezul nopții, apoi rămâneam singur în sufragerie, obligat să mă holbez în tavan până la răsărit sau să mă îmbăt. De obicei, aveam nevoie de o sticlă întreagă de vin ca să reuşesc să pun geană pe geană.

Barber se purta cu mine cum nu se poate mai atent, grijuliu şi plin de compasiune, însă eram într-o stare atât de jalnică, încât nici nu observam că se află acolo. Kitty era singurul om cu adevărat real pentru mine, iar absența ei era atât de palpabilă, atât de pregnantă, de copleşitoare, încât nu mă puteam gândi la nimic altceva. Fiecare noapte debuta cu aceeaşi durere resimțită în tot corpul, cu aceeaşi nevoie puternică, sufocantă de a-i simți atingerea, şi nici nu apucam să-mi dau bine seama ce se întâmplă că o şi

simțeam asaltându-mă pe sub piele, de parcă mi-ar fi explodat țesuturile care mă țineau la un loc. Îi simțeam lipsa în felul cel mai neaşteptat, cel mai violent. Corpul lui Kitty era parte din corpul meu şi, în absența ei, parcă n-aş mai fi fost eu. Mă simțeam mutilat.

După ce trecea durerea, începeau să mi se perinde prin cap tot soiul de imagini.

Vedeam cum mâinile lui Kitty se întindeau să mă atingă, îi vedeam spatele şi umerii goi, rotunjimea feselor, abdomenul plat, adunându-se când se aşeza pe marginea patului şi-şi punea chiloțeii. Îmi era imposibil să alung toate vedeniile astea şi, de îndată ce mi se arăta, o imagine genera o alta, retrezind la viață cele mai frumoase şi mai intime detalii ale vieții noastre împreună. Nu mă puteam gândi la fericirea noastră fără să simt o durere puternică şi, cu toate astea, continuam să caut durerea, uitând de tot răul pe care mi-l provoca. În fiecare noapte, îmi impuneam să ridic receptorul şi să o sun şi, în fiecare noapte, mă luptam cu ispita, adunând şi ultima picătură de ură de sine ca să mă rețină s-o fac. După două săptămâni de chin, simțeam deja că iau foc.

Barber era în culmea disperării. Ştia că se întâmplase ceva îngrozitor, dar nici Kitty, nici eu nu-i puteam spune adevărul. La început, şi-a asumat rolul de intermediar, vorbind cu unul dintre noi şi apoi mergând la celălalt să-i dea raportul, dar, cu tot acest du-te-vino al lui, nu a putut face niciun progres. Ori de câte ori încerca să ne smulgă secretul, primea acelaşi răspuns: nu-ți pot spune, întreabă-l pe celălalt. Barber nu avea niciun dubiu că încă ne iubeam, iar refuzul nostru de a acționa îl bulversa şi îl frustra. Kitty vrea să te întorci, îmi spunea, dar nu crede că o vei face vreodată. Nu mă pot întoarce, îi replicam. Nu-mi doresc nimic mai mult pe lume, dar nu se poate. Ca ultimă strategie, Barber chiar ne-a invitat la cină în aceeaşi seară

(fără să precizeze că vom fi amândoi de față), dar întregul plan i-a fost dat peste cap în clipa în care Kitty m-a zărit intrând în restaurant. Dacă ar fi dat colțul doar două clipe mai târziu, poate că planul lui ar fi funcționat, dar aşa, a reuşit să evite capcana şi, în loc să ni se alăture, a făcut stânga-mprejur şi s-a întors acasă. Când Barber a întrebat-o în dimineața următoare de ce nu venise, i-a spus că nu crede în stratageme ieftine.

— M.S. Trebuie să facă primul pas, i-a spus. Am făcut un lucru care i-a frânt inima şi nu-l învinuiesc deloc dacă nu vrea să mă mai vadă vreodată. Ştie că n-am făcut-o special, dar asta nu înseamnă că trebuie să mă ierte.

După asta, Barber a dat înapoi. N-a mai transmis mesaje de la unul la altul şi a lăsat lucrurile să decurgă în felul lor obişnuit şi trist. Ultima declarație pe care i-a făcut-o Kitty a dat măsura generozității şi curajului pe care le-am găsit mereu în ea. Luni, chiar ani de zile, nu m-am putut gândi la acele cuvinte fără a mă ruşina de mine însumi. Dacă era cineva care suferise cu adevărat, aceea era Kitty şi, cu toate astea, ea purta şi povara responsabilității pentru cele întâmplate. Dacă aş fi avut măcar a mia parte din bunătatea ei, aş fi alergat la ea pe dată, aş fi căzut în genunchi şi aş fi implorat-o să mă ierte. Dar nu am făcut nimic. Zilele treceau, iar eu nu reuşeam să mă mobilizez să fac nici cel mai mic gest. Ca un animal rănit, m-am chircit în durerea mea, refuzând că mă mişc. Eram acolo, probabil, însă nu mai puteam fi considerat prezent. Barber eşuase în rolul de Cupidon, dar continua să facă tot ce-i stătea în putință ca să mă salveze. A încercat să-mi trezească iar interesul pentru scris, îmi vorbea despre cărți, încerca să mă convingă să merg la filme, la restaurante şi în baruri, la cursuri şi la conferințe.

Nimic din toate astea nu mă ajuta, însă nu eram atât de pierdut încât să nu apreciez efortul. Se străduia din

răsputeri şi, inevitabil, m-am întrebat de ce se chinuia atâta pentru mine. Lucra din greu şi cu spor la cartea despre Thomas Harriot, cocoşat asupra maşinii de scris timp de şase-şapte ore pe zi, încontinuu, dar în clipa în care intram în casă, părea mereu gata să abandoneze totul, ca şi când tovărăşia mea l-ar fi interesat mai mult decât propria muncă. Asta mă dezorienta puțin, căci ştiam că sunt o companie groaznică şi nu vedeam cum cineva s-ar putea bucura de ea. În lipsa altor explicații, am început să-l suspectez că e homosexual, gândindu-mă că se simțea mult prea excitat de prezența mea ca să se mai poată concentra asupra altui lucru. Era o presupunere logică, dar nu era nimic care s-o susțină şi rămânea la stadiul de presupunere. El nu încerca să mă agațe şi îmi dădeam seama, din felul în care privea femeile pe stradă, că dorințele lui erau legate exclusiv de celălalt sex. Atunci, care era răspunsul?

Poate singurătatea, m-am gândit, pur şi simplu singurătatea. Nu avea alți prieteni la New York şi, până să întâlnească pe altcineva, era gata să mă accepte ca atare.

Într-o noapte, la sfârşitul lui iunie, am intrat la taverna White Horse să bem o bere. Era o noapte caldă de ți se lipeau hainele de tine şi, stând la masă în camera din fund (aceeaşi la care mă aşezasem adesea cu Zimmer, în 1969), chipul lui Barber a început să izvorască râuri de sudoare. Ştergându-se cu o batistă cadrilată şi mult prea mare, a dat pe gât a doua bere din două înghițituri, după care a lovit brusc cu pumnul în masă.

— E al dracului de cald în oraşul ăsta, a anunțat. După ce l-ai evitat timp de douăzeci şi cinci de ani, începi să uiți cum sunt verile.

— Stai să vezi cum sunt iulie şi august, am spus. N-ai văzut încă nimic.

— Am văzut destul. Dacă mai stau mult pe-aici, o să ajung să umblu înfăşurat în prosoape. Oraşul ăsta e o saună.

— Ai putea oricând să pleci în vacanță. O mulțime de oameni pleacă din oraş vara. La munte, la mare, unde vrei.

— Nu mă interesează decât un singur loc. Cred că ştii care.

— Şi cartea ta? Credeam că vrei s-o termini mai întâi.

— Voiam, da. Dar m-am răzgândit.

— Nu poate fi doar din cauza vremii.

— Nu, am nevoie de o pauză. Şi, dacă tot veni vorba, şi tu la fel.

— Eu sunt bine, Sol, nu-ți face griji.

— Ți-ar prinde bine o schimbare de decor. Nu te mai leagă nimic de locul ăsta şi, cu cât stai mai mult aici, cu atât mai rău. Nu sunt orb, să ştii.

— O să-mi treacă. Se mai schimbă lucrurile.

— N-aş băga mâna în foc. Eşti prins, M.S., te mănâncă pe dinăuntru. Singura ta cale de scăpare e să te cari.

— Nu pot să-mi las slujba.

— De ce?

— Am nevoie de bani, în primul rând. Plus că Stan se bazează pe mine. N-ar fi cinstit să-l las aşa.

— Dă-i un preaviz de două săptămâni. Va găsi pe altcineva.

— Aşa, pur şi simplu?

— Pur şi simplu. Ştiu că eşti un tânăr puternic, dar nu prea te văd lucrând ca muncitor pentru tot restul vieții.

— Nu mă gândeam să-mi fac o carieră din asta. E ceea ce ai putea numi o situație de tranzit...

— Păi uite, îți ofer eu o situație de tranzit. Poți fi asistentul meu, pionierul meu, mâna mea dreaptă. Oferta include masă şi casă, provizii şi bani de buzunar la

discreție. Dacă nu-ți convin termenii, sunt gata să negociez. Ce spui?

— E vară. Dacă la New York ți se pare cald, aşteaptă să vezi cum e în deşert. Ne prăjim de vii dacă pornim acum.

— Hai, că nu e chiar Sahara. Ne cumpărăm o maşină cu aer condiționat şi călătorim confortabil.

— Unde călătorim? Nu avem nici cea mai vagă idee de unde să începem.

— Ba sigur că avem. Nu spun că vom găsi în mod sigur ce căutăm, însă ştim cam pe unde se află. În Utah, spre sud-est, pornind din oraşul Bluff. Nu văd ce rău ne-ar face să încercăm.

Am continuat discuția alte câteva ore şi, încet-încet, Barber m-a convins. Pentru fiecare argument pe care i-l dădeam, venea cu un contraargument; pentru fiecare aspect negativ pe care i-l arătam, propunea două sau trei fațete pozitive ale afacerii. Nu ştiu cum a reuşit, însă până la urmă am cedat bucuros. Poate că tocmai inutilitatea încercării a fost hotărâtoare. Dacă aş fi întrezărit chiar şi cea mai mică şansă de a găsi peştera, mă îndoiesc că aş fi mers, dar ideea unei căutări inutile, a unui voiaj destinat eşecului m-au atras, dată fiind viziunea mea asupra lumii din acele vremuri. Aveam să căutăm, dar nu şi să găsim. Drumul singur conta, la capătul căruia nu aveam decât să rămânem cu inutilitatea propriilor ambiții. Era o metaforă care mă ținea în viață, saltul în gol la care visasem dintotdeauna. Am bătut palma cu Barber şi i-am spus că poate conta pe mine.

În următoarele două săptămâni, am pus totul la punct. În loc să plecăm direct în deşert, ne-am hotărât să facem un ocol sentimental, să ne oprim mai întâi la Chicago, iar apoi să ne îndreptăm spre Minnesota, înainte de a o lua spre Utah.

Ocoleam astfel mai mult de o mie cinci sute de kilometri, dar nu ni se părea o problemă, nici mie, nici lui. Nu ne

grăbeam să ajungem la destinație, iar când i-am spus lui Barber că vreau să vizitez cimitirul unde sunt îngropați mama şi unchiul meu, nu a avut nicio obiecție. De vreme ce aveam să fim la Chicago, a opinat el, de ce să nu ne abatem puțin de la drum şi să trecem prin Northfield câteva zile? Avea nişte treburi de rezolvat, iar între timp putea să-mi arate colecția de picturi şi schițe a tatălui său, din mansarda casei. Nu m-am obosit să-i mai spun că mă ferisem de aceste picturi în trecut. În spiritul expediției în care aveam să ne îmbarcăm, am aprobat toate propunerile lui.

Trei zile mai târziu, Barber a cumpărat o maşină cu aer condiționat de la un bărbat din Queens. Era un Pontiac Bonneville roşu, din 1965, cu doar 75 000 de kilometri la bord. I-au plăcut foarte tare designul extravagant şi motorul puternic, aşa că nu s-a târguit prea mult la preț.

— Ce părere ai? mă tot întreba, în timp ce o studiam. E o trăsură, nu?

A trebuit să înlocuim toba de eşapament şi cauciucurile, carburatorul avea nevoie de ceva reparații, iar bara din spate era înfundată, însă Barber se hotărâse şi nu mi s-a părut că ar fi trebuit să-l conving să nu o cumpere. Cu toate defectele ei, era o maşinuță rapidă, cum s-a exprimat Barber, şi mi s-a părut că ar funcționa la fel de bine ca oricare alta. Am ieşit cu ea să-i facem o probă, iar în timp ce zburam pe străzile din Flushing, Barber îmi ținea prelegeri entuziaste despre rebeliunea lui Pontiac împotriva lordului Amherst. N-ar trebui să uităm, spunea, că această maşină îşi trage numele de la o mare căpetenie indiană. Asta adăuga o nouă dimensiune călătoriei noastre. Conducând-o spre Vest, îi omagiam pe cei morți, comemorându-i pe bravii luptători care se ridicaseră în apărarea pământului furat de noi.

Ne-am cumpărat ghete de alpinist, ochelari de soare, rucsacuri, bidoane pentru apă, binocluri, saci de dormit şi un cort. După încă zece zile de lucru la firma prietenului meu, Stan, mi-am permis să mă retrag împăcat în momentul în care a sosit un văr de-al lui, cu intenția de a rămâne acolo pe durata verii, care a acceptat să mă înlocuiască. Barber şi cu mine am ieşit în oraş pentru o ultimă cină la New York (sendvişuri cu muşchi de vacă şi porumb la Stage Deli) şi ne-am întors acasă la nouă seara, alegând o oră rezonabilă ca să ne putem trezi a doua zi, dis-de-dimineață, pentru îmbarcare. Era la începutul lui iulie, în 1971.

Aveam douăzeci şi patru de ani şi simțeam că viața mi se apropie de o fundătură.

Întins pe canapea, în întuneric, l-am auzit pe Barber intrând tiptil în bucătărie şi sunând-o pe Kitty. N-am putut desluşi tot ce i-a spus, însă se pare că-i povestea despre viitoarea noastră călătorie.

— Nu e nimic sigur, şoptea, dar cred că-i va prinde bine. Poate că o să fie gata să te vadă când ne întoarcem.

Nu mi-a fost greu să ghicesc la cine se referă. După ce s-a întors în camera lui, am aprins lumina şi am deschis o nouă sticlă de vin, însă alcoolul părea să-şi fi pierdut puterea asupra mea. Când a intrat să mă trezească la ora şase, a doua zi, cred că nu adormisem decât de vreo douăzeci-treizeci de minute.

La şapte fără un sfert eram deja pe drum. Barber conducea, iar eu stăteam pe locul din dreapta, bând cafea neagră dintr-un termos. În primele două ore, nu am fost decât pe jumătate treaz, dar, odată ce am intrat în decorul rural, deschis al Pennsylvaniei, am început să-mi revin treptat din amorțeală. De acolo şi până la intrarea în Chicago, am vorbit neîntrerupt, trecând cu rândul la volan, în timp ce traversam Pennsylvania de Vest, Ohio şi Indiana.

Dacă majoritatea conversaţiilor pe care le-am avut mi s-au şters din minte, e poate pentru că săream încontinuu de la un subiect la altul, cu aceeaşi viteză cu care peisajul dispărea în spatele nostru. Am vorbit o vreme despre maşini, din câte îmi amintesc, şi despre felul în care ele schimbaseră America. Am vorbit despre Effing, apoi despre turnul lui Tesla din Long Island. Îl aud încă pe Barber tuşind ca să-şi dreagă vocea pe când ieşeam din Ohio, îndreptându-ne spre Indiana, pregătit să-mi ţină un lung discurs despre spiritul lui Tecumseh, dar, oricât de tare m-aş strădui, nu-mi mai pot aminti nici măcar o propoziţie din cele spuse de el. Mai târziu, când soarele se apropia se asfinţit, am petrecut mai bine de o oră enumerându-ne preferinţele în toate domeniile la care ne puteam gândi: romanele preferate, mâncărurile preferate, jucătorii de baseball preferaţi. Probabil că am depăşit suta de categorii, un index întreg al gustului personal. Eu spuneam Roberto Clemente, Barber spunea Al Kaline. Eu spuneam Don Quijote, Barber spunea Tom Jones.

Amândoi îl preferam pe Schubert lui Schumann, dar Barber avea o slăbiciune pentru Brahms pe care nu i-o împărtăşeam. Pe de altă parte, el îl considera pe Couperin anost, în vreme ce eu nu mă mai săturam să ascult Les Barricades Mystérieuses. El spunea Tolstoi, iar eu, Dostoievski. El spunea Casa umbrelor, eu, Prietenul nostru comun. Dintre toate fructele de pe pământ, am căzut de acord că lămâile miros cel mai bine.

Am înnoptat la un motel din Chicago, la periferie. După micul dejun, luat dis-de-dimineaţă, am condus la întâmplare până când am dat de o florărie, de unde am cumpărat două buchete identice, unul pentru mama, celălalt pentru unchiul Victor. Barber avea o faţă pierdută, copleşită acolo, în maşină, însă am pus-o pe seama epuizării în urma călătoriei din ziua precedentă şi nu i-am mai dat

importanță. A durat ceva până să găsim cimitirul Westlawn (câteva curbe greşite, plus un lung ocol care ne-a dus în direcția greşită), iar când am intrat pe poartă se făcuse aproape unsprezece. Ne-au mai trebuit douăzeci de minute ca să găsim mormintele, iar când am coborât din maşină, în arşița cumplită, țin minte că niciunul nu a rostit vreun cuvânt. Patru bărbați tocmai terminaseră de săpat mormântul cuiva, aflat la câteva parcele distanță de mama şi de unchiul meu, iar noi am rămas lângă maşină, în tăcere, preț de un minut sau două, privindu-i pe gropari cum încarcă lopețile de pământ în camionul lor verde şi cum dispar. Erau nişte intruşi şi atât Barber, cât şi eu am înțeles că trebuia să aşteptăm să dispară, că nu ne puteam duce la bun sfârşit misiunea dacă nu rămâneam singuri.

După aceea lucrurile s-au precipitat. Am luat-o pe cărare, iar când am văzut numele mamei şi al unchiului pe plăcuțele metalice, m-am trezit luptând amarnic cu lacrimile. Nu mă aşteptam la o asemenea reacție violentă, dar odată ce m-a copleşit gândul că amândoi zac sub tălpile mele, nu m-am mai putut opri din tremurat. Au trecut astfel câteva minute, cred, dar nu e decât o supoziție. Nu mai văd decât ceva indistinct, câteva gesturi răzlețe, prin ceața amintirii. Ştiu că am câte o piatră deasupra fiecărei inscripții şi, din când în când, pot să rechem o imagine a mea stând în patru labe şi smulgând înnebunit buruienile înalte care crescuseră pe mormânt. Ori de câte ori încerc să mi-l aduc aminte pe Barber însă, nu reuşesc să-l plasez în tablou. Cred că eram mult prea deznădăjduit ca să-l mai observ şi că, în timpul celor câteva minute petrecute acolo, uitasem de existența lui. Povestea începuse în absența mea, ca să zic aşa, şi în clipa în care am păşit în cadru, acțiunea era deja în plină desfăşurare, totul scăpându-mi de sub control.

Apoi, într-un fel sau altul, mă aflam din nou alături de Barber. Stăteam amândoi în fața mormântului mamei, iar când am întors capul spre el, am observat că-i şiroiau lacrimile pe obraji. Barber hohotea, iar când am auzit suspinele sugrumate care-i chinuiau gâtlejul, am realizat că plânge deja de ceva vreme.

Cred că atunci am îngăimat ceva. Ce se întâmplă, de ce plângi, nu mai ştiu exact cuvintele. Dar Barber nu mă auzea. Se tot holba la mormântul mamei mele, hohotind sub cerul albastru, imens, de parcă ar fi rămas singur în tot universul.

— Emily... a bâiguit într-un sfârşit. Scumpa, micuța mea Emily... Uită-te cum ai ajuns. Dacă n-ai fi fugit... Dacă m-ai fi lăsat să te iubesc... Draga de tine, scumpă Emily... Ce pierdere, ce pierdere teribilă...

Cuvintele îi țâşneau spasmodic din gâtlej într-un suspin sufocat, un val de suferință pulverizat de îndată ce lua contact cu aerul. Îl ascultam de parcă pământul s-ar fi apucat să-mi vorbească, de parcă morții mi-ar fi şoptit din morminte. Barber o iubise pe mama. Totul a pornit de la acest mărunt fapt incontestabil şi totul s-a dezechilibrat, s-a năruit – întreaga lume începea să se reconfigureze sub ochii mei. Nu mi-a spus-o direct, dar am ştiut-o imediat. Ştiam cine e, într-o clipă ştiam totul.

În primele clipe, nu am simțit decât furie, un val demonic de greață şi dezgust.

— Ce tot vorbeşti acolo? l-am întrebat. Şi, pentru că refuza să mă privească, l-am împins cu ambele mâini, zgâlțâindu-i brațul drept, enorm, cu o lovitură dură şi agresivă. Despre ce vorbeşti? am repetat. Spune ceva, morman de mațe, spune ceva, că-ți sparg fața!

Barber s-a întors spre mine, dar n-a fost în stare să clatine din cap, de parcă ar fi încercat să-mi spună că orice explicație era inutilă.

— O, Doamne, Marco, de ce a trebui să mă aduci aici? a rostit, în cele din urmă.

Nu ştiai că se va întâmpla asta?

— Să ştiu! am răcnit. De unde dracu' să ştiu? N-ai spus niciodată nimic, mincinos împuțit! M-ai mințit, iar acum vrei să-mi pară rău pentru tine! Dar cum rămâne cu mine? Cum rămâne cu mine, hipopotam cretin ce eşti?

Mi-am descărcat furia ca un nebun, zbierând de mi se rupeau plămânii în aerul fierbinte de vară. Peste câteva clipe, Barber s-a dat înapoi, tulburat de reacția mea, ca şi când n-ar mai fi putut suporta. Plângea încă, iar fața şi-o îngropase în palme, în timp ce mergea. Orb la tot ce era în jur, s-a împleticit printre morminte ca un animal rănit, urlând şi hohotind în vreme ce eu tot țipam la el. Soarele era deja pe cer şi întregul cimitir răspândea un licăr straniu, intermitent, de parcă lumina ar fi devenit prea intensă pentru a fi reală. L-am văzut pe Barber făcând câțiva paşi şi brusc, ajuns la marginea mormântului care fusese săpat în dimineața aceea, şi-a pierdut echilibrul. Probabil că s-a împiedicat de o piatră sau de o rădăcină şi, deodată, picioarele i-au cedat. S-a întâmplat atât de repede.

Brațele i s-au depărtat de trup, zbătându-se disperat ca nişte aripi, dar n-avea cum să-şi țină echilibrul. Într-o clipă era acolo, iar în cealaltă cădea pe spate, în mormânt. Până să mă reped spre el, i-am auzit trupul izbindu-se de pământ cu un zgomot înfundat.

Ne-a trebuit o macara ca să-l scoatem de acolo. Când am privit pentru prima oară în groapă, nu mi-am putut da seama dacă era viu sau era mort şi, neavând nimic de care să mă prind, mi-am zis că ar fi riscant să încerc să cobor. Era întins pe spate, cu ochii închişi, complet nemişcat. M-am gândit că puteam să mă prăvălesc peste el dacă încercam să cobor în groapă, aşa că am alergat la maşină, am condus până la poarta cimitirului şi i-am cerut

paznicului să caute ajutor. A sosit o echipă de intervenţie în zece minute, dar s-au trezit cu toţii în faţa aceleiaşi dileme cu care mă confruntasem şi eu. După ce am pierdut ceva vreme gândindu-ne cum să facem, în cele din urmă ne-am dat mâinile şi am izbutit să-l coborâm pe unul dintre paramedici în groapă. Ne-a înştiinţat că Barber e încă în viaţă, dar în afară de asta, veştile erau proaste. Contuzie, poate chiar fractură craniană. Apoi, după o scurtă pauză, a adăugat:

— S-ar putea să-şi fi frânt şi spatele. Trebuie să avem mare grijă cum îl scoatem de-aici.

Când am reuşit în sfârşit să-l aducem pe Barber pe targă la Spitalul Cook County, era deja şase. Aflat tot în stare de inconştienţă, i-a luat încă patru ore ca să revină la viaţă. Doctorii l-au operat la coloană, l-au pus în ghips şi m-au îndemnat să-i ţin pumnii. Nu am părăsit spitalul în următoarele patruzeci şi opt de ore, dar când a devenit evident că aveam să aşteptăm mult şi bine, am folosit cardul American Express al lui Barber ca să mă cazez la un motel din apropiere, numit Eden Rock. Era un loc oribil, de mâna a zecea, cu pereţii verzi, mânjiţi, şi un pat cu cocoloaşe, dar acolo am dormit. De îndată ce s-a trezit din comă, am început să-mi petrec cam optsprezece ore pe zi la spital, iar în următoarele două luni asta a fost lumea mea. Nu am făcut altceva decât să fiu alături de el până în clipa morţii.

În prima lună, nu era deloc evident că lucrurile aveau să se sfârşească prost.

Prins într-un mulaj de ghips şi suspendat pe scripeţi, Barber se balansa în aer de parcă ar fi sfidat legile fizicii. Era imobilizat în aşa fel, încât nu-şi putea întoarce capul, nu putea mânca fără tuburi băgate pe gât. Cu toate acestea, făcea progrese, părând să meargă spre bine. Mai presus de toate, mi-a spus, era bucuros că adevărul ieşise până la

urmă la iveală. Dacă prețul pe care trebuia să-l plătească era să stea în ghips câteva luni, simțea că merită efortul.

— Chiar așa, cu oasele frânte, mi-a spus într-o după-amiază, cred că inima mea e în sfârșit întreagă.

Astea au fost zilele în care mi-a spus toată povestea, căci în absența oricărei alte activități, în afara vorbitului, a sfârșit prin a-mi trece meticulos în revistă întreaga lui viață. Astfel mi-a fost dat să aud fiecare amănunt al poveștii de dragoste dintre el și mama, apoi întreaga epopee tristă a sejurului la YMCA, în Cleveland, apoi detaliile călătoriilor lui prin inima Americii. E de la sine înțeles că accesul de furie din cimitir îmi trecuse de mult, însă, deși dovezile clare nu lăsau loc de nicio îndoială, ceva din mine refuza să-l accepte drept tată. Da, eram sigur că Barber se culcase cu mama într-o noapte din 1946; și, da, eram sigur, de asemenea, că mă născusem nouă luni mai târziu; dar cum puteam fi sigur că Barber era singurul bărbat cu care se culcase? Greu de crezut, însă era posibil ca mama să se fi văzut cu doi bărbați în același timp. Dacă aveam dreptate, atunci poate că fusesem conceput cu celălalt bărbat. Era singura cale de a mă îndoi și nu voiam să renunț la dreptul ăsta. Atâta vreme cât îmi rămânea o brumă de scepticism, nu eram forțat să recunosc că se întâmplase ceva între ei. A fost o reacție stranie, dar privind în urmă, simt că într-un fel ciudat avea sens. Timp de douăzeci și patru de ani, trăisem cu o întrebare la care nu găseam niciun răspuns, iar încet-încet ajunsesem să îmbrățișez misterul ca pe un fapt esențial din spatele existenței mele. Originile îmi rămâneau enigmatice, nu aveam să aflu niciodată de unde vin. Iată ce mă definea și reușisem să mă folosesc de propria enigmă, agățându-mă de ea ca de o sursă de cunoaștere și respect de sine, încrezându-mă în ea ca într-o necesitate ontologică. Indiferent cât aș fi visat să-mi găsesc tatăl, nu mă gândisem niciodată că e posibil. Acum, că-l găsisem, tulburarea mea

lăuntrică era atât de intensă, încât prima mea pornire a fost refuzul. Nu Barber era cauza refuzului, ci situaţia în sine. Era cel mai bun prieten pe care-l avusesem vreodată şi-l iubeam. Dacă exista vreun om pe pământ pe care l-aş fi ales să-mi fie tată, el era acela. Cu toate astea, nu eram pregătit să o fac. Întreaga mea galaxie fusese izbită din plin şi habar n-aveam cum să parez lovitura.

Au trecut săptămâni întregi, iar într-un târziu am decis că mi-e cu neputinţă să ignor ce se întâmplă. Imobilizat în ghipsul lui alb, Barber nu mai putea mânca hrană solidă, aşa că foarte curând a început să slăbească. Era un om obişnuit să se îndoape cu mii de calorii pe zi, iar schimbarea bruscă a regimului a avut asupra lui un efect imediat, evident. E nevoie de muncă serioasă pentru a menţine în formă un asemenea sac de grăsime, iar odată ce-ţi atenuezi consumul, kilogramele se duc văzând cu ochii. Barber s-a văitat la început, de câteva ori chiar a plâns de foame, dar după un timp a început să-şi privească înfometarea forţată ca pe o binecuvântare.

— E singura şansă de a duce la bun sfârşit un lucru de care n-am fost capabil până acum. Gândeşte-te un pic, M.S. Dacă o ţin tot aşa, o să dau jos mai bine de patruzeci de kilograme până ies de aici. Poate chiar cincizeci şi cinci, cine ştie?

O să fiu un om nou. Nici n-o să mai semăn cu mine.

Părul a început să-i crească din nou pe la tâmple (un amestec de fire cărunte şi fire de păr cărunte şi roşcate), iar contrastul dintre aceste culori şi ochii lui, de un albastru-închis, metalic, îi scotea în evidenţă capul, dându-i o nouă strălucire, finisându-l, de parcă l-ar fi scos din peisajul amorf din jur. După vreo zece-douăsprezece zile petrecute în spital, pielea lui căpătase o tentă de alb mortuar, dar odată cu această paloare obrajii lui au început să se definească, iar pe măsură ce masa de ţesut adipos şi de carne umflată

se retrăgea, a răsărit un al doilea Barber, un eu secret care fusese întemnițat în întuneric ani de zile. Asistam la o metamorfoză extraordinară care, odată declanşată, a adus cu sine câteva efecte secundare remarcabile. Nu-mi dădusem seama la început, dar într-o dimineață – zăcea în spital cam de trei săptămâni –, l-am privit şi am remarcat ceva familiar.

N-a fost decât intuiție fulgerătoare, însă nici n-am apucat bine să identific ceea ce văzusem, că momentul se şi consumase. Două zile mai târziu s-a petrecut ceva asemănător, dar de data asta a durat suficient cât să-mi dau seama că trebuie să mă concentrez asupra zonei din jurul ochilor lui Barber, poate chiar asupra ochilor în sine. M-am întrebat dacă nu cumva observasem o asemănare cu Effing, dacă nu cumva ceva din felul în care mă privea Barber îmi amintea de tatăl lui. Orice ar fi fost, acest scurt moment m-a tulburat şi n-am reuşit să mă dezbar de el întreaga zi. Mă bântuia ca un crâmpei dintr-un vis pe care nu mi-l aduceam aminte, ca o scânteie de semnificație trezită din adâncurile inconştientului. Apoi, în dimineața următoare, am înțeles în cele din urmă ce văzusem. Am intrat în camera lui Barber pentru vizita zilnică, iar când a deschis ochii şi mi-a zâmbit, cu fața amorțită de calmante, m-am trezit studiindu-i contururile pleoapelor, concentrându-mă asupra spațiului dintre sprâncene şi gene şi, deodată, am realizat că mă priveam pe mine însumi. Barber avea ochii mei. Acum, că i se micşorase fața, puteam să-i disting mai clar. Semănam unul altuia, iar această asemănare era evidentă. Odată ce am conştientizat lucrul ăsta, odată ce am văzut adevărul, nu am avut de ales decât să îl accept ca atare. Eram fiul lui Barber, ştiam şi n-aveam nicio îndoială.

În următoarele două săptămâni, totul părea să meargă bine. Doctorii se arătau optimişti şi de-abia aşteptam ziua când ghipsul avea să fie, în fine, îndepărtat.

Cândva la începutul lui august însă, starea lui Barber s-a înrăutăţit. S-a trezit doborât de o infecţie, iar pastilele pe care le lua i-au produs o alergie care i-a crescut tensiunea îngrijorător. Analizele suplimentare au arătat că are diabet, nediagnosticat până atunci, iar în vreme ce doctorii îi luau sânge ca să verifice existenţa altor stricăciuni, tot felul de boli se adăugau pe listă: angină, gută incipientă, probleme de circulaţie, Dumnezeu ştie ce altceva. Ca şi când trupul lui pur şi simplu nu mai putea îndura. Trecuse prin multe, iar acum maşinăria se stricase. Sistemul imunitar îi fusese slăbit de uriaşa pierdere în greutate şi nu mai avea cu ce să lupte, globulele lui albe refuzau contraatacul. În jur de douăzeci august mi-a spus că ştie că are să moară, dar eu nu voiam să-l ascult.

— Stai liniştit, i-am spus. Te scot eu de aici înainte de prima lovitură din Campionatul Mondial.

Nu mai înţelegeam ce simt. Durerea de a-l vedea prăbuşindu-se mă copleşea, iar în a treia săptămână din august mă perindam deja de colo colo, de parcă aş fi fost în transă. Singurul lucru care conta era să nu mă las copleşit de emoţii. Fără lacrimi, fără crize de disperare, fără să mă las părăsit de voinţă. Emanam speranţă şi încredere, dar pe dinăuntru trebuie să-mi fi dat seama că situaţia era cu adevărat disperată. Acest lucru mi s-a revelat însă în toată cruzimea lui abia spre sfârşit şi n-am aflat de el decât în cel mai ocolit chip cu putinţă. Ieşisem să cinez târziu, într-o noapte. Una dintre specialităţile din seara aceea s-a nimerit a fi plăcintă cu carne de pui, un fel de mâncare din care nu mai gustasem de când eram copil, poate de pe vremea când încă locuiam cu mama. Când am citit cuvintele în meniu, am ştiut că nici o altă mâncare nu mă va mulţumi. I-am

comandat ospătăriței, iar în următoarele trei-patru minute am rămas aşa, amintindu-mi de apartamentul din Boston unde locuisem cândva cu mama, revăzând pentru prima oară în ani de zile măsuța din bucătărie la care ne aşezam cândva amândoi şi la care mâncam împreună. Apoi ospătărița s-a întors şi mi-a zis că nu mai au plăcintă cu carne de pui. Nu conta, bineînțeles. În marea ordine a lucrurilor, nu era decât un biet fir de praf, o fărâmă infinitezimală de antimaterie şi, cu toate astea, am simțit cum cade tavanul pe mine. Nu mai era plăcintă cu carne de pui. Dacă mi-ar fi spus cineva că douăzeci de mii de oameni muriseră într-un cutremur din California nici că m-ar fi mâhnit mai mult. Am simțit cum mi se umezesc ochii şi abia atunci, stând la masă şi luptându-mă cu dezamăgirea, am înțeles cât de fragilă îmi devenise lumea. Oul îmi aluneca printre degete, iar mai devreme sau mai târziu oricum aveam să-l scap.

Barber a murit pe patru septembrie, la doar trei zile după incidentul din restaurant. Nu cântărea decât nouăzeci şi cinci de kilograme şi era ca şi când jumătate din el ar fi dispărut deja, ca şi când, odată procesul început, era inevitabil ca restul ființei lui să nu dispară şi el. Simțeam nevoia să vorbesc cu cineva, dar singurul om pe care îl ştiam era Kitty. Am sunat-o la cinci dimineața şi, chiar înainte de a apuca să răspundă, am ştiut că nu o sunam ca să-i spun veştile. Trebuia să aflu dacă voia să mă primească înapoi.

— Ştiu că dormeai, i-am spus, dar nu închide până nu auzi tot ce am de spus.

— M.S.? vocea ei suna înfundat, confuz. Tu eşti, M.S.?

— Sunt la Chicago. Sol a murit cam acum o oră şi nu aveam cu cine să vorbesc.

Mi-a luat ceva timp ca să-i spun întreaga poveste. Nu m-a crezut la început, însă, după ce i-am dat toate detaliile, am

înțeles cât de improbabil suna. Da, i-am spus, a căzut într-o groapă de mormânt şi şi-a frânt coloana vertebrală. Da, chiar era tatăl meu. Da, chiar a murit în noaptea asta. Da, sun de la un telefon public din spital. S-a auzit o scurtă întrerupere. Era centrala, cerându-mi să introduc monede, iar când s-a eliberat din nou linia, am auzit-o pe Kitty plângând la celălalt capăt al firului.

— Bietul Sol, murmura. Bietul Sol şi bietul M.S. Bieții oameni...

— Îmi pare rău, dar trebuia să-ți spun. Nu m-aş fi simțit împăcat dacă nu te-aş fi sunat.

— Nu, îmi pare bine c-ai făcut-o. Doar că e greu. O, Doamne, M.S., dacă ai şti de cât timp aştept veşti de la tine...

— Am făcut-o lată, nu?

— Nu e vina ta. Nu poți să înăbuşi ce simți, nimeni nu poate.

— Nu te aşteptai să mai auzi de mine, cred?

— Nu, nu mă mai aşteptam. În primele luni, nu m-am putut gândi la nimic altceva. Dar nimeni nu poate trăi aşa, e imposibil. Încet-încet, am renunțat să sper.

— Nu am încetat nicio clipă să te iubesc. Ştii asta, nu?

Din nou s-a lăsat tăcerea la celălalt capăt al firului, apoi s-au auzit iar hohote de plâns – zguduitoare, intermitente, părând să-i soarbă tot aerul din plămâni.

— Doamne, M.S., ce vrei să faci din mine? Nu am mai auzit nimic de tine din iunie, iar acum mă suni de la Chicago la cinci dimineața, îmi frângi inima povestindu-mi ce a pățit Sol şi apoi te apuci să vorbeşti despre dragoste? Nu-i cinstit. N-ai dreptul s-o faci. Nu acum.

— Nu mai suport să trăiesc fără tine. Am încercat, dar nu pot.

— Păi, şi eu am încercat... şi iată că pot.

— Nu te cred.

— A fost mult prea dureros, M.S. Singurul mod în care am putut supraviețui a fost să mă înstrăinez de tine.

— Ce vrei să spui?

— E prea târziu. Nu mă mai pot deschide către nimeni. Aproape că m-ai ucis, să ştii, şi nu mai pot să risc să mi se întâmple aşa ceva.

— Ți-ai găsit pe altcineva, nu?

— Au trecut luni de zile. Ce voiai să fac, câtă vreme rătăceai prin țară, încercând să te regăseşti?

— E cu tine în pat, nu?

— Nu e treaba ta.

— Aşa e, nu? Spune-mi doar atât.

— Ca să fiu sinceră, nici măcar nu e lângă mine. Dar asta nu înseamnă că ai dreptul să întrebi.

— Nu-mi pasă cine e. Nici nu contează.

— Gata, M.S., nu mai suport, nu mai pot îndura niciun cuvânt.

— Te implor, Kitty, lasă-mă să mă întorc!

— Pa, Marco, ai grijă de tine. Te rog, ai grijă de tine.

Şi atunci a închis.

L-am înmormântat pe Barber lângă mama. Mi-a dat ceva bătăi de cap să-l aduc la cimitirul din Westlawn, o mică insulă într-o mare de evrei ruşi şi germani, însă dat fiind faptul că mai era loc pentru o persoană în cavoul familiei Fogg şi, de asemenea, că eram, în mod oficial, capul familiei, aşadar proprietarul pământului, am obținut în cele din urmă ce mi-am dorit. Aşa că mi-am îngropat într-adevăr tatăl în cavoul care-mi fusese rezervat mie. După tot ce se întâmplase în ultimele luni, am simțit că e singurul lucru pe care îl puteam face pentru el.

După conversația cu Kitty, aveam nevoie de orice pretext posibil pentru a-mi distrage gândurile, dar în lipsă de altceva, aranjamentele funerare m-au ținut în priză în următoarele câteva zile. Cu două săptămâni înainte de a

muri, Barber îşi adunase ultimele puteri ca să facem actele prin care îmi transfera veniturile lui, aşa că am avut suficienți bani. Testamentele erau mult prea complicate, spunea, şi de vreme ce voia ca eu să am totul, de ce să nu-mi cedeze întreaga avere de la bun început? Am încercat să-l conving să n-o facă, perfect conştient că această tranzacție însemna acceptarea ultimă a înfrângerii, dar n-am vrut să insist. Barber abia se mai ținea într-un fir de ață în acel moment şi n-ar fi fost cinstit să-i stau în cale.

Am plătit facturile la spital, am plătit morga, am plătit piatra funerară. Pentru ceremonia de înmormântare, l-am chemat pe rabinul care-mi oficiase şi ceremonia de bar-mitzvah, în urmă cu unsprezece ani. Era bătrân de-acum, trecut de şaptezeci de ani, cred, şi nu-şi mai aducea aminte numele meu. Am ieşit la pensie, mi-a spus, de ce nu chemi pe altcineva? Nu, i-am răspuns, trebuie să vii dumneata, Rabi Green, nu vreau pe nimeni altcineva. Am dus ceva muncă de convingere, dar în cele din urmă, pentru dublul sumei obişnuite, am reuşit să-l conving să o facă. Asta e chiar ciudat, a spus. Nu există ciudățenii în asemenea contexte, i-am răspuns. Fiecare moarte e unică.

Rabi Green şi cu mine am fost singurii prezenți la înmormântare. Mă gândisem să dau un anunț la Magnus College despre moartea lui Barber, gândindu-mă că ar putea exista elevi sau profesori care ar vrea să participe, dar în cele din urmă m-am decis să nu o fac. N-aveam niciun chef să-mi petrec ziua înconjurat de străini, nu voiam să vorbesc cu nimeni. Rabinul a acceptat să nu țină slujba în engleză, rezumându-se la rugăciunile tradiționale evreieşti. Nu mai ştiam niciun cuvânt în ivrit şi m-am bucurat că nu înțelegeam ce spune. Mi-a dat ocazia să rămân singur, cu gândurile mele, ceea ce, în definitiv, îmi şi doream. Rabi Green mă credea nebun, iar în timpul orelor petrecute împreună s-a ținut cât mai departe de mine. Mi-a părut rău

pentru el, însă nu îndeajuns cât să şi fac vreun gest. La urma urmei, nu cred să-i fi adresat mai mult de şase-şapte cuvinte. Când limuzina l-a depus în faţa casei după înmormântare, mi-a strâns mâna, mângâindu-mi încet încheietura cu palma stângă. Era un gest de consolare care probabil că-i venea la fel de natural ca a-şi semna numele şi nu părea deloc conştient de el.

— Eşti un tânăr tulburat, mi-a spus. Dacă vrei sfatul meu, cred că a trebui să mergi la doctor.

L-am rugat pe şofer să mă lase la motelul Eden Rock. Nu voiam să mai petrec încă o noapte în acel loc, aşa că m-am apucat imediat să-mi strâng lucrurile. Nu mi-a luat mai mult de zece minute. Mi-am închis geamantanul, m-am aşezat pe pat şi am privit în jur pentru ultima oară. Dacă există cazare în iad, mi-am spus, aşa ar trebui să arate. Fără motiv, sau cel puţin fără vreun motiv de care să-mi dau seama pe moment, mi-am încleştat pumnul, m-am ridicat şi am lovit în perete cât am putut de tare. Zidul subţire a cedat fără împotrivire, pocnind înfundat în timp ce braţul meu îl străpungea. M-am întrebat dacă mobila era la fel de fragilă şi am apucat un scaun ca să aflu. L-am zdrobit de birou, apoi l-am contemplat fericit cum se clatină. Ca să închei experimentul, am pus mâna stângă pe unul dintre picioarele descleiate ale scaunului şi am făcut turul camerei, atacând fiecare obiect, unul după altul, cu bâta aceea improvizată: lămpile, oglinzile, televizorul, tot ce se întâmpla să-mi stea în cale. În câteva minute am distrus camera şi tot ce era în ea, dar asta m-a făcut să mă simt incomparabil mai bine, de parcă aş fi săvârşit ceva logic, ceva cu adevărat pe măsura ocaziei. Nu am stat îndeajuns prin preajmă ca să-mi admir opera.

Respirând greoi în urma efortului, mi-am luat bagajele, am ieşit grăbit şi am demarat în Pontiacul roşu.

Am condus timp de douăsprezece ore. Pe când intram în Iowa, deja se însera, iar încetul cu încetul lumea se redusese la o puzderie de stele. M-am trezit hipnotizat de propria singurătate, nevoind să mă opresc până când ochii nu aveau să mă lase, privind țintă la dunga albă a autostrăzii, de parcă ar fi fost ultimul lucru care mă lega de pământ. Eram undeva în centrul statului Nebraska atunci când în cele din urmă m-am cazat la un motel şi m-am dus la culcare. Îmi aduc aminte țârâitul greierilor în întuneric, zgomotul de aripi al moliilor ce se izbeau de fereastră, lătratul slab al unui câine într-un colț de noapte îndepărtat.

Dis-de-dimineață am înțeles că întâmplarea mă purtase în direcția cuvenită. Fără să apuc să reflectez, o luasem deja către vest, iar acum, că pornisem în călătorie, m-am simțit deodată mai calm, mai stăpân pe situație. În sfârşit, puteam face lucrul pe care ni-l propuseserăm eu şi Barber de la bun început, mi-am zis, iar gândul că aveam de-acum un scop, că nu fugeam de ceva anume, ci mai curând mă apropiam de acel ceva mi-a dat curajul necesar să recunosc că, de fapt, nu voiam să mor.

Nu am crezut că voi găsi vreodată peştera (până în ultima clipă, era o concluzie neclintită), dar am simțit că actul căutării în sine era suficient şi capabil să le anuleze pe toate celelalte. Aveam mai mult de treisprezece mii de dolari în buzunar, ceea ce însemna că nu mă mai putea reține nimic. Eram liber să călătoresc cât pofteam, până voi fi explorat şi cea din urmă posibilitate. Am condus până la marginea câmpiei, am petrecut o noapte la Denver, apoi am luat- o către Mesa Verde, unde am poposit trei sau patru zile, cățărându-mă pe ruinele grele ale acelei civilizații moarte, refuzând să mă despart de ea. Nu-mi imaginam că există lucruri atât de vechi în America, iar înainte de a ajunge în Utah, am simțit că încep să înțeleg câte ceva din ce-mi povestise Effing. Nu eram atât de impresionat de geografie

(cu toții ne lăsăm impresionați de ea), ci mai degrabă de faptul că vastitatea şi pustietatea ținutului începuseră să-mi afecteze percepția asupra trecerii timpului. Prezentul nu mai părea important. Minutele şi orele erau mult prea mărunte ca să fie măsurate aici, iar odată ce-ți deschizi ochii spre lucrurile din jur, eşti silit să gândeşti în secole, să înțelegi că o mie de ani nu valorează mai mult de o secundă. Pentru prima dată în viață, am simțit Pământul ca pe o planetă care se roteşte. Nu era mare, după cum am descoperit, ci mică, aproape microscopică. Dintre toate lucrurile din univers, niciunul nu e mai mic decât Pământul.

Mi-am găsit o cameră la hotelul Comb Ridge, în oraşul Bluff, iar următoarea lună mi-am petrecut-o explorând împrejurimile. M-am cățărat pe stânci, am dat târcoale interstițiilor vide ale canioanelor, am străbătut zeci de kilometri. Pe drum, am dat de multe peşteri, dar niciuna nu părea locuită. Cu toate astea, am fost fericit în tot acest timp, aproape vesel în singurătatea mea. Ca să evit întâlnirile neplăcute cu oamenii din Bluff, mi-am tuns părul scurt, iar povestea pe care le-am turnat-o, cum că sunt student la Geologie, mi s-a părut că le-a anulat toate suspiciunile pe care le născusem în mintea lor. Fără alte planuri, în afară de ambiția de a-mi continua căutarea, aş fi putut s-o țin tot aşa luni în şir, luând micul dejun în fiecare dimineață la Sally's Kitchen, apoi pierzându-mă în pustietate până se întuneca. Întruna din zile însă am ajuns mai departe decât de obicei, trecând prin Monument Valley către punctul de comerț cu indienii de la Oljeto. Cuvântul însemna „lună în apă", ceea ce era în sine suficient de atrăgător, însă fusesem, de asemenea, înştiințat de cineva din Bluff că proprietarii locului, un anume domn Smith şi soția lui, ştiau mai multă istorie ca oricine altcineva pe o rază de zeci de kilometri. Doamna Smith era nepoata sau strănepoata lui Kit Carson, iar casa în care trăia era plină

de pături şi oale Navaho, o colecție de obiecte indiene demnă de un adevărat muzeu. Am petrecut câteva ore cu ei, bând ceai în răcoarea sufrageriei întunecoase, iar când în cele din urmă am găsit momentul să-i întreb dacă nu cumva auziseră de unul pe nume George Gură-Hâdă, amândoi au clătinat din cap în semn că nu. Dar de frații Gresham? am întrebat. De ei auziseră, desigur, a răspuns doamna Smith, ei erau nelegiuiții dispăruți cu cincizeci de ani în urmă. Bert, Frank şi Harlan, ultimii bandiți din Vestul Sălbatic. Nu aveau o ascunzătoare pe undeva? am întrebat încercând să-mi țin în frâu entuziasmul. Mi s-a povestit cândva despre o peşteră în care se presupunea că trăiesc, sus de tot, în munți, parcă. Cred că ai dreptate, mi-a răspuns domnul Smith, am auzit vorbindu-se de ea. Se pare că era pe lângă Rainbow Bridge. Credeți că aş putea s-o găsesc? am întrebat. S-ar putea, a răspuns domnul Smith, s-ar putea, dar nu vei ajunge nicăieri dacă te apuci acum s-o cauți. De ce? am întrebat. A fost inundată acum doi ani. Nu vei găsi mai nimic, asta dacă nu cumva ai echipament de scafandru.

Am renunțat. În clipa când domnul Smith a rostit acele cuvinte, am realizat că nu are niciun sens să-mi continui căutarea. Dintotdeauna ştiusem că am să mă opresc mai devreme sau mai târziu, dar nu îmi imaginasem niciodată că avea să se întâmple atât de brusc, nici că finalul întregii poveşti se putea dovedi atât de devastator. De-abia pornisem, pregătit pentru ce avea să urmeze, iar acum, deodată, nu-mi mai rămânea nimic de făcut. M-am întors la Bluff, mi-am petrecut ultima noapte la motel şi am plecat în ziua următoare. De acolo m-am îndreptat spre Lacul Powell, din dorința de a vedea cu ochii mei apa care-mi distrusese minunatele planuri, dar îmi venea greu să mă înfurii pe un lac. Am închiriat o barcă cu motor şi mi-am petrecut întreaga zi navigând, încercând să mă gândesc la ce puteam face de atunci înainte. Era deja o problemă pentru mine, dar

în acel moment sentimentul înfrângerii se profila atât de monstruos, încât n-am reuşit să mă mai gândesc la nimic. Abia când am dus barca înapoi la cabana de închirieri, căutându-mi maşina, puterea de decizie mi-a fost cu desăvârşire anihilată.

Pontiacul era de negăsit. L-am căutat peste tot, dar odată ce mi-am dat seama că nu se mai află acolo unde-l parcasem, am ştiut că-mi fusese furat. Aveam doar rucsacul la mine, plus o mie cinci sute de dolari în cecuri de călătorie, însă restul banilor îl lăsasem în valiză – peste zece mii de dolari cash, întreaga mea moştenire, tot ce mai aveam pe lume.

Am mers până la capătul şoselei, sperând să mă ia careva, dar n-a oprit nicio maşină. I-am înjurat pe toți şoferii care treceau, împroşcând cu obscenități în dreapta şi-n stânga. Se apropia seara, iar când, ajuns pe autostradă, am realizat că aveam pur şi simplu ghinion, mi-am încropit un culcuş lângă o tufă de pelin.

Eram atât de uluit de dispariția maşinii, încât nici nu mi-a trecut prin cap s-o raportez la poliție. Când m-am trezit a doua zi, vânăt de frig, mi-a venit ideea că maşina nu fusese furată de oameni. Era o glumă proastă a zeilor, un gest de răutate divină al cărui unic scop era acela de a strivi.

Atunci m-am ridicat şi am început să merg. Eram atât de furios, atât de jignit de tot ce mi se întâmplase, încât am renunțat să mai fac autostopul. Am ținut-o aşa întreaga zi, de la răsărit la apus, de parcă mersul meu apăsat ar fi putut pedepsi pământul pe care călcam. În ziua următoare, am făcut la fel. Şi tot aşa şi a treia zi. Şi tot aşa şi în ziua care a urmat. În următoarele trei luni, am continuat să merg, îndreptându-mă mereu spre vest, poposind în câte-un orăşel unde rămâneam o zi sau două şi plecând mai departe, dormind sub cerul liber, în peşteri sau în şanțurile de pe marginea drumului. În primele două săptămâni, parcă

fusesem lovit de fulger. Tunam pe dinăuntru, plângeam, urlam ca un nebun, apoi, încetul cu încetul, furia mi s-a mai domolit şi mi-am găsit un ritm de mers odihnitor. Am schimbat pereche după pereche de ghete. La sfârşitul primei luni, am început încet-încet să vorbesc din nou cu oamenii. Câteva zile mai târziu, mi-am cumpărat o cutie de trabucuri şi, în fiecare noapte, am fumat câte unul în cinstea tatălui meu. În Valentine, Arizona, m-a sedus o chelneriță bucălată pe nume Peg, într-un restaurant gol de la marginea oraşului, şi am rămas cu ea timp de zece sau douăsprezece zile. În Needles, California, mi-am sucit glezna stângă, aşa că n-am mai putut merge o săptămână, dar altfel am ținut-o tot aşa, fără întrerupere, îndreptându-mă către Pacific, purtat de un sentiment din ce în ce mai puternic de fericire. Odată ce ajungeam la capătul continentului, simțeam că am să găsesc răspuns unei întrebări importante. Habar n-aveam despre ce întrebare e vorba, dar răspunsul se conturase deja în urma mea în timp ce mergeam, aşa că nu-mi rămânea decât să continui să merg ca să aflu că mă lăsasem cu totul în urmă, că nu mai eram deloc cel de odinioară.

Mi-am cumpărat a cincea pereche de ghete dintr-un loc numit Lacul Elsinore, pe 3 ianuarie 1972. Trei zile mai târziu, bolnav de epuizare, m-am cățărat pe dealuri către oraşul Laguna Beach, cu patru sute treisprezece dolari în buzunar. Zăream deja oceanul la capătul promontoriului, dar am continuat să merg până am dat de apă. Era patru după-amiaza când mi-am scos ghetele şi am simțit nisipul sub tălpi. Ajunsesem la capătul lumii, iar dincolo nu se afla nimic altceva decât aer şi valuri, o pustietate care continua până la țărmurile Chinei. Aici încep eu, mi-am spus, aici începe viața mea.

Am rămas mult timp pe plajă, aşteptând să se înece şi ultimele raze de soare. În spatele meu, oraşul îşi vedea de

treabă, cu zgomotele lui familiare, de America la sfârşit de secol. Privind în josul coastei, am văzut luminile caselor aprinzându-se una câte una. Apoi a răsărit luna din spatele dealurilor. Era o lună plină, rotundă şi galbenă ca o piatră arzând. Nu mi-am dezlipit privirea de la ea cât timp se înălța pe cerul nopții, nu m-am întors până când nu şi-a găsit locul în beznă.

CUPRINS

PAUL
AUSTER

Palatul lunii